SANG DOMÈSTICA: MENORS I VIOLÈNCIA FAMILIAR

EL TEMPS

10 ANYS

SETMANARI D'INFORMACIÓ GENERAL

28 NOVEMBRE 1994 • NÚM. 545 • ANY XI • 400 PTES.

Tot Cullell

- El delfí que mai no arribà a ser-ho
- Sant Pere de Torelló, un poble massa estrany

ESPECIAL
EL PAÍS VALENCIÀ
EN MAPES

Lluís Llach, biografia d'un inconformista

00545
9 771130 806008

Ara pots comprar totes les entrades des de casa.

Quan vulguis anar al teatre, truca al TEL-ENTRADES. Un nou servei gratuït de Caixa de Catalunya que és a la teva disposició les 24 hores del dia. Així podràs comprar les teves entrades quan vulguis, des de casa, i amb qualsevol targeta. Còmodament i sense fer cues.

I només hauràs de recollir-les a la taquilla el dia de la representació. Així de fàcil i ràpid.
Un servei de Caixa de Catalunya per als seus clients i per als qui encara no ho són.

Barcelona: Belle Epoque, El Molino, Teatre Arnau, La Casona, Teatre Borràs, S.A.T., Teatre Lliure, Malic, Sala Beckett, Teatre Goya, Llantiol, Teatre Villarroel, Mercat de les Flors, Teatre Condal, Sta. Maria del Mar, Tantarantana, Teatre Tívoli, Teatreneu, Sala Zeleste, Palau de la Música Catalana, Artenbrut.
Resta de Catalunya: La Vinya (Canet de Mar), Teatre Joventut (L'Hospitalet de Llobregat), Atlàntida (Vic), Teatre Monumental (Mataró), C. Menestral (Figueres), Teatre El Jardí (Figueres), Teatre Principal (Vilanova i la Geltrú), Teatre Alegria (Terrassa). Teatre La Sala (Rubí), Teatre La Llira (El Vendrell).
Madrid: Teatro Pradillo, Teatro Marquina, Teatro Maravillas, Disco Pub Gavviano, Teatro Príncipe, Teatro Cuarta Pared, Teatro Alfil, Estación de Atocha, Teatro Albéniz, Teatro Real Cinema, Ensayo 100 Teatro.

CAIXA DE CATALUNYA

EL MUNDO
EL GAT INVISIBLE

Les cartes al director han de ser com més breus millor, màxim trenta ratlles mecanografiades, i han d'anar signades i amb el número de DNI. EL TEMPS agraeix tota la correspondència adreçada a aquesta secció, però per motius d'espai no en garanteix la publicació.

Federalisme, un pas endavant

El número 540 d'EL TEMPS se'ns presenta sota el títol "L'espanyolisme roig". Sincerament, vaig quedar perplex amb el tractament que se li va donar. Des del vostre setmanari, i nostre en part, perquè qualsevol mitjà de comunicació escrit no és res sense els lectors, es parla moltes voltes de campanyes en contra de la nostra llengua, de la nostra cultura, molt certes sens dubte. I quant no ho patim els valencians! I encara més si es tracta de valencians del sud, on la nostra llengua i cultura està en una situació tan delicada.

Doncs bé, crec que respondre amb campanyes, no ho negueu, una mica manipulades o almenys tendencioses, com la d'aquell número d'EL TEMPS, no ens resultarà gens profitós. Que el senyor Anguita opinara d'una manera poc encertada de la burgesia i de determinats polítics catalans no ens pot justificar per a no dialogar sobre el canvi d'un estat unitari a un estat federal, és a dir, fer un altre pas endavant en la nostra determinació com a països.

Per altra banda desconec la raó per la qual determinats sectors polítics i socials catalans prefereixen l'actual "estat" de les coses a l'obertura d'un diàleg seriós que tinguera com a objectiu anar cap a un estat federal, donant-li la concepció més propera a la realitat històrica de països com Catalunya, el País Valencià o les Illes.

Per últim, i des de la meua ignorància, deixar algunes preguntes en l'aire: no és preferible un estat federal que permeta un desenvolupament major de la nostra identitat? (perdoneu, però els valencians ho necessitem moltíssim); no és preferible anar cap a un estat on d'una volta puguem eliminar això que són les províncies, que ens permeta anar cap a una estructura comarcal del país? (perdoneu, però els valencians ho necessitem moltíssim); no és preferible anar cap a un estat on la nostra llengua puga desenvolupar-se plenament i no solament com a segona llengua oficial?, (perdoneu, però els valencians ho necessitem moltíssim)...

No oblideu que els valencians al nostre país encara tenim una posició molt afeblida.

Emili Vicent Pérez i Rico
El Pinós (Valls del Vinalopó)

Català a França

Voldria completar la vostra informació i rectificar unes estadístiques aparegudes en el núm. 542 dins l'article "Catalan, katalanisch", on es deia que hi havia 4 professors i 130 alumnes de català a les universitats de França. No sé quina és la vostra font, però és especialment lluny de la realitat.

Hi ha a França una carrera de filologia catalana, ara per ara, només a Perpinyà, amb 211 estudiants matriculats durant l'últim curs, dels quals 19 en tercer cicle i doctorat de català. S'hi poden afegir els estudiants d'altres disciplines que escolleixen una o més assignatures complementàries o lliures de català, que són 245 a la universitat de Perpinyà (o sigui, un total de 456 estudiants només per aquest centre) i a prop de 200 a les 11 altres universitats franceses amb cursos de català, comptant els matriculats a diplomes d'universitat. El total supera, doncs, 650 estudiants.

Pel que fa als professors universitaris, catedràtics i altres, hi ha tres maneres de portar els comptes. Si fem l'inventari dels ensenyants titulars que donen classes en el marc de les assignatures i diplomes de català, arribem als 15 per tot França. Si ho limitem a la gent especialment afecta al català, en tenim 8 (6 a Perpinyà i 2 a les altres universitats). Per fi, com que existeix a França dins el Consell Nacional de les Universitats (CNU) una secció on hi ha el català, si comptem els universitaris que hi són inscrits, arribem al vostre nombre de 4 i són tots a Perpinyà.

Joan Becat
Vice-rector de la Universitat de Perpinyà (Rosselló)

Literatura comparada

Al núm. 538 sortia un comentari de Víctor Ripoll sobre el meu estudi de la *Plaça del Diamant* publicat a Les Naus d'Empúries i al qual em veig amb l'obligació de constestar perquè la ira expressada pel senyor Ripoll no només afecta el meu treball intel·lectual, sinó també la disciplina de la Literatura Comparada a la qual estic adscrita.

El senyor Ripoll troba desconcertant que jo parli sovint d'interpretació, a jutjar pel seu ús de les cometes –que em veig forçada a interpretar– que supleixen la manca de recursos retòrics més escaients. Em sobta pensar que ningú a hores d'ara qüestioni que el procés interpretatiu és l'única forma especulativa i cognitiva. El món de la recerca i de la ciència no és sinó tot un seguit d'interpretacions i de reinterpretacions; i, seguint les paraules de Lévi-Strauss, la veritat no és sinó "actes fallits que han reeixit socialment".

El ressenyaire centra els seus atacs en dues citacions descontextualitzades que desvirtuen el sentit amb què van ser escrites. Així fa mofa de la meva anàlisi de l'escena en què la protagonista es despulla i s'alhta al costat del seu marit esguerrat. Aquest passatge, bellíssim, és d'una emoció i sensualitat intenses que en la tradició crítica catalana només s'ha entès afegint un fal·lus on no n'hi ha hagut mai cap. El fet que jo qüestioni aquesta interpretació d'Arnau és clau en la meva lectura i citar-me fora de context banalitza extraordinàriament el que és una proposta seriosa que en tot cas es mereixeria una rèplica menys lleugera. Basant-me en teories estructuralistes i postestructuralistes d'investigació textual, analitzo l'estructura narrativa i metafòrica del treball de Casals i d'Arnau i afirmo que la vida de Rodoreda és representada segons unes metanarratives que fan que sigui impossible separar els *fets* de la *narració* d'aquests. Alterar el sentit amb què el treball d'Arnau i de Casals és inclòs en la meva discussió és d'una irresponsabilitat inadmissible en el bon periodisme. L'acte de dissentir, com el d'estar acord, amb les opinions d'altri és respecte i part inel·ludible del debat intel·lectual.

Neus Carbonell i Camós
Universitat Autònoma de Barcelona

La primera dimissió

A casa nostra una dimissió és un fet traumàtic. El cas Cullell deixa, però, un regust estrany a la boca. Ningú dels que eren presents a la Sala Conjunta del Parlament de Catalunya no pot dir que s'hi va solucionar res. Es va acabar, almenys fins que els tribunals diguen el contrari, la carrera política d'una persona. Però no es va avançar gens, més enllà del gest personal, en la resolució de la crisi de confiança que, com el mateix Josep Maria Cullell va reconèixer, afecta la Generalitat de Catalunya.

Davant del cas Cullell, una vegada feta efectiva la seua renúncia davant el Parlament, cal d'entrada una posició prèvia: felicitar l'afectat per la seua dimissió. Aquest és un gest nou a la política catalana i és un gest que crea precedent, que pot ajudar en el futur a fer menys traumàtiques decisions similars, a voltes necessàries en una democràcia. Les dimissions, en un sistema democràtic madur, són gairebé tan normals com les eleccions o els nomenaments.

No cal anar gaire lluny, en el nostre mateix continent, per trobar ministres dimitint per lleugeríssimes sospites o per suaus insinuacions de corrupció, quan no per excessos més o menys pecaminosos de les necessitats corporals. La tibada i excèntrica Anglaterra n'és un exemple.

A casa nostra una dimissió és un fet traumàtic. Ho és per la persona, cosa difícilment superable. Sempre ho serà. Però també ho és políticament i no ho hauria de ser tant. El cas Cullell deixa, però, un regust estrany a la boca. Ningú dels que eren presents a la Sala Conjunta del Parlament de Catalunya no pot dir que s'hi va solucionar res. Es va acabar, almenys fins que els tribunals diguen el contrari, la carrera política d'una persona. Aquesta persona va poder recuperar la presumpció d'innocència que semblava que alguns mitjans de comunicació li havien negat, deixant-li només la presumpció de culpabilitat.

Però no es va avançar gens, més enllà del gest personal, en la resolució de la crisi de confiança que, com el mateix Josep Maria Cullell va reconèixer, afecta la Generalitat de Catalunya. Tampoc es va esclarir la vinculació de Cullell amb la requalificació de terrenys de Sant Pere de Torelló ni tampoc l'autenticitat o falsabilitat de les cintes, ni encara menys, qui havia fet la gravació, qui l'havia ordenada i qui n'havia planificat la divulgació mediàtica.

En definitiva es va poder palpar la sensació que la solució als problemes plantejats encara és pendent, i, de moment, són lluny d'estar ni tan sols encarrilats. La dimissió del ja exconseller de Política Territorial, més enllà de l'exemple pedagògic que representa tota dimissió per ajudar a recuperar la malmesa credibilitat dels polítics i les institucions democràtiques, deixa regust d'insatisfacció. Insuficient, no per la persona, sinó per l'envergadura de l'alarma social que es viu. Es parla de relleu generacional. Potser és el primer pas.

Aznar s'ho ha buscat

Els incidents de la Universitat de Lleida són un fet polític important i significatiu que va molt més enllà de la qüestió de la llibertat d'expressió, que aquest setmanari des dels seus inicis ha defensat aferrissadament.

Aznar, a Lleida, s'ha trobat amb una resposta política; com ell mateix demostrava el dia següent a Granada fent una clara utilització política de la xiulada, en argumentar que se'l va escridassar per ser espanyol i per defensar Espanya. Amb aquesta definició, el líder conservador situa l'actuació dels estudiants i la seua pròpia com un fet estrictament polític.

Aznar no arriba a Lleida com un àngel immaculat. Ve després que els seus militants celebren la victòria electoral al crit de "*Pujol, enano, habla en castellano*". Ve després de les seues constants agressions –no gens teòriques– contra la llengua catalana al nostre país. Ve després d'una immensa campanya dels mitjans de comunicació propers al seu partit contra Catalunya, els catalans i la seua llengua. Els estudiants a Lleida han rebutjat un concepte de nacionalisme espanyol, representat pel PP, que atempta directament contra la convivència perquè pretén exaltar el sentiment anticatalà a Espanya. I, al mateix temps, intentar paralitzar i fer marxa enrere en el procés de normalització lingüística, en contra de la voluntat dels parlaments i les institucions autonòmiques dels Països Catalans. El rebuig de Lleida, Aznar se l'ha buscat.

SUMARI

DIRECCIÓ, ADMINISTRACIÓ, PUBLICITAT I VENDES: Av. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001 València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83.
REDACCIÓ DE BARCELONA: Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011 Barcelona. Telèfon: (93) 451 03 75 i 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41.
REDACCIÓ DE MALLORCA: Costa de la Pols, 6, 1-7. 07003 Palma de Mallorca. Telèfon i Fax: (971) 72 07 63.

EDITA: Edicions del País Valencià, SA.
EDITOR: Eliseu Climent.

DIRECTORA: Assumpció Maresma.
DIRECTOR D'ART: Joan Subirats.
REDACCIÓ DE VALÈNCIA: Joan Vila i Triadú (*Cap de redacció*), Miquel Alberola, Eliseu T. Climent, Joan Marí, Joan Morales, Joan M. Oleaque, Jordi Sebastià, Montserrat Serra, Rafa Gil (*Fotògraf*) i Xelo Tortosa (*Secretària de redacció*).
REDACCIÓ DE BARCELONA: Pere Martí (*Cap de redacció*), Eduard Voltas i Mercè Montoliu (*Secretària de redacció*).
REDACCIÓ DE PALMA: Miquel Payeras.
SERVEIS ESPECIALS: Emili Gisbert.
PRODUCCIÓ: Josep Agustí i Jem Cabanes (*Correcció lingüística*), Lina Casanovas (*Maquetació*), Rosanna Puchades (*Textos*).
RÚBRIQUES: Jordi Balló, Ramon Barnils, Fabià Estapé, Joan F. Mira, Vicent Partal (*Coordinació Focus*), J. J. Pérez Benlloch, Valentí Puig, Joan de Sagarra, Ferran Torrent.
COL·LABORADORS: A. Alfaro, L. Bonada, F. de P. Burguera, X. Bussé, F. Calafat (*Coordinació Llibres*), R. de la Calle, A. Castel, P. Codonyan (Perpinyà), A. Cort, O. Cortacans, M. Domínguez, X. Duran, M. Ferrando, L. Ferri, V. Franch, C. Gàmez, A. Gil, J. Iborra, V. Jiménez, T. Latorre, O. Malló, X. Montanyà, A. Muns, M. Ollé, A. Papiol, T. Picazo, M. Porta Perales, A. Reig, A. Rotger, J. L. Sirera, L. Soler, M. Soler, M. Vicent.
COL·LABORADORS GRÀFICS: P. Carmona, J. Celià, R. Cugat, S. Llosà, D. Òrrit, C. Puértolas.
FOTOS PORTADA: Jordi Morera/Ricard Cugat.

ARXIU: Jesús Prats (*Fotografia*), Rosa Serrano (*Documentació*).
PUBLICITAT I PROMOCIÓ: Salva Martínez, València. Tel.: (96) 352 48 69. Molas-Batalla. Carrer d'Aribau, 15. 08011 Barcelona. Tels.: (93) 453 20 31-453 32 10. Fax: (93) 453 14 08.
SUBSCRIPCIONS: Quica Sena.
ADMINISTRACIÓ: Susanna Alacreu, Pilar Martí.

TRACTAMENT ELECTRÒNIC D'IMATGES I FOTOMECÀNICA: Jemagraf, SL.
IMPRESSIÓ: Rivadeneyra, SA.
DIPÒSIT LEGAL: V-853-1984.

Cap part d'aquesta publicació pot ser reproduïda per cap mitjà, ja siga mecànic, fotoquímic, electroòptic, magnètic, de fotocòpia, o qualsevol altre, sense permís de l'editor.

22 **Cullell dimiteix però nega cap implicació delictiva.**

31 **El projecte d'arc mediterrani del PEV vol integrar Madrid.**

PAÍS

22 **Més enllà d'una dimissió anunciada.**
La dimissió del conseller Cullell obre profunds interrogants sobre la vida política catalana.

25 **En defensa pròpia.**
Crònica de la compareixença parlamentària de Josep Maria Cullell.

27 **Un poble massa estrany.**
Ramon Vaqué és l'alcalde d'un petit poble d'Osona que ha fet caure el conseller d'Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya.

30 **Les condicions de Miquel Molins.**
L'historiador de l'art Miquel Molins explica les condicions que ha posat per a acceptar el càrrec de director.

31 **València 2005 o la ciutat que volem.**
El Pla Estratègic de València ja ha escollit el model de ciutat que ha de veure el canvi de mil·lenni.

35 **"Els ciutadans se senten enganyats".**
Entrevista a Josep Moll, diputat del Parlament Balear, probable candidat del PSIB-PSOE a l'Ajuntament de Palma.

38 **El PSM esmola les armes.**
El PSM-Nacionalistes de Mallorca afrontarà al desembre a Palma el seu XII Congrés.

ENTREVISTA

40 **Hèrcules, la cabra i la societat mixta i equívoca.**
Entrevista a Joan F. Mira, escriptor i assagista, que acaba de publicar un nou llibre.

48 **Francisco Olaya contradiu la versió oficial sobre l'or de Moscou.**

54 **Els parricidis són, per desgràcia, molt habituals al nostre país.**

40 **Joan F. Mira parla del passat, present i futur en una entrevista.**

44 **Bòsnia viu la recrudescència d'una guerra que s'enquista.**

MÓN

44 **La guerra tot just ha començat.**
Els combats s'han reproduït aquesta setmana en diferents punts estratègics de Bòsnia i les diverses ofensives fan pensar en un perllongament de la guerra als Balcans.

DOCUMENT

48 **La veritat proscrita.**
Francisco Olaya, l'historiador que més sap sobre la fortuna que es va esfumar de les arques del Banc d'Espanya en acabar la guerra del 36, parla per a EL TEMPS.

SOCIETAT

54 **A sang pròpia.**
La violència contra menors mostra la crueltat que pot envoltar l'existència dels nens.

60 **Orgull cast.**
L'abstinència sexual, la virginitat i d'altres valors tradicionals són el principal objectiu propagandista dels clubs de castedat.

CIÈNCIA

68 **L'incert futur de s'Albufera des Grau.**
Una de les àrees emblemàtiques de Menorca és a punt d'esdevenir Parc Natural.

CULTURA

70 **Radiografia d'un inconformista militant.**
Lluís Llach acaba de treure al mercat un disc recopilatori: *Rar*. Ens en parla ell mateix.

78 **El refugi del teatre.**
Entrevista a Carme Elias, una actriu que salta contínuament del teatre al cinema i la TV.

OPINIÓ

17 **Suècia, dividida davant la UE.**
Henrik Tengby.

18 **Un pas més.**
Fabià Estapé.

18 **Actualitat d'una no actualització.**
Josep Murgades.

19 **Belloch i la Guàrdia Civil.**
Xavier Rius Sant.

20 **La frontera del sud.**
Josep Melià.

82 **Els guerristes ja tenen un búnquer.**
Valentí Puig.

93 **De la muntanya a mar.**
Ramon Barnils.

96 **Lletsons i pixallits.**
Martí Domínguez.

98 **El descobriment.**
Joan F. Mira.

70 **Lluís Llach fa un repàs de les cançons del seu darrer elapé.**

78 **Carme Elias coprodueix ara a Barcelona una obra de teatre.**

Si us subscriviu ara mateix a EL TEMPS us mantenim la tarifa antiga de 18.762 ptes. per a tot l'any i, a més, us regalem, totalment GRATIS, els vídeos que han aparegut de la sèrie MEDITERRÀNIA, la millor sèrie audiovisual sobre les relacions entre l'home i la natura.

Envieu aquesta butlleta a:
EDICIONS DEL PAÍS VALENCIÀ, SA.
'Av. del Baró de Càrcer, 40, 13.
46001 VALÈNCIA
TAMBÉ PODEU
ARA SUBSCRIURE-VOS-HI
PER TELÈFON ÉS FÀCIL:
(96)352 48 69, (93)453 20 31

oportunitat única de subscripció

VÍDEOS MEDITERRÀNIA GRATIS

envieu-nos avui mateix la butlleta de subscripció

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

1r cognom _____ 2n. _____ Nom _____
Tel. part. _____ Domicili _____
C.P. _____ Població _____
Any de naixement _____ Professió _____
Tel. treball _____ DNI _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de 18.762 pessetes. Amb pagam anual (1 rebut per la quantitat abans citada)

Forma de pagament
☐ Dom. bancària
☐ Xec bancari adjunt
☐ Gir. postal núm.

32.500 (Europa) 41.500 Amèrica
La subscripció representa un descompte de més de l'11% sobre el preu de venda als quioscos.

(Firma)

DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Distingits senyors: Caixa/Banc _____
Agència _____
Adreça _____ Població _____
Nom i adreça del titular del compte _____

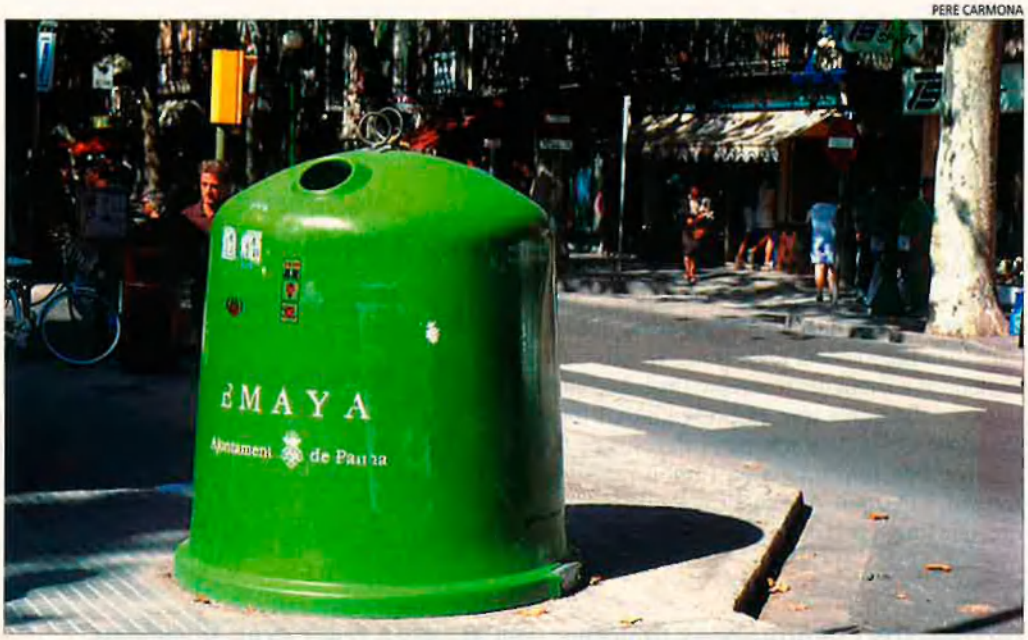
Els pregue que, fins a nova ordre, els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, S.A., per l'import de la subscripció anual a pagar en un rebu anual siguen pagats amb càrrec:

ENTITAT: ☐☐☐☐ SUCURSAL: ☐☐☐☐ DIGIT. CONTR.: ☐☐ COMPTE ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

Data _____ de _____ 199 __

(Firma)

PERE CARMONA

Els contenidors de vidre s'estenen ja per tota la nostra geografia. N'hi ha més de 9.000.

ALS PAÏSOS CATALANS ES RECICLEN MÉS DE 70.000 TONES DE VIDRE

Augmenta la quantitat de vidre que es recicla

Als Països Catalans es van recollir més de 70.000 tones de vidre reciclat durant l'any passat, segons dades del CEVI –Centre de l'Envàs del Vidre– complementades per aquest setmanari. Això confirma el progressiu ascens del nombre de tones recollides, tot i que encara ens trobem lluny del que és habitual als països més desenvolupats. En tants per cent cal destacar la Catalunya del Nord, on la pràctica de la recollida selectiva del vidre té més anys i la població hi està molt més acostumada.

L'augment de la recollida de vidre domèstic no solament té a veure amb una major conscienciació dels ciutadans sobre els problemes ambientals. També els fabricants dels envasos han manifestat repetides vegades el seu interès per l'èxit d'aquestes iniciatives. El vidre és un residu recuperable pràcticament al cent per cent i la utilització de vidre reciclat com a primera matèria significa un considerable estalvi econòmic, a més d'una reducció de la quantitat d'envasos no retornables.

Entre els principals problemes que es preveuen a l'hora d'augmentar encara més la recollida del vidre a efectes de reciclatge, i fer-la més eficaç, hi ha la manca de més contenidors, la conscienciació dels establiments que en fan més ús i la millora de la distribució dins els contenidors.

El nombre de contenidors instal·lats als Països Catalans supera ja els nou mil però aquesta és una xifra que es considera insuficient. La seua concentració en les grans ciutats és més que notable.

Pel que fa a la conscienciació dels establiments que en fan més ús, com ara bars i restaurants, caldria millorar-la de manera substancial. Caldria que aquest tipus d'establiments tingueren el més a prop possible un contenidor o establir un mecanisme de recollida de les ampolles.

Finalment la barreja dins els contenidors dificulta i fa més laboriós el procés de recuperació. Sovint apareixen elements no desitjats, com ara etiquetes o taps.

Els Països Baixos i Suïssa van per davant, a Europa

Als Països Catalans es recicla menys d'una tercera part del vidre domèstic. Per comparació, els Països Baixos i Suïssa reciclen tres quartes parts.

Aquests dos estats tenen la mitjana de reciclatge més alta de tot Europa, amb un 73% i un 72%, respectivament. La majoria dels altres països reciclen al voltant de la meitat de les ampolles. Els països amb índexs més baixos són Grècia (20%), Turquia (25%) Gran Bretanya (26%) i Irlanda (27%).

En la resta dels països de la Unió Europa el reciclatge supera en tots els casos el 30% dels envasos en circulació.

Als Països de l'Europa central i oriental, que formaven part del bloc de l'Est, la situació és molt més deficitària.

Vidre reciclat als Països Catalans

	Contenidors	Tones
Principat	5.592	37.075
País Valencià	2.994	29.353
Catalunya del Nord	695	3.681
Illes	347	1.363

No s'han aconseguit dades d'Andorra ni de la Franja de Ponent.
Fonts: CEVI i Consell General de la Catalunya del Nord.

ACTUALITZACIÓ de les notícies d'altres setmanes

•L'ampla victòria aconseguida per la llista opositora a la pedrera en les eleccions anticipades de Vingrau no ha resolt el problema. De fet el debat sobre l'autorització o no de la pedrera ha saltat del terreny polític a l'administratiu i jurídic, ja que dos dies abans de les eleccions el prefecte de Perpinyà, Bernard Bonnet, va donar el permís d'inici de les obres. El nou alcalde, Claudi Bazinet, a més, ha publicat un decret de protecció de la zona de la pedrera que ha estat desautoritzat pel Tribunal de Montpeller.

•Jeroni Albertí podria no presentar-se a les municipals a Palma, a què també podria no concórrer Sebastià Serra, del PSM. (Entrevista amb Josep Moll, del PSIB-PSOE, a la pàgina 35, i article sobre el PSM a la 38.)

•L'Ski Show de la Fira de València es farà finalment els dies 25, 26 i 27 de novembre, i no els dies 18 a 20, com havíem anunciat en el número anterior.

POLÍTICA / LA UNIÓ DE PAGESOS PARTEIX COM LA GRAN FAVORITA

Diumenge vinent vota el camp

Diumenge 27 se celebraran al Principat de Catalunya les eleccions a les Cambres Agràries provincials. De les tres candidatures que s'hi presenten, la gran favorita és la de la Unió de Pagesos. Alguns membres de la direcció del sindicat fins i tot han advertit del perill que una excessiva prepotència puga posar en dificultats el sindicat a l'hora del recompte final. Les altres dues candidatures que es presenten en tot el Principat són la de Ramaders i Pagesos de Catalunya, ben implantada en l'àmbit ramader i forestal, i l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre, que forma part de la patronal CEOE.

Calendari d'eleccions a les cambres agràries

- 25 — Fi de campanya
- 25 — Jornada de reflexió
- 27 — Votacions

ORTODOXOS I RENOVADORS BUSQUEN UNA MANERA D'ACOSTAR POSICIONS

Problemes d'EUPV en el congrés d'IU

Aquest cap de setmana els delegats d'Esquerra Unida del País Valencià havien de decidir qui els representaria en el pròxim congrés federal d'Izquierda Unida. En el moment de tancar aquesta edició encara no s'havia arribat a cap acord que permetera salvar les dificultats nascudes de l'enfrontament entre els sectors renovador i ortodox, tot i que es buscava una fórmula que permetera l'assistència al Congrés d'una delegació valenciana mínimament pactada. L'origen de la crisi és l'anul·lació de l'assemblea d'Alacant.

RAFA GIL

Albert Taberner. President d'EUPV.

CONSTITUEIXEN AMB EL CDS UN BLOC PROGRESSISTA A MONÒVER

UPV i Blasco aliats, per primera vegada

UPV, Convergència Valenciana i el CDS han anunciat la constitució d'una candidatura municipal conjunta a Monòver, sota el nom de Bloc Progressista. L'alcalde de la població, Josep Ginés, ha estat nomenat secretari general del Bloc en el transcurs d'un acte en el qual van parlar Pere Mayor i Rafael Blasco. El Bloc Progressista s'ha estructurat des de Monòver però amb una clara voluntat d'estendre's per tot el País Valencià, ja que ha creat una executiva nacional, presidida per Tomàs Alfonso. En els parlaments, Rafael Blasco va insistir en la necessitat d'una "confluència" de les forces que volen aconseguir una representació institucional per als nacionalistes valencians.

RAFA GIL

Pere Mayor i Rafael Blasco. Van intervenir en l'acte conjunt a Monòver de creació del Bloc Progressista.

PAÍS / EL CAP DEL PP VOLIA PRONUNCIAR UNA CONFERÈNCIA A LA UNIVERSITAT

Els estudiants expulsen Aznar de Lleida

Dotzenes d'estudiants van esbroncar dijous José María Aznar quan aquest pretenia fer una conferència a la Universitat de Lleida. El dirigent conservador va suspendre la conferència després d'intentar parlar durant més de vint minuts. La presència d'Aznar en l'Aula Magna ja va desfermar les primeres xiulades i protestes. Protestes que es van tornar massives quan el dirigent del PP es va referir a Lleida usant el topònim "Lérida". (Durant la resta de la jornada, després dels incidents, Aznar ja va usar el topònim català, Lleida). La tensió creada va tornar a explotar quan Aznar va dir que parlaria d'Espanya i Europa i una veu li va respondre "No estem a Espanya, *burro*". Després de l'esvalot organitzat, Aznar optà per suspendre la conferència després de declarar-se demòcrata i titllar de "feixistes" els estudiants. D'eixida cap al carrer, el cap del PP es va veure envoltat de senyeres i estelades mentre l'Aula Magna entonava *Els Segadors* per a celebrar la seua retirada.

•El rector de la Universitat de Lleida, Jaume Porta, no va rebre José María Aznar i va preferir assistir a un acte amb el conseller Vilalta.

DURAN I LLEIDA RENOVA SENSE PROBLEMES EL SEU LIDERATGE

Cullell sobrevola el congrés d'UDC

Les referències al cas Cullell van constituir el punt àlgid del Congrés d'Unió Democràtica de Catalunya celebrat a Sitges els dies 12 i 13. Duran i Lleida, en seu discurs, es va desmarcar clarament de l'afer i va insinuar amb tota claredat que era necessària la dimissió del conseller de Política Territorial i Obres Públiques, que es va fer efectiva divendres passat. (Informació a la pàgina 22.)

Per una altra banda els assistents al Congrés van aprovar per unanimitat l'informe de gestió de Josep Duran i Lleida, que va refermar sense problemes el seu lideratge al partit.

CARME PUÉRTOLAS

Duran i Lleida. El seu informe fou aprovat.

ÒSCAR RIBAS SE SOTMET AQUESTA SETMANA A LA MOCIÒ DE CONFIANÇA

Campanya pel català a Andorra

El Govern d'Andorra llançà la setmana passada una campanya de conscienciació de l'ús del català, amb el lema *A Andorra, clar i català*. La campanya parteix de la constatació que els catalanoparlants d'Andorra canvien amb molta facilitat de llengua i que els immigrants espanyols i portuguesos són bastant reticents a l'ús del català.

•Dijous o divendres, el cap de govern Òscar Ribas se sotmetrà a una moció de confiança pel parlament. La moció és quasi segur que la perdrà, fet que podria comportar en un període breu de temps la convocatòria de noves eleccions.

CARME PUÉRTOLAS

Òscar Ribas se sotmet aquesta setmana a una moció de confiança. Molt probablement, la perdrà.

Eduardo Zaplana ja és candidat

El passat 12 de novembre, el president del PP al País Valencià era nomenat candidat a la Generalitat valenciana en una convenció celebrada pretesament 'a l'americana', al Palau de la Música de València. Un vídeo de deu minuts, on el president de la Generalitat, Joan Lerma, era cremat, va fer un recorregut per la vida professional i política del candidat. José María Aznar, president estatal del PP, va monopolitzar l'acte en què Zaplana, el líder més còmode per als socialistes, inicia la cursa pre-electoral que pot portar l'ex-alcalde de Benidorm a la Generalitat.

•Zaplana, que acaba de guanyar el plet que li havia interposat l'equip d'handbol d'aquella ciutat, està encara pendent de declarar per l'afer dels mapes sonor i verd pel qual es va veure esquitxat a conseqüència del 'cas Sanz' i en el qual ja han començat a declarar alguna de les persones implicades. D'altra banda, la comissió no permanent que investiga al Congrés dels diputats el finançament il·legal dels partits polítics investiga també totes les implicacions del 'cas Naseiro'.

Calendari de la IV Lliga professional de Pilota Valenciana. Circuit Bancaixa (Primera fase)

21/11. A Benidorm
Pigat II, Pigat III i Pepet
vs.
Mezquita, Perele i Serrano

24/11. A Pedreguer
Sarasol, Josep Maria i Zurdet
vs.
Núñez, Perele II i Sanchis

26/11. A Petrer
Oltra, Solaz i Tino
vs.
Cervera, Sarasol II i Onate

27/11. A La Llosa
Puchol, Grau i Dani
vs.
Alvaro, Boro i Pasqual II

28/11. A Benidorm
Guanyadors 1a partida
vs.
Guanyadors 2a partida

01/12. A Pedreguer
Guanyadors 3a partida
vs.
Guanyadors 4a partida

04/12. A Petrer
Final

La segona fase es disputarà del 7 al 26 de desembre, als trinquets d'Alzira, Sueca, Carcaixent, Alginet i Alcàsser.

La tercera fase es disputarà del 28 de desembre al 15 de gener, als trinquets de Vilamarxant, l'Eliana, la Pobla i Bétera.

•Els jugadors són els mateixos en les tres fases. Com a feridors juguen Pedrito, Santi i Vicentico.
•L'exclusió del circuit de Genovès ha alçat una gran polèmica.

ECONOMIA / DIVERSES COMPANYIES LLUITEN PER LES LÍNIES DEL C-6

Air Nostrum volarà el mes vinent

La companyia valenciana d'aviació regional Air Nostrum començarà a volar a principi del mes de desembre. Air Nostrum unirà les principals ciutats dels Països Catalans i de les regions veïnes.

Precisament Air Nostrum és una de les companyies que vol convertir-se en proveïdora del gran pont aeri que haurà d'unir les ciutats que integren el grup C-6. Aquesta àrea representa 16 milions d'habitants i és una de les de més creixement de la Unió Europea. Amb Air Nostrum competiran cinc companyies establertes en l'estat francès.

RAFA GIL

Les principals ciutats del país, unides per avió. A principi del mes de desembre.

JUTJATS / PANAMÀ EXPULSA EL MÀXIM INCULPAT DE BROKERVAL

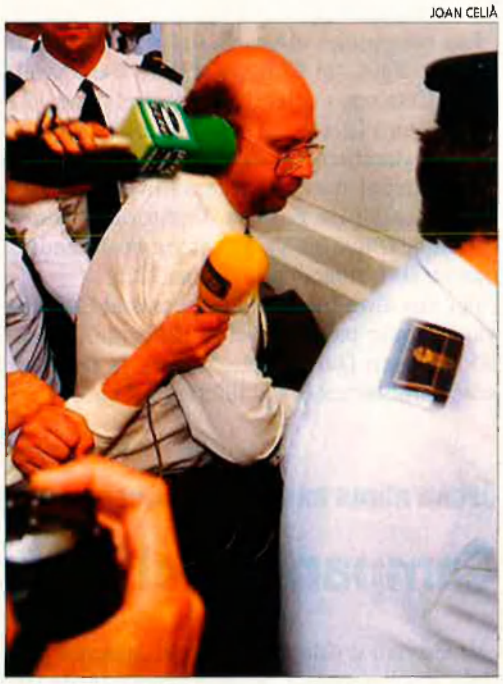
Francesc Berga torna a Palma

Quatre mesos i mig després de la seua desaparició de l'illa, Francesc Berga, el màxim inculpat en l'escàndol Brokerval, ha tornat a Palma. En una decisió gens habitual, les autoritats de Panamà han decidt expulsar-lo a l'estat espanyol. Tècnicament no ha estat una extradició sinó una expulsió. Berga arribà a l'aeroport de Palma el migdia de dimecres, escortat per dos policies que el van portar a la comissaria. Hi entrà sense manilles. El jutge encarregat del cas, Pere Barceló, va decretar-ne l'ingrés en presó.

Durant les llargues hores del viatge des de Panamà, Berga va ser acompanyat pel periodista del *Diario de Mallorca* Bartomeu Amengual. Berga es va sorprendre en un primer moment de la seua presència, però després va acceptar parlar de l'afer. En l'entrevista amb Amengual, Francesc Berga no refusa les seues responsabilitats però les matisa. Diu que ell no és un superhome "i ho hauria hagut de ser" per a ser el responsable de tot el que li imputen la policia i els mitjans de comunicació. També es reconeix dolgut per l'actitud del dirigent del PP Abel Matutes, que afirma no conèixer-lo, "malgrat –diu Berga– que hem dinat i sopat junts moltes vegades". Pel que fa a les acusacions, les considera desmesurades: "quan a Panamà els traduïen les xifres em deien en broma que havia estafat el pressupost sencer ...és una immoralitat parlar d'aquestes xifres".

Pel que fa a les presumptes implicacions de polítics del PP en l'escàndol, entre ells el president Canellas, Berga ho nega rotundament: "és una altra de les barbaritats que s'han dit.

JOAN CELIÀ

Francesc Berga. De nou a Palma.

Les operacions amb les institucions ens deixaven uns marges tan petits que no es podien considerar favors de cap tipus. Les posicions del PSOE, PSM i IU em semblen fora de lloc. No hi ha implicacions polítiques. Els famosos talonaris –que implicarien Canellas– no han existit ni existeixen. No hem tingut cap relació amb el Partit Popular".

Francesc Berga també ha negat que hagués operat amb diners negres i que existeixi una "caixa B".

COMUNICACIÓ / 5.000 NÚMEROS DEL DIARI GIRONÍ

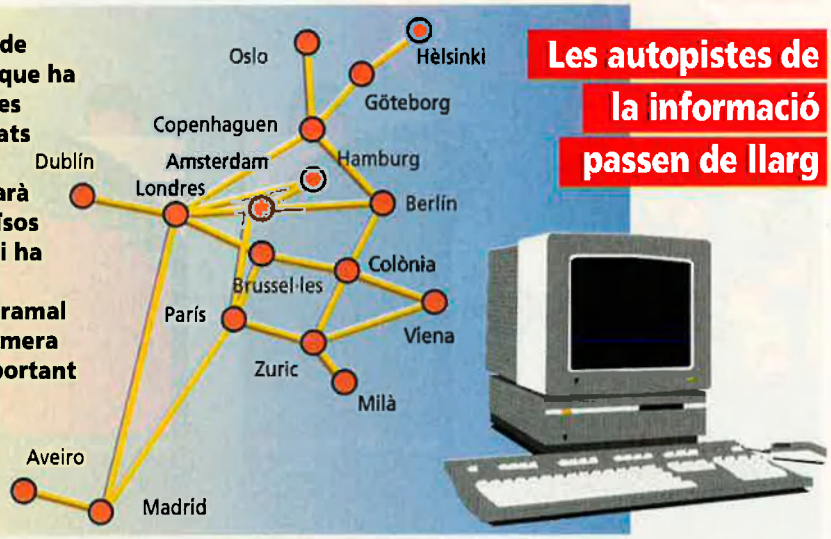
'El Punt' farà un setmanari

El Punt ha celebrat el seu número 5.000 amb un especial en què es fa el repàs de la trajectòria del diari i s'anuncien diverses novetats. La primera és que el mes de gener es faran les primeres proves de l'edició de Mataró, que se sumarà a les actuals de Girona i Badalona. L'altra és que, també l'any vinent, la revista *Presència* es convertirà en un setmanari d'informació general, d'àmbit de Països Catalans, amb redacció pròpia i que es distribuirà independentment. Fins ara *Presència* és el dominical de diversos diaris del Principat.

Les autopistes de la informació passen de llarg

La xarxa pilot de banda ampla, que ha de connectar les principals ciutats de la Unió Europea, passarà de llarg els Països Catalans. No hi ha prevista cap terminació de ramal en aquesta primera estructura important de l'autopista europea de la informació.

BREUS VIURE

•La Universitat de **València** ha acordat destinar el 0,7% del seu pressupost global a ajuda al Tercer Món.

•El Congrés dels Diputats protegirà, a través d'una llei, les salines d'**Eivissa** i **Formentera**. El PP s'hi va oposar. Es dóna la circumstància que la família de la dona de Cañellas té un projecte immobiliari en aquest espai.

•L'illa de **Tabarca** recuperarà les muralles que conformen el seu perímetre defensiu. Aquesta illa, que pertany al terme municipal d'Alacant, augmentarà el seu atractiu turístic creant un balneari i una zona de serveis en el seu nucli habitat.

•L'Ajuntament de **Mollet del Vallès** ha llençat una gran campanya en favor de la diversitat i contra el racisme. Totes les organitzacions de la ciutat col·laboraran en la realització d'un programa de més de cinquanta actes, que es desenvoluparà fins el 10 de desembre de l'any vinent.

•Ha estat inaugurat el Parc Industrial de **Sagunt**, que pretén recuperar el pols econòmic de la comarca, greument alterat pel tancament dels Alts Forns.

•El **BEA** (Bloc d'Estudiants Agermanats) de la Universitat de València ha estat abandonat pels seus membres de la Facultat de Dret, que consideren que ha perdut el seu caràcter nacionalista.

•Els pescadors de **Palamós** s'han oposat a la proposta d'ampliació del perímetre protegit de les Illes Medes.

70 anys de ràdio

Ràdio Barcelona, la primera emissora dels Països Catalans, va començar les seves emissions ara fa 70 anys, el 14 de novembre de 1924.
Aquestes són les principals dates de la radiodifusió al nostre país:

1924 Naix EAJ-1 Ràdio Barcelona
1929 Ràdio Associació de Catalunya. Primera emissora en català.
1951 Ràdio Taradell. Primeres emissions en català de la postguerra.
1959 Ràdio Popular de Mallorca emet els primers programes en català a les illes.
1969-1963 Ràdio Túria i Ràdio Mislata emeten els primers programes en català al País Valencià.
1976 Ràdio Olot. Primera emissora íntegrament en català de la postguerra. Pocs dies després apareix Ràdio 4.
1978 Ona Lliure. Primera ràdio lliure.
1979 Radio Arenys. Primera emissora municipal.
1981 Ràdio Arrels. Primera emissora en català de Catalunya Nord.
1989 Ràdio 9. Primera emissora en català al País Valencià.

Què vol dir EAJ?
E=Espanya
A=tipus d'emissora Alfa
J=ràdio comercial

Rànquing de desenvolupament dels països de l'Est

1	Txèquia	49,7
3	Hongria	46,1
3	Eslovènia	33,4
3	Eslovàquia	31,6
5	Polònia	30,5
3	Romania	25,4
3	Estònia	20,7
3	Bulgària	19,8
3	Letònia	19,6
10	Lituània	18,4

En els llocs següents van Rússia, Bielorússia, Ucraïna, Croàcia, Albània i Iugoslàvia.

Les xifres corresponen a l'índex de creixement. Aquest índex es calcula d'acord amb un feix de criteris econòmics i polítics per l'Institutional Investor.

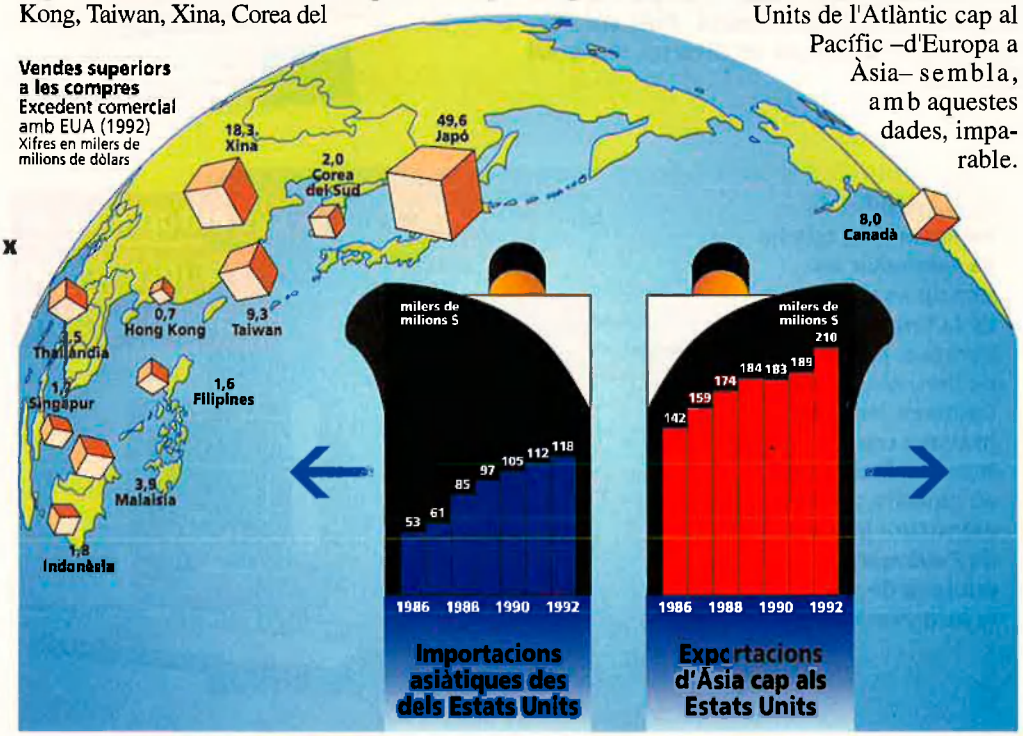
MÓN / ELS PAÏSOS DEL PACÍFIC CREEN LA MAJOR ÀREA COMERCIAL DEL PLANETA

Objectiu 2020

La Conferència de Bogor ha anunciat la creació per l'any 2020 de la major zona de lliure comerç del planeta. Els estats membres del Fòrum de Cooperació Econòmica Asia-Pacífic, es comprometen a obrir els seus mercats abans d'aquesta data. Els països que estiguen preparats començaran el procés el 2010.

Formen part del grup el Canadà, els Estats Units, Mèxic, Xile, Nova Zelanda, Austràlia, Papua Nova Guinea, Brunei, Filipines, Hong Kong, Taiwan, Xina, Corea del Sud, el Japó, Tailàndia, Malaisia, Singapur i Indonèsia. Tots ells agrupen més de 2.000 milions de persones i representen conjuntament el 46% del comerç mundial i el 50% de la producció industrial.

Una dada molt significativa és el paper dels EUA. El 60% de les seues exportacions ja es destinen a aquesta àrea. A més la resta de països mantenen amb ells un superàvit comercial. El desplaçament del centre d'influència dels Estats Units de l'Atlàntic cap al Pacífic –d'Europa a Àsia– sembla, amb aquestes dades, imparable.

EUROFOCUS

•**Irlanda**. La coalició de govern ha quedat trencada després que el primer ministre, Albert Reyolds, forçara el nomenament de Harry Whelehan com a president de la Cort Suprema. Els laboristes han respost a aquest nomenament abandonant el Govern i deixant sol el Fianna Fail. Whelehan és un catòlic integrista i els laboristes havien advertit que no acceptarien el seu nomenament. Ara la por és que aquest trencament afecte el procés de pau al nord.

•**Itàlia**. La proposta de l'alcalde de Roma de crear una àrea de gratacels ha aixecat una considerable polèmica a la capital italiana. Els contraris argumenten que unes construccions massa modernes trencarien l'aire de la ciutat i afectarien de manera negativa la seua imatge turística.

•**França**. El Front d'Alliberament Nacional de Còrsega ha anunciat que suspèn els seus atemptats contra interessos del Govern francès a l'illa. L'FLNC, però, continuarà atemptat contra "els especuladors i els traficants de droga".

•**Suècia**. La victòria del sí en el referèndum sobre la integració a la Unió Europea ha obert les portes de la UE a Suècia, que entrarà a formar-ne part l'1 de gener. El 28 de novembre Noruega farà el seu referèndum.
(Anàlisi a la pàgina 17.)

•**Grècia**. Els ministres d'Afers Estrangers de Grècia i Turquia s'han trobat a La Haia, en un intent per a aturar la creixent tensió entre els dos països, motivada per l'extensió de les aigües territorials gregues.

LA GENT / LES CORTS VALENCIANES INAUGUREN OFICIALMENT LA NOVA SEU

Garcia Miralles, reivindicatiu

El president de les Corts Valencianes, el socialista Antoni Garcia Miralles, ha vist complert el seu somni d'inaugurar les noves instal·lacions del Parlament. Davant la presència del rei Joan Carles, Garcia Miralles aprofità l'ocasió per a reivindicar un grau major d'autogovern i va usar el català encara més del que l'usa habitualment.

LA GENT

Mikel de Epalza, Joan Oró i el pare Batllori han estat homenatjats per la Fundació Francesc Ribalta i el Consell Comarcal del Solsonès. Els tres professors van participar en una jornada de debat sobre el futur que inaugura una sèrie de debats anuals en els quals participaran cada vegada tres coneguts especialistes o erudits, amb la intenció de crear el que la Fundació anomena el "Consell dels Savis".

Ovidi Montllor rebrà dissabte vinent a les 21 hores el títol de Miquelet d'Honor, que atorga cada any la Societat Coral El Micalet. En el mateix sopar es concediran el premi d'investigació Francesc Ferrer i Pastor i el premi de teatre El Micalet. El cantant i actor d'Alcoi rep el premi en reconeixement a la seua llarga relació amb l'entitat valenciana.

CARNETS

•El fins ara entrenador del Mallorca de futbol, Jaume Bauçà, ha estat destituït pel consell d'administració del club. El seu lloc ha estat ocupat pel fins ara segon entrenador, **Ferran Pons**. Aquest és el tercer entrenador que el Mallorca té en les tres temporades que Miquel Dalmau n'és el seu president.

•L'economista **Joan Sardà Dexeus**, el catedràtic de Cardiologia **Francesc Navarro López** i la professora de Biologia **Margarita Salas** han rebut el premi Jaume I que atorga la Generalitat valenciana.

•La presència en un sopar a Granollers del president del Parlament de Catalunya, **Joaquim Xicoy**, va representar la salvació per a un taxista que venia des de Barcelona amenaçat per un delinqüent. En veure la concentració de policies que vigilava la comitiva de Xicoy el taxista va decidir estavellar-se contra una paret per a cridar l'atenció, moment en què el delinqüent va fugir del taxi corrents.

•El rector de la Universitat Politècnica de València, **Justo Nieto**, ha anunciat la seua voluntat de plantar un dels toros d'Osborne en el recinte del campus.

•El president de l'associació de castellanoparlants Cadeca, **José Ignacio Allué**, ha anunciat la seua intenció de marxar de Catalunya, cansat d'aguantar les contínues crítiques i comentaris que rebia per la seua militància.

EL RUMOR

La 'Generació Triadú', a l'assalt del consell executiu

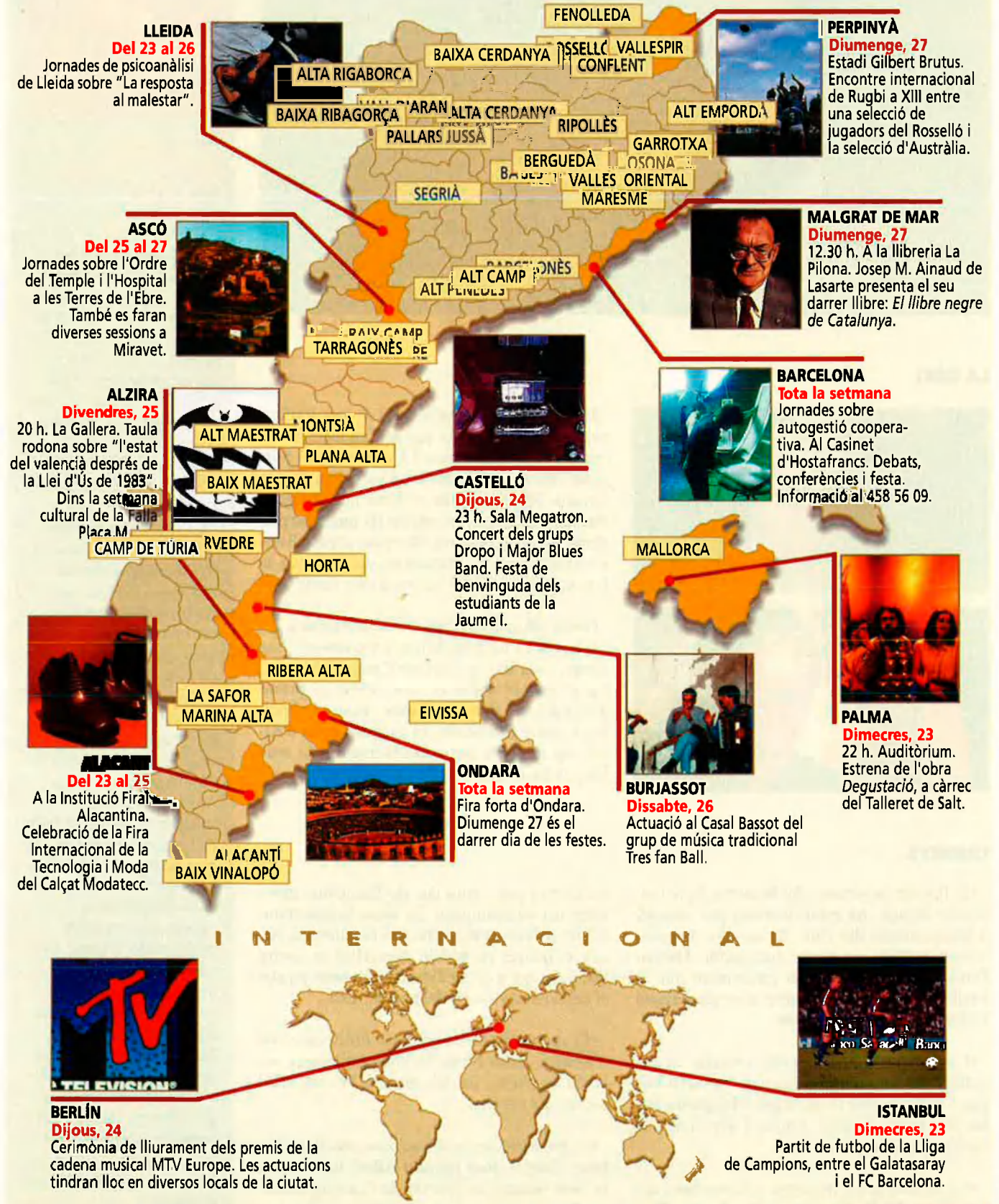
Arran la dimissió del conseller d'Obres Públiques i Política Territorial de la Generalitat de Catalunya, Josep Maria Cullell, s'ha començat a parlar obertament del pròxim canvi de Govern que podria fer el president Pujol. I, com és norma, els rumors i les quinieles han circulat a bastament.

De tots, el més interessant, per sorprenent, és aquell que afirma que Pujol farà un important relleu generacional dels seus consellers i incorporarà amb càrrecs de responsabilitat executiva alguns dels més destacats polítics joves de Convergència. Per a sintetitzar l'arribada d'aquest grup fins i tot s'ha encunyat la frase "Generació Triadú", en referència al nou responsable de la política de comunicació de la Presidència.

Els membres de la "Generació Triadú" serien, segons aquest rumor, polítics entre 30 i 45 anys que no tenen massa a veure amb el funcionament dels quadres clàssics de CDC. Entre els noms més coneguts d'aquesta lleva hi ha els ja consellers Pujals i Marimon, Felip Puig, Josep Coll i Jaume Ciurana.

LA SETMANA

DEL 21 AL 27 DE NOVEMBRE

LLEIDA
Del 23 al 26
Jornades de psicoanàlisi de Lleida sobre "La resposta al malestar".

ASCÓ
Del 25 al 27
Jornades sobre l'Ordre del Temple i l'Hospital a les Terres de l'Ebre. També es faran diverses sessions a Miravet.

ALZIRA
Divendres, 25
20 h. La Gallera. Taula rodona sobre "l'estat del valencià després de la Llei d'Ús de 1983". Dins la setmana cultural de la Falla Placa M

ALACANT
Del 23 al 25
A la Institució Firal Alacantina. Celebració de la Fira Internacional de la Tecnologia i Moda del Calçat Modatecc.

PERPINYÀ
Diumenge, 27
Estadi Gilbert Brutus. Encontre internacional de Rugbi a XIII entre una selecció de jugadors del Rosselló i la selecció d'Austràlia.

MALGRAT DE MAR
Diumenge, 27
12.30 h. A la llibreria La Pilona. Josep M. Ainaud de Lasarte presenta el seu darrer llibre: *El llibre negre de Catalunya.*

BARCELONA
Tota la setmana
Jornades sobre autogestió cooperativa. Al Casinet d'Hostafrancs. Debats, conferències i festa. Informació al 458 56 09.

CASTELLÓ
Dijous, 24
23 h. Sala Megatron. Concert dels grups Dropo i Major Blues Band. Festa de benvinguda dels estudiants de la Jaume I.

PALMA
Dimecres, 23
22 h. Auditòrium. Estrena de l'obra *Degustació*, a càrrec del Talleret de Salt.

BURJASSOT
Dissabte, 26
Actuació al Casal Bassot del grup de música tradicional Tres fan Ball.

ONDARA
Tota la setmana
Fira forta d'Ondara. Diumenge 27 és el darrer dia de les festes.

INTERNACIONAL

BERLÍN
Dijous, 24
Cerimònia de lliurament dels premis de la cadena musical MTV Europe. Les actuacions tindran lloc en diversos locals de la ciutat.

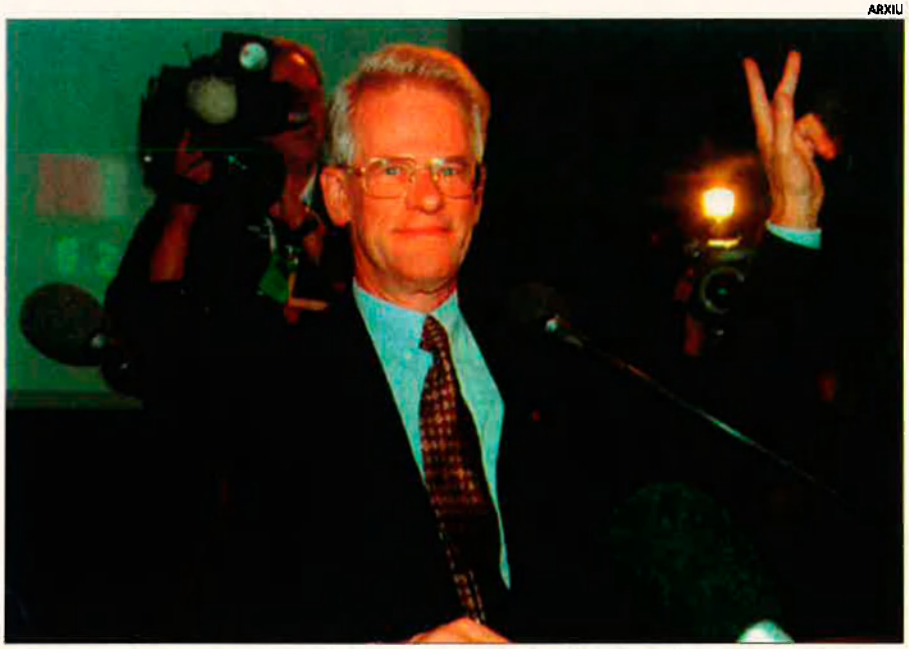
ISTANBUL
Dimecres, 23
Partit de futbol de la Lliga de Campions, entre el Galatasaray i el FC Barcelona.

Podeu enviar les vostres convocatòries al fax 93-323 35 41.

Suècia, dividida davant la UE

L'editor de premsa Henrik Tengby analitza les claus de la victòria del sí a la Unió Europea en el referèndum fet a aquest país el passat 13 de novembre.

ARXIU

Ingvar Carlsson. El primer ministre suec, socialdemòcrata, ha respirat amb el sí al referèndum.

L'hivern s'acosta des del Pol Nord, la neu comença a cobrir tot el país, de dalt a baix. La gent que viu al camp ja planeja la seva setmana de vacances a les Illes Canàries o a Marbella, mentre la gent de la ciutat pensa en el seu viatge anual a Florida o a Key West. I falten 41 dies per a entrar a la Unió.

El dia de Cap d'Any, Suècia s'incorporarà a l'Europa unida. El referèndum celebrat aquí el passat diumenge ha dividit el país (52,2% a favor, 46,9% en contra, unes xifres gairebé idèntiques a les de França quan va votar sobre el tractat de Maastricht). Però el referèndum ha partit Suècia en dues meitats d'una forma tan clara que ha fet pensar molts dels seus habitants en el començament de segle: els qui no viuen a les ciutats, és a dir, els qui treballen al bosc (el 60% del país és cobert de boscos) o tenen petites granges (el 7% de la població són agricultors) i viuen en els llocs més allunyats del nord, gairebé tots han votat en contra que Suècia siga una part de l'Europa a la qual ells tan sovint viatgen.

La costa oest, Estocolm –la capital– i el districte meridional de Skane, les tres àrees urbanes més grans, han votat majoritàriament per la Unió. Els habitants d'aquestes àrees són els qui tenen treballs de coll i corbata, els qui solen viatjar pels Estats Units, Àsia o les illes Seychelles, i no veuen cap perill en un fort poder central a Brussel·les. Potser veuen un altre futur per als seus fills, un futur d'oportunitats en una Europa oberta.

El problema és que la línia que separa els treballadors i les classes mitjanes-altes no havia estat tan clara des de fa moltes dècades. Molta gent es pensava que no hi hauria mai més diferència de classes a Suècia. Certament, no pas durant els feliços vuitanta, quan l'economia va esclatar i tothom podia fer-se ric de la nit al dia només invertint els seus estalvis a borsa. La gent va deixar de militar en sindicats, va evitar de pagar impostos si tenia cap oportunitat de deduir pèrdues després d'especulacions fallides. "Ocupa't dels teus assumptes", fou la màxima de la dècada. I ells votaren per un govern conservador que ràpidament va començar a desmuntar el sistema d'estat de benestar. I després arribà l'aturada econòmica a principis dels 90. Del 4% d'índex d'atur es va passar a xifres entre el 14 i 24%, l'any passat.

Els suecs estaven sorpresos, atònits i confosos. Què havia passat? On eren els diners? Així és que ells votaren per tenir al poder el vell partit socialdemòcrata altra vegada, perquè els tragués de la misèria, perquè els retornés l'orgull de nou. I perquè els recuperés treball i diners. I el sistema de seguretat social altre cop en funcionament.

I ara que tot just la indústria d'alta tecnologia començava a anar bé de nou, que els resultats repercuteixen en els treballadors (els salaris en la indústria sueca de la informàtica han pujat un 25%), que les papereres també van amb el vent a favor i anuncien una pujada del preu de la pasta de paper en un 22-25%, ara el partit socialdemòcrata els enganya i els vol ficar a la Unió Europea!

El 55-60% de les classes treballadores ha votat en contra de la Unió (el 65% dels mateixos simpatitzants socialdemòcrates). Més del 80% dels treballadors d'oficines i serveis han votat a favor (el 88% dels simpatitzants del partit conservador). Vaja, els socialdemòcrates i la dreta, junts en una aliança impensable.

Hi ha, doncs, una transformació en marxa a la Suècia d'avui. Els suecs han recuperat les diferències de classe de sobte. I alhora s'ha refet la frontera nord-sud que havia quedat totalment esborrat durant els anys 80. Així, la meitat de la gent està desitjosa de ser part de la comunitat europea i l'altra meitat està espantada i fins i tot furiosa per haverne de formar part. Avui hi ha zones del país –seriosament!– que volen pertànyer a Noruega i la gent d'aquestes zones ja lluita a Noruega a favor del no a la Unió. Els noruegs faran el seu referèndum el pròxim diumenge 27 de novembre.

Què faran els noruegs si les classes mitjanes-altes els fiquen també a la Europa comunitària? Un nou país amb suecs i noruegs descontents en algun lloc del cercle polar? **Henrik Tengby**
(Göteborg)

Un pas més

Fabià Estapé repassa en aquesta crònica el camí errant de Javier de la Rosa, que finalment l'ha dut a presó. El sistema econòmic espanyol sembla que es neteja.

Tenim uns dies de frenètica activitat. Mirin, l'home misteriós que es diu Javier de la Rosa ha entrat a la presó: després d'uns dies a la Model de Barcelona, raons de seguretat l'han portat a Brians. Males veus diuen que li havien arribat veus com ara aquesta: "Al·là és gran i no oblida". Sigui com sigui, la plana major de Javier de la Rosa –l'home que va començar a fer carrera al Banc Garriga i Nogués– i que va tenir lligams gairebé inexplicables amb els financers "exteriors" de Kuwait, fins a mobilitzar unes inversions acostades als 500.000 milions de pessetes, i que va sofrir, com un tal Mario Conde, els efectes de la invasió de Kuwait per les tropes malgirbades de Saddam Hussein (2 d'agost del 1990), ha protagonitzat tota mena d'aventures fent papers diferents: per exemple, en l'operació fallida de la fusió del Banc Central amb el Banco Español de Crédito. Javier de la Rosa remenava diners i estava darrere d'operacions com la creació de Grand Tibidabo i el gran Parc d'Atraccions de Vila-seca/Salou.

Aquesta última inversió ja superava els recursos, crèdits a banda, de Javier de la Rosa –i això que mentrestant organitzava amb capital nord-americà la nova clínica Teknon, confiada a la direcció de la seva muller, Mercedes Missol–. En els molts

ARXIU

Javier de la Rosa. Encara és a presó.

avatars que ha passat Javier de la Rosa, no li han mancat suports públics de les màximes autoritats. Fixin-s'hi bé. En un acte públic relativament recent, el president de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol, va dir que De la Rosa era "un empresari modèlic" –al·lusió a empreses salvades pel financer, amb els seus llocs de treball– i subratllà també la seva decisiva aportació al gran Parc de Vila-seca/Salou.

Però les coses començaren a capitombar. El vice-president del Govern central, Narcís Serra, que en sap molt de la història de Javier de la Rosa i del seu pare Antonio, escàpol de la justícia, va remarcar que l'ICO (Institut de Crèdit Oficial), deixaria al parc la xifra, ben respectable, de 15.000 milions de pessetes, amb la condició que en desaparegués Javier de la Rosa. L'empresari modèlic no ho era tant com sembla. Després dels afers de la compra de la Corporación Nacional del Leasing, l'operació Grand Tibidabo va precipitar la fallida.

El senyor Javier de la Rosa, en un gest que semblava digne de respecte, va cedir el 26% de les seves accions pel preu modèlic d'una pesseta. El mal és que després es va saber que tot, sense excloure'n el iot de luxe, era hipotecat. Ara han establert per a l'esposa de Javier de la Rosa, Mercedes Missol, una fiança de 250 milions de pessetes –que no són gran cosa al costat dels 13.000 milions imposats al marit–, amb l'advertència que, si dimecres no presenta un aval suficient, li faran un embargament.

La lliçó és important. S'ha fet un pas més en el camí de la neteja del sistema econòmic.

Fabià Estapé

Actualitat d'una no actualització

Segons Josep Murgades, l'actual campanya anticatalana orquestrada a Madrid ja ha servit, almenys, perquè la reforma de la llei de normalització s'estanqui.

Algú es recorda del 23-F-1981? L'intent involutiu de cop d'estat protagonitzat per un tinent coronel de la Guàrdia Civil espanyola va anar precedit d'unes poques setmanes –gairebé en sincrònica i simptomàtica coincidència– de l'anomenat *Manifiesto de los 2.300*, contra la recuperació funcional de la llengua catalana dins el seu territori històric i a favor del manteniment de l'hegemonia absoluta del castellà. Era aquesta una mostra més del ràpid desacomplexament que experimentava el nacionalisme espanyol després del natural desconcert inicial que havia seguit a la mort del dictador.

Algú es recorda de l'èxit "suficient" d'aquella temptativa colpista? Se'n va derivar una *Gleichschaltung* coneguda amb el nom deliberadament eufemístic de *Ley de armonización del proceso autonómico*, en virtut de la qual es frenava el procés d'autonomització de les també eufemísticament dites *comunidades históricas* i es refermava, a la baixa, la teoria del *café para todos*. Per això també és que la llei anomenada de "normalització lingüística de Catalunya", consensuada per totes les for-

ces parlamentàries catalanes el 1983, naixia ja tarada i del tot invàlida per a tot allò que, teòricament, deia proposar-se en relació amb el ple restabliment d'usos i funcions de la llengua del país.

Algú es recorda de com ja de bon antuvi aquesta llei va ser qualificada per moltes veus crítiques de simple despenalització del català i de com, menys de deu anys després d'haver estat aprovada, ja a començaments de la present dècada, van començar a sortir veus de dins les mateixes institucions de poder clamant per la seva reforma, si veritablement es volia fer-la mínimament apta per a aturar l'avanç imparable que experimenta l'espanyol a Catalunya en detriment de la llengua autòctona?

Doncs bé, l'èxit altre cop "suficient" d'aquesta segona gran ofensiva espanyola –ara sota aparences més "democràtiques" que l'anterior– contra la nació catalana i a favor de l'Espanya eterna comença a ser novament palpable. El *Cid Campeador* continua guanyant batalles. Perquè, qui gosa tornar a posar ara damunt la taula la urgentíssima reforma en profunditat de la llei de normalització lingüística després de la campanya d'intoxicació engegada contra la llengua catalana, des del setembre de l'any passat, per part de tot de mitjans comunicatius espanyols, de partits polítics i, més recentment, de les mòmies –tanmateix prou batalleres, en aquest terreny– de l'Academia més espanyola de totes les que es fan i es desfan?

És tan significatiu com alhora preocupant que aquesta lluita per la llengua resti només en mans de forces que es proclamen obertament independentistes, mentre que les altres o bé la boicoten amb contumàcia o bé es limiten a fer-hi la puta i la ramoneta tot passant-hi de puntetes.

La trista actualitat de la projectada reforma de la llei de normalització lingüística és que hagi deixat de ser actual només perquè l'espanyolia bramula amb renovat *ardor guerrero*.

Josep Murgades

Belloch i la Guàrdia Civil

Hi ha en marxa un procés, impulsat pel ministre Belloch, de neteja d'imatge de la Guàrdia Civil, molt danyada per l'afer Roldán. Ho explica Xavier Rius Sant.

El honor ha de ser la principal divisa del Guardia Civil; debe, por consiguiente, conservarlo sin mancha. Una vez perdido, no se recobra jamás", diu l'article 1 del reglament de la Benemèrita. Ara, el ministre d'Interior i Justícia, Juan Alberto Belloch, s'ha trobat amb la necessitat d'haver de rentar les moltes taques que han aflorat dins del cos amb el cas Roldán. Aquest escàndol, que encara cueja, ha destruït la imatge de modernització que s'havia anat construint des del 1985, quan Luis Roldán assumeix la direcció de l'institut armat. Aquest cos fins llavors era sinònim de 23-F, dels fets d'Almeria i de tantes situacions esperpèntiques que alimentaven els fantasmes de l'Espanya tràgica.

ARXIU

Juan Alberto Belloch. El ministre vol democratitzar la Benemèrita.

Amb Roldán es modernitzen els vehicles, es creen unitats d'actuació antiavalots –que fan que els tricornis i els cops de culata siguin substituïts per cascos verds i pilotes de goma–. Mentrestant, el cos s'involucra cada cop més en la lluita antiterrorista, tot actuant fins i tot a les grans ciutats, i el coronel Rodríguez Galindo, cap d'aquesta lluita a Euskadi, aconsegueix notables èxits –poc abans dels Jocs, es va donar un cop important a la cúpula d'ETA.

No obstant això, fets com les traves a les investigacions per tortures de la jutgessa Elisabet Huerta pel cas Linaza mostraven que els canvis no havien eliminat mètodes propis del règim anterior. Però la cruesa dels atemptats d'ETA contra casernes com la de Saragossa o Vic feia que s'oblidessin les tortures i així la Guàrdia Civil apareixia davant la societat com un cos modern i eficaç. Les modificacions legislatives i les missions que duen a terme com a cascos blaus a El Salvador o a Angola corroboraven aquesta nova imatge, si bé a Catalunya i Euskadi, especialment, aquests canvis no modificaven el sentiment tradicional de rebuig cap a aquest cos, identificat amb la repressió nacional durant dos segles.

Les investigacions iniciades el 1988 pel fiscal en cap de Donostia, Luis Navajas, per l'enriquiment del coronel Galindo i la seva possible vinculació a xarxes de narcotràfic, quedaven ajornades, sobretot perquè HB les utilitza com a instrument per atacar el cos. L'assassinat per part d'ETA de l'empresari José Santamaría, implicat pel fiscal Navajas en la xarxa clandestina de Galindo, va aturar definitivament les investigacions.

En aquest context, la premsa comença a desvelar l'enriquiment de Roldán, mentre es desmantella la UCIFA o Unitat Antidroga i els seus membres són processats per posar en circulació droga confiscada. Després, amb Roldán ja pròfug, surt a la

llum pública que nombrosos caps de la Guàrdia Civil s'han enriquit amb les contractes a dit i els fons reservats.

El ministre Belloch ha ordenat investigar tots els guàrdies vinculats a concessions d'obres, ha reorganitzat a fons els serveis d'espionatge i pretén reduir el personal de la direcció general de la Guàrdia Civil, entre el qual hi ha els 500 agents adscrits al CESID –servei d'informació de l'exèrcit– alhora que busca una manera digna de retirar Galindo de la caserna d'Intxaurrondo. Tot això ha creat un gran malestar entre tots aquells que van treballar amb Roldán.

Belloch prepara també la reintegració dels membres del Sindicat Unitari de la Guàrdia Civil, que foren condemnats per sedició fa uns quants anys, per demanar drets sindicals i la desmilitarització del cos. I és que és evident que la disciplina militar va afavorir Roldán per cometre tots els delictes dels quals ara és acusat.

Xavier Rius Sant

La frontera del sud

El segrest d'un avió algerià, que va ser desviat cap a l'aeroport de Palma, posa en evidència, segons Josep Melià, la situació geoestratègica de Mallorca.

Durant anys, els millors analistes han promogut la idea d'unes Balears que servissin de pont i lloc de trobada entre Europa i Àfrica. Fa un lustre era visible que el procés s'havia iniciat. Palma sempre era plena de compradors algerians, vestits amb la gil·laba, fent *shopping* amb la mateixa desesperació que els espanyols que van a Nova York. S'imaginà fins i tot una gran Universitat del Mediterrani. El diumenge 13 de novembre, Mallorca va despertar amb la xafogor de descobrir que la geopolítica sempre passa factura.

Tan a la vora d'Àfrica com d'Espanya, Mallorca, tot i un llarg passat d'amors i desamors, ha fet el possible per oblidar la frontera del Sud. El que fou la província oriental de l'Al-Andalus ha anat esborrant els signes de la seva vinculació al Magrib. Endebades poden recordar els historiadors que als segles XIII-XV el nord d'Àfrica era un seguit de consulats i oficines comercials mallorquines. O que la nostra gran literatura ve determinada per la doble esquizofrènia d'un Llull presumptament martiritzat per voler convertir els moros, i un Anselm Turmeda convertit a l'islamisme i venerat encara com a sant a Tunísia. Tot això al costat de fets que sovint s'obliden o es magnifiquen. Com que els recs de Banyalbufar o de l'Horta de Cubelles (Pollença) continuen amb els sistemes d'irrigació àrab, que a la pagesia es mantenen vives moltes paraules d'origen morisc, cosa que té la seva rèplica en la toponimia i en molts de cognoms familiars, que coses que es reputen tan mallorquines com la roba de llengües, el tumbet i el trempo són plats que hom pot trobar a Síria o al Marroc i altres coses per l'estil.

JOAN CELIÀ

L'avió segrestat per un grup d'algerians, a l'aeroport de Son Sant Joan. El fet va mantenir en alerta Palma tot un dia.

I tanmateix, a la frontera del Sud hi ha problemes. És clar que ací no arriba el drama humà dels immigrants il·legals que creuen l'estret de Gibraltar amb les seves xalanes. Gibraltar, pels mallorquins, encara és la meca del contraban del tabac i de la picadura Jorge Russo. Vull dir que és una realitat més positiva que un colonialisme que feri cap sensibilitat. Però la gent ja no es consola pensant que Tarifa o Algesires estan més a prop d'Àfrica. "Estem a la vora del volcà del fonamentalisme àrab", diuen una vegada i altra els comentaristes de ràdio tot donant les notícies del segrest.

Després d'una etapa romàntica (les llegendes populars, els poemes de Costa sobre "la gerreta del captiu" i altres signes del temor als pirates), un cop que el capità Barceló neteja la Mediterrània de sarraïns invasors, comença l'etapa de nacional-catolicisme i patriotisme barat a costa dels moros. Es volia substituir el fet de la catalanització de les Illes per la cristianització i la reincorporació al món europeu. El simulacre de "moros i cristians" (Pollença, 2 d'agost) era un exaltat "mesclat" (nom d'una barreja de licors que produeix una eufòria incontenible) entre el fervor i l'agnosticisme. Però quan la pàtria de Joan Mas i la del pirata Dragut s'agermanaren semblava que començava una etapa de germanor, cosa que el folklor popular ja havia avançat (els moros de Moreria de les cançons, no volen anar amb un guiterró i en lloc d'espases i llances volen música i amor). Però a mesura que això significava que les platges del sud, i les de Turquia, s'erigien en competidores del nostre turisme molts veren en el fonamentalisme islàmic (com en la guerra dels Balcans) una font saludable d'atractiu turístic. I aquest és el somni que el 13 de novembre saltà pels aires. Ara tothom és conscient que el perill, que encara no ha revelat la seva forma real, és a la vora. Els segrestadors es limiten a dir que prefereixen la presó a Espanya que anar a lloure per Alger. I la gent, simplement, no s'ho empassa.

Josep Melià

Blanc de Blancs
Marquès de
Monistrol
Blanc i sec. Lluent i transparent. Fruitat, fresc i suau. Fruit del most flor, de raïm blanc de qualitat excepcional. El primer vi de la seva classe aparegut al Penedès.
Vin Nature Blanc de Blancs
Marquès de
Monistrol
Elaborado y embotellado por
MARQUES DE MONISTROL, S.A. - Monistrol de Noya - Sant Sadurní

Més enllà d'una dimissió

Cullell ja va dimitir. Ho va fer amb solemnitat, compareixent al Parlament. Tota l'oposició el va acompanyar en un moment delicat com aquest, coincidint a valorar el seu gest com a positiu i valent. Es podria dir inclús, havent escoltat els discursos del PSC, d'ERC, d'IC, del PP, i del grup mixt, que la figura de Cullell, com a home polític, n'havia sortit reforçada després de la compareixença. D'esquerra a dreta de l'arc parlamentari es van produir dues unanimitats. La primera, que el procediment seguit contra Cullell havia estat il·legítim i reprobable èticament. I la segona, que la dimissió de Cullell respon més aviat a un sacrifici polític per mirar de sortir d'una situació de crisi que no pas a la voluntat de resoldre els problemes de fons que hi ha plantejats i que posen en dubte la credibilitat de les institucions democràtiques, i concretament del Govern català.

A la sortida de la compareixença, molts dels presents tenien la sensació d'haver presenciat l'últim adéu d'una persona acorralada personalment però que no s'havia avançat ni un sol pas en la resolució ni dels afers de què s'acusa el protagonista, ni globalment de la crisi política que viu el país. Al contrari, la compareixença va deixar oberts molts interrogants, la resposta dels quals són en bona part el desllorigador de la situació. Alguns d'aquests interrogants els va plantejar Cullell, d'altres els va plantejar l'oposició. La primera pregunta, la que té més difícil resposta, és qui ha gravat les polèmiques cintes? Naturalment Cullell no ho va dir perquè no ho sap. El que sí que va dir és que eren manipulades. I ho va corroborar assenyalant diverses anacronies que es desprenen de la seva transcripció, de tal manera que una mateixa conversa havia tingut lloc en tres moments diferents. La causa era que la cinta havia estat construïda amb diverses captacions. Dels seus autors només en va voler qualificar la categoria: delinqüents.

Amenaça anònima. Els autors de les gravacions són a hores d'ara –i ho seran segurament durant molt de temps– una incògnita. Però Cullell va voler deixar sobre la taula un altre interrogant. L'ex-conseller va denunciar que havia estat objecte d'amenaces. Poc abans del casament d'un dels seus fills, a principis del mes de març d'enguany, va rebre un anònim que segons llegí textualment al Parlament deia: "Només un avís. Escolteu atentament: pareu les obres de la Riera o pel contrari el 18 de març no hi haurà un casament sinó un enterrament. No faig bromes. Teniu una setmana per aturar les obres. No feu el burro, que la palla va cara". A banda de l'impacte emocional que suposà la seva lectura en plena compareixença parlamentària, la denúncia d'aquest anònim no és l'única actuació fosca que envolta el cas Cullell. Hi ha també la sospita que existeix d'una trama d'espionatge i possiblement d'extorsió que actua pels subterranis de la política catalana. Una trama semblant a la que fa poc temps va ser desarticulada a Barcelona i que va afectar el diari *La Vanguardia*. Aquella trama, la integraven membres o ex-membres –la frontera és incerta– del CESID, els serveis secrets espanyols. L'existència o no d'una nova trama només la pot confirmar la seva desarticulació o una seqüenciació d'esdeveniments d'origen poc clar que puguin afectar la vida catalana en els propers mesos. Fonts properes a l'entorn de Cullell han confirmat a aquesta revista que l'ex-conseller havia estat objecte, tot i que "indirectament", d'intents de xantatge en nom d'unes suposades informacions confidencials que el comprometien políticament. En la compareixença parlamentària no va fer cap referència explícita a aquest fet, però sí que va explicar que tenia constància que el diari *Avui* havia rebut "indicis que algunes persones podien estar interessades a negociar la venta d'unes cintes" sobre el seu cas. El mateix conseller, en el seu seguit de preguntes que ha llençat al vol en el seu adéu es lamentava, sense insinuar res més: "com és possible que això passi en una societat lliure i democràtica?".

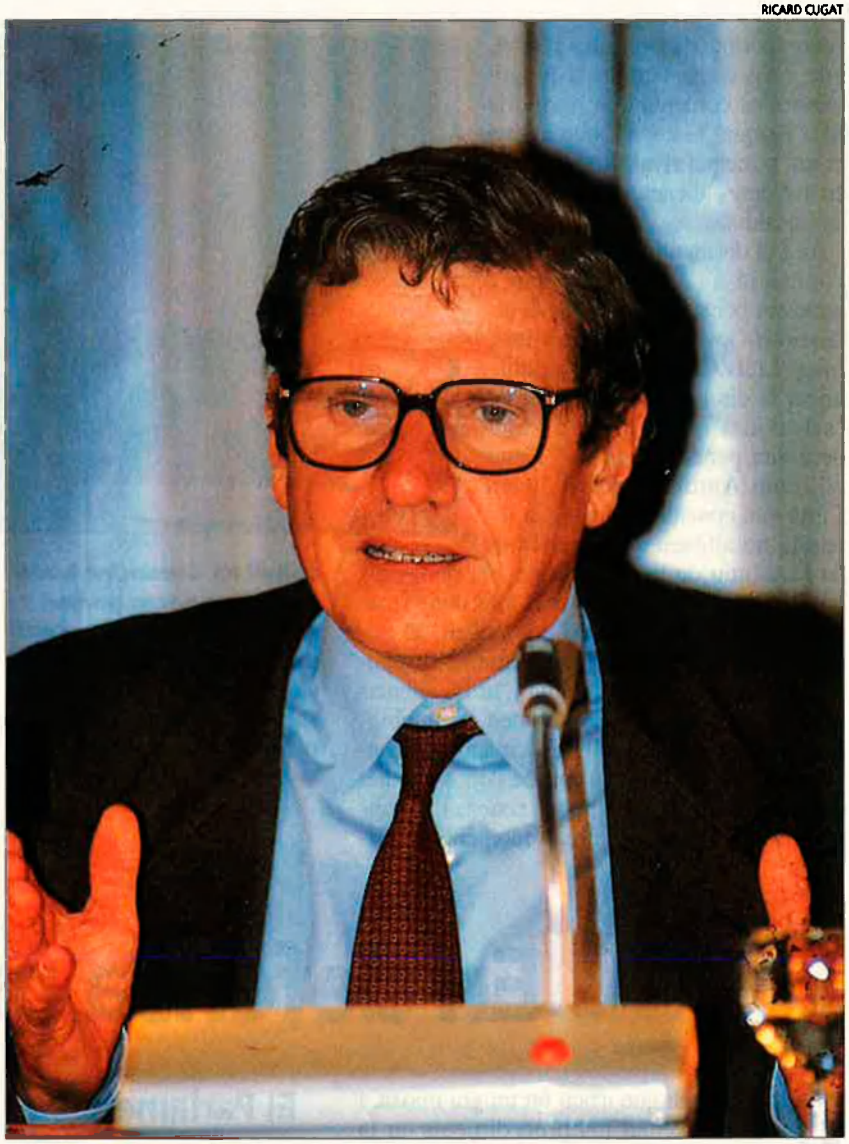
La dimissió de Josep Maria Cullell no aclareix els interrogants que planen damunt la vida política catalana. Qui va gravar les cintes? Per què? Qui hi surt guanyant? Qui les va encarregar? Interrogants amb diverses respostes possibles.

Els interrogants de Cullell no es van quedar aquí. Qui llavors encara era conseller de Política Territorial i Obres Públiques preguntava també per què ara?, precisament ara, es publicaven unes gravacions de fa dos anys. Tampoc hi donà resposta, però evidentment les causes que aquestes presumptes converses hagin tingut les repercussions que han tingut obeeixen a motius que transcendeixen de llarg el seu contingut. La polèmica sobre els terrenys de la Riera fa dos anys que està a la premsa, especialment la de la comarca d'Osona. La premsa de Barcelona també feia més d'un any que se n'havia fet ressò. Paral·lelament, diversos grups polítics, també el 1993, concretament el mes d'octubre, van demanar al Govern de la Generalitat que expliqués l'operació urbanística de Sant Pere de Torelló. La resposta més immediata a l'interrogant, apuntada per la majoria d'observadors polítics ha estat relacionar el suport que CiU va exercint des del 6 de juny de 1993 a la governabilitat de l'estat, que es concreta en el suport al

nunciada

Govern del PSOE. Això resol el perquè ara, però no resol el problema de fons apuntat més amunt, que és el més preocupant: per què i qui gravava converses l'any 92, any en què el PSOE encara tenia majoria absoluta i CiU no era encara decisiva. Ara es comercialitzen, però la gravació és anterior. Les gravacions que han anat apareixent publicades corresponen a la tardor del 1992 i no solament fan referència al cas de Sant Pere de Torelló, sinó que la majoria de les publicades –fins ara–, fan referència a la crisi que en aquells moments tenia oberta CDC. Aquella tardor Miquel Roca va anunciar que no es tornaria presentar a la reelecció com a secretari general de CDC, obrint una crisi sense precedents al si del partit nacionalista. Aquest fet li suposà a Roca un pols personal amb Jordi Pujol que quedà resolt –que no vol dir tancat– amb el seu retorn al càrrec, després d'un tens estira i afluixa. El pas del temps ha anat llimant les tensions, però sí que ha quedat per la història que la primera turbulència seriosa que ha sobrevolat CDC va ser en aquella tardor. Cullell, davant els parlamentaris es limità a recordar que aquests esdeveniments van generar "moments de greu crisi per al meu partit polític". Moments en què també van circular acusacions de corrupció a diferents nivells.

Un perd, d'altres guanyen. També es preguntà Cullell en veu alta a qui interessa tot això, a qui li convé que passi. Aquesta vegada, però, va respondre. Potser per avançar-se a possibles interpretacions que l'oposició faria poca estona després. Va ser taxatiu: ni interessa ni convé "ni al meu partit, ni a la meva coalició, ni al govern de la Generalitat, per l'evident desgast polític que ens ha comportat". L'ex-conseller admetia així que tot el que està passat ha erosionat el Govern català i els partits que el sustenten. Naturalment Cullell en parlar de partits, parla de coalició –en plural–, però si alguna cosa ha quedat patent els darrers dies ha estat el distanciament que ha pres Unió respecte qualsevol aroma de corrupció. Distanciament que no comporta automàticament una acusació a CDC però que ha estat rebut amb més d'una suspicàcia a les files de Pujol i Roca. Duran aquesta vegada ha matisat ràpid per no veure ploure sobre el seu terrat com fa dos anys, enmig de la tempesta Roca-Pujol. Descartat òbviament el soci, especialment pel que fa al cas concret de Cullell, l'interrogant sobre a qui interessa o a qui beneficia la dimissió de Cullell i la turbulència política, obté respostes de tots colors. Han tornat a ressonar pels carrers les ameRICARD CUGAT

Josep Maria Cullell va dimitir per no erosionar la imatge de la Generalitat. L'oposició ho va qualificar de sacrifici polític.

naces de De la Rosa d'"estirar la manta", una hipòtesi que té molts adeptes. Amb menys adeptes, però més ben situats en l'estructura administrativa de la Generalitat, també hi ha qui no vol oblidar Lluís Prenafeta, avui descavalcat del món de Pujol i amb coneguts problemes econòmics. Les travesses no es limiten a les intrigues financeres, sinó que també hi ha apostes en el terreny polític. En els passadisos del Palau de la Generalitat s'especula amb al resurrecció de l'espectre Serra-Roca, com una aliança de conveniència. La realitat de la conjuntura actual, però, conjura amb contundència aquest espectre. Ni a Serra li convé inestabilitat a la plaça de Sant Jaume, perquè té en Pujol el contrafort més important del seu govern, ni a Roca li convé ara cap oscil·lació sísmica, quan està a un pas d'enfilar la recta de la campanya de les municipals a Barcelona. Al contrari, a qui beneficiaria políticament una veritable crisi política seria en primer lloc al guerrisme, que no gaudeix d'una salut gaire envejable, però que encara tindria possibilitats de recuperació en cas de

veure moribunds González i Serra. I de rebot, en les tertúlies més agosarades es comenta que li vindria bé a Pasqual Maragall, que tindria el seu principal rival, Roca, distret en aventures alienes a la conquesta de l'alcaldia.

Tot i el desmentiment de Cullell, l'oposició va assenyalar com a principal beneficiari de la seva dimissió el Govern de la Generalitat. Josep Lluís Carod-Rovira va qualificar la dimissió del conseller de "salvavides que el govern Pujol necessita per no ofegar-se" i tant ell, com Antoni Farrés i Josep Curto van concidir a dir que la dimissió no allibera de responsablitat l'executiu de la Generalitat. Els portaveus d'ERC i del PP encara van anar més lluny i van acusar CDC d'haver deixat sol Cullell. El popular va parlar de "sacrifici polític" i el republicà, significativament, recità: "hi ha silencis que parlen, absències que retraten i immobilitats activíssimes". Cullell havia mantingut contactes previs amb els grups de l'oposició per consensuar la seva compareixença, i segons fonts d'aquests grups, en cap moment va afirmar que s'hagués sentit abandonat pel seu partit. El que tampoc va fer, asseguren les mateixes fonts, és negar-ho quan va ser requerit sobre aquest punt, cosa que alguns grups van interpretar com un assentiment. Sigui com sigui, tothom sap que Cullell no ha tingut excessives bones relacions amb destacats dirigents del seu partit, especialment amb Miquel Roca, però també amb Macià Alavedra i Lluís Prenafeta. Cullell ha fet tota la seva carrera política al costat de Jordi Pujol, el qual ha estat el seu principal valedor, però en aquests vint anys ha anat topant amb la segona línia. El 1987, després de perdre per pocs vots les municipals de Barcelona, es va queixar amargament del poc suport que havia rebut per part d'un sector de la cúpula de CDC. Textualment va dir que a alguns dirigents no els podia donar les gràcies. El que tampoc va aclarir la seva compareixença és si encara té aquest problema. El que sí que va quedar clar és que el delfí –que mai no ha arribat a ser-ho– ha quedat atrapat en una xarxa insalvable.

Pere Martí

RICARD CUGAT

Cullell va denunciar haver rebut amenaces personals i contra la seva família. La seva compareixença va plantejar l'interrogant sobre l'existència d'una trama d'espionatge.

En defensa pròpia

El Parlament va viure en un ambient d'excepcionalitat la compareixença de Josep Maria Cullell. És la crònica d'una jornada parlamentària històrica, plena de gestos i significats polítics.

I ara confesseu que n'heu fet un gra massa, i que heu extremat los procediments en la persecució. Confesseu que no anàveu gaire pel bon camí i *qui no va pel bon camí, no fa bon pas a la fi*. No us podeu excusar en aquell dolent principi de que el fi justifica els medis, puix si aqueixos eren mals reprobables, lo fi era pitjor i reprobable pels homes i per Déu".

Josep Maria Cullell acabava amb aquesta cita de mossèn Cinto Verdaguer la intervenció més difícil de la seva vida. El poeta osonenc va escriure aquestes paraules un dia de novembre de 1897. Estan recollides en el seu llibre *En defensa pròpia*, un recull dels articles que un mossèn Cinto assetjat pel seu bisbe i anímicament ensorrat va publicar a la premsa de Barcelona per defensar-se d'una persecució cruel i injusta que li prengué la salut i les ganes de viure. Triant una cita d'aquest llibre, Josep Maria Cullell no solament va voler donar la dimensió exacta del terratrèmol que ha sotragat la seva vida personal, familiar i política les últimes setmanes, sinó que es manifestà víctima, com Verdaguer, d'una persecució injusta i cruel.

Era el final d'una intervenció pausada, segura i, al parer de la majoria dels presents, convincent. Un discurs que en determinats moments tingué to de testament polític. De comiat.

Virginitat perduda. Diputats i periodistes es dirigien divendres passat al Parlament amb la convicció que havien d'assistir a alguna cosa diferent. Objectivament, es tractava d'una situació inèdita, desconeguda en els catorze anys de vida de la cambra des del restabliment de la Generalitat: un conseller del Govern de la Generalitat compareixia per presentar la dimissió després de veure's implicat per la premsa en un cas de presumpte tràfic d'influències. El Parlament, després d'anys i anys de tedi i distanciament del dia a dia dels ciutadans de Catalunya, recuperava el protagonisme que mai hauria hagut de cedir. La massiva presència de periodistes, flaixos fotogràfics i càmeres de televisió –que va provocar un col·lapse a la porta d'accés de la premsa– confirmava la inusual expectació generada. Subjectivament, potser més d'un diputat va pensar també que el Parlament anava a perdre, d'alguna manera, una determinada virginitat. Moltes coses havien de passar per primer

cop, el matí de divendres dia 18 de novembre. L'escenari havia estat preparat per l'ocasió. El previsible *overbooking* va aconsellar canviar l'emplaçament habitual de les compareixences per la Sala Conjunta del parlament, de més capacitat. Mitja hora abans de l'arribada de Cullell, els passadissos de la cambra ja bullien d'activitat. La policia autonòmica havia doblat la vigilància, d'uniforme i de paisà, i els fotògrafs esperaven expectants la primera instantània. Un diputat de l'oposició confirmava a EL TEMPS que no hi hauria tercer grau sobre l'afer de Sant Pere de Torelló, que les intervencions serien polítiques: "què vols que fem amb una persona que arriba amb la dimissió sota el braç?". Cullell arribà, puntual, a dos quarts de deu.

"No vinc a defensar cap cadira ni cap càrrec", van ser les seves primeres paraules. Una hora després d'haver començat a parlar, cap dels presents havia mogut pràcticament un múscul. Ni cigarreta al passadís, ni visita al lavabo, ni cafetonet al bar. Entre els assistents, Miquel Sellarès, amic personal de Cullell, fundador, amb ell, de CDC –tot i que posteriorment fou expulsat del partit nacionalista–, i una de les veus històricament crítiques amb els comportaments irregulars en l'àmbit de Convergència. Cullell el saludà amb un cop de cap just al final de la seva intervenció.

Confirmà la seva dimissió "irrevocable" –comunicada al president Pujol en una carta del dia 8 de novembre, que va llegir públicament– i féu un relat en clau personal dels esdeveniments dels últims dos mesos, des de la publicació de les primeres cintes amb converses privades de Cullell amb altres dirigents de CDC presumptament gravades fa dos anys, en plena crisi interna del partit nacionalista. Cullell va desmentir punt per punt les informacions acusatòries contra ell publicades pel diari *El Mundo* i el setmanari *El Triangle*, i d'algunes d'elles en demostrà la falsedat amb dades i documents. També va negar haver tingut cap mena de relació laboral amb Javier de la Rosa més enllà del fet de compartir un mateix despatx professional durant dos anys (1988 i 89). Va negar taxativament haver pressionat mai ningú per requalificar els terrenys de Sant Pere de Torelló propietat del seu cunyat, i explicà quin és el seu patrimoni personal.

A partir d'aquí, la comissió es va convertir en l'escenari d'un fet insòlit en els annals del parlamentarisme recent a Catalunya i possiblement també a Espanya: la imatge d'una oposició unida en la solidaritat, o simpatia, vers la figura d'un càrrec públic dimitit per presumpta corrupció. L'oposició va salvar Cullell per a apuntar directament contra el comportament de Jordi Pujol i CDC. Davant del silenci del protagonista, que no els va contradir en cap moment, els diferents portaveus van insinuar reiteradament –i en alguns casos, afirmar– que Cullell ha estat una víctima del seu partit i del president Pujol. Josep Lluís Carod Rovira (ERC), Antoni Farrés (IC) i Josep Curto (PP) acusaren Pujol de no donar prou suport a Cullell i voler resoldre amb la seva dimissió la crisi que pateix el consell executiu, tot i haver-hi consellers en una situació molt més precària. També acusaren sectors de CDC, sense noms i cognoms, d'abandonar conscientment Cullell, aprofitant la delicada situació que viu, per treure-se'l del davant.

L'actitud del portaveu de CiU, Raimon Escudé, no ajudà precisament a restar credibilitat a les paraules de l'oposició. Basant-se en legalismes, sol·licità a l'oposició que es limités a seguir l'ordre del dia –amb la qual cosa, indirectament, els convidava a entrar en el cos a cos amb Cullell interrogant-lo sobre l'afer de Sant Pere de Torelló– i, quan li tocà el torn, fou el

RICARD CUGAT

Cullell, a punt de comparèixer per presentar la seva dimissió. El conseller es manifestà víctima d'una persecució injusta i cruel.

Records molt actuals

"Els asseguro que seré fidel als meus orígens". Amb aquestes paraules es va acomiadar divendres Josep Maria Cullell del Parlament. Possiblement pel seu cap van passar en aquell instant algun dels moments de la seva trajectòria. La forma i el moment que va conèixer la seva dona, Roser Vilaró: donant classes d'alfabetització als barraquistes de Montjuïc; les persones que el van posar en contacte amb el món de la política: Joan Rion –de la Unió Socialista de Catalunya–, avui monjo de Montserrat, i Josep Maria Bricall, que li va fer conèixer Tarradellas, el desconegut president a l'exili; l'aposta pel projecte de Jordi Pujol, abandonant la família socialista per situar-se a dins i a l'esquerra de la Convergència-moviment; els primers mítings de CDC, quan ningú no en donava un duro; els anys de conseller d'Economia; les derrotes electorals a la ciutat de Barcelona davant Pasqual Maragall, amb el regust amarg de qui se sent poc recolzat per alguna de la seva gent... I potser algun d'aquests records li va semblar molt actual.

E. V.

portaveu que menys paraules va gastar per donar suport personal al conseller i el que ho féu de la forma més freda.

En aquest sentit, tampoc no va passar desapercebuda la segona cita de mossèn Cinto Verdaguer usada per Cullell en la seva intervenció: "Jo no era indòcil ni desobedient, tal vegada era massa dòcil i obedient per lo temps i la gent que corre, puix arribaren a creure que podien pendre'm per joguina i que, com lo blat en l'era, podien fer-me ençà i enllà amb una forca de ventar".

Alguns van interpretar aquestes paraules com un retret de Cullell pel tracte rebut per alguns dels seus teòrics companys de viatge.

Al final, el clima viscut durant les tres hores de la compareixença es plasmà gràficament: en l'últim gest insòlit del dia, els representants de l'oposició van cridar Josep Maria Cullell per donar-li la mà, un per un, davant les càmeres dels fotògrafs. Després, Cullell desparegué cap a un futur indefinit. **Eduard Voltas**

RICARD CUGAT

Cullell, entre Isidre Gavín (CiU) i Rosa Martí (PSC), en el ple de la comissió de política territorial del Parlament de Catalunya. L'ex-conseller va desmentir punt per punt les acusacions contra ell.

Retorn als sots feréstecs

A l'entorn de Ramon Vaqué, alcalde independent de Sant Pere de Torelló, s'ha generat un entramat de clientelisme electoral i pràctiques corruptes que esclata a les mans de tots aquells que s'hi acosten.

Devia ser juny de 1992. Josep Maria Garcia, propietari d'una casa de colònies als afores de Sant Pere de Torelló, rep la trucada d'un amic arquitecte informant-lo que al butlletí del Col·legi d'Arquitectes de Barcelona s'anuncia la tramitació d'un pla parcial d'urbanisme davant de casa seva: uns camps propietat de la famíla Vilaró –empresaris del tèxtil amb l'aigua al coll i estiuejants esporàdics del poble– propers a l'immens casalot a recer del riu Ges. En principi, la notícia el sorprèn. El seu oncle, Joan Ginebra, era el masover de la finca i si n'hagués sabut res ja li ho hauria dit. En canvi, Ginebra no tenia la més remota idea que al Mas Riera –el nom històric de la masia– s'hi haguessin de fer obres de cap mena. Ben cert que aquella construcció imposant però descurada cauria a trossos en pocs anys perquè tothom sabia que Joan Vilaró, l'hereu de la família, anava massa escanyat per rehabilitar l'edifici. Fins i tot corria la brama que la tenia hipotecada com a aval per a un crèdit de la seva empresa, Manufactures Vilaró, SA, que s'arrossegava agònica per l'eterna crisi del tèxtil...

Després d'aquella curiosa telefonada, Josep Maria Garcia se'n va anar a veure l'alcalde per saber de què anava tot allò del pla parcial d'urbanisme. Llavors ell no hi entenia un borrall de procediment administratiu. Només volia saber si el que es pretenia fer a pocs metres del Molí de la Riera –el nom amb què havia batejat la seva casa de colònies– afectaria un negoci que té com a primer atractiu la seva ubicació a la Vall del Ges, confluència de dos rius entre sots feréstecs i rouredes esclatants. L'espantava que algú pogués espatllar aquell indret que el mateix Ajuntament havia qualificat de reserva natural –rústica i no urbanitzable– però no li passava pel cap que a ningú se li acudís seriosament de construir ni una sola casa en aquell paratge enclotat, sense accessos ni canalitzacions i sovint emboirat, sobretot quan damunt del turó on s'ubica el poble hi havia prou sòl urbanitzable. Així doncs, en Garcia va travessar la porta de l'ajuntament i sense més preàmbuls va preguntar a l'alcalde què volia dir allò d'un pla parcial a la Riera. Durant 30 segons Ramon Vaqué va restar en silenci. Estranyament lívid. I tot d'una va reaccionar:

—Un moment, ja t'ho porto.

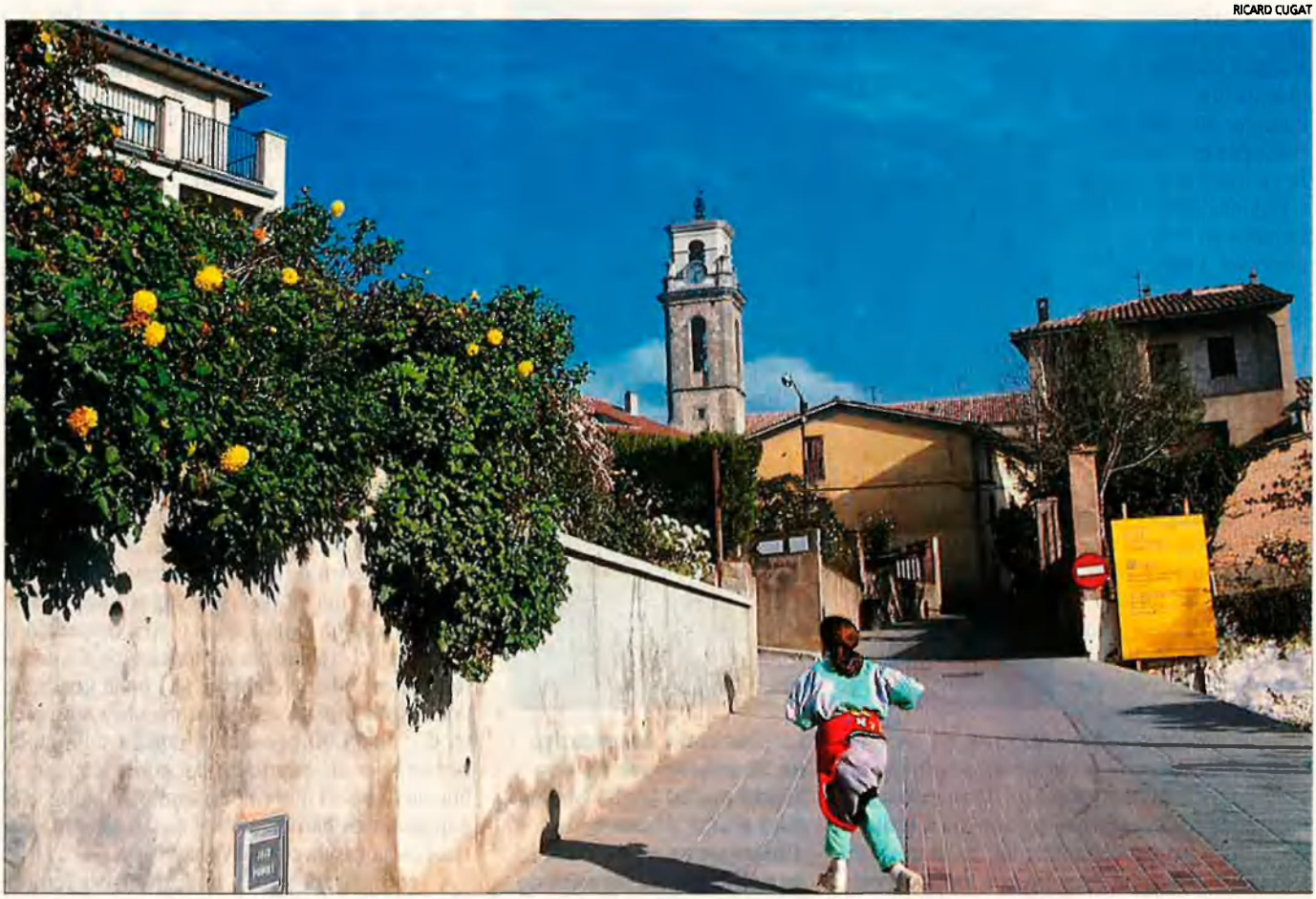
En tornar al despatx, l'alcalde duia entre mans uns plànols. Tot això del pla, venia a dir, era per fer de la masia una residència per a la tercera edat i una escola especial per a minusvàlids.

—Farem un jardí, zona de descans...

—No hi ha res més?

—Res més—, va contestar, sec, Ramon Vaqué. De fet, l'alcalde es limitava a recitar-li allò que hi havia escrit al tauló d'anuncis del consistori. La propietat Mas Riera havia passat a ser de domini públic amb la intenció de destinar-la a "residència de la tercera edat i zona de lleure, jardí i esportiva". La resta de la finca constava com a "escola-taller per a minusvàlids i subnor-

RICARD CUGAT

Sant Pere de Torelló. Una antiga requalificació urbanística ha fet d'aquest poble del nord d'Osona el centre polític nacional.

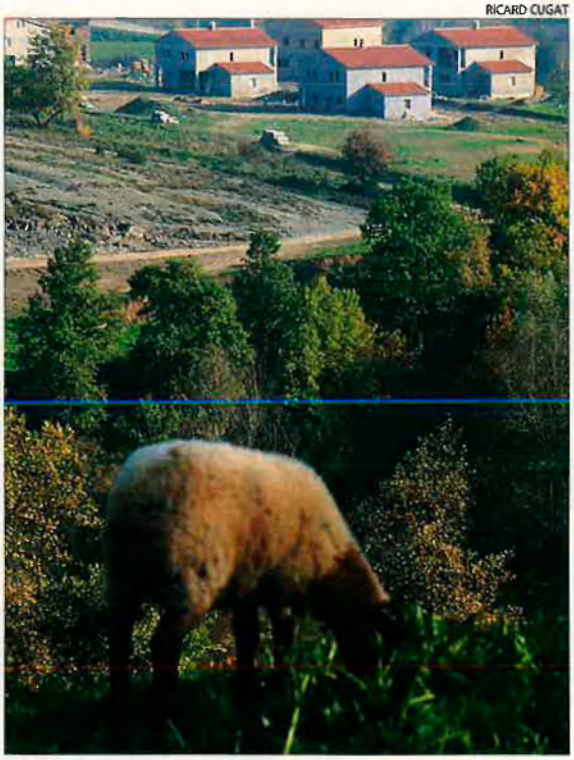
mals". Calmades les sospites, el nebot del masover se'n va tornar a casa i no es va preocupar de fer al·legacions a un projecte que no semblava afectar els seus interessos.

Aquella fou "la primera mentida". Josep Maria Garcia. encara se'n lamenta. Des de la finestra de la seva habitació, a la casa de colònies del Molí de la Riera, contempla les primeres siluetes de les 72 vivendes de protecció oficial que ell no va saber impedir perquè va comprendre massa tard que tota llei té la seva trampa. I tot home té el seu preu: Joan Vilaró i Ramon Vaqué van "indemnitzar" el seu oncle amb tres milions de pessetes per tal que el masover, com a legítim arrendatari, no denunciés l'operació de compra-venda del Mas Riera feta a la seva esquena. L'alcalde no estava per orgues: "Això ve de molt amunt. Millor que no t'hi posis en contra". Joan Ginebra va preferir callar abans que embrancar-se en hipotètiques nul·litats jurídiques contra aquells senyors que se les sabien totes. Josep Maria Garcia va preferir no pensar que el pitjor arribaria inevitablement. Fins que el 23 de setembre de 1992 el DOGC publicava la resolució del conseller de Política Territorial i Obres Públiques, Joaquim Molins, d'acordar la revisió anticipada de les normes subsidiàries de planejament per a l'ordenació del sòl urbà vigent a Sant Pere de Torelló, les NNSS o regulacions bàsiques que defineixen quines zones del municipi són per a ús agrícola, construcció de vivendes o altres usos. Aquest retoc legal que Ramon Vaqué introduïa en un ple extraordinari del 24 de desembre de 1991 no tenia altra finalitat que iniciar les tràmits per convertir el sòl rústic d'aquella finca agrícola en sòl urbanitzable en flagrant contradicció amb la planificació urbanística que s'havia acordat el 1989.

Aquella tardor maleïda de 1992, mig poble es va crispar i mig poble va acatar. El nebot del masover va decidir que no volia ser servil. Ell i una colla d'amics van refer una estructura somorta, l'Associació de Veïns de Sant Pere de Torelló, i van organitzar-se per buscar tota la informació –la veritat sobre la Riera– en col·laboració amb l'oposició municipal, els quatre regidors d'ERC comandats per Carles Bru, cap del grup, i Jordi Fàbrega, conseller comarcal, testimonis atordits de tota mena de filigranes jurídiques que Vaqué havia encolomat en una matussera lliçó d'especulació urbanística i tràfic d'influències. Els resultats són avui a la taula de Pablo Llerena, titular del jutjat d'instrucció número 31, que rebia el maig de 1993 la querella criminal que Carles Bru havia interposat contra Joan Vilaró, Ramon Vaqué i Jaume Canals, polifacètic arquitecte municipal, arquitecte-redactor d'un pla parcial d'iniciativa particular –el de Vilaró– i secretari habilitat per decret d'alcaldia i Gregorio Barena, el delegat d'aquella empresa

pantalla de Vilaró –Estilo y Decoración del Vallès Occidental, SL– que en un sol dia va comprar una part de la finca per tres milions i la va oferir per noranta a l'Ajuntament. Les 8,9 hectàres de la Riera, segregades i revenudes, junt amb les 55 hectàrees restants havien suposat 381 milions de diner públic en moviment –150 només per pagar a Vilaró uns terrenys sobrevalorats– i l'acusació popular havia pogut seguir el fil de 121 documents que podien contenir buits, negligències, falsedats o simples delictes: prevaricació, maquinació per alterar el preu de les coses, frau i nomenament il·legal.... L'aprofundiment en els dossiers de la Riera ja no admetia a mitjans de 1993 gaires més filigranes. Les "presumptes implicacions polítiques" que es movien a l'entorn de la finca venien certament de "molt amunt". I es palpava aquella rebel·lió que molts esperaven en un poble on no hi ha elecció possible: Amb Vaquer o contra Vaquer. A tot o res.

RICARD CUGAT

La promoció urbanística de 72 habitatges de protecció social (dalt) forma part d'una densa trama d'interessos corruptes. La increïble planta tèrmica de cogeneració (baix), alimentada amb residus de fusta, és l'última invenció de l'alcalde més inquiet d'Osona.

Alcalde d'alcaldes. Perquè Vaqué és el diferencial d'aquesta història, Sant Pere de Torelló s'ha forjat, o s'ha arruïnat segons els interlocutors, a la mesura del seu esperit megalòman. Un esperit certament irascible –"omnipotent i omnipresent", en definció de Jordi Fàbrega– que tracta els seus rivals amb el menyspreu del contrabandista de muntanya. Arreplegats és segurament l'epítet més suau que dedica als opositors. "Quatre desgraciats que corren dient mentides, són uns inútils i uns pallassos". En plena commoció ètica el noi de Can Cafè Nou –àlies, per tant, *El Cafeteres*– és l'únic polític en actiu, independent i per lliure, capaç d'organitzar-se una manifestació de suport amb els futurs residents de la urbanització, amb les famílies dels funcionaris i amb un estol de nens passejant pancartes amb impecables lletres Futura Extra Bold. I d'advertir, perquè tothom l'escolti, que la hipòtesi d'una suspensió cautelar de les obres de la urbanització de la Riera "*seria un mal asunto*" perquè potser els compradors respondrien amb violència contra l'oposició. Vaqué no té pèls a la llengua però malgrat l'aspecte sorrut també és un gran murri. Ell "treballa pel poble" i Sant Pere de Torelló condensa tots el seus desficis. Com a contrapartida, la nebulosa entre el càrrec públic i el benefici privat perd la delimitació original: col·loca la seva dona com a bibliotecària –"Màrqueting? No tenim cap llibre d'aquest autor"– es fa construir la planta potabilitzadora i s'oblida de connectar-la a les canalitzacions de l'aigua, i així resta inoperant des de 1991, quan el conseller Gomis la va inaugurar amb un simulacre d'aigua provinent d'una cisterna. I practica amb fruïció l'esport més preuat del cacic. Tenir collats els electors.

Sant Pere de Torello és un poble abocat a la torneria de fusta que treballa bàsicament els mànecs de pinzell per a Greco, l'empresa de Vicent González Lizondo, que compra a les petites fusteries el mànec pelat. Com que la majora de tallers se situen al centre urbà, i no en zona industrial, la situació d'alegalitat resulta generalitzada. El recel a una mala jugada de l'alcalde no és casual. Carles Bru, a banda d'intents de suborn reproduïts en cinta, ja ha rebut inspeccions malicioses. Igual que Josep Maria Garcia, que ha tingut dues o tres inspeccions d'indústria i treball per denúncies de l'Ajuntament. Però Vaqué compensa la bona gent amb populisme: repartir els llibres escolars a un preu mòdic de 7.000 pessetes o regalar cupons de benzina per als estudiants del poble tot i que la iniciativa no va durar ni un trimestre. Allà on el populisme es barreja amb el nasserisme hi confluеix tota l'essència del vaquerisme.

A l'entrada del poble, una immensa fumera dubtosament ecològica anuncia la joia de la corona assentada damunt uns terrenys propietat de la seva mare: una planta tèrmica de cogeneració, o una gran caldera per cremar residus de fusta provinents teòricament de les torneries del poble. 800 milions de pessetes per donar calefacció i aigua calenta a tot el poble, una inversió subvencionada pel Ministeri i la Conselleria d'Indústria, amb aportació de fons comunitàris del FEDER feta sobre presupòsits aberrants, recollits i exposats als fulletons de l'Institut Català d'Energia: càlculs de 20.000 tones de residus de fusta a l'any en un poble que genera com a màxim 10 tones al dia –2.000 a l'any màxim– que solen reciclar-se en el petit comerç o en el consum casolà, quantitats fictícies que obliguen a

RICARD CUGAT

comprar troncs sencers per mantenir en funcionament la tèrmica a les envistes que la xarxa de gas natural s'estengui a Osona-Nord.

Però catedrals com aquesta –negra i consentida– demostren que les dèries d'aquest nét de guerriller carlí encara tenen bons interlocutors. Malgrat el seu currículum. Expulsat de CDC el 1987 per una gestió econòmica "desmesurada i desfasada", amb "irregularitats constants" i excessos de megalomania sobre la construcció, alternativament, d'un camp d'aviació, una presó o un quarter dels Mosssos d'Esquadra, Ramon Vaqué se situaria ja com a candidat a alcalde a les municipals de 1991 per l'IPMO, una agrupació d'independents d'Osona propera als socialistes i a IC, en procés de liquidació per la presència d'un alcalde que va provocar l'espantada d'IC i el distanciament socialista arran justament de l'afer de la Riera. I entre tantes dissonàncies, la veritat és que a Vaqué li queden per llençar al riu Ges altres cadàvers il·lustres a banda de Cullell. Una sola pinzellada. El grup municipal d'ERC no es presentarà a les properes eleccions sota aquestes sigles. Ho faran com a independents perquè s'han trobat amb un partit que els exigia la retirada de la querella criminal contra Vaqué; tot i que aquest és el cas de corrupció local més important que ha denunciat mai ERC. La relació d'amistat entre Ramon Vaqué i el diputat d'ERC Salvador Morera, secretari municipal habilitat a dit pel mateix Vaqué entre 1987 i 1991, ha obligat el partit republicà a obrir una investigació interna que pot anar força lluny, però aquells il·lusionats militants de Sant Pere de Torelló actuaran ara com a Entesa dels Independents. Al marge de partits. No de la política. Recorden aquella entrevista reservada al despatx del director general d'Urbanisme, Joan Antoni Solans. Quinze dies abans de comparèixer al Parlament i sortir-ne tocat per primer cop. Coincidien almenys en certes coses: aquell alcalde tan emprenedor ha demostrat ser un bandarra. Però...

—Es farà, i el màxim que aconseguireu és que la gent visqui en una urbanització il·legal.

No es pot tornar als sots feréstecs per comprar-hi un xalet.

Oriol Malló

JORDI PUIG / EL 9 NOU

Ramon Vaqué, l'últim carlí. L'alcalde de Sant Pere de Torelló és un personatge d'estil antic règim que entén la democràcia com l'entendria un cacic.

CAVAS HILL

Brutísimo

Hill,

calladament

esperaves.

Profund, sol

però segur i confiat.

Del silenci

has despertat.

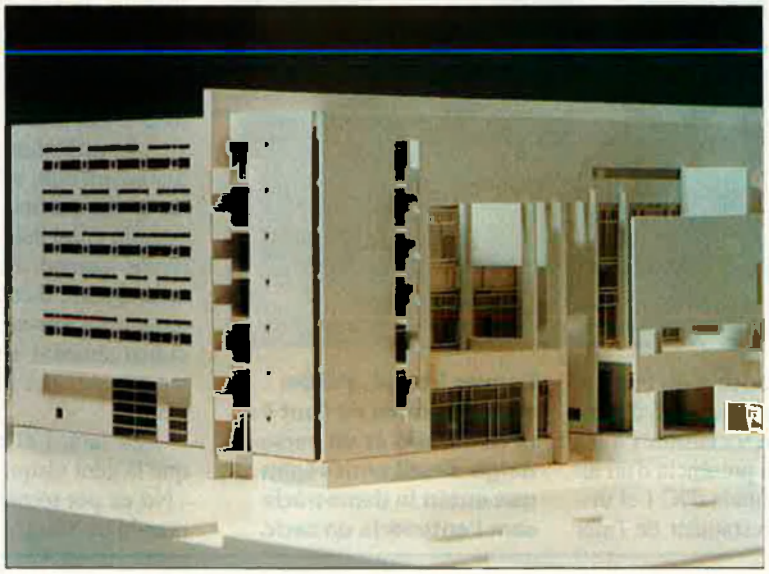

Bonavista, 2 - 08734 Moja - Alt Penedès - Barcelona (Spain)
Tels. (93) 890 05 88 - 890 08 78 - Fax 817 02 46

Les condicions de Miquel Molins

Miquel Molins confirmarà abans de quinze dies el càrrec de director del Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACB). L'historiador de l'art explica les condicions que ha posat i analitza la realitat d'aquest museu.

ARXIU

Maqueta del MACB. L'anterior direcció no ha reeixit en el projecte.

L'historiador de l'art Miquel Molins viatjava dissabte 12 de novembre a Barcelona (actualment realitza un projecte d'investigació al Chicago Art Institute) per entrevistar-se amb representants de l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya sobre el MACB. El diumenge 13 sopava amb el conseller de Cultura del Principat, Joan Guitart, el regidor del Cultura de Barcelona, Joaquim de Nadal, i el director general de Patrimoni de la Generalitat de Catalunya, Josep M. Huguet. Molins havia posat dues condicions prèvies per negociar el càrrec de director: la primera, que el seu nom fos consensuat per tots els membres del Consorci. En aquest sentit, malgrat que no hi havia cap representant de la Fundació en el sopar, el regidor Nadal portava el consentiment de la Fundació. La segona condició era que, d'entrada, les institucions havien de tenir en compte que ell es quedaria a Chicago fins el mes de juny de l'any vinent. Les administracions acceptaven aquest condicionant. L'endemà Molins visitava el museu, parlava amb l'alcalde, amb Miquel Vilar, gerent del museu, i amb alguns amics de confiança. Abans de retornar als Estats Units, Molins prometia una resposta abans de quinze dies. L'historiador de l'art encara no ha dit que sí, però analitza per a EL TEMPS la situació del museu.

—Com veu la realitat del MACB?

—Ara les institucions i la Fundació tenen la voluntat que el museu tiri endavant. Crec que en aquests moments estan disposats a anar molt més lluny del que han anat fins ara.

—En què es concreta aquesta voluntat?

—Veuen que les coses s'han de racionalitzar. Per exemple, m'han donat garanties que si accepto el càrrec, la comissió assessora artística dimitirà immediatament i aquesta responsabilitat passarà a ser només del director. I és que, és absurd que hi hagi una comissió assessora en la qual el director no tingui plena confiança, és ell qui l'ha de nomenar, en tot cas. Aquesta és una qüestió de principi, com ho és el fet que el director tingui la màxima responsabilitat de tot. El que no pot ser és que hi hagi diferents poders i no se sàpiga qui mana.

—Ha parlat de la comissió artística, però, què pensa de la comissió de compres?

—Si el director és el responsable del contingut del museu és lògic que sigui ell qui proposi les adquisicions. El que no pot ser és que la gent compri pel seu compte, sense un criteri homogeni. Però aquest aspecte ara no em preocupa. No crec que es compri d'una manera desordenada i en gran quantitat. El problema de les compres és econòmic.

—Si accepta el càrrec, la col·lecció permanent s'iniciarà als anys 40?

—Això em fa somriure, perquè definir un museu a partir d'una data em sembla absurd. El debat és fictici: el discurs d'un museu no es pot instal·lar en l'actualitat més immediata ni tampoc es pot limitar a ser historicista. Hem d'arribar a una proposta mestissa, més mixta.

—La trajectòria del MACB ha estat des del principi complicada, plena d'intrusisme polític i on el director no ha tingut cap mena de protagonisme. Això el preocupa?

—És evident que el museu ha tingut una història fins ara molt lamentable, però també és veritat que durant aquest període s'han fet coses: hi ha un edifici que s'està acabant, un equip mínim de professionals que ha treballat amb criteris prou encertats... Això fa que no partim de zero i és important. Em sembla que on s'ha fallat més ha estat en la direcció, perquè s'haurien pogut fer més coses malgrat les crisis.

—De quina manera el condiciona tenir un edifici pràcticament enllestit?

—L'edifici de Meier és fantàstic, tant que el museu es pot ensenyar sense que hi hagi res a dintre. Però se li nota que li manca un projecte. Ara bé, no hi ha res irremeiable.

—Quins problemes planteja?

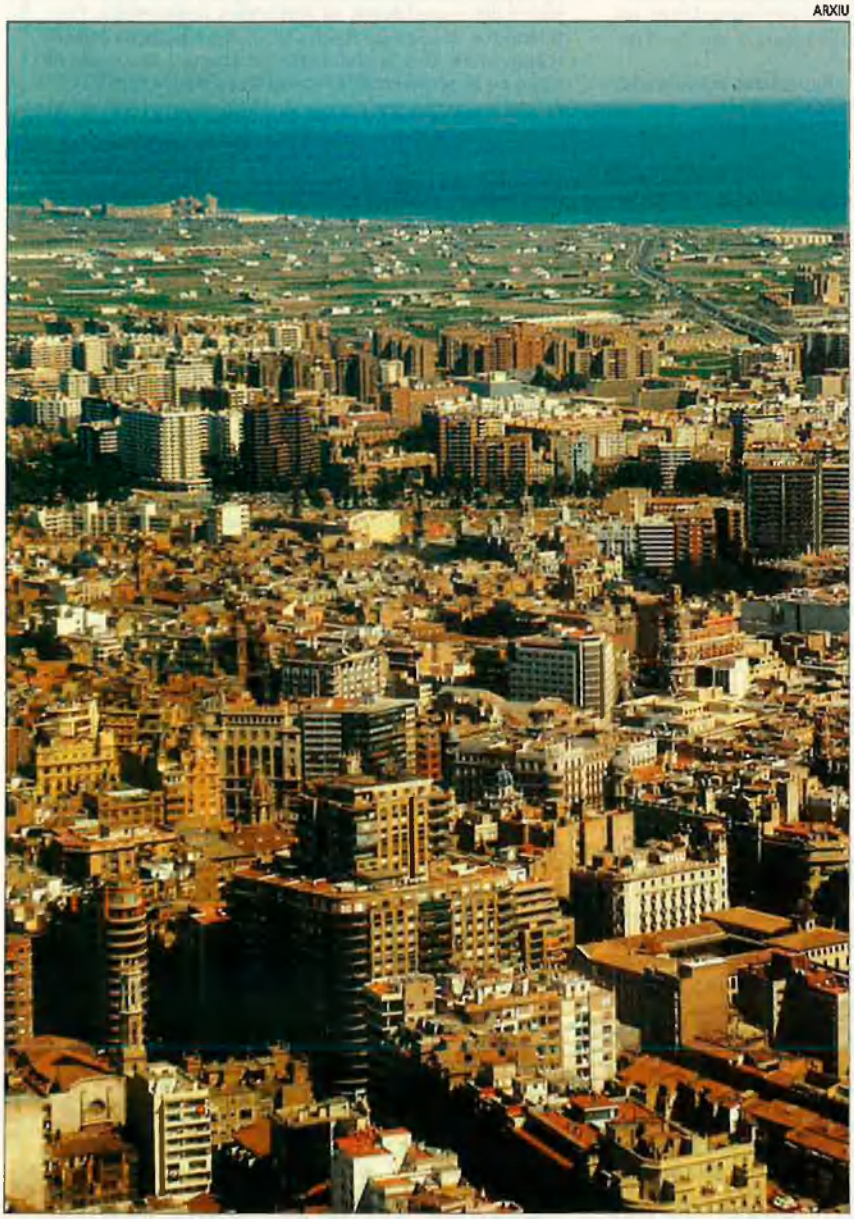
—No és un espai fàcil, perquè té una personalitat molt forta i genera tensió. No se sotmet fàcilment. I en aquestes condicions és difícil de col·locar les peces. Ara bé, el museu no acaba en l'edifici de Meier. Es podrà utilitzar el Convent dels Àngels, que podria albergar la biblioteca i els arxius i podria tenir uns horaris independents. Es important que aquest museu es prolongui més enllà de les seves parets.

Montserrat Serra

València 2005 o la ciutat que volem

El Pla Estratègic de València (PEV) ja ha escollit el model de ciutat que ha de veure el canvi de mil·lenni. Integrar Madrid en l''arc mediterrani' n'és un dels principals objectius.

ARXIU

València, oberta al mar. La nova configuració urbana vol una ciutat que deixa de viure d'esquenes al mar, com a símbol de qualitat de vida.

Fa aproximadament una dècada, l'escriptor i columnista Manuel Vázquez Montalbán, en una visita a València, responia a un periodista que li preguntava sobre la ciutat: "Quan serà acabada ja n'opinaré". Avui, tot i que han canviat moltes coses, aquesta sensació d'estancament encara perdura. I és precisament l'austeritat política i social, pròpia de societats poc vertebrades, allò que vol combatre el Pla Estratègic de València (PEV).

L'estudi, presentat en societat per l'Ajuntament de València, governat per la coalició PP-UV, el passat mes de maig –Társilo Piles, regidor d'UV, primer tinent d'alcalde i president executiu del Pla, ha declinat fer cap declaració a aquest setmanari sobre el projecte–, va ser delegat en l'empresa ProValencia, que va encomanar l'elaboració metodològica i el suport tècnic a l'empresa Tecnologies Urbanes de Barcelona, SA (TUBSA). Josep Maria Pascual, consultor gerent de Planificació Estratègica de TUBSA, és el director tècnic del Pla (vegeu entrevista en la pàgina 34). El PEV es troba, a hores d'ara, en el punt i final de la fase tercera de la seua preparació, la que correspon a la determinació de l'objectiu central i de les línies estratègiques a seguir. És el punt exacte en què s'ha escollit, a grans trets, el model de ciutat desitjable per a València en un horitzó temporal de deu a quinze anys. Allò que els set Grups de Diagnòstic (vegeu el gràfic amb els respectius presidents en la pàgina 32) han qualificat de "foto estàtica" de la ciutat.

"Fer de València una ciutat verda europea, oberta al mar; cohesionada socialment i activa culturalment; capital vertebradora de la Comunitat Valenciana i articuladora del sistema de ciutats europeu i peninsular amb la Mediterrània, amb una elevada posició competitiva dels seus sectors econòmics en el mercat internacional". Vet aquí l'objectiu central del PEV, segons que es desprèn de l'informe "Objectiu central i línies estratègiques", coordinat per ProValencia. Aquesta fita compta exactament amb set línies estratègiques que es corresponen amb els set Grups de Diagnòstic abans esmentats. El desig, posat de manifest per la totalitat dels 80 agents econòmics, socials i polítics que participen en el PEV a hores d'ara, és que València es plantege constituir-se en la

Els set Grups de Diagnòstic

1) Punts forts i febles del diagnòstic segons el grup que presideix.
2) Element més significatiu de València respecte d'altres ciutats de l'estat i de l'Europa mediterrània.
3) Respostes més interessants dels agents del grup.

Grup 1: Infrastructures d'accessibilitat i mobilitat interna

Javier Botella.

1) Punts forts: la situació geogràfica de València, la seua climatologia i el fort teixit empresarial ja existent. Punts febles: en general, insuficiència en estructures, sobretot, d'accessibilitat externa (N-III, autovia...), adequació de les estacions de ferrocarril; quant al port: dotacions terrestres i accés nord; quant a l'aeroport: condicionament de les estructures actuals, més que la seua capacitat..

2) La presència de l'horta i la situació privilegiada, en l'arc estatal, dins de l'arc mediterrani, on som el centre de gravetat.
3) M'ha sorprès que en una ciutat com València, que viu tradicionalment d'esquenes al mar, tots els agents han fet referència al port, sobretot, en dos aspectes: potencialitat i accessos.

Grup 2: Medi ambient i horta

Vicent Caballer.

1) Punts forts: tradició tecnològica agrària; pla verd, i Albufera, jardí del riu, platja i horta. Punts febles: fi del cicle agrícola de l'horta; conflicte urbanització-conservació de l'horta; trànsit importat per mancances en vies de circulació a l'horta nord; soroll, i manca d'infrastructures.
2) El centre d'una autonomia relativament equilibrada, amb projecció cap a l'exterior i amb un entorn ambiental (clima, horta, Albufera i mar) favorable.
3) El paper de la ciència, la tecnologia, el comerç i la formació del capital humà en citricultura (universitats, fires, Intercitrus, mercat de futurs, etc.). Aprofitament eclèctic (compromís) d'usos alternatius de l'horta i necessitat de canvi en la gestió econòmico-agrària d'aquest espai.

Grup 3: Evolució de la ciutat i espai urbà

Cayetano Borso.

No ha pogut respondre el qüestionari. Punts forts i punts febles (referits a la dimensió territorial) segons el document "Conclusions", del PEV.
Punts forts: existència de grans àrees urbanes i econòmiques en un radi de 350 km (Barcelona, Palma, Saragossa, Madrid); alt nivell de renda dins de l'estat espanyol; capital administrativa de la Comunitat Valenciana; centre econòmic i cultural d'una àrea metropolitana de més d'1,3 milions d'habitants.
Punts febles: mancança d'infrastructures d'accessibilitat per a vertebrar l'arc mediterrani cap al sud; baixos nivells de reconeixement social dins el país; escassa vertebració cultural i política, i escàs paper com a capital financera de la Comunitat.

Grup 4: Dinàmica sociodemogràfica i cohesió social

Damià Mollà.

No ha pogut respondre el qüestionari. Punts forts i punts febles segons el document "Conclusions", del PEV.
Punts forts: València és la tercera ciutat de l'estat i la cinquena de l'arc mediterrani quant a potencial demogràfic; importants canvis en la composició social i professional en els últims vint anys; reduïda taxa de dependència de la població; saldo migratori positiu i previsible creixement demogràfic de l'Àrea Metropolitana.
Punts febles: altes taxes d'atur; desajustament entre el nivell de formació i la demanda de treball (baixnivell de formació de la població aturada); històrica absència d'una burgesia industrial, progressista, promotora d'iniciatives i renovació; degradació de determinats barris, i escassa presència d'estrangers a la Universitat.

Grup 5: Formació dels recursos humans

Javier Manglano.

1) Punts forts: creixement de la formació en la població, i inici de la recerca de canals de comunicació estables amb les empreses, els Instituts Tecnològics i la Fundació Universitat-Empresa per part de la Universitat. Punts febles: insuficiència d'una política decidida de formació i la reduïda formació d'empleats i directius per part de les empreses.

2) La manca d'intercanvis professionals amb l'exterior i l'absència de centres d'excel·lència i lideratge.
3) Major exigència de qualificació en les tasques productives; orientació de la investigació cap a fins pràctics i a la transferència de tecnologia; aparició de noves professions, i seguiment orientat a la inserció laboral de l'alumne.

Grup 6: Factors d'atracció culturals, comercials i turístics

José V. Cervera.

No ha pogut respondre el qüestionari. Punts forts i punts febles segons el document "Conclusions", del PEV.
Punts forts: economia valenciana més abocada al sector exterior que la de la resta de l'estat; comerç exterior incipient amb països del Magrib i Sud-amèrica; aparició progressiva de nous centres comercials; clima i situació geogràfica; l'activitat firal és un factor d'atracció del turisme de negocis, i la importància monumental, artística i arquitectònica del centre històric de la ciutat.
Punts febles: gran sensibilitat del comerç exterior als canvis de paritat de la moneda; pèrdua d'activitat comercial al centre històric; oferta hotelera inferior a Barcelona, Sevilla, Milà o Marsella, i l'absència d'un Palau de Congressos.

Grup 7: Indústria i serveis a les empreses

Melchor Hoyos.

1) Punts forts: dotació energètica; superior taxa d'exportacions sobre importacions; reforçar les relacions Empresa-Universitat, i presència d'institucions (Institut Tecnològic, etc.), que permeten l'accés a les tecnologies més avançades. Punts febles: nul·la transferència de tecnologia entre Universitat i empreses; reduïda inversió R+D en l'empresa privada; deficient infrastructura aèria, de ferrocarril i carreteres (elevat cost de peatge) que no propicien l'exportació.
2) L'enginy i la creativitat, però escassament explotats.
3) València, ciutat oberta al mar, verda, amb un atractiu cultural, musical, turístic, de congressos i fires de mostres, cap i casal de la Comunitat, projecció internacional. Competitiva en els seus sectors econòmics.

centralitat de la macro-regió europea mediterrània. Arribats a aquest punt, tots els interlocutors consultats per EL TEMPS han coincidit a destacar el consens social com la característica essencial que millor defineix el Pla Estratègic des del seu inici. En una societat basada en un substrat de crispació, fins a cert punt interessada i afavorida per la gairebé nul·la adhesió social, es tracta, sobretot, de fomentar una àmplia base de participació i integració que contribuesca a generar "una nova cultura fonamentada en la cooperació i la coordinació sobre la qual edificar el desenvolupamnet futur de València". Això ha propiciat que, dels tres models de ciutats presentats, s'haja seleccionat, segons el text "Opcions estratègiques per a València i la seua àrea metropolitana", aquell escenari que "constitueix la plasmació de les tendències més positives de l'entorn i la posada en pràctica de les estratègies més adequades, en la direcció del desenvolupament econòmic sostenible i la cohesió social".

Però, quines són les principals claus en què es fonamenta el model de ciutat que ha de córrer paral·lel al canvi de mil·lenni, segons els susdit text? Començant pel paper que ha d'assumir el cap i casal en l'arc mediterrani, aquest comporta disposar de bones infrastructures d'accés per a persones, mercaderies, capitals i informació que permeten de "vertebrar el sud de la Mediterrània amb el nord i connectar l'àrea econòmica de Madrid" amb aquesta zona. El programa, dirigit a l'articulació de l'àrea econòmica de Madrid amb la Mediterrània a través de València, es veurà afavorit per agents econòmics com ara la creació de "xarxes de ciutats europees i mundials, com a part d'una estratègia de *citymarketing* dirigida a projectar la ciutat i augmentar-ne la capacitat d'influència internacional". És obvi, per tant, que la millora de l'equilibri regional europeu i en general "de l''arc mediterrani' respecte al 'dorsal europeu' o al *banana green*", vol passar indefugiblement per la integració de Madrid.

Pel que fa a l'apartat d'activitat econòmica i localització espacial, es prediu que València tinga un paper important en els mercats financers, en un panorama de consolidació del sistema de ciutats europeu, i amb una creixent importància de la zona mediterrània com a eix de desenvolupament i garantia per a la pau intercontinental i l'estabilitat europea. En aquest capítol, les PIME del país i determinats productes hi trobarien, respectivament, mercats de valors i mercats de futur propicis.

La Universitat de València, quant al capítol de formació de recursos humans, haurà d'esdevenir un factor important de capitalitat d'aquesta ciutat, però la seua principal missió és la "transferència de tecnologia i coneixements entre universitats-empreses-societat". Aspecte que haurà d'anar acompanyat de la internacionalització, l'alta especialització i l'impuls de la formació contínua de la Universitat. La reducció demogràfica infantil haurà de ser aprofitada, d'altra banda, per a la millora de la qualitat de l'educació.

València, oberta al mar. Aquesta és una de les demandes que han formulat, d'una manera o d'una altra, tots els Grups de Diagnòs-

ARXIU

Presentació del Pla Estratègic de València. L'alcaldessa de València Rita Barberà, flanquejada pel conseller d'Economia i Hisenda de la Generalitat valenciana, Aurelio Martínez (esquerra), i per Társilo Piles, primer tinent d'alcalde, regidor d'Unió Valenciana i president executiu del PEV (dreta) i d'alguns dels principals agents que integren els Grups de Diagnòstic del Pla.

tic. Una nova configuració urbana que vol una ciutat que deixe de viure d'esquenes al mar, com a símbol de qualitat de vida i d'atracció lúdica. Un capítol de la configuració urbana que també va marcar a bastament la Barcelona pre-olímpica. Així, es reclama la configuració d'una façana marítima compatible amb la competitivitat del Port, que ha de potenciar el màxim les seues potencialitats econòmiques. L'obertura de València al mar implicaria la consolidació del passeig marítim i s'allargaria fins a la zona de Pinedo-Saler. La nova fase de planificació urbana s'hauria de completar amb la recuperació del centre històric de la ciutat –el més gran d'Europa– com a lloc de residència, de negocis i d'oci.

L'horta i l'Albufera són també dues grans protagonistes en la València del 2000, que pretén ser "ciutat medioambiental (verda) europea". L'Albufera és l'element potenciador més fort en aquest sentit, considerada des del punt de vista de la creació de noves zones verdes i la millora de les existents. I si l'horta és considerada una "excepcionalitat" des del punt de vista de la qualitat ambiental, no ho és tant com a sector productiu, perquè ha de ser considerada dins del desenvolupament econòmic sostenible.

Joan Marí

Josep Maria Pascual, director tècnic del Pla Estratègic: "Rio de Janeiro ha basat el seu diagnòstic en la metodologia del PEV"

—Què singularitza el PEV respecte a d'altres plans estratègics?

—El PEV té unes clares singularitats, tant metodològiques com de significació ciutadana. A diferència del Pla de Barcelona, on l'organització de la cooperació pública i privada tenia una importància relativa, atès que ja existia –el mateix projecte olímpic va ser públic i privat–, a València la cooperació pública i privada, organitzada fonamentalment a través del comitè executiu, ha estat un element estratègic fonamental, perquè és la primera vegada que s'aconsegueix una cooperació i un consens tan ample, en el qual s'han identificat els principals punts forts i febles de la ciutat, i s'ha decidit el model de ciutat del futur. D'altra banda, el PEV no té noves inversions previstes que hagi d'orientar positivament i ampliar, com va ser el cas del I Pla de Barcelona. València identifica els seus projectes clau i busca el compromís econòmic i institucional per portar-los a la pràctica. Aquests condicionants fan que la metodologia del PEV sigui més rigorosa i a la vegada més participativa que la dels plans de Barcelona, Bilbao, Birmingham i Còrdova, per citar-ne alguns. I justament per això, és més exportable. Li diré, per exemple, que el diagnòstic de la ciutat de Rio de Janeiro es basa en els elements innovadors que l'experiència metodològica de València ha aportat respecte a la de Barcelona.

—Com valora la participació obtinguda?

—És una participació molt àmplia i molt activa, que alhora exigeix més canals. Així, per exemple, és el primer Pla que ha obert la participació al consell general en els grups de diagnòstic, i el primer en què s'estableixen reunions específiques amb les principals entitats que hi participen. Cal tenir en compte que a la ciutat hi ha una consciència molt generalitzada de la necessitat de recol·locar València en el lloc que li correspon en el sistema de ciutats europees i mediterrànies, pel seu dinamisme econòmic, cultural i social, i que cal ajuntar els esforços dels uns i dels altres, posant el que uneix per sobre del que separa.

CARME PUIGTOLAS

Josep Maria Pascual: "València té més punts forts que febles quant a dinamisme econòmic".

—El primer diagnòstic del PEV fa una valoració crítica del grau de desenvolupament econòmic i de cohesió social de la societat valenciana.

—No és del tot cert. El que ha passat és que un diari ha difós les aportacions dels membres de les Comissions de Diagnòstic com si fossin les conclusions de la fase de diagnòstic. El resultat per a mi és força equilibrat. De totes maneres, València és una ciutat amb moltes oportunitats futures però amb força debilitats presents, que impedeixen el seu desenvolupament potencial. D'altra banda, hem pogut constatar en tot el procés de diagnòstic que les entitats valencianes són molt autocrítiques, justament perquè valoren la ciutat en funció d'allò que els agradaria o desitjarien que fos. Però si comparem objectivament València amb les ciutats grans de la península i l'Europa mediterrània, València té més punts forts que no febles, sobretot en els aspectes de dinamisme econòmic i activitat cultural, i inclús medi ambient, malgrat les seves grans deficiències en aquest aspecte.

—Quines diferències hi ha entre elaborar un pla estratègic en època d'expansió econòmica o en època de recessió?

—Un Pla Estratègic té un horitzó de deu anys. En funció de l'evolució de la ciutat a través dels anys i de les tendències de l'entorn, fixa uns objectius a realitzar ara perquè demà tinguem la ciutat que volem. Per tant, el Pla ha d'estar preparat per etapes de creixement i de recessió. És cert que en una etapa de recessió, a les entitats i empreses que participen en el disseny de les ciutats els costa més imaginar el futur, viuen més el dia a dia, i els és més difícil preveure les inversions que seran necessàries a la ciutat i com es finançaran.

—La celeritat que ha marcat el procés inicial del PEV obliga a fer-ne una lectura electoral. En aquest sentit, el seu contingut polític –indefugible, d'altra banda– pesarà més que l'econòmic i el social?

—És lògic que se'n faci una lectura política, però és una lectura equivocada. València és una ciutat que ha fet molts estudis i té personal molt qualificat; cal sistematitzar coherentment i posar-nos d'acord en els punts forts i febles i les oportunitats i els perills. I tenint en compte que el Pla no és estàtic sinó que va integrant els canvis de situació, cal fer-ho amb celeritat. És en l'etapa de definició d'objectius que cal treballar amb més calma, i aconseguir posar-nos d'acord amb els projectes clau. El Pla continuarà durant l'etapa electoral, no estarà acabat, això ja ho va decidir el comitè executiu. L'únic és que ha d'estar prou avançat perquè el treball en l'ombra que es realitzarà durant les eleccions sigui profitós.

J. M.

"Els ciutadans se senten enganyats"

Josep Moll, diputat del Parlament balear des del 1983, és el més probable candidat del PSIB-PSOE a l'Ajuntament de Palma per intentar derrotar l'actual batlle, Joan Fageda (PP).

JOAN CELIÀ

"S'està creant dins el partit un clima d'entusiasme, i jo sempre he dit que això és l'imprescindible per anar amb garanties a unes eleccions."

Josep Moll ha estat designat pel sector oficial –majoritari segons el darrer congrés– del PSIB-PSOE candidat a batlle de Palma. Ara manca que l'assemblea de Palma triï entre ell i Francesc Obrador, probable candidat del sector crític. Moll es mostra convençut de la seva designació definitiva: "el sector majoritari ja m'ha elegit i, per tant, el més lògic és que l'assemblea de la unió socialista de Palma ratifiqui la meva candidatura". Tot i això, fa quatre anys va ser vetat per la direcció de Madrid.

—No és exactament així. No és que jo fos vetat per Madrid. Però alguns companys de la direcció de Madrid, que tenien possibilitats d'influir en aquesta decisió, s'estimaren més, pels motius que siguin, que el candidat fos el company Nicolau Llaneres.

—No tem que pugui passar el mateix ara, que la direcció federal s'estimi més un altre candidat?

—No, no. La situació és molt diferent. Fa quatre anys no hi havia un candidat elegit per l'assemblea, ni tampoc estava prevista aquesta forma de designació. Seria senzillament suïcida que es pogués imposar un candidat contra l'opinió de l'assemblea.

—Si vostè és elegit finalment candidat, ho serà després d'un ball de noms: vostè mateix, Andreu Crespí, Francesc Obrador, entre d'altres. No afebleix això la seva candidatura?

—No solament no ho crec, sinó que pens que passa el contrari. He tengut moltes reaccions positives. S'està creant dins el partit un clima d'entusiasme, i jo sempre he dit que això és l'imprescindible per anar, amb garanties, a unes eleccions.

—Aquest entusiasme ha eliminat el sentiment de fracàs que s'apoderà de vostès després de la pèrdua de les eleccions del 91?

—Sí, sens dubte. Ara, per primera vegada des de fa cinc anys, hi ha entusiasme. Això és importantíssim. La imposició del candidat l'any 91 va ser causa d'una desmotivació general.

—Per què varen perdre tan rotundament les eleccions a Palma fa quatre anys?

—Bàsicament perquè els electors, els nostres electors, es varen quedar a casa. Per aquest motiu tenc clar que per guanyar les

JOAN CELIÀ

eleccions no cal anar a robar vots d'altres partits, sinó que hem d'aconseguir, senzillament, que els nostres electors s'il·lusionin i ens tornin votar.

—Per què els seus votants es quedaren a casa?

—Mol clar, perquè la nostra oferta personal i la nostra gestió anterior no els convencia.

—Vol dir que la gestió de Ramon Aguiló, el batlle socialista de Palma entre 1979 i 1991, no va ser bona?

—No. Ramon Aguiló va ser un magnífic batlle per a la ciutat, i això ho reconeix tothom. Va saber posar en ordre, quasi res!, les finances de l'Ajuntament. Juntament amb Nicolau Llaneres [antic regidor de Cultura amb Aguiló i candidat a batlle, el 91, derrotat pel PP] va saber crear una important infrastructura cultural; va fer una gran tasca en el tema dels serveis socials... i pràcticament tot ha estat eliminat pel govern del PP. Ara bé, en Ramon va tenir un gran inconvenient com a batlle: que el seu contacte amb el ciutadà no va ser prou intens.

—Pel que diu, m'imagin que la gestió de l'actual batlle, Joan Fageda, no el convenç gens.

—Efectivament. Al llarg de quatre anys s'han dedicat a destrossar tot el que havia fet el govern socialista anterior. Però per damunt de tot el batlle Fageda ha creat una enorme frustració ciutadana.

—Per què?

—Perquè el senyor Fageda va prometre tot a tothom. I és ben evident que no es pot complir amb tothom sempre. En aquests moments els ciutadans de Palma se senten enganyats pel batlle, estan frustrats... És necessari un batlle amb credibilitat davant els ciutadans, i el senyor Fageda ha perdut tota la credibilitat que hagués pogut tenir.

—Vol dir que no faria el mateix, vostè, per guanyar les eleccions?

"Al llarg de quatre anys s'han dedicat a destrossar tot el que havia fet el govern socialista anterior. Però per damunt de tot el batlle Fageda ha creat una enorme frustració ciutadana."

—De cap manera. Un batlle ha de ser responsable davant el ciutadà.

—Vostè diu que el batlle Fageda i el PP no tenen credibilitat, o que l'han perduda, però de moment manté la majoria absoluta.

—Sí, és clar que la té, però també estic convençut que hi haurà aquest canvi a les eleccions. En realitat, ja li ho he dit abans, no és un trasvasament d'electors d'un partit a un altre, sinó d'una qüestió d'il·lusionar els nostres mateixos votants que el 91 es quedaren a ca seva.

—Aquesta suposada manca de credibilitat del govern municipal del PP no és transmesa pels mitjans de comunicació. Al contrari, es podria dir que gaudeixen d'allò que es diu bona premsa, no li sembla?

—Sí, bé... Però miri, li diré una cosa que esper que cap mitjà ni periodista se senti molest. Tenc l'absoluta convicció que la capacitat dels mitjans de comunicació d'influir sobre els ciutadans a l'hora de votar és molt relativa, molt petita. Sobretot en unes eleccions municipals. La percepció del ciutadà és molt més directa en aquest tipus d'eleccions. A més crec que tant aquí, com a la resta d'Europa, es vota cada vegada més les persones. El ciutadà té una percepció molt directa del que ha fet aquella persona com a batlle, i vota en conseqüència.

—Aquesta opinió contrasta amb el que deien just després de les eleccions del 91 molts companys seus de partit: les informacions negatives que sobre la gestió socialista a l'Ajuntament havia fet el Grup Serra (propietari de dos dels cinc diaris de Palma, com també de diverses emissores de ràdio i una de televisió) va tenir molt a veure amb la derrota del PSIB-PSOE

—La influència va ser ínfima, molt petita. Ho va ser en aquell moment i ho és sempre.

—En les eleccions municipals pròximes és probable que entrin més partits que no els que hi ha ara. Podrien entrar-hi fins sis partits (PP, PSIB-PSOE, PSM, UM, EU i Els Verds) i si ningú no té majoria absoluta la governabilitat no serà fácil.

—Efectivament. Estic segur que la constel·lació política després de les eleccions serà radicalment diferent a la que existeix actualment. UM s'ha separat del PP i això tendrà importància en els resultats, ja que la majoria absoluta la va aconseguir PP-UM, no ho oblidem. Amb EU, parlem de cinc grups, i sis si hi entrassin Els Verds. És clar que no serà fàcil la governabilitat. Però hem d'apel·lar a la responsabilitat de cada grup per assegurar la governabilitat de la institució. No puc amagar que entre els grups que suposadament podrien arribar a un acord (per tenir una majoria diferent a l'actual conservadora) hi ha diferències importants. Però per damunt d'interessos de partit el que és més important són les necessitats de la ciutat i la governabilitat de la institució.

Miquel Payeras

FA TEMPS QUE ENS HEM QUEDAT SOLS.

Fa temps que les veus d'escriptors, polítics, economistes, metges, esportistes, científics, artistes... ens han portat a un punt molt alt.

Fa temps que la conversa oberta, el comentari d'actualitat, la informació rigorosa, les connexions especials, les preguntes polèmiques i les respostes plurals ens han situat com a líders en solitari.

Fa temps que els oients, escoltant-nos cada dia, ens han deixat sols al capdamunt dels índexs d'audiència. (*)

EL MATI DE JOSEP CUNÍ
De dilluns a divendres
De 8:00 a 12:00 h.

(*) DYMPANEL : 504
(*) E.G.M. : 431
(Quantitats en milers d'oients)

CATALUNYA RÀDIO
La Ràdio Nacional de Catalunya

JOAN CELIÀ

Imatge de l'acte final a Palma de les europees d'enguany. El pacte CDC-PSM, si bé és una de les qüestions que s'han comentat més els darrers mesos, no té un espai específic de cara al congrés.

El PSM esmola les armes

El PSM-Nacionalistes de Mallorca afronta, els propers dies 17 i 18 de desembre a Palma, el seu XII Congrés, en un ambient d'optimisme davant les eleccions del 95.

Aquest setmanari ha tengut accés a les ponències que els nacionalistes debatran durant dos dies a l'Auditòrium de Palma. No hi ha canvis respecte a les posicions ideològiques establertes en l'anterior congrés. Els nacionalistes del PSM volen continuar essent "una força política que té ben clares les seves tres branques: el progressisme, l'ecologisme i el nacionalisme", segons diu Mateu Morro, el secretari general. En una conversa mantinguda amb EL TEMPS reconeix l'existència de certa preocupació en algun sector de la militància per un possible tomb del partit cap a posicions que s'allunyin de les abans esmentades. Una quinzena de militants enviaren fa unes setmanes a la comissió executiva un document en el qual s'expressaven aquest temors. "No era –explica Morro– una exigència d'un gir a l'esquerra, perquè no hi ha hagut cap gir a la dreta. El partit intenta donar resposta a les necessitats de Mallorca i per això s'adequa a la realitat, que és canviant. Ara bé, tenim ben clar quins són els nostres tres eixos: esquerra, ecologisme i nacionalisme".

El secretari general dels nacionalistes no espera que aquest sigui un congrés de debat sobre les posicions ideològiques: "El congrés serà més aviat una reflexió sobre la situació del PSM-Nacionalistes de Mallorca davant la realitat que ens envolta, per fixar les bases genèriques a partir de les quals s'haurà de fer el programa electoral."

Les eleccions seran presents en el congrés. No està previst que s'hi triïn candidats –ho faran al gener– però no s'amaga la proximitat del repte electoral: "mancaran cinc mesos per les eleccions i lògicament ens preparam per això; crec que després de 19 anys de feina i de creixement constant però lent, cal passar a una nova fase on el partit creixi d'una manera més ràpida. D'aquí l'eslògan del congrés ("Alternativa de govern") que pretén expressar la nostra intenció de participar en un govern, tot sols o de coalició. Així ho testimonien les aproximadament 35 candidatures municipals (Mallorca té 53 municipis, el PSM va fer, fa 4 anys, 25 candidatures), més

les independents que ens donaran suport. L'eslògan no és l'expressió d'un desig, sinó d'una realitat".

Una de les qüestions més comentades en els darrers mesos és el pacte CDC-PSM per a les eleccions europees i la seva col·laboració posterior. Però les ponències del congrés no hi fan cap referència significativa: "és que no té cap sentit que s'hi faci referència. El pacte era per unes eleccions europees i una col·laboració posterior en altres camps, però sempre respectant la sobirania de cada partit".

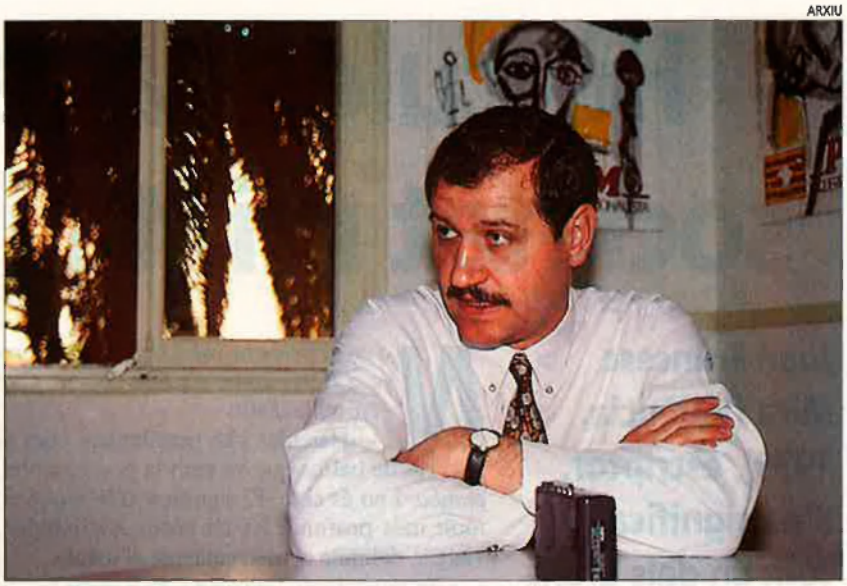
Ponència dura. La ponència política que es debatrà en el congrés dels nacionalistes és bastant dura. "Tan dura com són els moments que vivim ara mateix, respon a una reflexió sobre les agressions que patim els pobles de cultura diferent a la castellana i més específicament els de cultura catalana", diu Mateu Morro.

Pel PSM, es produeix una confluència d'interessos entre el PP i IU en la política de l'estat: "La política d'IU és clarament de confluència tàctica amb el PP per tal d'obstruir les vies de continuïtat del Govern del PSOE. Els acords a Andalusia en són una conseqüència. L'espanyolisme reaccionari d'IU i del PP es podria llegir com un intent de reclamar part dels vots populars del PSOE per la via del verbalisme anticatalanista. En aquest sentit, IU i PP serien com dos voltors volant sobre el cos agònic del PSOE, que s'han posat d'acord a repartir-se les parts més suculentes del cadàver. Però més enllà de l'oportunitat tàctica hi ha sorprenents similituds ideològiques i polítiques entre PP i IU (i també amb el PSOE): coincideixen en el model d'estat centralitzat i monolingüe; practiquen formes de populisme que podríem qualificar de 'pre-democràtiques'; recullen certes aspiracions d'una Espanya improductiva, desvertebrada econòmicament i socialment, enfront d'un País Basc i una Catalunya amb una vocació més moderna i dinàmica".

L'actual situació política de l'estat, pel que fa als casos de presumptes corrupcions, presenta en alguns casos unes característiques involucionistes, al parer del PSM: "darrere les denúncies de corrupció dels portaveus de la ultradreta comunicacional, i moltes vegades del PP, hi ha un regust antidemocràtic, que connecta molt bé amb l'aversió cap a la política difosa durant el franquisme".

Pel que fa a la situació a les Balears no estalvien crítiques al PP. "El cas Brokerval ha estat ràpidament tapat. Cañellas s'ha assegurat que no hi ha baules fluixes a la cadena, ha tapat els forats, i ha pres la iniciativa contraatacant. Amb un context informatiu clarament de la seva part, hauria capolat l'oposició parlamentària si el PSM no hagués situat el debat en el terreny polític, sortint del pantanós terreny de les suposicions on el PSOE havia caigut". El Pla de Competitivitat, la petició de règim fiscal especial i, en general, totes les reivindicacions de caire econòmic del Govern les fa perquè "saben que a Madrid no governen els seus, i que aquesta proposta –que en ells no té cap contengut autonomista– va molt bé per atreure's simpaties".

ARXIU

Mateu Morro, secretari general del PSM: "El partit intenta donar resposta a les necessitats de Mallorca i per això s'adequa a la realitat, que és canviant. Ara bé, tenim ben clar quins són els nostres tres eixos: esquerra, ecologisme i nacionalisme."

En el tema lingüístic i cultural els nacionalistes no tenen dubtes a qualificar de "lingüicida" la política del PP a Balears i fan especial menció de la ja famosa Ordre Rotger sobre l'ensenyament en català: "És digna d'anàlisi la bel·ligerància 'bilingüista' de Bartomeu Rotger, molt d'acord amb les directrius del PP d'Aznar, i amb el vist-i-plau personal de Gabriel Cañellas".

El PP utilitza a Balears, com a base de la seva política "la clientelització (caciquisme) i la balearització (depredació del territori i terciarització)", dos elements que comporten, segons el PSM, "la impossibilitat efectiva d'avançar cap a l'autogovern. Estam davant una variació de la trilogia tradicional (endarreriment econòmic-caciquisme-dependència) cap una nova forma de característiques similars (balearització-clientelisme-dependència).

Un dels objectius de la pre-campanya nacionalista serà el tema lingüístic, atacant frontalment la política que fa el govern del PP: "comença la gran batalla per salvar la llengua. Les intencions del PP són manifestes: no 'imposar' el català i anar deixant fer a la societat, és a dir: *lingüicidi* amb silenci, premeditació i traïdoria. El primer objectiu és esser capaços de tornar a posar d'actualitat el problema de la llengua, per molt d'oi que faci a Cañellas. Que mengi llengua. Tot val en aquest sentit. Hem de recobrar el debat social com a única manera de poder aspirar a promoure consciència i iniciatives des de baix, vist que dalt sols hi trobarem oposició".

Miquel Payeras

Hèrcules, la cabra i la societat mixta i equívoca

Joan Francesc Mira (València, 1939), escriptor. S'ha significat com un dels grans narradors ('Els treballs perduts') i un dels més notables assagistes ('Crítica de la nació pura'), i ara acaba de publicar 'Hèrcules i l'antropòleg', un llibre d'assaigs sobre la pràctica de la literatura i la teoria de la nació des de la balança de l'antropologia. Mentrestant, prepara un llibre sobre Alexandre VI, una autobiografia del papa Borja que ja alça expectació.

No és la primera volta que vostè recorre a Hèrcules en els seus llibres. Què el fascina d'ell?

—Hèrcules s'ha popularitzat com si fóra l'as de bastos que va amb la porra *pumba, pumba*. I no és això. El significat d'Hèrcules és molt més profund. Es un heroi civilitzador, viatger, delimita el món conegut, el manté.

—Va passar per València i se li atribueix la fundació de Barcelona, no és així?

—De fet, totes les ciutats s'ho atribueixen. Amb Hèrcules passa igual que després amb sant Vicent Ferrer, que se li atribueix haver estat en tots els llocs. I com a ell, anaven alçant-li capelletes, santuaris, sacrificis, novenaris... Al Peloponès tots s'atribuïen que eren descendents d'Hèrcules. Tenia una descendència prolífica impressionant. Com era fill de Zeus, encara que il·legítim, tots volien emparentar-se-li.

—Il·legítim?

—Sí, de l'episodi d'Amfitrió. Amfitrió estava casat amb una senyora guapíssima, que li deien Alcmena, i Zeus la va filar i es va dir: aquesta me la poliré jo. Amfitrió se'n va a la guerra i Zeus, que era una miqueta com Mortadelo i podia adoptar l'aspecte que volia, es va disfressar d'Amfitrió. Va arribar tot suat de la guerra i la senyora, pensant que era Amfitrió, li va obrir la porta i el llit. A Zeus li va agradar tant aquella nit, que va fer que durara tres dies i tres nits. Va parar el temps.

—Zeus ja havia castrat Cronos, supose.

—És clar, molt abans. I en virtut d'això va parar el temps i va estar setanta-dues hores beneficiant-se la senyora. I quan li va semblar que ja estava bé, va dir que se'n tornava a la guerra i va desaparèixer. Al cap d'uns dies va tornar l'autèntic Amfitrió i Alcmena va descobrir què havia passat. Però la dona de Zeus, Hera, que sabia com era de perdut el seu home, també ho va descobrir i va muntar un *show* amb les parques per veure si es podia evitar el naixement del xiquet. No ho va aconseguir, i al final va decidir quasi afillar-se'l. I va fer que li posaren de nom "la fama d'Hera", o siga Heracles.

—És d'ací on li ve l'herculisme a vostè.

—No, no... El que m'apassiona d'Hèrcules és la figura d'heroi ordenador, civilitzador, que va netejant pel món per a fer-lo habitable. És un emblema, un símbol. Hi ha molts mites del mateix tipus d'Hèrcules en les altres cultures i religions del món, que van desfent desficacis. Els pots trobar sota qualsevol figura, i el seu objectiu és descomplicar les coses. Les coses, en realitat, eren més complicades abans de la civilització que després, al contrari del que la gent es pensa. La societat primitiva està més plena d'obstacles, de lligams, de repressions, de compressions i de supressions.

—Què és Hèrcules i l'antropòleg*?*

—Un llibre. Hi ha dos conjunts de treballs dels dos temes que de fa molts anys m'ocupen les meditacions. Unes coses al voltant de la reinterpretació d'algunes figures mítico-literàries, siga Hèrcules o el Tirant, des de l'òptica, si vols, de l'antropologia. En aquest apartat també hi ha algunes observacions sobre les relacions entre antropologia i literatura, que és una cosa que m'ha preocupat durant algun temps. I després, també des d'una perspectiva entre cívica i antropològica, doncs més aportacions al tema de la cultura nacional i del país.

—I per què li ha posat aquest títol?

—Perquè no sabia quin altre posar-ne. Com que el primer treball era al voltant d'Hèrcules i hi havia una perspectiva implícita en tot el llibre de l'antropòleg, doncs era molt simple.

—L'arqueòleg és vostè.

—Naturalment. I Hèrcules, Hèrcules.

—Un antropòleg en pena, com ha escrit vostè mateix?

—Sí, una miqueta. Durant molts anys l'antropologia va ser l'ocupació central de la meua vida. En el meu cas no hi ha hagut una correspondència entre l'ofici i el benefici. Sempre he tingut el jornal per un costat i l'ofici per un altre. L'antropologia, així com ara ho és la literatura, va ser el meu ofici. L'antropologia, com els ordes majors, imprimeix caràcter i no t'ho lleves de damunt en la vida.

—De què serveix l'antropologia en aquest moment en què el món s'afona?

—Primera, que el món no s'afona. El món roda. I no solament roda, sinó que roda més o menys bé. En dos sentits. Cada vegada hi ha més societats al món que viuen en un règim passablement democràtic, i per tant menys sistemes sanguinaris i dictatorials. Mira Amèrica llatina: fa deu anys tot eren dictadures; avui no en queden pràcticament. Això d'una banda. I de l'altra, cada vegada hi ha més societats que estan adquirint unes formes de producció en què

RAFA GIL

la gent passa menys gana i viu millor. Els dos pilars més importants de la vida són organitzar-se per a menjar, hmm?, (menjar, produir i viure decentment com a personetes), i no viure una vida excessivament ofegada pels sistemes dictatorials. I això funciona.

—O siga que l'antropologia serveix per a explicar que el món no s'afona.

—Per exemple. L'antropologia serveix per a tenir una perspectiva universal, per a adonar-te que hi ha qüestions estructurals en el fons de totes les societats que són perfectament comparables. De la mateixa manera que la història et dóna dimensió temporal profunda, l'antropologia et pot donar a més una visió planetària dels problemes socials. I t'adones que hi ha poques coses noves sota el sol. L'única cosa realment nova i perillosa és el problema medioambiental. L'atmosfera està plena de merda, i tinc la confiança que això es podrà frenar o invertir a temps, però això ja està fora de l'antropologia. Entra en el camp de la creença.

—Encara té al·lèrgia als ordinadors?

—Ja he abandonat la postura numantina. Faig molt de retoc i correcció en les coses que escric, i això, si escrius a màquina, implica un esforç enorme de picat i repicat. He constatat, amb pesar, que l'ordinador facilita les coses.

—Per què s'hi negava?

—Per una qüestió de contacte amb la matèria escrita. Al principi escrivia a mà. Inclús un llibre com *Crítica de la nació pura* el vaig escriure a mà. El meu sistema de treball és una taula neta, un fitxer, un full i el mínim que necessite. A més, escriure a mà tenia una càrrega emocional molt bonica. Contacte directe. La sensació de ratllar: *zaca-zaca-zac*. Una cosa molt física i molt directa. Com també és físic i directe escriure a màquina clàssica. Li pots pegar un calbissó a la palanca del carro. A la tecla: cleeec. Després me'n vaig passar a la màquina electrònica, que ja és un tacte més neutre. I arribats ací, passar a l'ordinador era només un pas.

Vols un cafè? Segurament es pot fabricar. Deu haver-hi una cafetera i unes tassetes. Aquesta casa és molt esquemàtica.

—És un picadero*?*

—No exactament. Tindria un altre aire. És un *pied-à-terre*. Per a un cap de setmana, per a dormir la sesta... Per a quan véns a València.

—Se l'acusa de ser de Castelló.

—És conseqüència d'una falta d'informació. O la constatació del meu veïnatge físic i administratiu, perquè fa molts anys que visc a Castelló, sense haver deixat de viure a València. Sóc de València.

—Inclús ho era en el moment en què estava mal vist: s'havia de ser, per força, de poble.

—En efecte, però jo tenia l'avantatge de ser de València i ser menys que de poble: de pedania. M'he criat en l'horta, però el tramvia, que era la cosa més urbana que hi havia, passava per davant de ma casa. Era rústic amb tramvia. En deu minuts estava en la plaça del Caudillo. Més que de poble, rural. Mira que et dic.

"Som una societat que no és unilineal, sinó mixta i equívoca, d'una enorme heterogeneïtat interna, i per tant és molt difícil establir un bloc de consens mínim. Una societat mixta, amb diversos elements nacionals, és molt incòmoda. Això fa gastar una sèrie d'energies enormes."

—De família rica, no?

—El meu avi. Mon pare ja era un simple funcionari, però com no podia viure a la ciutat perquè s'havia criat en una finca gran al camp, es va dur la família del carrer de Pelayo a la Torre, al camí reial de Madrid. Allí teníem un pati gran, animals...

—És cert que deu la seua vida a una cabra?

—Hmm... bfrrrtt... No tant com Zeus, que el van abandonar al mont Ida de Creta perquè son pare se'l volia menjar. Les nimfes, com eren verges i no tenien llet, van buscar una cabra al xiquet perquè mamara. Era la famosa cabra maltea, a la qual Zeus va concedir el corn de l'abundància. El meu no és el cas de Zeus. Vaig nàixer en un moment en què la llet de pot i la llet en pols encara no havien arribat. I mon pare va aparèixer un dia amb una cabra. No sé si això de la llet de la cabra després ha tingut algun efecte en la meua manera d'anar rosegant d'un costat i d'un altre sense parar en cap lloc.

—Parava en la ciutat tots els dies.

—Cada matí, a les set i mitja. Baixava en la plaça de Sant Agustí, travessava l'hospital i pel carrer del Torn de l'Hospital a les Escoles Pies. I després, per la vesprada, quan les putes estaven en marxa, passava pel mig. Les saludava. Em coneixien. He tingut una educació bastant completa en això.

—La dicotomia poble-ciutat al col·legi era molt accentuada?

—Hi havia tres elements en la disputa. Els de poble-poble eren els interns. Eren de poble però eren rics. Els de ciutat-ciutat eren els externs. Podien anar a dinar a casa. I després hi havia els que no érem ni una cosa ni l'altra, que estàvem a mitja pensió: els de Patraix, del Grau, de Mislata, de Campanar, de la Torre... La falta de centripetisme de la ciutat de València ha estat tan bèstia que no exercia l'atracció ni dins del seu propi terme municipal. Jo, per exemple, i els amics de la Creu Coberta, els diumenges anàvem a divertir-nos a Catarroja. Era el nostre centre d'atracció social, encara que estàvem més prop de la plaça de Sant Agustí.

—A pesar d'això vostè és de València sense complexos, sense renunciar ni a les falles.

—És que jo vaig crear una comissió d'una falla infantil quan tenia deu o onze anys.

—No és la tònica del gremi.

—Perquè el gremi, en bona part, era gent que procedia d'interns escolars. Els primers nuclis universitaris actius dels anys 60 eren de fora de la ciutat. Inclús els que eren de la ciutat, com Lluís V. Aracil o Manuel Ardit, tenien aquesta actitud de distanciament. Jo no és que ho reivindique ni ho deixe de reivindicar, simplement és la meua experiència vital.

—Però vostè és un enamorat de la ciutat. Es

l'escenari preferit de les seues novel·les.

—Sóc un enamorat frustrat de València. Amb les ciutats passa com amb les senyores: són més obsessives si no et sents recompensat. Aquesta ciutat sempre ha passat de mi, mentre que jo sempre he estat perseguint-la. L'experiència urbana meua és molt particular. Era una altra classe de ciutat. El descobriment intel·lectual del món, jo el vaig fer dins de la ciutat vella. En les passejades nocturnes infinites amb Eliseu Climent, Alfons Cucó i tota la tropa, fins que es feia de dia. Parlàvem de tot: des de la salvació del país a la metafísica existencialista.

—Els preocupava més la introspecció nacional que la sexual?

—No sé què dir-te. D'aquelles preocupacions, unes es manifesten més en la trajectòria pública i d'altres menys. No vol dir que no passàrem moltes hores pegant-li al tema.

—La seua és la generació del divà. La primera que va al psiquiatre.

—Al psiquiatre, sí; al psicoanalista, no. Però era a un psiquiatre més clàssic, al doctor Peset. No hi anàvem tots. Hi ha molts mites sobre aquella gent, que com a tals, naturalment, són infinitament exagerats. Hi anaven alguns i poc.

—Aracil en diu "una generació fracassada".

—Totes les generacions són fracassades, excepte alguns exemplars que triomfen. Nosaltres no érem una generació, sinó un grup de gent d'aquella generació que era la dels Beatles i de la minifalda.

—Sobretot, de Brassens. Però té raó Aracil, que era el més intel·ligent d'aquell grup?

—No és que era el més intel·ligent d'aquell grup, és que és un home prodigiosament intel·ligent. Aracil és un fenomen de la naturalesa. Té raó en el sentit que quan un grup de gent es proposa, com a objectiu de la seua vida i com a perspectiva històrica, un model de vida col·lectiva, de país... i no arriba a realitzar-se, doncs ha fracassat.

—És el cas de vostès.

—És clar. Però és que el model era irrealitzable. Ara: una part considerable d'aquesta societat ha avançat en la direcció d'aquest model? Sí o no? Sí. Hi ha tot un moviment cívico-ideològico-cultural, que implica molts milers de persones, que va en la línia d'aquest projecte. I aquest moviment, en gran part, s'ha produït gràcies a nosaltres. Hem mogut una part d'aquesta societat, encara que no la massa social, en aquesta direcció. Una part important i influent.

—Què ha fallat?

—Què no li perdona el gremi?

—No sabia que hi haguera alguna cosa que no em perdonaren. Simplement sabia que m'ignoraven. Que passaven de mi. No crec haver comès cap pecat imperdonable. Potser sí que n'he comès un: viure molt al marge del gremi. No he fet cap esforç per estar dins de cap gremi. És una miqueta allò de la cabra.

—Què no li perdona vostè al gremi?

—Crec que és el millor gremi que hem tingut en tota la història. Entre altres coses, perquè abans no en teníem. El simple fet d'existir una cosa que es puga dir 'el gremi', ja és fantàstic. Sóc una de les persones que quan veuen un llibre ben escrit s'alegren moltíssim, i que quan en veuen un de mal escrit, s'emprenyen i el deixen córrer.

—Res. És que segurament no podia ser d'una altra manera. Les condicions en què la història ha posat aquesta societat no permetien la realització total d'aquest projecte. Sí que han permès fer uns passos en aquesta direcció i mantenir la presència pública d'aquest model, encara que només siga per a rebentar-lo i atacar-lo. I afecta una part important dels sectors més dinàmics de la societat.

—Som una nació o una tribu?

—Ni una cosa ni l'altra. Som una societat que no és unilineal, sinó mixta i equívoca des del segle XIII, d'una enorme heterogeneïtat interna, i per tant és molt difícil establir un bloc de consens mínim. El senyor José Ombuena, antic director de *Las Provincias*, definia València com "una graciosa mixtura". Ens irritava moltíssim, però resulta que potser és veritat. Però no "graciosa", perquè la mixtura provoca moltes incomoditats i, sobretot, molta pèrdua d'energies. Una societat mixta, on hi ha diversos elements nacionals –d'origen, d'evolució, d'interferència, de manipulació, de consciència...–, és molt incòmoda. Això fa gastar una sèrie d'energies enormes en la contraposició d'aquests elements, que moltes vegades, en contra d'enriquir-se, que seria un model hipotètic, es neutralitzen i s'esterilitzen. El temps que hem de gastar defensant si la llengua, si porta accent o no, si l'Acadèmia, si les normes... Saps la quantitat de temps tan idiota que es perd? Aquesta mala coexistència no produeix unes sinergies positives. Ací, qualsevol iniciativa, ràpidament, pot ser interpretada i neutralitzada segons que entre o no entre en una concepció del substrat nacional: des d'una investigació històrica a una excavació, un drap, un monument, un projecte urbanístic o un sopar literari. Tot té una interpretació en termes de conflicte. Això fatiga.

—Què té a veure Hèrcules amb el tema?

—El nacionalisme, tal com l'enteníem nosaltres des dels anys 60, hauria d'haver fet la funció d'Hèrcules, la funció civilitzadora de netejar el país de ronya mental i primitivisme i d'obstacles a la vida civil ordenada i positiva. El nostre nacionalisme era un projecte de civilització, i continua sent de les poquíssimes coses, com a ideologia positiva, que enganxen la gent jove. L'esquerra radical no enganxa ningú; l'esquerra del sistema, menys encara... Però no parlem de literatura?

—No hem parat. **Miquel Alberola**

La guerra tot just ha començat

Aquest cap de setmana les forces sèrbies assetjaven Bihac, Sarajevo i altres punts de Bòsnia, com a resposta a l'ofensiva de l'exèrcit governamental. Des de Sarajevo, Joan Solés analitza la situació militar de la zona, que canvia per hores.

ARXIU

Cadàvers als carrers de Sarajevo. El degotís de víctimes civils a la guerra de Bòsnia no s'atura.

De les tres ofensives dels exèrcits governamentals bosnià i croat d'Hercegovina al nord-oest, al centre i al sud de l'antiga república ex-iugoslava, només dues, les més recents, aguanten l'embat de les forces regulars i paramilitars sèrbies de Bòsnia que mantenen el setge sobre Sarajevo després d'haver substituït l'artilleria pesant dels turons per unitats lleugeres i franctiradors.

Els fronts de guerra s'han ampliat. Mentrestant, la capital recupera una aparent i enganyosa normalitat. Una normalitat que no ha aturat l'inacabable degotís de víctimes civils. Amb artilleria pesant o sense, el setge és estable a la gran ciutat d'allò que havia estat un model de convivència i de tolerància als Balcans. Dijous tres míssils queien sobre el palau presidencial de la capital bosniana.

L'ofensiva de xoc de l'exèrcit governamental al nord-oest de Bòsnia i Hercegovina, a Bihac, fou preparada durant tres setmanes i s'ha perllongat durant vint-i-un dia. Els bosnians desfeien la formació paramilitar del cap musulmà Fikret Abdic que s'ha refugiat en unes posicions sèrbies de la Krajina (Croàcia). Amb uns 300 km de territori reconquerits, havia començat la gran ofensiva per l'alliberament de pobles i ciutats bosnianes. El desconcert del govern militar del líder serbi bosnià Karadzic va durar una setmana, el temps necessari per a ordenar la mobilització general de tots els homes en edat militar, ampliar les zones on s'aplica el decret d'estat de guerra i enviar-hi 8.000 ciutadans a peu, amb l'armament lleuger i la munició a coll per manca de carburant de l'exèrcit, que ha vist minvar els subministraments de Sèrbia i Montenegro, des del tancament de la frontera del Drina, l'agost passat. Amb el suport dels serbis de la Krajina, que des de posicions militars de Croàcia (al nord) van ordenar atacs aeris i amb míssils terra-terra, les forces del general serbi Ralov Vladish han avançat imparables des del sud. Els bosnians han perdut gairebé tot el territori del nord-oest en menys d'una setmana.

El llançament de deu míssils terra-terra de fa-

bricació russa, modificats a la fàbrica d'aeronàutica Cosmos de Banja Luka, des de posicions sèrbies de Croàcia contra ciutats del nord-oest de Bòsnia-Hercegovina, no té precedents en tots aquests trenta-dos mesos de guerra. El Govern croat, que ha acceptat els acords de Washington de federació i confederació de croats i bosnians després d'un any de guerra a Hercegovina, ha estudiat immediatament la intervenció del seu exèrcit regular per a recuperar la zona ocupada de la Krajina (sota control de les Nacions Unides) i frenar la cooperació militar antisèrbia i els atacs aeris o amb míssils d'una república a una altra. El Govern i l'estat major croat asseguren que les seves forces estan preparades per a posar fi a la revolta militar de la Krajina –això voldria dir recuperar un 23% del territori nacional ocupat pels serbis–. Però, finalment, el Govern croat ha optat per demanar a l'ONU la simple ampliació de l'espai aeri que controla l'aviació de l'OTAN i ha denegat suport militar directe a l'exèrcit bosnià.

Les ofensives que vénen. "Què passa? Per què l'OTAN, Croàcia i les Nacions Unides no aturen l'agressió dels serbis de Croàcia contra un país veí sobirà, membre de les organitzacions internacionals?", es demanava en una emissió de la televisió de Bòsnia-Hercegovina el cap de les forces de defensa bosnianes, el general Rasin Dellic, dissabte passat. Ell mateix es contestava: "No en dubteu, davant la paràlisi de la comunitat internacional, el nostre exèrcit no s'estarà amb els braços plegats".

La bossa de Bihac és un punt neuràlgic de comunicació de Bòsnia-Hercegovina amb Croàcia, un punt fonamental en l'entrada d'armes, el trànsit i els moviments de l'exèrcit bosnià, sotmès a un embargament d'armes. Amb gairebé un 70% del territori en mans sèrbies, amb la depuració ètnica de croats i musulmans ja pràcticament enllestida, i amb un setge complet de

tots els enclavaments musulmans i especialment de les ciutats protegides per l'ONU el Govern de Sarajevo no té cap remordiment a l'hora d'aplicar la seva pròpia política de guerra i de passar per alt el blocatge d'armes imposat per les potències internacionals, tret dels Estats Units. Els rumors sobre el desviament a Sèrbia d'un comboi ferroviari d'armament rus des d'una teòrica destinació a Alemanya de l'Est i a Hongria han provocat reaccions d'indignació a Sarajevo, perquè Bòsnia, sense accés directe a mar –excepte Neum, un port de l'Adriàtica controlat pel HVO– topa amb una flota europea que té un control estricte de tots els vaixells que arriben a Croàcia i impedeix el subministrament regular de material bèl·lic.

El quart i el setè cossos de la defensa bosniana han emprès dues ofensives al sud i al centre del país. Mentre els uns proven de reobrir el corredor amb Bihac, els altres intenten d'assegurar les vies de comunicació terrestre a la vall del riu Neredva, de Mostar a Konjic i fins a Nevesinje. Aquest és l'eix territorial que els bosnians anomenen "ruta de salvació", perquè, per aquesta carretera, s'hi mou la pràctica totalitat de productes de primera necessitat, armament i munició, tot finançat bàsicament per Líbia, Iran i Aràbia Saudita. Aquesta creixent influència àrab ja ha estat advertida pel cardenal catòlic de Sarajevo, Vinko Pulic, defensor de la pluralitat política i religiosa de Bòsnia-Hercegovina, el qual l'atribueix a la inhibició europea i a la comprensió del món islàmic que ha esdevingut l'únic suport que mira de rescatar aquestes víctimes de la indiferència europea.

L'hora final. A hores d'ara, el primer cos dels bosnians manté la defensa de Sarajevo i d'algunes poblacions perifèriques, alhora que intenta de relligar la ciutat a la resta del territori lleial a la federació de Bòsnia-Hercegovina. Alhora, el segon i el tercer cos (Zenica i Tuzla) preparen una quarta ofensiva al nord per mirar de tallar l'altre corredor de la ruta de salvació, el que

ARXIU

Un ferit és transportat pels 'cascos blaus' de l'ONU. L'empitjorament dels combats ha posat les forces de pau en situació molt difícil.

uneix la veritable capital de la Bòsnia sèrbia, Banja Luka, amb la ciutat de Brko i que connecta la Krajina amb Sèrbia. Els observadors militars desplaçats a Sarajevo no dubten que la gran ofensiva bosniana tindrà lloc en aquest punt després de l'hivern. Aquest conjunt d'operacions –quatre ofensives a tot el territori– sembla respondre a un intent de dividir el territori, fins ara compacte, ocupat pels serbis. Però tot i l'assessorament d'experts militars nord-americans, els primers intents de reobrir comunicacions per al trasllat de tropes i armament no han reeixit. Topen amb una dificultat geostratègica difícilment superable: unes línies de guerra àmplies i extenses, perfectament vulnerables per un exèrcit superior en homes i en armament pesant que desfà a cops de morter les ofensives de les unitats bosnianes, reputades per la seva gran mobilitat sobre el terreny, però llastades per un potencial de foc realment minso. Malgrat l'expectativa que pot implicar la decisió americana d'abandonar el control sobre l'embargament d'armes, els aliats europeus atrinxerats a la UEO ja han fet avinent que no permetran cap subministrament regular d'armes a una part dels bel·ligerants –recordem que aquest és l'únic acord avalat per les institucions internacionals–. Però aquests mateixos aliats també donen per acabada la via estèril de les negociacions de pau. Ningú no considera viable reinventar-se conferències per a l'ex-Iugoslàvia ni noves mediacions comunitàries. Els EUA han donat la pista definitiva sobre el futur d'aquest conflicte: la guerra s'haurà de guanyar al front i, en aquest front, els exèrcits han de lluitar en igualtat de condicions. A Bòsnia ja no accepten lliçons de caritat mal entesa i Mitterrand molt difícilment tornaria a ser rebut fervorosament pels carrers de Sarajevo. Els qui s'han quedat, víctimes i ostatges del doble llenguatge de l'ONU, recorden les paraules del general Dellic: "No ens estarem amb els braços plegats". La guerra tot just ha començat.

Joan Solés (Sarajevo)

Divendres 25
19:30 h. Projecció de *Trencar el setge. Refugiats d'una guerra amagada* de Thomas Waller i Stelzner. Després col·loqui amb Carlos Guzman-Bockler, sociòleg guatemaltec.
Dissabte 26
19:00 h. Projecció de *La nit dels indis Pumé* de Marc Augé i Daisy Barreto. Després col·loqui amb Gemma Osobitg, antropòloga que ha viscut amb el poble Pumé.
Diumenge 27
16:00 h. Projecció de *Testimoni del Ejido Morelia* de Julio Azcárate. Despres col·loqui amb Darrin Wood, de l'equip de rodatge, i Roger Maldonado, membre de CONPAZ amb seu a San Cristobal de las Casas (Chiapas).

CICLE DE CINEMA AMERINDI
25, 26 I 27 DE NOVEMBRE
LLOC: CENTRE D'ARXIU I DOCUMENTACIÓ DE CULTURES I POBLES INDIS "SUPORT MUTU".
C/Aragó núm 16 (prop de la "farola") CASTELLÓ.

FUNDACIÓ JAUME I

XVII Premis BALDIRI REIXAC

Convocatòria per al curs 1994-95
Dotació total 11.000.000 ptes.

Aquests premis, destinats a **l'estímul i el reconeixement de l'escola catalana,** són dotats per la **Fundació Jaume I** amb les aportacions dels receptors del **llibre-nadala** que la Fundació tramet cada any a les persones interessades per la nostra cultura.

L'àmbit d'actuació és el dels Països Catalans.
L'organització dels premis compta amb l'assessorament de la DEC d'Òmnium Cultural.
Els **Premis Baldiri Reixac** són convocats en **tres modalitats**:

1 PREMIS A ESCOLES

12 premis de 500.000 ptes. cadascun.
Serà premiada la qualitat global de l'actuació escolar en l'aspecte concret de la catalanitat. És indispensable que el lloc que ocupen la llengua i la cultura catalanes en el projecte educatiu i en el conjunt de les activitats de l'escola s'adigui a l'aplicació efectiva del Projecte Lingüístic del Centre.
Per a participar-hi cal omplir i trametre el QÜESTIONARI que facilita la FUNDACIÓ JAUME I, així com la documentació que s'hi demana.
Les escoles ja presentades en anys anteriors i no premiades que desitgin optar a aquesta convocatòria, només caldrà que presentin el qüestionari actualitzat, sense necessitat d'aportar documentació nova.
No es poden presentar les escoles guardonades en convocatòries anteriors.

2 PREMI A MESTRES I PROFESSORS

Dotat amb 800.000 ptes. que es distribueixen com segueix:
400.000 ptes. al treball guardonat, i una subvenció de
400.000 ptes. per a contribuir a la seva edició.
Destinat a docents de tots els nivells, **serà atorgat a un treball inèdit de temàtica pedagògica que contribueixi a l'ensenyament en català a qualsevol àmbit educatiu.**
Cal acompanyar els treballs -presentats anònimament- amb la FITXA D'INSCRIPCIÓ complimentada, dins un sobre tancat. A l'exterior hi constarà només el títol del treball.
A l'edició del treball premiat s'hi farà constar el premi amb el qual ha estat guardonat.
El Jurat podrà dividir el premi o deixarlo sense adjudicar.

3 PREMIS ALS ALUMNES

53 premis de 80.000 ptes. cadascun, en llibres catalans a triar pels interessats.
Seran atorgats a **treballs escolars fets, preferentment en equip** per alumnes de qualsevol nivell educatiu no universitari.
Els treballs hauran de ser **en català i podran tractar de qualsevol de les matèries o les àrees dels diversos cicles escolars, així com ésser resultat d'activitats escolars:** excursions i visites, periòdics escolars i diaris de classe, col.leccions, àudiovisuals, etc. (dels murals, maquetes i manualitats més grans de 60 x 60 cm., només se n'admetran fotografies).
El Jurat considerarà d'una manera especial els treballs que suposin un **esforç de penetració en la realitat nacional catalana i en la nostra tradició cultural.**
Els treballs s'acompanyaran d'una memòria breu, no més llarga de dos folis, on s'especificaran les motivacions, les circumstàncies, la manera com s'ha fet el treball, etc. Quan es tracti d'alumnes d'educació infantil, del Cicle Inicial d'Educació Primària o d'Educació Especial, la memòria podrà ser redactada pel mestre.
Per a optar al premi, és imprescindible acompanyar cada treball amb la FITXA D'INSCRIPCIÓ, segons el model que en facilita la FUNDACIÓ JAUME I.
No seran admesos els treballs que no vagin acompanyats de l'esmentada fitxa d'inscripció complimentada.

ASPECTES GENERALS

Els treballs i la documentació s'han d'adreçar a la **FUNDACIÓ JAUME I, Aribau, 185, 3r., 08021 BARCELONA, Tel. i Fax 200.53.47**
El termini de presentació s'acabarà el dia 15 de febrer de 1995. Els treballs tramesos per correu que arribin després d'aquesta data, només seran admesos si al mata-segells consta que la tramesa és anterior al 8 de febrer.
Els treballs no premiats podran ésser recollits des del 20 de juny fins al 17 d'octubre, mitjançant la presentació del rebut d'entrada.
La FUNDACIÓ JAUME I podrà disposar dels treballs premiats durant un any per tal d'exposar-los i promoure'n la difusió.

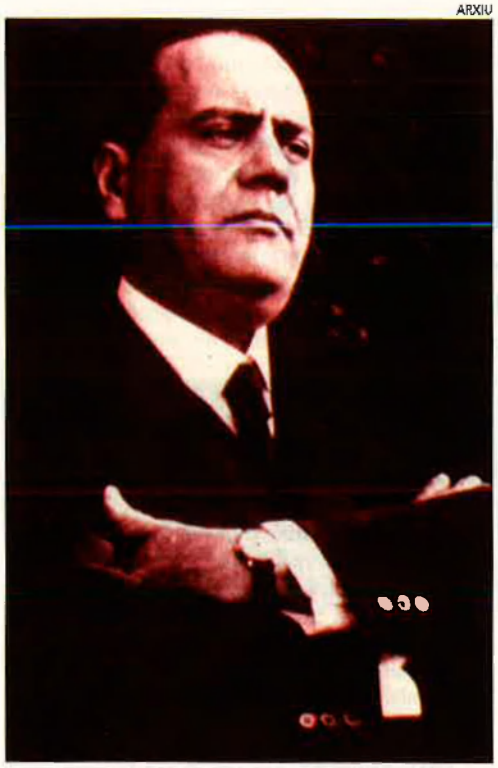
Premis BALDIRI REIXAC
Aribau, 185 - **Tel. 200 53 47**
08021 Barcelona

Amb el patrocini honorífic de la

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

La veritat proscrita

ARXIU

Juan Negrín. El primer ministre republicà, segons Francisco Olaya, va amassar una fabulosa fortuna gràcies al tresor públic.

Francisco Olaya, l'historiador que més sap sobre la fortuna que es va esfumar de les arques del Banc d'Espanya en acabar la guerra del 36, acusa amb noms i cognoms els protagonistes d'aquesta increïble història de prevaricació.

ARXIU

El govern de Largo Caballero es va constituir el 5 de setembre del 36; ministre de Finances: Negrín. El dia 13, Negrín és autoritzat, en cas de necessitat o perill, a treure l'or del Banc i a dipositar-lo en lloc segur.

L'historiador Francisco Olaya va publicar l'any 1990 el llibre *El oro de Negrín*. Hi havia al darrere més de vint anys d'una investigació que li havia fet recórrer trenta-dos arxius de tot el món per arribar a la conclusió següent: l'or que va anar a Moscou era una petitíssima part d'una fortuna incommensurable que es va fondre en mans de Negrín i els seus col·laboradors. Ningú mai no ha rebatut aquesta tesi. Tot i ser un dels espanyols que potser més en sap, d'aquest tema, la seva versió és ignorada sistemàticament. Enguany, un reportatge d'*El País* i el documental *L'or de Moscou*, de TV3, n'han parlat, una vegada més. D'Olaya, se n'han tornat a descuidar.

L'autor d'*El oro de Negrín* viu exiliat a París des de 1948. Milita a la CNT, organització en què ha ocupat diversos càrrecs de responsabilitat. Com a historiador, és autor de nombroses obres d'història contemporània i del moviment obrer, entre les quals es poden destacar *De una a otra revolución*, *La comedia de la no-intervención en la guerra civil española* i *La conspiración contra la república*. Pròximament es publicarà un dels seus darrers treballs: *El movimiento obrero español (siglo XIX)*.

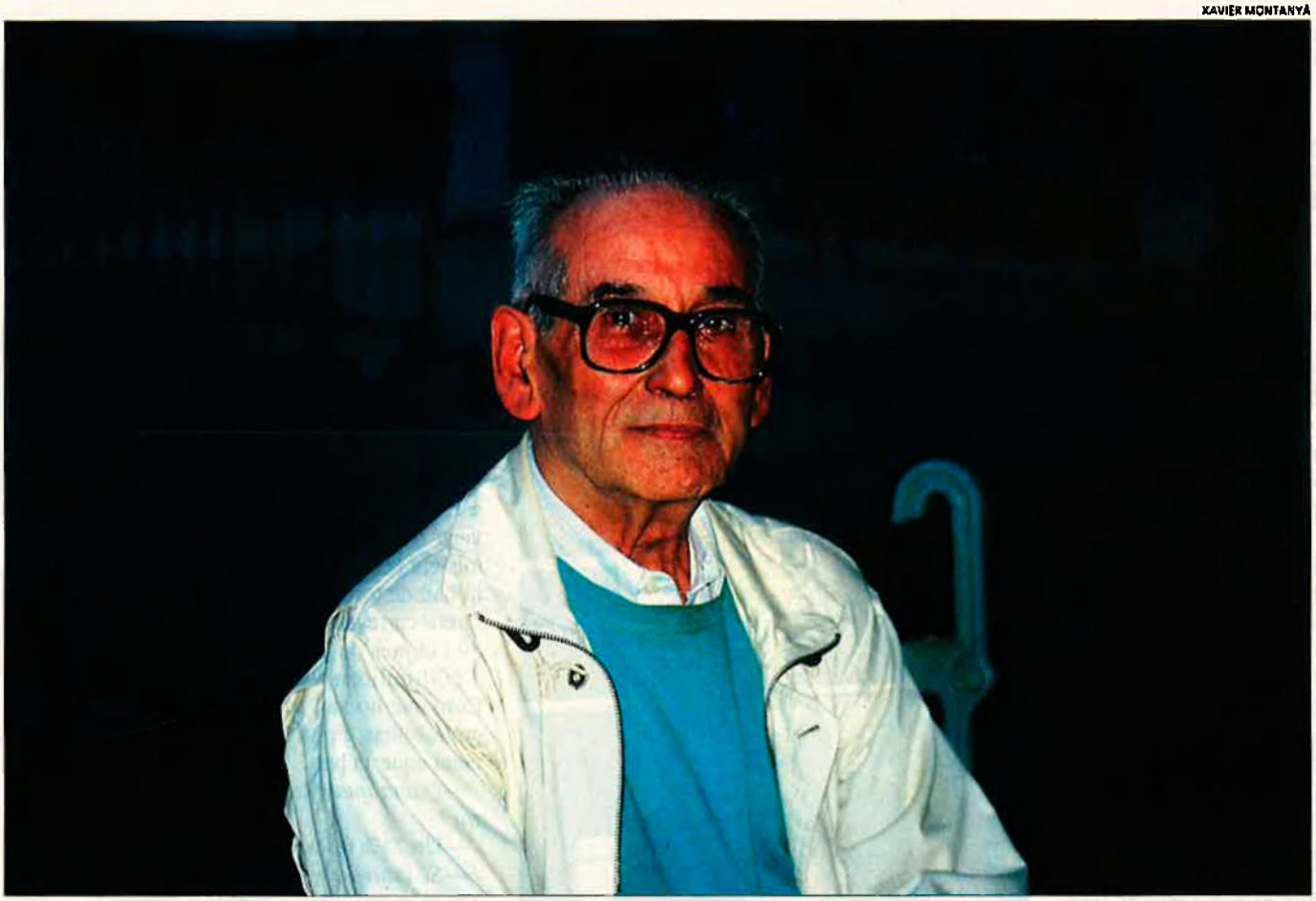
—Què opina de la versió que donen aquests nous reportatges sobre l'or de Moscou?

—L'article d'*El País* pretén, segons diuen, acabar el mite que va crear Franco respecte a l'or, i el que van crear els comunistes, a la inversa. Aparenten una imatge d'imparcialitat, però l'article és parcialíssim i indocumentat, i fa l'efecte de ser una campanya hàbilment orquestrada. Poc després, es publicava una carta al director d'un ciutadà que deia: ara ja em puc morir tranquil, perquè veig que tot es va fer bé i no va haver-hi estafa. Al cap de pocs dies es publica un article molt extens, amb una nota de Vázquez Montalbán, elogiant Negrín (és la primera vegada que l'elogiaven des dels anys 46 o 47), dient que el fill de Negrín demanava al Govern espanyol una indemnització de 100 milions de pessetes.

—De què ve ara aquesta indemnització?

—El fill de Negrín, Rómulo –que no va fer la guerra, tot i tenir edat militar, i que va viure magníficament de l'or que el seu pare s'havia emportat– lliura, l'any 1956, uns documents a Franco, a través de Martín Artajo. Negrín era fill d'una família burgesa canària rica, els béns de la qual havien estat expropiats. El fill, després de lliurar els documents, rep de Carrero Blanco allò que calculaven que els havien confiscat, però hi ha un terreny que no entra en l'avaluació. L'altre fill, Juan, parla amb Suárez i

XAVIER MONTANYÀ

reclama el valor del terreny. Pel que sembla, el Govern es va comprometre a donar-ne 100 milions.

—*Vostè ha intentat de replicar la versió d'*El País*?*

—A *El País* coneixien el meu llibre. Jo els vaig enviar un article dient que no tenien dret a falsejar la veritat i, com era de suposar, no el van publicar. Me'l van tornar amb molta cortesia.

—*Va veure el reportatge de TV3?*

—Sí, van ser ells qui van facilitar a *El País* la documentació bàsica. Però tant en l'un cas com en l'altre es tracta d'una campanya d'intoxicació.

—*Per què?*

—Per demostrar que no hi ha cap reivindicació a fer sobre l'or, que tot s'ha gastat i que tots són persones honorables, cosa que dista molt de poder-se documentar.

—*Es va posar també en contacte amb TV3?*

—Sí, i em va telefonar l'autora del reportatge que, amablement, em va enviar el guió, un cop emès el programa. Jo els vaig adreçar una llarga carta rectificant els errors i no hi ha hagut resposta.

—*Quines són les principals raons del seu desacord amb aquestes versions?*

—Jo no estic d'acord amb res del que han dit, perquè és la vella propaganda comunista dels

"Tant en el cas de la TV3 com en el d'"El País' [la documentació sobre l'or de Moscou] es tracta d'una campanya d'intoxicació. Per demostrar que no hi ha cap reivindicació a fer sobre l'or, que tot s'ha gastat i que tots són persones honorables, cosa que dista molt de poder-se documentar."

comptes del gran capità. Aporten diversos testimonis, entre els quals hi ha el d'Ángel Viñas que, tot i reconèixer que no ho pot documentar, afirma que està convençut que l'or s'ha gastat.

—*Vostè ho ha investigat durant més de vint anys, en trenta-dos arxius de tot el món... Quina és la seva versió?*

—Generalment, quan es parla de l'or espanyol pensem en el que hi havia dipositat al Banc d'Espanya. L'or, el van treure, i economistes com Ángel Viñas deformen la veritat i, per comptes d'aportar una informació documentada, la supleixen amb la seva convicció personal. L'or del Banc d'Espanya no és el principal paquet de valors que van treure...

—*Quin percentatge representa l'or del Banc d'Espanya respecte a tot el que va sortir del país?*

—El que van treure és, aproximadament, vint vegades més que el que hi havia al Banc. Ells només parlen d'una vintena part. El govern de Largo Caballero es va constituir el 5 de setembre del 36. Ministre de Finances: Negrín. El dia 13, cosa que obliga a suposar que hi havia premeditació, Negrín es fa signar un decret pel president de la República autoritzant-lo, en cas de necessitat o de perill, a treure l'or del Banc i a dipositar-lo en lloc segur. Li donen una mena de patent de cors. I més si tenim en compte que és un personatge que ningú no coneix. Fins

al 36, Negrín, no el coneixen ni a casa seva, tot i que té el suport del Partit Socialista.

—Com es va realitzar l'operació?

—Immediatament treuen l'or del Banc. En pocs dies en treuen 10.000 caixes i les dipositen a Cartagena. Només Negrín sap on són. I allà passen més d'un mes. Al final, una part d'aquest or s'embarca en quatre vaixells russos cap a Odessa, sense ni tan sols fer-ne inventari.

—Mai no s'ha sabut el contingut de les caixes que van anar a Rússia?

—Mai. L'única versió que hi ha és la russa que diu "aquí van arribar 510 tones d'or".

ARXIU

—Això, segons vostè, seria una vintena part. Les restants dinou, d'on surten?

—Una part considerable, la representen les divises, però el que és fonamental són els valors borsaris, l'or, la plata, les joies que Negrín, per decret, acumula en un organisme que es dedica a rebre tot allò que és requisat. Hi ha tresors com els de les catedrals de Toledo i de Múrcia que representen segurament el doble de valor en or i joies que el que tenia el Banc d'Espanya en dipòsit. També hi ha tot allò que havia estat requisat en domicilis particulars de l'aristocràcia, les esglésies, les caixes de seguretat dels bancs, els dipòsits del Mont de Pietat...

—Hi ha constància d'on va anar a parar tot això?

—Sí, és clar. Negrín n'emmagatzema una part a La Algameca, després quan el govern fuig a València, l'hi duen i, finalment, quan el govern passa a Barcelona, en dipositen la major part a l'edifici del Banc Hispano Colonial, a la plaça de Catalunya.

—I què se'n va fer quan s'acostava la fi de la guerra?

—Ho traslladen tot a la mina de la Vajol i als soterranis del castell de Figueres. Allà s'ha instal·lat Méndez Aspe, ministre de Finances, i ell té la responsabilitat de fer-ho sortir a l'estranger. Méndez Aspe és un amiguet que Negrín s'ha triat, una persona sense responsabilitat, un ciutadà que viu a base de drogues i de conyac..., Azaña l'anomenava "l'heroïnòman". Era un home útil.

—Com ho van treure d'Espanya i on va anar a parar?

—En treuen les divises, però, com que Méndez Aspe és un irresponsable, una part del tresor es queda al castell. Darrere seu, passa Líster, que fa carregar sis camions de joies. Líster va haver d'abandonar dos camions per culpa d'un bombardeig. Els seus oficials van ser detinguts, en passar la frontera, per l'exèrcit francès. A 78 d'aquests oficials, els van decomissar una quantitat fantàstica de quilos de joies que duien amagades al sarró i a les butxaques, valorades en 1.600.000 francs. Després arriben les tropes franquistes i recuperen una bona part del tresor. Franco tampoc no en va donar mai comptes.

"Enrique Líster fa carregar sis camions de joies tocant a la frontera. En va haver d'abandonar dos per culpa d'un bombardeig. La teoria d'Olaya és que els diners i objectes valuosos que van sortir de Madrid es van anar disseminant sense control per països i butxaques particulars, sense que se'n pugui fer un inventari mínimament ajustat.

—Per tant, no hi ha quantitats?

—Mai no se sap ni quant en queda ni quant en surt. Franco també en recupera una part a Cartagena, i a l'aeròdrom de Monòver, d'on va sortir Negrín acabada la guerra. Quan el Govern francès reconeix Franco, s'accepta que tots els béns espanyols que hi ha a França, els hi han de tornar. Confisquen vaixells, camions i trens carregats de mercaderies. Entre març del 39 i el mes de juny, el Govern francès li lliura 5.600 milions de pessetes en or, joies, etc. Com que no van actuar amb cap mena de responsabilitat, Franco va poder recuperar fàcilment aquesta part.

—Quina quantitat en queda per comptabilitzar?

—Un 75% resta en mans de Negrín.

—Si estava en mans d'un espanyol, com és que França no ho va tornar a Franco?

—Perquè calia demostrar que eren béns espanyols. Franco no pot reivindicar, per exemple, els béns que Negrín té al Banc Rus de París o al de Londres. Al de París tenia més de 1.800 milions en un compte. A Londres hi ha un compte de 10 milions de lliures esterlines d'una societat naviliera que havia fundat Negrín. Aquestes dues xifres es poden documentar.

—A l'estranger, Negrín funda empreses i inverteix els diners a títol personal?

—Hi ha una sèrie d'organismes que ell funda, personalment, vulnerant la Constitució, com Campsa Gentibus, la CEA, etc., i una sèrie de companyies de navegació; una companyia de navegació que es constitueix a França, anomenada France Navigation, per a la qual ell dóna 2.500 milions de francs al Partit Comunista francès, i arriba a tenir una trentena de vaixells propietat seva... Aquí, a París, entre més coses, hi havia un home de la seva confiança, Pedro Pra, que va disposar com va voler de quantitats fabuloses de diners, sense que ningú li'n demanés comptes...

—Vostè ha pogut seguir la pista dels primers passos que va fer tot aquest tresor espanyol a França?

—Quan comencen a portar joies a París, de primer omplen els soterranis de l'ambaixada espanyola; quan ja no hi caben, compren un castell a Chelles, als afores de París, i quan és

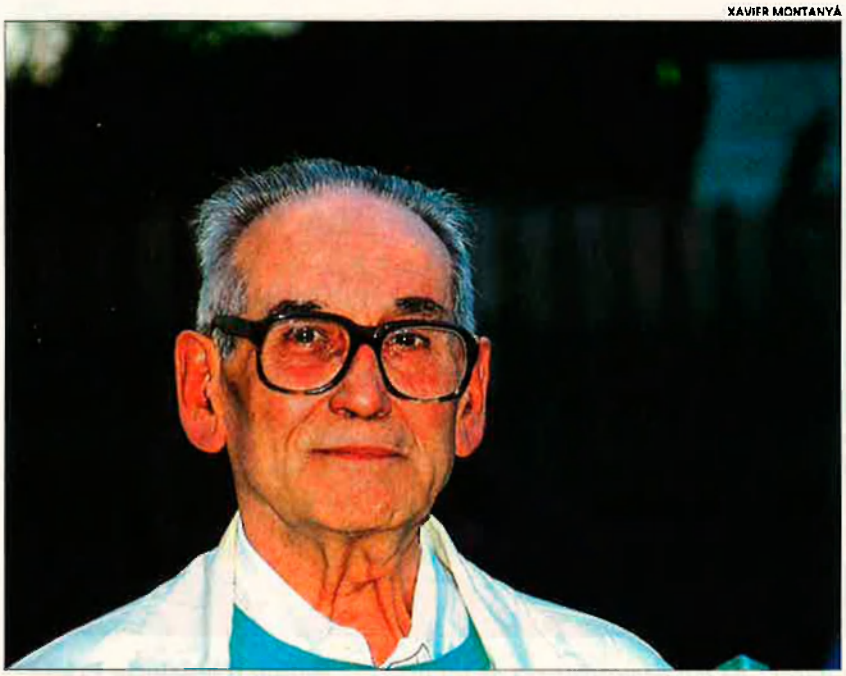
ple de maletes, la gent de confiança de Negrín lloga pisos per a omplir-los... Tot això corria perill quan Franco fa la reclamació. El primer que treuen és el que hi ha a l'ambaixada. Per a treure-ho utilitzen un individu anomenat Gamboa, director de la naviliera de Londres, que s'ha comprat un iot que, per coincidència, és el Giralda, que havia estat d'Alfons XIII. Ell li canvia el nom pel de Vita. Tot el que hi havia a l'ambaixada ho envien amb aquest iot cap a Mèxic, on hi havia garanties que no reconeixerien Franco. El Vita havia de fer diversos viatges, però en el primer, el iot cau en mans de Prieto, que es queda amb el iot i el que hi ha a dins.

—Com que "cau" en mans de Prieto?

—Méndez Aspe, que ja he dit que era un irresponsable, envia la càrrega, però el destinatari arriba amb retard i el responsable de custodiar-la, que és un incondicional de Prieto, completament desorientat, la dóna a ell. I Prieto s'ho queda. No se sap amb exactitud què hi havia al vaixell. Segons un dels homes que ha col·laborat amb Negrín, un americà que es diu Louis Fischer, el carregament es podia avaluar en uns 500 milions de dòlars.

Hi ha també una quarantena d'avions entre els EUA i Canadà, que havia comprat el Govern espanyol, però que per la llei d'embargaments americana no havien sortit des del 37. Aquests avions van a nom de Fernando de los Ríos, que se'ls ven i en dóna els diners a Prieto, perquè ha trencat amb Negrín. De los Ríos és l'ambaixador de Negrín a Washington. A part els avions, té el dipòsit de la plata. La major part de la que va sortir d'Espanya la van vendre als EUA. Fernando de los Ríos va arribar a cobrar 16 milions de dòlars per la plata. Franco, via judicial, recupera el 5% que, a Fernando de los Ríos, li quedava per cobrar..., però els 16 milions ja els havia cobrats, etc.

XAVIER MONTANYÀ

"Els organismes republicans a l'exili van reunir la Diputació Permanent de les Corts i van decidir que Prieto i un grup constituïssin un organisme d'ajuda als refugiats espanyols, que va repartir una mica de diners, però això va servir després per a justificar que no quedés res de res: tot s'havia repartit."

—És a dir que, segons les seves dades, entre Negrín i Prieto es van repartir el pastís.

—Va haver-hi una ruptura entre ells. Negrín volia recuperar tot allò al·legant que era cap del Govern i l'altre li diu que ni parlar-ne, que no li dóna res.

ARXIU

Fernando de los Ríos i Indalecio Prieto, en un homenatge a Pablo Iglesias. Fernando de los Ríos va arribar a cobrar 16 milions de dòlars per la plata que va vendre als EUA.

—I la resta d'organismes republicans a l'exili no s'adonaven de res?

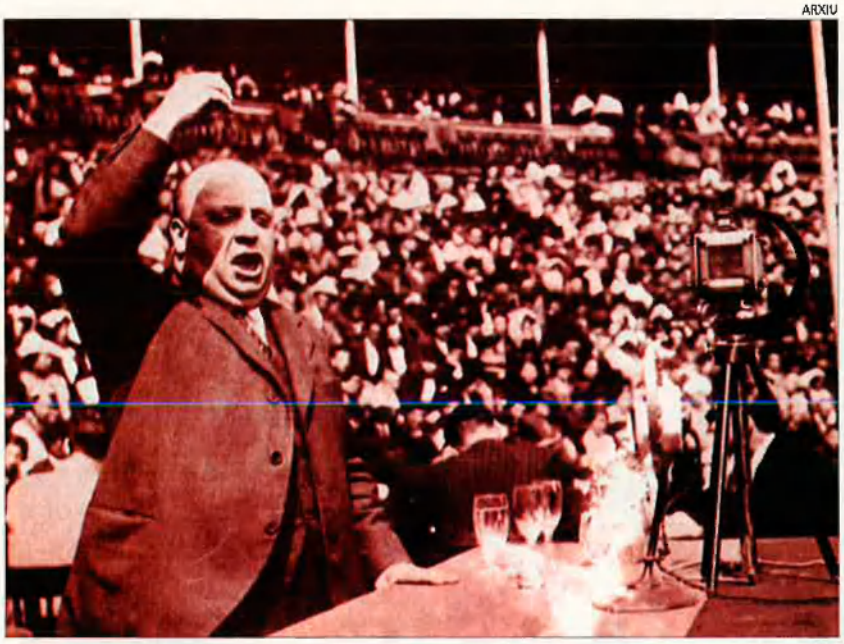
—Van reunir la Diputació Permanent de les Corts i van decidir que Prieto i un grup constituïssin un organisme d'ajuda als refugiats espanyols, que va repartir una mica de diners, però això va servir després per a justificar que no quedés res de res: tot s'havia repartit.

—Tot això es pot documentar?

—Això es pot documentar. Allò que no es pot documentar són les quantitats. Quant valia el que anava al iot? Fischer diu 500 milions; però com es pot calcular, per exemple, el valor numismàtic de les monedes antigues, dels quadres, de les accions...? Tampoc no van fer cap inventari del que treien.

—Tot això on ha anat

ARXIU

Míting d'Indalecio Prieto a Bilbao. A conseqüència dels enfrontaments que hi va haver entre la tendència Negrín i Prieto, l'any 42, el Govern mexicà va decretar l'embargament dels béns del JARE. Però no hi havia llibres de comptabilitat, ni inventari, ni res. No se sap ni en què es van invertir els diners ni què es va rebre.

a parar? Es pot demostrar res de tot això?

—Negrín es queda la resta que es ven a França, Bèlgica i Anglaterra. A Anglaterra i als EUA, el 39-40, Negrín obre una sèrie de comptes bancaris a nom seu o a nom d'homes de palla –això sí que es pot demostrar–. Negrín organitza també un servei d'ajuda als refugiats, reparteix una mica de diners... Quan s'acaba la Segona Guerra Mundial i es constitueix un govern republicà a l'exili, es troben sense diners, proven de recuperar-los, però no ho aconsegueixen.

—El Govern republicà a l'exili no en va poder recuperar res?

—Sí, en recupera una part, perquè a conseqüència dels enfrontaments que hi ha entre la tendència Negrín i Prieto, l'any 42, el Govern mexicà decreta l'embargament dels béns del JARE. Però no hi havia llibres de comptabilitat, ni inventari, ni res. No se sap ni en què s'han invertit els diners, ni què s'ha rebut. Només se sap el que hi ha a la caixa i el capital de dues petites indústries. I això és el que lliuren, però quan els demanen comptes, no poden donar-ne perquè no hi ha llibres de comptabilitat.

—Mai no hi ha hagut cap més historiador que hagi pogut, com vostè, estirar els fils d'aquest assumpte?

—No ha interessat ningú. Hi ha compromesos republicans, socialistes, comunistes... Tothom hi ha sucat.

—En canvi, sí que s'ha parlat de la part enviada a Moscou.

—Sí, perquè això no es podia ocultar, perquè l'agent rus que va intervenir en aquell negoci, Orlov, ho va denunciar l'any 1939.

—Aquests diners enviats a Rússia van revertir totalment, com s'ha dit, en ajuda a la República espanyola?

—No se sap, perquè tampoc no hi ha comptes. A Moscou, hi envien 7.800 caixes, comptabilitzades per Méndez Aspe, Giral i Fernández Clérigo, tots tres representants de Negrín. Per part de Rússia hi ha l'agregat naval, Kuznètsov, i un cap del servei d'espionatge que s'anomena Orlov. Orlov comunica l'enviament per carta a Moscou. I, com a mínim, resulta meravellós que TV3, que pretén haver investigat els arxius russos, no l'hagi trobada.

—I vostè l'ha trobada?

—Sí, és clar. Això ho sap tothom, perquè Orlov mateix ho va denunciar l'any 1939.

—El contingut d'aquestes caixes tampoc no se sap on ha anat a parar?

—Tampoc. I cal tenir en compte que són treballadors del Banc Rus els qui fan el recompte de les 7.800 caixes. Negrín no sap què hi ha enviat. Ells diuen que hi ha poc més de 510.000 quilos d'or; però el que no diuen és que tot aquest or eren monedes antigues. El valor que tenien no era de pes. Diuen que Negrín va donar l'ordre de fondre'l i que ells –com si no sabessin el valor numismàtic– així ho van fer. Una part d'aquest or, 138 milions de dòlars, diuen que va servir per a pagar el material enviat a Espanya, però no se sap mai quin ha estat el material, perquè no hi ha factures. A més queden per aclarir algunes altres trameses d'or que es van fer, els vaixells espanyols confiscats per Stalin, els deutes pendents amb CEA i Campsa Gentibus i els dipòsits als bancs russos de Londres i París.

—Es a dir, que les xifres reals mai no se sabran, i el que va dir el reportatge de TV3 ja se sabia?

ARXIU

El president de la República, Azaña, i el seu cap de govern, Negrín, a València a finals del 1937. A mesura que Franco avançava, l'or i les joies de la República anaven fugint cap al nord, fins que van desaparèixer.

—Sí, encara que TV3 ho deforma. Cal tenir en compte que cada institució russa dóna xifres diferents. En el reportatge de TV3 donaven les xifres d'un tinent coronel, que no són iguals que les que dóna l'ambaixador rus a València, Maiski, o les de l'Acadèmia de Ciències de l'URSS.

—Hi ha xifres del que en van fer, de la resta que hi havia, a part els 138 milions de dòlars?

—Segons ells, la resta la van trametre a la banca russa de París. O torna a Moscou o passa a Negrín. Acabada la guerra, en aquest banc, hi havia un compte a nom de Negrín de 1.800 milions de francs. És una part de l'or de Moscou? És possible. Però la pregunta és: què se n'ha fet, d'aquesta suma? Si la van lliurar a Negrín, n'hauria d'haver donat comptes. Si no la hi van lliurar, és una quantitat pendent perquè Rússia en doni comptes.

—Vostè ha intentat que la gent de l'entorn de Negrín en donessin comptes?

—Abans de publicar *El oro de Negrín*, em vaig entrevistar amb un individu que es diu José Calvino, un antic diputat del Partit Socialista que va estar aquí, a París, de caixer de la Comissió de Compres de Material de Guerra que presidia Barcia, ministre de la República. Em va rebre en dues ocasions, i totes dues vegades em va posar un xec en blanc damunt la taula per dissuadir-me de la meva investigació. Jo no sabia el que ell havia liquidat.

—Després ho ha sabut?

—Sí, quan he trobat la documentació, que només és una part del que va liquidar, quan el Govern republicà li va fer la reclamació, l'any 45. Calvino, acabada la guerra, va muntar a nom seu una companyia naviliera amb bandera panamenca, aprofitant un estol de vaixells comprat amb els diners de la Comissió. Va ser el més intel·ligent. Quan el Govern de la República li va demanar comptes, va dir que no podia donar-ne perquè era un liquidador i gerent de comptes, i que mentre a Espanya no es restablís la democràcia, no en donaria. Mai no en va donar.

—Algú més va intentar de comprar-lo o d'aturar la seva investigació?

—Només ell. Ara bé, m'han arribat amenaces de mort pertot arreu, però no crec que siguin capaços de fer-ho.

—Hi ha hagut mai cap mena d'intent oficial per mirar d'esbrinar la veritat?

—Els socialistes podien haver reivindicat l'or, però aleshores els comunistes haurien tret tots els draps bruts de Prieto, Negrín i companyia. Tot és una repetició del "Pacto de la Moncloa".

—Si Negrín es va ficar tants diners a la butxaca, quina necessitat tenen ara els fills de reclamar cent milions?

—Per què et penses que hi ha gent que té molts diners? Perquè mai no en tenen prou. La família de Negrín ha de tenir una fortuna fabulosa. Quan vivia a París s'allotjava als hotels de més luxe o residia als barris de l'alta aristocràcia parisenca. Tenia cuinera, xofer, minyones, etc., quan els qui havien lluitat per la República eren als camps de concentració.

—Tot el que diu ho pot documentar?

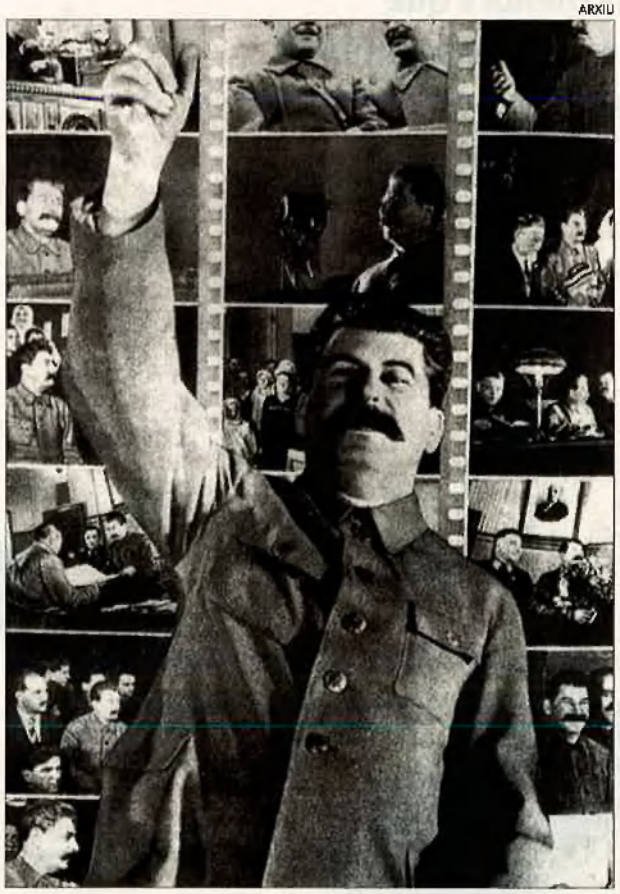
—Sí.

ARXIU

Seu del PCE a Madrid, novembre 1937. "Els socialistes podrien haver reivindicat l'or, però aleshores els comunistes haurien tret tots els draps bruts de Prieto, Negrín i companyia."

ARXIU

Iossif Stalin. Part de l'or de Moscou es va destinar a material. Però de la resta no se'n sap el destí.

—Ha tingut mai ocasió de discutir amb els qui sostenen l'altra versió?

—L'any 1992 van organitzar unes conferències a l'Ateneu de Madrid en commemoració del centenari de Negrín. El dia de cloenda vaig ser convidat a una taula rodona, juntament amb Santiago Carrillo, Ángel Viñas, Juan Negrín (fill), el director de la Fundación Pablo Iglesias... Només m'hi vaig presentar jo. No hi va assistir ni el president de l'Ateneu, José Prat, home de confiança de Negrín. L'actitud de polítics, periodistes i historiadors en aquest assumpte ha estat molt poc seriosa.

Xavier Montanyà

A sang pròpia

L'assassinat de dos fills comès als Estats Units recentment per Susan Smith, com també l'infanticidi frustrat de la valenciana Maria Antonia Pérez, ha mostrat a l'ull públic la crueltat que pot envoltar l'existència d'un menor: Una impietat brutal que ofereix també l'altra cara de la moneda: els menors que practiquen la violència amb els seus progenitors.

RAFA GIL

Imaginem una família determinada: viuen en un poble de l'Horta i el pare treballa a l'Ajuntament d'aquest municipi. La dona és retardada mental. Tenen quatre fills menors d'edat, dos xics i dues filles. Exceptuant el fill menut, tots amb problemes psíquics. El pare comença a abusar sexualment de la filla major, de setze anys. A conseqüència de les violacions, la deixa embarassada i naix una xiqueta, de la qual el pare és avi i pare, i la mare, germana i mare. Després del naixement, continuen els abusos. Quan ella s'hi nega, el pare li fa uns

RAFA GIL

talls profunds a les cuixes amb una navalla d'afaitar. Al mateix temps, el pare comparteix la seua filla amb un amic, que també la força a tot tipus de bogeries sexuals. Quan el pare es cansa de la nena canvia de filla i comença a copular amb la que la segueix en edat, que gairebé encara no ha arribat a l'adolescència.

Finalment, els serveis socials de la vila detecten el caos i investiguen l'assumpte, començant un rosari de judicis, separacions, internaments en centres de protecció i altres mesures. Les conseqüències psicològiques per als membres més desprotegits de la família poden suposar que han estat incalculablement lesives, i el pare, segons Manuel Puig, director del centre d'acollida de menors de Godella, "encara està en llibertat, no s'ha aconseguit que acabara en presó". És el tall en la jugular per al sistema, la prova que la violència trastorna sempre el més feble i que no cal travessar carrerons foscos a altes hores de la nit per a trobar l'agressió o la vexació sexual: s'hi pot accedir sense eixir de casa, sentir entre les quatre parets del dormitori com et rosega el cor. El nombre de delictes practicats contra menors dins del seu entorn immediat no deixa d'augmentar. L'administració és lenta i feridorament burocràtica a l'hora d'establir les bases definitives per a la protecció dels nens. Per altra banda, assistim també últimament de manera pública a un fenomen on la violència fa mitja volta i és utilitzada pels menors contra els progenitors, com en el cas del parricida de Benijòfar (el Baix Segura). És un trencaclosques on les peces no encaixen, on l'únic cert és que la brutalitat i els fills que encara no tenen 18 anys formen part de l'epicentre de la qüestió.

Més del 60% dels assassinats de nens són duts a terme als EUA pels seus pares. Al nostre país, el 20% dels homicidis perpetrats són parricidis comesos pels progenitors en més del 90% de les ocasions.

Sang fàcil. En les últimes setmanes, els mitjans de comunicació han servit com a pantalla de ressonància per a prendre el pols a una nació espantada. Susan Smith, que havia fingit durant molt de temps que els seus dos fills de 3 anys i 14 mesos d'edat havien estat víctimes d'un segrest a Carolina del Sud, EUA, va confessar que ella mateixa els havia assassinat lligant-los dins d'un cotxe i llançant-los després al fons d'un llac. La societat nord-americana es va sentir dolguda, ofesa i enganyada. Fins i tot Bill Clinton havia demanat al poble nord-americà que pregara per la ràpida resolució del cas. L'endemà, a Florida, una altra jove, Pauline Zole, confessava haver mort a colps la seua filla de 8 anys, ajudada pel seu marit. L'eco de la ranera dels nens ressonaria en les paraules de qui al gener serà el nou president de la Cambra dels Representants al Capitoli, el republicà visceral Newt Gingrich: "no podem mantenir una civilització de nenes de 12 anys que tenen fills, amb xics de 15 anys matant-se els uns als altres... està en joc la supervivència del nostre sistema." Més del 60% dels assassinats de nens que encara no són adolescents són duts a terme en aquest país pels seus pares.

Al nostre país, han passat pel jutjat recentment María José Jiménez, que va matar quatre dels seus fills llançant-los per un penya-segat, i Carmen García de la Santa, condemnada a 26 anys de presó per asfixiar un fill de 9 anys i intentar matar a ganivetades el major. A Torrent (l'Horta), María Antonia Pérez intentava fa poques setmanes defenestrar al seu fill de 13 mesos, que va sobreviure després de rebotar en el sostre d'un automòbil i anar a caure als braços d'un veí. Segons estadístiques de la policia, el parricidi segueix una perillosa tendència estadística: mentre en 1989 figurava a les gràfiques com el 0,21% del total de delictes comesos contra les persones de l'estat espanyol, en 1990 apareixia com el 0,65% i en 1992 com el 0,80%. Actualment, el 20% dels homicidis perpetrats són parricidis, i són comesos pels pares en un percentatge superior al 90%.

La pregunta que, davant dels fets, colpeix Occident és, com poden uns pares arribar a matar els seus fills? Segons el doctor en psicologia Vicente Garrido, graduat superior en criminologia i membre del Correctional Education Asotiation i del consell editorial del *Journal of Criminal Psychology and The Law* d'Anglaterra, "habitualment els pares que practiquen violèn-

cia desmesurada amb els seus fills estan profundament irritats amb la seua situació personal, tenen tares socials de vegades acompanyades d'addicció a l'alcohol o les drogues. Acostumen a veure els nens com una càrrega insuportable. L'agressió o el càstig és la manera de control, l'única manera que tenen de fer-se entendre. Si el descontrol personal és molt gran, com en el cas de Torrent, l'assumpte pot acabar en parricidi, i la mare per regla general és qui pateix amb més força aquest desballestament desemparat". Efectivament, sembla que la situació íntima de María Antonia Pérez era delicada, amb un company sentimental, Julián Requena, que, segons els veïns, la humiliava i maltractava i que ja tenia antecedents penals per aquest motiu. Requena, que acostuma a despatxar amb els periodistes en la barra d'un bar enfront de sa casa, ho nega, i demana per a la mare del seu fill l'internament en un psiquiàtric.

No obstant, el doctor Garrido fa una matisació: "no hem de comparar casos com el de Torrent amb el de Susan Smith. En el cas nordamericà, el pare, la mare en aquest cas, pertany al model d'aquells que no han desenvolupat una vertadera estima pels fills, que mostren una negligència envers el nen. Té relació amb la psicopatia. El psicòpata, que no té penediments, no té vinculació moral amb la gent, tot i que sap l'existència d'unes regles i uns tabús dins del sistema, i actua sempre en benefici propi, respon sempre al tipus de criminal davant del qual tots es pregunten, però com és possible que aquesta persona haja pogut fer això?" Sorprenentment, aquest era el titular de coberta de la revista *Time* de fa dues setmanes (*How could she do it?*, 'com ho va poder fer?') en referència a un reportatge que investigava el crim de Susan Smith.

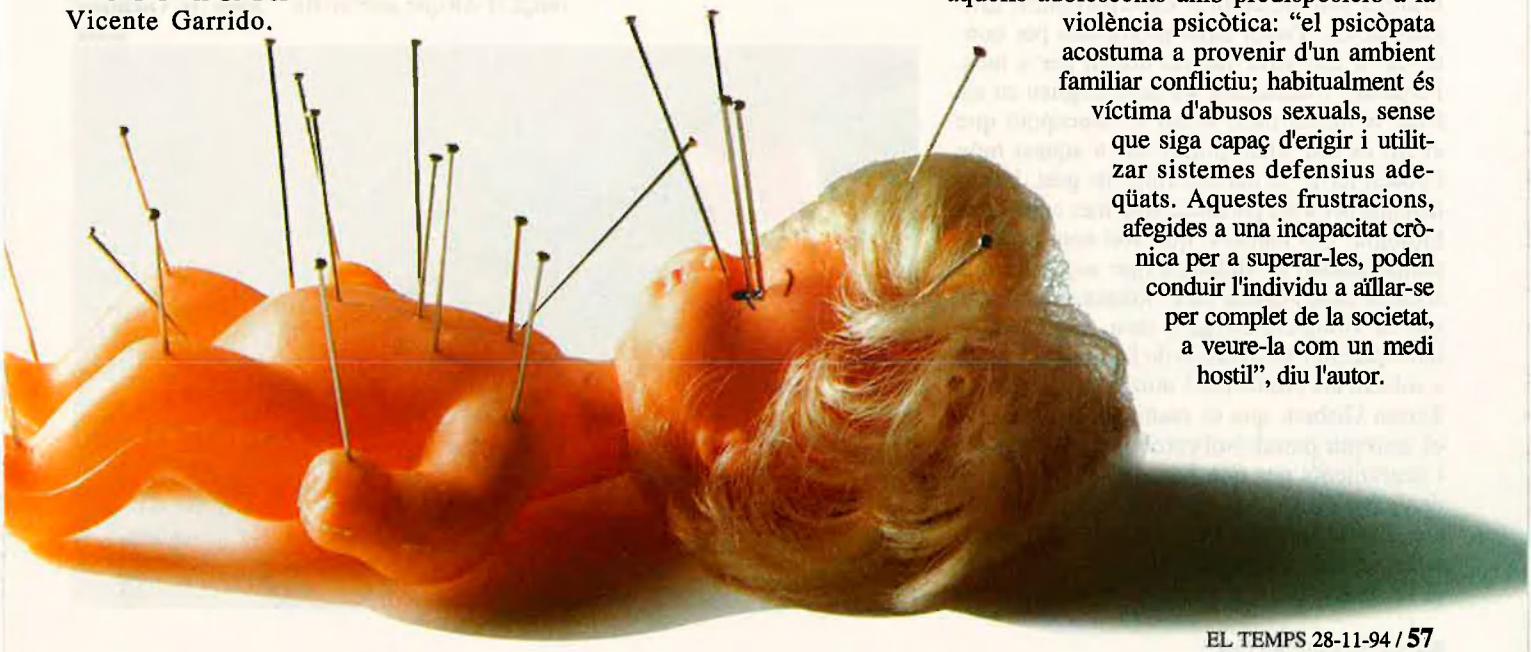

L'adolescent valenciana M. R., forçada i apallissada pel seu pare i el seu cunyat en el passat, va fer aquest dibuix d'esquemàtica cruesa quan hom li va demanar com recordava la violència familiar viscuda. En el dibuix, una nena diu, en castellà, "no per favor", mentre un pare empunyant una mena d'arma blanca li respon: "calla, filla de puta".

Fills violents. Per Vicente Garrido.

"en les famílies violentes, se sol produir l'anomenada espiral de violència: el fill veu que el pare resol els problemes basant-se en la violència, i utilitza també la violència per a resoldre'n els seus, i per a aclarir les qüestions domèstiques". Fets com el succeït a Benijòfar, on l'adolescent C. J. va assassinar a sang freda els seus pares a trets perquè el renyaven, o el de l'estudiant de COU del Maresme que va assassinar el seu pare amb una ballesta, o el d'un jove italià que va enviar els seus pares a l'hospital a martellades perquè l'havien despertat perquè anara a comprar el periòdic són models de comportament agressiu dirigits als progenitors que han augmentat als Països Catalans i a Europa en els últims dos anys. Per la majoria dels experts, en els casos de violència fill-pare, hi ha, en un primer terme, aquells que han viscut un tipus de violència física a casa. Després, farien referència als casos on es crea una relació patològica d'amor-odi. Per acabar, hi hauria un tercer grup que afectaria sobretot els adolescents decididament asocials, que ataquen els seus pares pels motius més nimis.

Segons l'estudi fet per Stephane Bourgoin, codirector de la unitat de Ciències del Comportament del Centre Internacional de Ciències Criminals de París, al seu llibre *Asesinos* (ed. Planeta), una infància desatesa, problemàtica i agressiva pot tenir conseqüències fatals en aquells adolescents amb predisposició a la violència psicòtica: "el psicòpata acostuma a provenir d'un ambient familiar conflictiu; habitualment és víctima d'abusos sexuals, sense que siga capaç d'erigir i utilitzar sistemes defensius adequats. Aquestes frustracions, afegides a una incapacitat crònica per a superar-les, poden conduir l'individu a aïllar-se per complet de la societat, a veure-la com un medi hostil", diu l'autor.

RAFA GIL

Sexualitat atroç. Són aquests abusos sexuals paterns els que conformen un bon percentatge dels delictes patits pels menors de tot l'estat en 1992, últim any controlat estadísticament de manera exacta: signifiquen el 16% del total, superat per les lesions, que són el 42%. Segons Teresa Gisbert, fiscal superior de Menors a València, "es va incrementant la constatació de casos de maltractaments familiars als menors en els últims anys. Hi ha més mitjans per a vehicular les denúncies, que habitualment es donen en major nombre en les capes socials econòmicament baixes, el que no vol dir que les classes mitjanes en queden fora, sinó que les denúncies entre els seus membres són menys freqüents, s'hi dóna més l'actitud de dissimular, de fingir que no ha passat res". Gisbert creu que les famílies violentes veuen el fill com una mena de pilota de goma on descarregar les frustracions: "moltes vegades els pares són, diguem-ne, socialment i professionalment incompetents. D'altres són alcohòlics, esquizofrènics, drogoaddictes. Tenen tants problemes per controlar la seu vida que no donen per a més. I aquestes frustracions les descarreguen en els fills. A més a més, tenen la concepció que el fill és seu, l'han portat ells a aquest món i poden fer-ne el que els vinga de gust. I obliden que per a ser pares cal anar més enllà de la biologia. Els menors, que són com una esponja, xuclen la violència que veuen en una societat cada vegada més violenta. I en el cas que la violència estiga a casa, augmenta la introspecció i assimilació de la virulència com a solució als problemes i norma de conducta". Teresa Gisbert, que es manifesta crítica amb el sistema penal (sobretot amb els judicis i acaraments per què han de passar els qui denucien els pares), i indica que "en els casos d'abús sexual i violència a filles, acostumen a ser les germanes grans, de les quals ja ha abusat el pare, les qui denuncien el cas quan el pare abusa d'una germana petita".

Els menors absorveixen la violència que els arriba a través dels canals comunicatius i les experiències directes. Per regla general, aquells que pateixen agressions familiars, les faran seues i les reproduiran després. La gran majoria dels criminals psicòtics han passat per una infància terrible.

La freqüència de l'agressió sexual familiar va en l'ordre pare-filla, pare-fill, mare-fill, mare-filla. Al llarg del primer semestre del present any, 18 xiques han ingressat per maltractament i abús sexual patern al centre d'acollida de menors de Godella, el que representa un gran increment respecte a altres períodes. Manuel Puig, el seu director, qüestiona l'efectivitat de les mesures punitives contra els agressors sexuals ("podria citar diversos casos d'estupre i violència on l'inductor està tranquil·lament al carrer", manifesta), i creu que les joves són les grans perjudicades en la violència familiar: "són víctimes en doble sentit. Primer, perquè abusen d'elles en molta més mesura que dels xics. Segon, perquè la solució que donem és privar-les de llibertat, portant-les a centres de protecció i apartant-les d'un entorn normal". Víctimes com M. R., una menor de 17 anys a qui el seu pare violava quan acudia a casa begut, després d'apallissar-la i tallar-li al bescoll amb un ganivet de cuina. Va fugir de casa per anar a la de la seua germana, i el seu cunyat magribí la humiliava sexualment i la grapejava, alhora que xafava el cap a la seua criatura i després forçava al coit la seua dona. Resultat: M. R. va passar per nombrosos intents de suïcidi, automutilació, consumició compulsiva d'heroïna, esquizofrènia i descàrregues de punyades i colps contra la seua mare quan tornava del carrer intoxicada de droga. M. R, interna a Godella per protecció, viu entre espasmes i malsons, aterroritzada perquè el seu cunyat la va amenaçar de tallar-li el coll si declarava contra ell en el judici que té pendent per la denúncia interposada per la seua germana. A la pregunta de si creu que el futur li portarà una mica d'esperança, contesta amb la serenitat d'una tomba: "la meua vida ha sigut, és i serà una merda. El futur és un clot. Començaré a tenir esperança el dia que seré morta". **Joan M. Oleaque**

RAFA GIL

Ferias: Marketing en acción

(Presentar, contactar, negociar, observar, destacar)

FIMI (OTOÑO / INVIERNO 94-95): 16-18 ENE. (& 20-22 ENE'95) 38.ª FERIA INTERNACIONAL DE LA MODA INFANTIL-JUVENIL • 38th INTERNATIONAL FAIR OF CHILDREN'S & YOUNG PEOPLE'S FASHION

TEXTILHOGAR 94: 18-22 ENE. (& 17-21 ENE'95) 25ª FERIA INTERNACIONAL DE MANUFACTURAS TEXTILES PARA EL HOGAR Y LA DECORACION • 25th INTERNATIONAL FAIR OF HOME TEXTILES & DECORATION

MAICOP 94: 5-9 FEB. 10.ª FERIA INTERNACIONAL DE PANADERIA, PASTELERIA, CONFITERIA, HELADERIA E INDUSTRIAS AFINES • 10th INTERNATIONAL FAIR FOR BAKERY, CONFECTIONERY, ICE-CREAM & ALLIED INDUSTRIES

DIPA 94: 5-9 FEB. (& 10-14 FEB'95) 22.ª FERIA INTERNACIONAL DE LA PAPELERIA • 22nd INTERNATIONAL STATIONERY FAIR

FEJU 94: 9-14 FEB. (& [illegible]EB'95) 33.ª FERIA INTERNACIONAL DEL JUGUETE, HOBBY, CARNAVAL Y MAQUINARIA • 33rd INTERNATIONAL TOY FAIR, CARNIVAL ARTICLES, HOBBY & MACHINERY

MIBODA 94: 11-13 FEB. (& 14-15 ENE'95) FERIA DE SERVICIOS Y PREPARATIVOS PARA BODAS (Sies) • FAIR OF SERVICES & PREPARATIONS FOR WEDDINGS (Sies)

FIVAC 94: 25-28 FEB. (& 31 MAR-2 ABR'95) 7.ª FERIA INTERNACIONAL DE LA CAZA Y DE LA PESCA • 7th INTERNATIONAL HUNTING & FISHING FAIR

CEVISAMA 94: 1-5 MAR. (& 7-11 MAR'95) 12.º SALON INTERNACIONAL DE CERAMICA, VIDRIO, PIEDRAS NATURALES, RECUBRIMIENTOS PARA LA CONSTRUCCION, SANEAMIENTO, GRIFERIA, MATERIAS PRIMAS Y MAQUINARIA • 12th INTERNATIONAL EXHIBITION FOR CERAMICS, GLASS, NATURAL STONES, SURFACE FACINGS FOR THE BUILDING INDUSTRY, SANITARYWARE, FITTINGS, RAW MATERIALS & MACHINERY

PINTURAMA 94: 1-5 MAR. 3.er SALON DE LA PINTURA, REVESTIMIENTOS Y MATERIALES AUXILIARES • 3rd SHOW FOR PAINTS, SURFACE COVERINGS & ANCILLARY PRODUCTS

MARCA 94: 2-5 MAR. FERIA DEL ROTULO, SEÑALETICA Y SERIGRAFIA APLICADA • LETTERING, SIGNAGE & APPLIED SILKSCREEN PRINTING FAIR

EXPOSICION CANINA INTERNACIONAL 94: 5-6 MAR. (& MAR'95) EXPOSICION CANINA INTERNACIONAL (Asoc. Canina) • INTERNATIONAL DOG SHOW (Dog Assoc.)

DOS RUEDAS 94: 14-17 ABR. 4.º SALON DE LA MOTOCICLETA, BICICLETA Y ACCESORIOS • 4th MOTORCYCLE, BICYCLE & ACCESSORIES

INTERMUSIC 94: 15-18 ABR. (& 7-10 ABR'95) 11.ª FERIA INTERNACIONAL DE MUSICA • 11th INTERNATIONAL MUSIC FAIR

EUROAGRO 94: 27-30 ABR. 10.ª FERIA INTERNACIONAL DE LA PRODUCCION, TRANSFORMACION Y COMERCIALIZACION AGRICOLA • 10th INTERNATIONAL FAIR OF AGRICULTURAL PRODUCTION, PROCESSING & MARKETING

MOTOREPOCA 94: 28 ABR.-1 MAY. (& 23-26 MAR'95) 3.ª FERIA DE VEHICULOS HISTORICOS • 3rd HISTORICAL VEHICLES FAIR

FUNERMOSTRA 94: 13-15 MAY. 3.ª FERIA DE PRODUCTOS Y SERVICIOS FUNERARIOS • 3rd FUNERAL PRODUCTS & SERVICES FAIR

INDUTRANS 94: 2-5 JUN. 5.º SALON INTERNACIONAL DEL TRANSPORTE Y SUS MEDIOS • 5th INTERNATIONAL TRANSPORT & TRANSPORT EQUIPMENT SHOW

FIMI (PRIMAVERA/VERANO 95): 7-9 JUL. (& 6-8 JUL'95) 39.ª FERIA INTERNACIONAL DE LA MODA INFANTIL-JUVENIL • 39th INTERNATIONAL FAIR OF CHILDREN'S & YOUNG PEOPLE'S FASHION

FIAM ACCESORIOS 94: 24 - 26 SEP. 28.ª FERIA INTERNACIONAL DE ACCESORIOS Y COMPONENTES DE APARATOS DE ILUMINACION • 28th INTERNATIONAL FAIR OF ACCESSORIES & LIGHTING FIXTURES COMPONENTS

FIM 94: 27 SEP.-2 OCT. (& 26 SEP-1 OCT'95) 31.ª FERIA INTERNACIONAL DEL MUEBLE • 31st INTERNATIONAL FURNITURE FAIR

FIAM 94: 27 SEP.-2 OCT. (& 26 SEP-1 OCT'95) 29.ª FERIA INTERNACIONAL DE ILUMINACION • 29th INTERNATIONAL LIGHTING FAIR

CEVIDER 94: 27 SEP.-2 OCT. (& 26 SEP-1 OCT'95) 30.ª FERIA INTERNACIONAL DE CERAMICA, VIDRIO Y ELEMENTOS DECORATIVOS • 30th INTERNATIONAL FAIR OF CERAMICS, GLASSWARE & DECORATIVE ARTICLES

SALON DEL CABALLO 94: 14-16 OCT. EXPOSICION DE CABALLOS DE PURA RAZA ESPANOLA (Asoc. Criadores Comunidad Valenciana) • SPANISH THOROUGHBRED HORSES SHOW (Assoc. of the Valencian Community)

ALMONEDAS 94: 15-23 OCT. (& OCT'95) 11.ª FERIA DE ALMONEDISTAS • 11th ANTIQUES & SECOND-HAND FAIR

SIF 94: 19-22 OCT. (& OCT'95) 5.º SALON INTERNACIONAL DE LA FRANQUICIA • 5th INTERNATIONAL FRANCHISING SHOW

INTERART 94: 19-23 OCT. (& OCT'95) 9.ª FERIA INTERNACIONAL DE ARTE • 9th INTERNATIONAL ART FAIR

IBERFLORA 94: 20-23 OCT. (& 19-22 OCT'95) 23.ª FERIA INTERNACIONAL DE HORTICULTURA ORNAMENTAL Y ELEMENTOS AUXILIARES • 23rd INTERNATIONAL HORTICULTURE & SUNDRIES FAIR

EXPOFARMACIA 94: 20-23 OCT. (& OCT'95) 11.er CONGRESO Y EXPOSICION INTERNACIONAL DE ESPECIALIDADES FARMACEUTICAS • 11th INTERNATIONAL PHARMACEUTICAL SPECIALITIES CONGRESS & EXHIBITION

Trade Fair: Marketing in action

(Present your products, make contacts, negotiate, observe, stand out!)

FERIA INTERNACIONAL JOYERIA VALENCIA 94: 20-24 OCT. (& OCT'95) 29.ª FERIA INTERNACIONAL DE JOYERIA Y RELOJERIA DE VALENCIA • 29th VALENCIA INTERNATIONAL JEWELLERY & WATCHMAKING FAIR

ADICARVA 94: 29 OCT.-6 NOV. 9.ª SALON DEL CARAVANING (Asociación de Distribuidores de Caravanas de Valencia) • 9th CARAVAN EXHIBITION (Association of the Valencian Caravan Dealers)

TECNOSALONES 94: 9-11 NOV. SALON DE TECNOLOGIAS INDUSTRIALES (Tecnosalones, S. A.) • SHOW OF INDUSTRIAL TECHNOLOGIES (Tecnosalones, S. A.)

VINCI 94: 9-12 NOV. 4.ª FERIA INTERNACIONAL DE LA SUBCONTRATACION, INNOVACION Y COOPERACION INDUSTRIAL • 4th INTERNATIONAL FAIR FOR SUBCONTRACTING, INNOVATION & INDUSTRIAL COOPERATION

EXPOCARNE 94: 9-13 NOV. 10.ª FERIA INTERNACIONAL DE LAS INDUSTRIAS CARNICAS • 10th INTERNATIONAL FAIR FOR THE MEAT INDUSTRY

SKI SHOW 94: 18-20 NOV. SALON DEL ESQUI (Kursaal Congress) • SKI SHOW (Kursaal Congress)

INDUFERIAS 94: 22-25 NOV. (& NOV.'95) 11.ª FERIA INTERNACIONAL DE ATRACCIONES DE FERIAS, PARQUES INFANTILES, MAQUINAS PARA JUEGOS DE AZAR Y ELEMENTOS AUXILIARES • 11th INTERNATIONAL FAIR FOR AMUSEMENT PARK & PLAYGROUND EQUIPMENT, SLOT MACHINES & ACCESSORIES

FIV 94: 26 DIC.-3 ENE. (& DIC'95-ENE'96) 72.ª FERIA INTERNACIONAL DE VALENCIA • 72nd VALENCIA INTERNATIONAL TRADE FAIR

EXPOJOVE 94: 26 DIC.-3 ENE. (& DIC'95-ENE'96) 13.ª FERIA DE LA JUVENTUD • 13th YOUTH FAIR

SALON DE PUERICULTURA 95: 20-23 ENE. 7.º SALON INTERNACIONAL DE PUERICULTURA • 7th INTERNATIONAL BABY & CHILD CARE SHOW

2.º SALON DEL APERITIVO, BEBIDAS, HOSTELERIA Y CATERING: FEB. • 2nd SNACKS, BEVERAGES, RESTAURANT SUPPLIES & CATERING SHOW: FEB.

SIP 95: 8-11 MAR. 13.er SALON INTERNACIONAL DE LA PIEDRA NATURAL • 13th INTERNATIONAL EXHIBITION FOR NATURAL STONES & MACHINERY

ECOFIRA 95: 27-30 ABR. FERIA DE LA ECOLOGIA Y MEDIO AMBIENTE DEL MEDITERRANEO • MEDITERRANEAN FAIR OF ECOLOGY & THE ENVIRONMENT

NUESTRAS VACACIONES 95: 18-24 JUN. FERIA DE SERVICIOS PARA EL OCIO, VACACIONES Y TIEMPO LIBRE (Exyco) • LEISURE SERVICES, HOLIDAY & FREE TIME SHOW (Exyco)

FIMMA 95: 14-18 NOV. 27.ª FERIA INTERNACIONAL DE MAQUINARIA PARA LA MADERA • 27th INTERNATIONAL FAIR OF WOODWORKING MACHINERY

MADERALIA 95: 14-18 NOV. 27.ª FERIA INTERNACIONAL DE PRODUCTOS DE INDUSTRIAS DE MADERA, FERRETERIA, CARPINTERIA, BRICOLAGE Y DECORACION • 27th INTERNATIONAL FAIR FOR WOODWORKING PRODUCTS, HARDWARE, JOINERY, D-I-Y & DECORATION

ORPROTEC 95: 30 NOV.-2 DIC. 3.ª FERIA DE ORTOPEDIA TECNICA, REHABILITACION Y AFINES • 3rd ORTHOPÆDICS & REHABILITATION FAIR

Susceptible de modificación / Subject to alteration

FIRA DE VALENCIA
PRIMERA CLASE EN FERIAS
FIRST CLASS TRADE FAIRS

INFO.: FERIA MUESTRARIO INTERNACIONAL DE VALENCIA - FMIV
Avda. de las Ferias, s/n. • E-46035 Barrio del Cristo (Valencia) / Apdo. (P.O. Box) 476 • E-46080 Valencia
Tel. 34 (9) 6 - 386 11 00 / Fax 34 (9) 6 - 363 61 11 - 364 40 64 • Tx. 62435 FERIA E
Telégrafo (cable): FERIARIO / Código IBERTEX (code): *COCINV#

GENERALITAT VALENCIANA
Ministerio de Comercio y Turismo
ICEX
RENFE
IBERIA
MIEMBRO DE LA UNION DE FERIAS INTERNACIONALES

ARXIU

Santa Àgueda fou martiritzada per defensar la seua castedat. El moviment pro-abstencionista dels EUA va tenir el seu origen en un institut de Baltimore on un grup de joves verges i de xiques penedides dels seus primers contactes eròtics van constituir el club "Abstinence Giris".

Orgull cast

La promoció entre els joves de l'abstinència sexual, la virginitat i d'altres valors tradicionals és el principal objectiu propagandístic dels clubs de castedat, un moviment juvenil impulsat als Estats Units pels grups religiosos més conservadors que comença a difondre's al nostre país com un corrent d'opinió.

El triomf del demòcrata Bill Clinton en les darreres eleccions presidencials dels Estats Unitas, malgrat les seues reconegudes infidelitats matrimonials, fou interpretat per alguns sociòlegs com un símptoma d'una lleugera relaxació moral entre els nord-americans després de dotze anys de puritanisme reaccionari representat pels republicans Ronald Reagan i el seu successor George Bush. Un altre indici d'aquest clima de relaxació ha estat la revitalització dels ideals del hippisme i l'aparició de l'estètica *grunge* com a signes distintius de l'anomenada "Generació X". Aquest grup generacional, que recull els joves entre els 18 i els 30 anys, ha estat definit per la seua manca de compromisos polítics i socials però també per la seua absoluta indiferència enfront de la moral sexual tradicional. La nova generació sembla tenir una visió oberta, pragmàtica i tolerant del sexe encara que no participa de l'esperit reivindicatiu i de la militància feminista dels anys seixanta.

La despreocupada i escèptica forma d'afrontar la sexualitat d'una bona part dels joves és, sens dubte, una de les majors preocupacions dels moviments religiosos fonamentalistes amb més protagonisme dins de la societat nord-americana, com són l'Església Baptista i els sectors immobilistes del catolicisme. Per tal de recuperar seguidors entre l'apàtica i desencantada joventut dels noranta, aquest corrent conservador ha impulsat al llarg dels últims dos anys la creació i promoció per tot el país de clubs de castedat, un moviment associatiu juvenil de caràcter suposadament laic que té com a principi mantenir la més rigorosa abstinència sexual.

Una encertada estratègia publicitària

El moviment va tenir el seu origen en un institut de Baltimore on un grup de joves verges i de xiques penedides dels seus primers contactes eròtics van constituir un club denominat "Abstinence Girls". L'activa militància dels seus membres i l'originalitat i imaginació de la seua publicitat van contribuir a la creació de nous clubs en altres instituts i universitats de la Costa Est. "Aprèn a dir no", "Defensa la teua virginitat" o "Detín-te en els llavis" foren les primeres consignes popularitzades en xapes i camisetes. Amb el suport de l'Església Baptista i d'altres moviments per la defensa de la moral, aquests suggestius missatges es van difondre per tot el país. En estats com New Jersey, Maryland, Arkansas, Alabama o Georgia es poden veure tanques publicitàries amb frases certament enginyoses com "L'abstinència entendreix el cor", "Acaricia el teu gos, no la teua parella".

Un dels primers actes públics del moviment per la castedat fou una concentració de més de 200.000 joves a Orlando (Florida) organitzada per l'Església Baptista. En aquest acte multitudinari, els joves assistents es comprometran pú-

ARXIU

Les estadístiques nord-americanes assenyalen clarament la puixança del valor de la virginitat abans del matrimoni, sobretot entre els adolescents. Així doncs, la Diana caçadora (baix, en una pintura del segle XVI de l'Escola de Fontainebleau), un altre dels símbols clàssics de la castedat gràcies a la seva arquetípica feminitat, pura i inaccessible, recupera de nou tot el seu sentit literari i moralitzador.

blicament a no mantenir relacions sexuals i a preservar la seua puresa. Segons la crònica del diari de tendència conservadora *The Orlando Centennial*, el vot de castedat no formava part d'un compromís religiós concret sinó que havia de ser interpretat com tot un signe de modernitat. Els promotors de l'abstinència sexual entre els joves han aconseguit vendre la castedat com una conducta divertida i innovadora, quasi d'avantguarda. Segons aquesta hàbil estratègia publicitària, renunciar al sexe és una decisió relativament senzilla, que no comporta cap sacrifici, perquè la castedat no és una forma de vida anòmala o antinatural. Naturalment ningú no recorda que la castedat ha estat des de sempre una opció reservada exclusivament als religiosos de certes confessions i que en els últims vint anys la seua condició de vot obligatori per exercir el sacerdoci ha estat molt discutida dins de la mateixa Església Catòlica.

La popularitat dels clubs de castedat ha estat multiplicada pels mitjans de comunicació en el seu afany de trobar un fenomen sociològic que siga al mateix temps un fidel reflex i un representant amb credibilitat de l'Amèrica Profunda davant l'opinió pública. Durant la dècada dels 80, els telepredicadors i el moviment "Moral Majority" foren considerats per la premsa com els legítims portaveus dels sectors més reaccionaris de la societat nord-americana. El desprestigi d'aquest corrent d'opinió per culpa dels escàndols financers i sexuals de les més conegudes figures de la prediciació televisiva ha provocat la seua substitució pels juvenils i actius clubs de castedat. Els militants de l'antisexe han passat ja per tots els programes televisius de major audiència proclamant en veu altra el seu rebuig a qualsevol forma d'erotisme.

"Tinc 18 anys i estic molt orgullosa de ser verge", va declarar recentment una jove en el programa *Geraldo*, un dels espais televisius més vistos als Estats Units. El públic del programa va aplaudir llargament aquesta confessió de puresa virginal. Però la moda de la castedat no és tan sols un fenomen televisiu, fa un parell de mesos un dels grans setmanaris d'informació general titulava en la seua portada: "És gran ser verge!". L'atractiva campanya publicitària dels clubs de castedat amb els seus suggestius missatges ha aconseguit promoure un debat nacional en tots el diaris sobre la vigència d'uns valors de la moral sexual que semblaven ben soterrats des de la dècada dels seixanta.

Les estadístiques són també un factor important en la renovada ofensiva ultraconservadora que promou el retorn als vells valors tradicionals. Segons una enquesta de la ICR Survey Research per al setmanari *USA Weekend* quasi el 80% dels adolescents entre els 15 i els 17 anys són contraris a les relacions sexuals abans del matrimoni. Per la seua banda, l'agència Reuter va difondre una enquesta on s'assegurava que dues de cada tres dones nord-americanes desitjaven arribar verges al matrimoni. Aquestes dades contrastaven, però, amb les xifres oficials del Departament de Salut Pública nord-americana, que indiquen que un 54% dels estudiants d'institut mantenen algun tipus d'activitat sexual.

ARXIU

Rics, famosos i verges. La jove actriu Tori Spelling, la popular Donna en la sèrie televisiva *Sensació de viure*, és la representant més destacada dels moviments per l'abstinència sexual. La filla del multimilionari productor Aaron Spelling ha declarat reiteradament la voluntat de mantenir la virginitat malgrat les nombroses oportunitats que ha tingut de caure en braços dels més cotitzats i atractius galants d'Hollywood. Per la seua abnegada resistència, Tori Spelling es pot convertir en la luxosa encarnació californiana de la santedat femenina. L'actriu rep més de 20.000 cartes mensuals de joves de tot el món que la feliciten per la seua decisió.

Dins del món de l'esport, el veterà jugador de l'NBA, A.C.

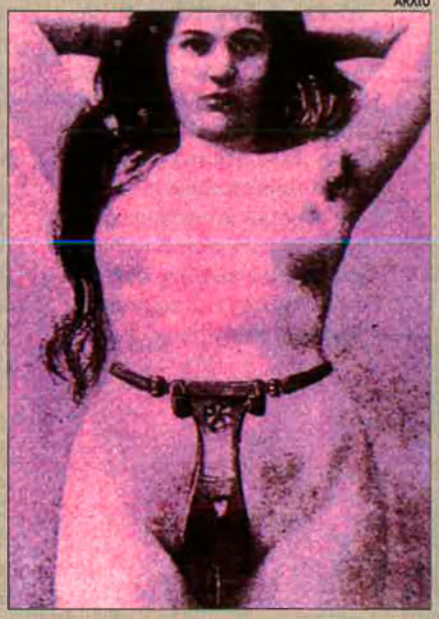
Breus consideracions històriques, científiques i doctrinals

La castedat ha estat considerada històricament com una virtut no sols pel cristianisme sinó també per altres religions i cultures més antigues. Els romans la representaven generalment com una jove vestida de blanc, empunyant un ceptre i amb dues colomes als seus peus.

En altres representacions, el déu Cupido apareix al seu costat amb l'arc i les fletxes trencades com a símbol de rendició. En l'antiga Roma, la glorificació d'aquesta virtut va arribar fins el punt de retre honors propis d'un emperador a les joves sacerdotesses conegudes com les vestals. Quasi totes les divinitats mitològiques femenines de primer ordre (Diana, Minerva, Ceres, Juno) reben la consideració de castes per part dels poetes llatins. Però també per als pobles bàrbars, com els teutons i els saxons, la castedat tenia un gran valor social. En aquestes cultures la pèrdua de la virginitat d'una jove era castigada amb la mort. Les verges del sol de l'imperi inca, una congregació similar a les vestals romanes o les monges catòliques, són un exemple de la rellevància del culte a la castedat en una de les cultures pre-colombines més avançades. En el codi moral budista figuren nombrosos preceptes referits a l'observança de la castedat per part dels fidels i els sacerdots. Per Buda, l'abstinència és la millor manera d'aconseguir la percepció i el coneixement perfectes. En l'antiga Xina existien nombroses lligues antimatrimonials integrades per xiques joves que defensaven la seua virginitat inclús amb el suïcidi. La castedat és també una virtut exaltada pels musulmans en els seus textos sagrats. L'Alcorà estableix una rígida preceptiva per a la dona en matèria sexual que encara continua vigent.

Els teòlegs cristians classifiquen la castedat com una de les espècies de la

ARXIU

El cinturó de castedat, un càstig preventiu. L'abstinència és infal·lible.

virtut general de la temprança i la defineix com la virtut moral que exclou o modera els plaers carnals. Es considera perfecta quan exclou tots els apetits de la carn i imperfecta si exclou sols els il·lícits. Segons els diferents estats, la castedat pot ser juvenil, matrimonial o vidual. En la teologia cristiana, virginitat i castedat són dos conceptes quasi sinònims que estan presents en la vida de Jesucrist, la Verge Maria i els sants. Des de l'Edat Mitjana l'abstinència sexual ha estat considerada com un dels millors instruments per a combatre les forces del mal. Per als moralistes cristians, el dimoni és l'antítesi de la castedat amb la seua conducta lasciva.

Els episodis llegendaris de les temptacions de Sant Antoni o el martiri de santa Àgueda, que va perdre brutalment els pits per preservar la virginitat, són dos exemples del triomf de la puresa sobre les malignes forces de la sexualitat.

La castedat ha estat també motiu de reflexió per a filòsofs i escriptors pròxims al nostre temps. En *Així parlà Zarathustra*, Nietzsche plantejava el següent dilema: "Puc aconsellar-vos la castedat? Per alguns és una virtut, mentre que per molts altres és quasi un vici". Per la seua banda, el novel·lista Anatole France considerava que la castedat era la més perversa de totes les pervesions.

Al llarg del segle, els metges i els psicòlegs ha estudiat els efectes de la manca voluntària de sexe sobre la ment i el cos humà. Alfred Kinsey adverteix sobre la connexió que pot existir entre l'abstenció sexual fanàtica i el desordre mental; d'altres estudiosos consideren la castedat com una actitud contrària a la naturalesa. En aquest sentit, la moderna psicoanàlisi indica que la castedat nega l'aspiració natural al plaer de l'ésser humà. Per Sigmund Freud, la pràctica de l'abstinència sexual es basa en obscures motivacions inconscients com ara la inclinació al sacrifici.

Des de l'aparició de la sida als Estats Units, moltes persones adultes dels considerats grups de risc han adoptar com a conducta el que els sociòlegs denominen *nonsexually active life style* o la renúncia voluntària a mantenir relacions eròtiques. En el seu informe sobre la incidència de la sida als Estats Units durant la dècada del vuitanta, Master i Johnson destaquen l'abstinència com una forma eficaç d'evitar el contagi, però reconeixen que no és una solució satisfactòria per a ningú. A més del seu valor profilàtic, certs teòrics asseguren que la castedat pot ser la solució per als greus problemes demogràfics que pateix la humanitat.

L. S.

Green, és el principal valedor de la causa de la castedat. Company del Magic Johnson durant el període més brillant de Los Angeles Lakers, Green aprofita els seus darrers anys d'activitat esportiva com a jugador del Phoenix Suns per a convèncer altres figures del bàsquet de les excel·lències de la vida sense sexe. De moment, ja ha aconseguit acostar al seu grup, "Atletes per l'abstinència", el poderós pívot de San Antonio Spurs, David Robinson.

Malgrat ser un home casat i amb dos fills, Robinson ha manifestat que la castedat pot ser una de les solucions als nombrosos embarassos no desitjats i a la violència sexual que pateixen els adolescents negres als barris marginals de les grans ciutats. Amb el compromís de mantenir la seua virginitat fins al matrimoni, A.C. Green haurà de treballar molt per tal de guanyar nous adeptes a la seua causa en un món tan promiscu com el de l'NBA, on els jugadors difícilment poden resistir les insinuacions eròtiques de les seus admiradores.

El moment culminant de la intensa campanya nacional per la castedat es va produir a finals de juliol d'quest any, quan més de 200.000 joves ompliren els jardins dels Capitoli a Washington per tal de realitzar el següent jurament: "Convençuts que el vertader amor espera, m'encomane a Déu, a la família i al meu futur espos/a per a mantenir-me sexualment pur/a fins al matrimoni". Com la multitudinària concentració celebrada a Orlando, l'acte fou organitzat per l'Església Baptista sota el lema "True love waits" ("El vertader amor espera"). Conscient de la seua impopularitat entre els sectors més conservadors de la societat nord-americana i aprofitant l'oportunitat i transcendència de la celebració a Washington, el president Bill Clinton va declarar que destinaria més de cent milions de dòlars dels pressupostos estatals d'enguany per a finançar les activitats dels clubs de castedat. Aquesta mesura de caràcter electoralista no ha evitat la clara derrota dels demòcrates en els comicis recentment realitzats per a triar governadors i representats legislatius.

Els clubs de castedat no obliden, però, que el món de l'ensenyament és el seu principal objectiu. Els alumnes de moltes escoles primàries dels Estats Units han rebut fa uns mesos el curs intensiu denominat "Sex Respect" ('Respecte sexual'), organitzat per l'educadora fonamentalista catòlica Collin Kelly Mast. Durant les dotze setmanes de durada d'aquest singular curs de doctrina sexual, més de 180.000 xiquets de les escoles de Califòrnia han après oracions i consignes com "No sigues desvergonyit, espera a tenir esposa", "Benvolgut Jesus, dona'm forces per a dir que no a les coses que van contra la meua voluntat" o simplement "No vull, has de dir no vull". Amb el mateix estil dels telepredicadors, la promotora del curs aprofita qualsevol oportunitat per a proclamar davant les càmeres que la seua feina educativa és una croada contra el pecat amb la qual s'intenta restituir en els joves l'antic orgull de ser cast.

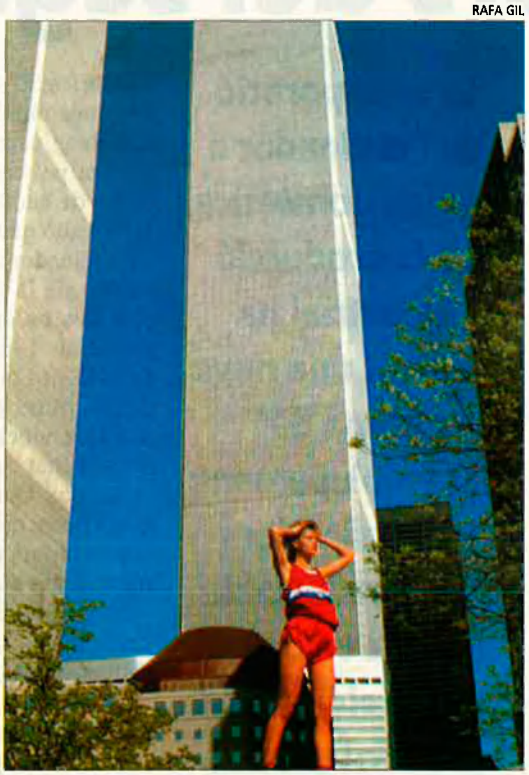
Un corrent d'opinió artificial. Granada ha estat la primera ciutat de l'estat espanyol que compta amb un club de castedat. El seu fundador i coordinador és Marcos Gutiérrez, un professor d'informàtica de 38 anys vinculat a l'Opus Dei que en els últims mesos ha desplegat una intensa activitat pública per donar a conèixer la seua organització als mitjans de comunicació. L'interès de Gutiérrez per captar l'atenció dels periòdics i de les cameres de televisó és evident.

ARXIU

Escrivá de Balaguer. L'Opus Dei és el principal promotor del moviment de la castedat al nostre país, malgrat que els clubs d'abstinència es presentin com un lloc obert a totes les religions i creences polítiques.

RAFA GIL

La joventut americana és ara molt distinta de la dels 60 i 70. La castedat s'estila.

L'activitat principal del reduït grup de xics i xiques que integren el club ha consistit fins ara a atendre les nombroses peticions d'entrevistes fomulades pels periodistes àvids de novetats. Tres mesos després de la seua creació, l'associació presidida per Gutiérrez ha iniciat els tràmits per a obrir una delegació a Alacant amb una afiliació inicial de 40 socis i estudia la possibilitat de constituir-ne una altra a València.

ARXIU

David Robinson. El pivot dels Spurs és un dels "Atletes per l'abstinència".

Malgrat la pertinença a l'Opus Dei del seu màxim responsable, els clubs de castedat es presenten com un lloc obert a joves de totes les religions i creences polítiques on l'únic requisit exigit sembla ser el compromís de mantenir i promoure la castedat. Segons el seu fundador, aquesta iniciativa associacionista va nàixer de forma espontània en comprovar la magnitud del moviment cast als Estats Units. Però els sòlids plantejaments doctrinals i la intel·ligent estratègia de promoció del club no fan pensar que es tracta simplement d'una pintoresca confraria d'amics.

Les joves parelles de castos enamorats que s'han pogut veure en els debats televisius i programes d'entrevistes en les últimes setmanes, són una calculada personificació de l'elegància, la pulcritud i les bones maneres. Els beatífics practicants de l'abstinència sexual empren sempre un to entre didàctic i condescendent per explicar el seu ferm compromís espiritual. Per a ells, la castedat és molt més gratificant que anar a ballar o prendre copes. Però l'exaltat optimisme i la recurrent utilització de certs conceptes teològics recorden sospitosament la retòrica dels seguidors de monsenyor Escrivá de Balaguer. Encara que no representen realment cap sector de la joventut, els clubs de castedat estan a punt d'aconseguir amb la complicitat involuntària dels mitjans de comunicació el seu objectiu més immediat: convertir-se en un corrent d'opinió que represente els sectors religiosos més conservadors però amb l'aparença d'un moviment juvenil tan modern i dinàmic com els objectors de consciència o els ecologistes. Com als Estats Units, aquestes associacions juvenils no són més que una nova i eficaç forma de recuperar audiència per a difondre una doctrina sexual tradicionalista.

Lluc Soler

RAFA GIL

La revolució dels ordinadors encara continua. Si la revolució industrial deslligà l'home de l'esforç muscular, la dels ordinadors l'alliberà de l'esforç mental rutinari.

Ordinadors del segle XXI

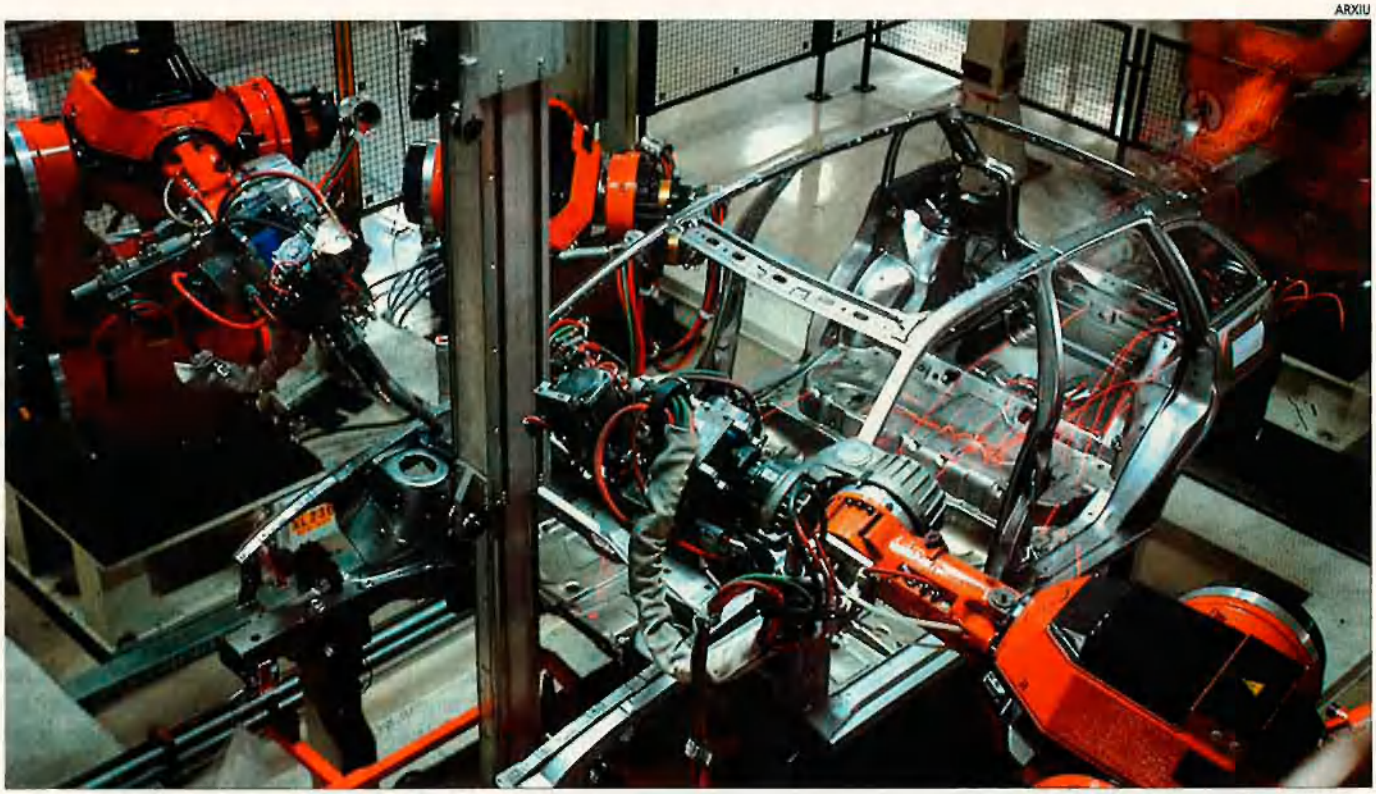
La diferència essencial entre l'ésser humà i els altres animals és la capacitat mental del primer que li permet d'exercitar el cervell per experimentar una sèrie de facultats: imaginació, creativitat, fantasia... al servei de la intel·ligència, que serà qui dirigirà el desenvolupament científic, tecnològic, artístic, econòmic... que només l'ésser humà és suficientment capacitat per a realitzar. Però la necessitat de planejar càlculs matemàtics cada vegada més complexos, que la ment humana no podia assumir, provocaren en certa manera una de les grans revolucions tecnològiques de la història: la revolució dels ordinadors. Aquest fet permeté un alliberament mental de l'home, que ara podia dedicar-se a qüestions intel·lectuals pròpiament humanes i exercir-les sense cap mena de recança. Així, si la revolució industrial deslligà l'home de l'esforç muscular, la dels ordinadors l'alliberà de l'esforç mental rutinari.

L'evolució constant dels ordinadors –des dels primers que ocupaven grans espais fins als actuals, de dimensions més petites i més potents– obre una nova perspectiva dirigida a la fabricació d'ordinadors cada cop més petits, més ràpids i d'una potència superior. Ja ens imaginem, en un futur no gaire llunyà, portant pel carrer, o al lloc de treball, l'ordinador de butxaca amb el qual podrem consultar tot allò que desitgem.

La incorporació de l'ordinador a la vida domèstica i a la producció industrial ha originat una nova etapa de desenvolupament: els ordinadors òptics milloraran molt la velocitat i la intel·ligència artificial deixarà de ser quimèrica.

L'ordinador és enormenent estès per tots els racons de la nostra societat. Es calcula que dels dos milions que n'hi havia al 1980 han passat als 148 milions actuals. La progressió és evident i la qüestió també: si augmenten a aquest ritme, continuaran essent beneficiosos al segle vinent? Sembla que mantindran la seva utilitat, no solament millorant les aplicacions que tenen actualment, ans és possible que l'ésser humà trobi per a l'ordinador uns altres camps d'aplicació. Però també cal esmentar els aspectes negatius derivats de la seva utilització. Així els ordinadors s'han convertit en un dels principals consumidors d'electricitat dels països industrialitzats. Un altre aspecte negatiu de la indústria informàtica és que sovint causa perjudicis al medi natural. Una qüestió greu com aquesta implica necessàriament una solució immediata, a base de promoure la fabricació d'ordinadors

ARXIU

ecològics o la recerca d'unes altres propostes. També haurem de millorar encara més la seguretat dels ordinadors, sobretot per a evitar que es produeixi cap defecte mecànic que ens porti més d'un maldecap. Per tant a les portes del segle XXI haurem de tractar profundament d'aquests problemes, perquè si els ordinadors ens ajuden a millorar el nostre nivell de vida, nosaltres també haurem de col·laborar-hi enfrontant-nos a tota anomalia que trenqui l'equilibri del planeta.

Tot seguit assenyalarem alguns àmbits de la vida en què és possible que, abans de gaires anys, l'ordinador tingui un paper important. Abans hem dit que molta gent disposarà d'un ordinador de butxaca, però la distribució de la nostra llar i tota la informació de tipus domèstic, també les gestionarà aquesta màquina, probablement. No serà estrany, tampoc, que a l'interior de l'automòbil, hi tinguem de company de viatge un ordinador al qual podrem consultar tota mena d'informació, com per exemple la situació del trànsit.

Els anomenats ordinadors òptics, ja experimentats positivament, són també una opció de futur força interessant. La pràctica totalitat dels ordinadors són electrònics, és a dir, funcionen pel moviment dels electrons. En canvi, els ordinadors òptics depenen dels fotons, partícules de la llum, molt més ràpids que no pas els electrons. Per tant, en aquest últim tipus de màquina, la velocitat de funcionament seria significativament superior que no pas la dels ginys convencionals.

El darrer aspecte de què tractarem és el de

En la indústria de l'automòbil ja s'utilitzen els superordinadors, que solen realitzar tasques que requereixen més rapidesa i potència. El treball que es duu a terme en xarxes neuronals ajudarà enormement a millorar aquest camp tan ampli. En aquesta mena de xarxes l'ésser humà mira de programar en l'ordinador una mena de sistemes anàlegs als sistemes neuronals humans.

la intel·ligència artificial. Estrictament, hom divideix aquest camp en dos àmbits. En el primer, l'ordinador serveix per a realitzar simulacions a fi de comprovar un model o una teoria. En el segon, que és pròpiament el de la intel·ligència artificial, dotem l'ordinador de les virtuts habituals de l'ésser humà: adquisició de coneixement, percepció visual o auditiva, capacitat de raonar...

Les aplicacions que ofereix aquesta especialitat són diverses: demostració de teoremes; possibilitat d'adreçar-nos a la màquina en el nostre llenguatge natural, amb guany de rapidesa i comoditat (malgrat tot, fins ara no s'hi han obtingut resultats globalment positius); tractament automàtic de les paraules, que permetés de parlar amb la màquina: que ens entengués i que parlés; que l'ordinador reconegui imatges i disposi de visió (s'han assolit resultats esperançadors en aquest sentit); en el camp de la robòtica; en els jocs (escacs, dames...); finalment, que ajudi l'ésser humà en qüestions específiques (sistemes experts).

Aquest últim camp té moltes aplicacions, com per exemple en el control de satèl·lits, en la simulació d'estructures moleculars, en la física de partícules, en la diagnosi de malalties, en l'estudi de la propagació de les ones sísmiques en un terratrèmol, en les gestions dels nostres comptes, en la síntesi d'imatges artístiques que en permeten l'anàlisi, en la planificació del trànsit aeri i àdhuc en el disseny d'uns altres sistemes informàtics. I així un reguitzell inacabable d'aplicacions

Cinc generacions

Amb poc més de cinquanta anys d'existència, la informàtica és una de les ciències de què ningú no s'atreveix a predir amb seguretat el futur, ni tan sols a curt termini, vista la ràpida evolució que ha experimentat en aquest interval de temps. Si bé als primers temps els ordinadors tenien únicament assignada una tasca calculadora, actualment tenen un camp d'acció força més ampli; d'aquesta manera són capaços de tractar grans volums d'informació de gestió, tenen utilitat en processos industrials, en tècniques comunicatives (telemàtica...), en l'àmbit científic...

La primera generació d'ordinadors, el component electrònic dels quals eren els tubs de buit, es caracteritzava per les seves dimensions enormes, que no equivalien pas a rapidesa i precisió; ben altrament, eren màquines extremadament lentes. La construcció dels transistors portà a l'ordinador millores en tots els sentits: físicament més petits i força més ràpids, es distingien també per una fiabilitat superior. La tercera generació és la del desenvolupament dels circuits integrats o xips: una mena de pastilles de silici on, en uns pocs mil·límetres quadrats de superfície, caben milers de transistors, cosa que redueix considerablement l'espai ocupat per l'ordinador.

Gràcies a un avenç de la microelectrònica, cada vegada més evident, surten circuits integrats més complexos, cosa que augmenta la velocitat de funcionament de l'ordinador, la fiabilitat i en definitiva la capacitat de tractar informació. Els microprocessadors són la base de la quarta generació d'ordinadors. Circuits d'una elevada densitat d'integració són els components bàsics dels microordinadors, o ordinadors personals, que ja han entrat a moltes llars.

La cinquena generació, la de la intel·ligència artificial, que en diuen, es caracteritza per la seva enorme complexitat i probablement encara trigarem alguns anys a aplicar-la d'una forma habitual. **D. S.**

que sens dubte van canviant radicalment la nostra vida.

En uns altres àmbits, com en la indústria de l'automòbil o en la meteorologia, s'utilitzen més aviat els superordinadors, que solen realitzar tasques que requereixen més rapidesa i potència. El treball que es duu a terme en xarxes neuronals ajudarà enormement a millorar aquest camp tan ampli. En aquesta mena de xarxes l'ésser humà mira de programar en l'ordinador una mena de sistemes anàlegs als sistemes neuronals humans. Encara que s'hagin obtingut alguns resultats, manca molt perquè l'home pugui dissenyar xarxes d'aquestes característiques, a imatge de les seves, i "traslladar-les" a l'ordinador. El món científic coincideix en l'opinió que mai els ordinadors no pensaran en el sentit que ho fa l'ésser humà, perquè, a banda poder dissenyar un sistema tan complex com el sistema nerviós humà o no, hi ha el fet que ni tan sols sabem com funciona realment aquest sistema. És clar que també pot semblar un atreviment descartar totalment aquesta hipòtesi; només cal donar un cop d'ull al nivell tecnològic de fa un parell de segles i compararlo amb l'actual. I és clar, força més improbable és que la màquina arribi a experimentar emocions o sentiments, qualitats pròpiament humanes.

RAFA GIL

L'ordinador és omnipresent en la nostra societat. N'hi ha 148 milions a tot el món.

En canvi, actualment l'ordinador posseeix la capacitat d'aprendre. Si el programador li subministra dades suficientment consistents, l'ordinador podrà aprendre, de fet, dels seus propis errors. A més podrà arribar a raonar i a deduir coses a partir de les dades que hi introduïm –per exemple, com ja hem dit, en una diagnosi mèdica.

Una de les aplicacions de la intel·ligència artificial que ha despertat més interès és la robòtica. Al principi el robot era simplement programat per a realitzar tasques repetitives i rudimentàries. La intel·ligència artificial l'ha dotat de capacitats intel·ligents, com ara la percepció ambiental: a partir del medi en què es troba pren decisions per realitzar la tasca que li hagi estat encomanada, planificar determinades accions... Isaac Asimov en el seu llibre *Jo Robot* (1950) descriu la situació de la robòtica al segle XXI i aporta una nova visió en aquest camp, fins llavors basada en el temor, mancat de fonament, que el robot no arribés algun dia a dominar l'home. Asimov imagina el cervell de la màquina mòbil com un globus esponjós d'iridi i platí que li permet de parlar i pensar –però tot condicionat a les famoses tres lleis de la robòtica.

D'aquest aspecte, inicialment fictici, pot sorgir, un cop més, la possibilitat que l'ordinador acabi realitzant aspectes creatius que són propis a l'home. Pensem que, malgrat tot, és difícil d'arribar a aquest punt, perquè de fet no tenim cap necessitat que realitzi qualsevol tasca creativa. Si bé és cert que les revolucions industrials i la dels ordinadors han substituït l'home en tasques que requerien esforç muscular i esforç mental rutinari respectivament, la creativitat és un fet íntimament lligat a l'home i ningú, ell a part, no ho farà amb més facilitat ni amb menys cost econòmic. Si això succeís, la vida de l'ésser humà seria força avorrida. Els ordinadors dirigirien la nostra societat. Sigui d'aquesta manera o no, continuaran resolent les situacions problemàtiques plantejades actualment. Però, l'última paraula, la continuarà tenint l'ésser humà, que té l'obligació principal de fomentar una societat més justa i més solidària. **David Serrador**

NOVETATS EDITORIALS

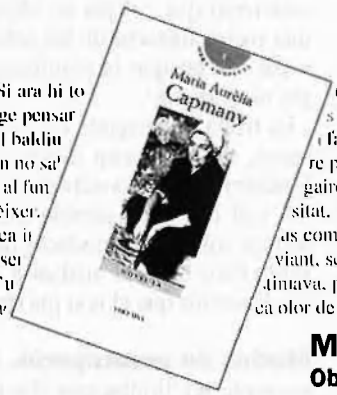
COEDICIONS

El Montseny

Un gran llibre amb una visió fantàstica d'aquest parc natural que és patrimoni de la humanitat

Coedició amb LUNWERG

ure gairebé un any a Betúlia. Si ara hi to
sar tot el dissabte i el diumenge pensar
oner per les lloses vermells del baldiu
ells primers anys de pau, quan no sa
el campanar de Santa Ursula i al fun
ó per la gent que hi vaig conèixer.
per morir-se. Sempre una mica il
rara tristesa acompanyava el ser
ia dir que allò que veia era d'u
nateix mar es veia des de Gna

ria, que m'han canviat la ciutat. Com a Guardiet quan vaig tornar-hi perquè Dina em convidà un final de setmana, i el
s tes del que veia no tenia cap record per mi. I si de sobte podia fins i tot predir una paraula o un gest o el pas de l'ombi
falsa memòria: «No, no és això. Això és del tot nou.» No he tornat més a Betúlia. Va unida a l'esclat de la pau, a l'angos
re per respirar o, pitjor encara, si ja no t'era necessari l'aire per respirar. Però ¿per què estimo Betúlia i els seus carrers po
gairebé sempre pel vent cap a ponent? Potser per la presència del mar. Com a Guardiet, gairebé encerclada pel mar. I no so
sitat, i compassió i una mena d'amor que m'obligava sempre a seguir-los per veure com s'ho feien per viure, per pensar, pe
as com un jardí tancat. Com el jardí de cal Manillo, rera la porta grisa, allí al costat de la nostra casa. Tan pròxim i tan llunyà
viant, sempre mòbil, sempre diferent de valor o de color. Vivint en mi o acabant-se, o existint sense saber-ho jo, de tal manera
tinava, perquè era el meu amor només reflex d'una aigua profunda, mòbil sempre, silenciosa. Vaig anar a Betúlia després de l
ea olor de sal, olor trista, pujava en el meu record per la riera d'en Coix, cap a la riera de Gavarra, fins a dalt del Mont-roig, i al r

Coedició amb COLUMNA

Maria Aurèlia Capmany

Obres completes. Vol. 1

Primer volum de la col·lecció que recollirà i posarà a l'abast del lector la part més substancial de l'aportació de l'autora a la literatura catalana

Història il·lustrada de l'esport a Catalunya

Vol. 1 (1870-1931)

Visió detallada i completa del que ha estat, des de l'últim terç del segle XIX fins als nostres dies, la història esportiva de Catalunya

Coedició amb COLUMNA

Institut d'Edicions

Diputació de Barcelona

L'incert futur de s'Albufer

L'any passat l'illa de Menorca fou declarada per la Unesco Reserva Natural de la Biosfera. Aquesta declaració té, a més d'un efecte simbòlic, un seguit de conseqüències pràctiques: l'harmonització del creixement econòmic i la conservació i la promoció d'espais naturals que justifiquin la tria de l'organització internacional.

Ara, després d'un any, l'espai natural més significatiu de l'illa de Menorca, s'Albufera des Grau, es troba en perill de degradació, segons les veus crítiques. Aquestes veus denuncien que el nou pla d'ordenació de recursos naturals de la zona –anterior a la declaració de Parc Natural– obre subtilment la porta a uns usos poc recomanables per a un parc d'aquesta mena.

"La qüestió –afirma l'ecòleg Joan Pretús de la Universitat de Barcelona– és que el pla d'ordenació del 1994, si bé té la mateixa estructura que el del 1993, inclou uns canvis que van tots en el mateix sentit: relaxar les mesures conservacionistes, de protecció del territori i tendir a un ús turístico-recreatiu".

Una de les àrees emblemàtiques de Menorca és a punt d'esdevenir Parc Natural. Però, segons els ecologistes, la declaració amaga un perill de deteriorament.

PRATS I CAMPS

S'Albufera des Grau. El nou pla d'ordenació de la zona pot anul·lar de fet la declaració de Parc Natural d'aquest espai tan simbòlic.

Miquel Camps, portaveu del Grup Ornitològic Balear (GOB), remarca: "Quan s'aprovarà el Parc Natural, s'Albufera es convertirà, probablement, en un focus d'atracció turística massificat".

Però des del Govern Balear no comparteixen aquest alarmisme. Així, el conseller delegat de Política Territorial del Govern Balear, Cristòfor Huguet, ha manifestat a EL TEMPS la seva convicció que "el pla és vàlid perquè proposa una racionalització de les actuacions en aquest espai. Es bo que la planificació sigui avalada per uns experts".

Es troba amenaçada s'Albufera o, ben altrament, no hi ha cap motiu de preocupació? L'anàlisi minuciosa dels textos de tots dos plans –el vell i el nou– sembla donar la raó als qui alerten sobre la degradació de s'Albufera, si el futur Parc Natural arribés a funcionar segons les directrius que el nou pla d'ordenació recull.

Motius de preocupació. En són un primer exemple les limitacions d'activitat. El pla del 1993 prohibia d'una forma genèrica els camps de golf; aquesta referència despareix del pla del 1994. El pla vell es marcava l'objectiu de "reconduir l'ús públic recreatiu"; el nou parla de "facilitar l'ús públic recreatiu". Igualment, en el redactat antic hi havia xifres restrictives dels aparcaments. En el redactat nou, en canvi, només es manté la xifra per a un aparcament, però desapareixen les restriccions relatives als altres.

Un punt especialment preocupant per als qui denuncien la degradació de la zona és la presència d'una urbanització. Aquesta urbanització, coneguda amb el nom de Shangri-la, és habitada per jubilats britànics i data dels anys 70. Es tracta de 900 parcel·les, de les quals només n'hi ha 50 d'edificades. Totes elles fora de regulació, perquè foren construïdes sense les llicències municipals corresponents.

De totes maneres, en atenció als propietaris, hom acordà una pròrroga de cinquanta anys a les cases aixecades, acompanyada d'una política d'expropiació de les parcel·les. Això significa que els habitants d'aquestes cases no podien millorar-les; la idea era de desincentivar-ne l'ocupació i de facilitar-ne l'expropiació futura. Per sorpresa de tothom, el nou pla permet "obres de restauració, condicionament i millora tant dels edificis històrics o dels elements arqui-

des Grau

tectònics singulars (...) com dels habitatges amb permís de 50 anys".

Un altre element essencial d'aquesta àrea és l'aigua –l'aportació d'aigua dolça a l'albufera és insuficient–. Sobre aquest punt, en Miquel Camps opina que "cal ampliar l'àrea d'influència del futur Parc Natural de manera que abasti tota la conca hidrogràfica que aboca a s'Albufera; si no tenim en compte tota aquesta àrea, la planificació de la seva conservació serà d'un èxit molt reduït". En la proposta actual la zona geogràfica que delimita aquesta conca és molt més àmplia que no la del futur parc.

El significat de la reserva de la Biosfera. Tot i el desacord amb alguns dels punts, els ecologistes no diuen en cap moment que el conjunt del nou pla sigui dolent i hi reconeixen aspectes positius. Així, diu Joan Pretús: "Evidentment, no es podia pas fer tot malament, però sí que hi ha una tergiversació molt subtil del que ha de ser un parc natural. No són canvis descarats; som en una democràcia i hi ha coses que no es poden fer, però sí que hi ha escletxes a través de les quals es canvia el propòsit inicial".

La qüestió de fons que els crítics consideren és si, amb el model de parc natural a aconseguir, continuarà tenint sentit la declaració de Reserva Natural de la Biosfera feta per la Unesco.

Menorca es va mobilitzar l'any 1989 per aconseguir aquesta declaració. De primer a través d'un institut d'estudis locals i, després, a proposta d'aquest institut. el Consell Insular va jugar les seves cartes per incorporar l'illa a la xarxa mundial de reserves de Biosfera. En aquests espais –n'hi ha uns centenars al món– la Unesco vol que s'hi aconsegueixi un creixement econòmic sense malmetre la natura, segons un procés dit de creixement sostingut.

La declaració de reserva de la biosfera no implica que no hi hagi activitat econòmica, sinó que reclama un equilibri entre els sectors productius, i això s'ha trencat aquests darrers vint anys. Al 1975 l'activitat agrícola era del 14% i a final dels anys 80 de l'1,5%; la industrial era del 42% i ha caigut al 20%. En canvi els serveis han passat, en aquest mateix període, del 35% al 62,5%. Per Joan Pretús, això és excessiu. Però Cristòfor Huguet creu que avui no es pot plantejar l'ecologia i l'economia "com un dilema. Tot el que es fa en favor de l'ecologia ha de ser en defensa de l'economia".

Els ecologistes creuen que si un espai natural com s'Albufera es deixa perdre, per una legislació massa relaxada quant a protecció, s'establirà un precedent molt negatiu per al futur desenvolupament de Menorca. El conseller delegat del Govern Balear no comparteix aquest punt de vista i troba positiu que el parc pugui ser conegut per molta gent: "Haurien de comprendre –diu referint-se als grups ecologistes– que allò que tant estimen és bo que sigui estimat per molta gent, i això només serà possible si hi poden accedir".

Posicions irreconciliables? En principi, sí. Després del període d'al·legacions, el Govern haurà de buscar el consens amb les forces socials i polítiques. Miquel Camps, el portaveu ecologista, ja ho ha dit: "Nosaltres podem arribar a un consens en consideracions tècniques, però no en aspectes tals com el d'afavorir els propietaris del que resta d'urbanització, perquè això són consideracions clarament polítiques". De totes maneres, que ningú no s'enganyi, aquí política no és sinònim de picabaralla partidista. El que hi ha darrere de cada actitud són concepcions diferents de models de creixement, amb unes implicacions de futur molt clares. Encara hi som a temps. **Albert Punsola**

Un espai singular

PRATS I CAMPS

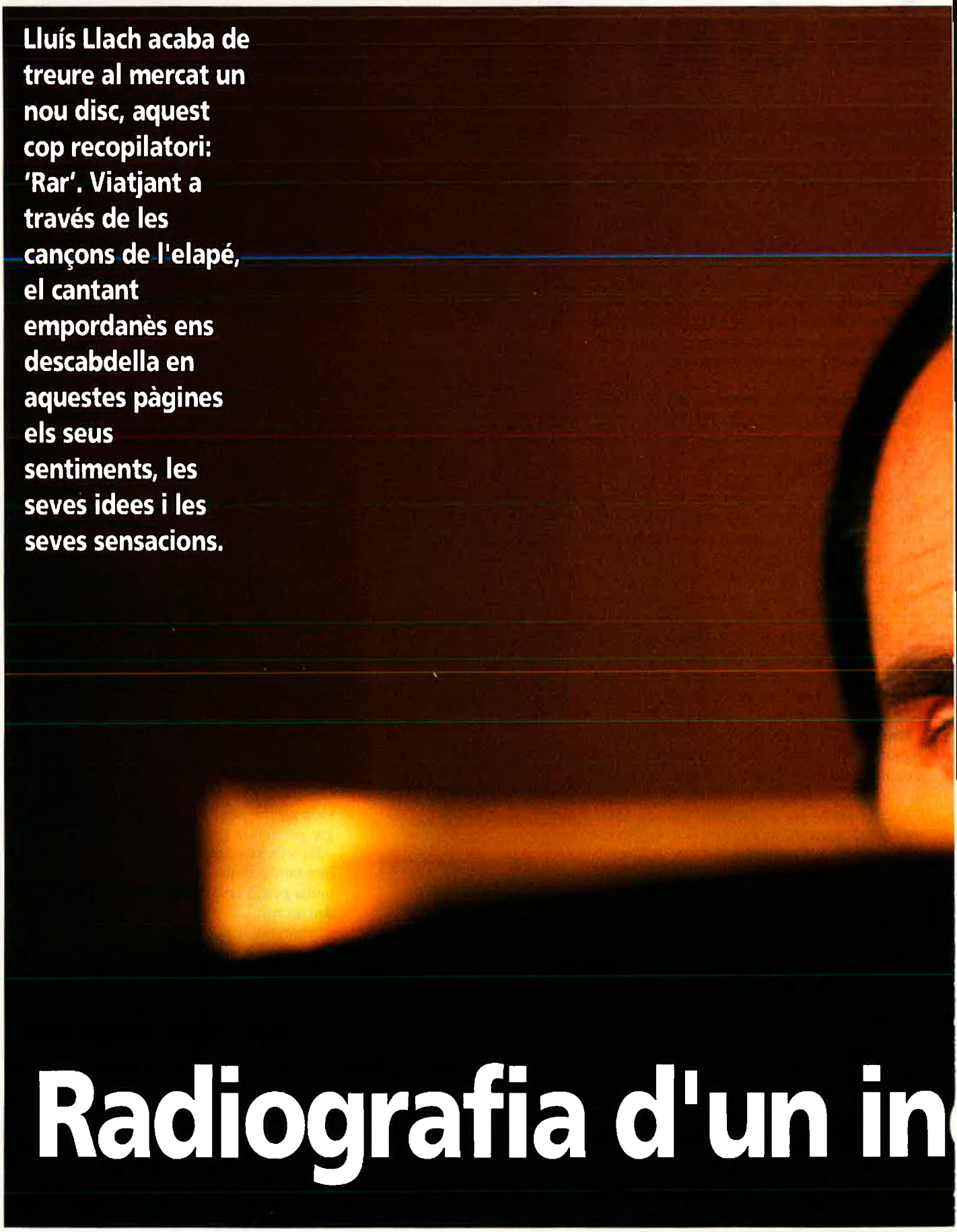

S'Albufera és Reserva de la Biosfera. El seu interès és altíssim.

S'Albufera és un espai natural situat al nord-est de l'illa de Menorca, a uns vuit quilòmetres de la ciutat de Maó. Es tracta d'una de les zones humides més interessants de les Illes, envoltada de turons que configuren un seguit d'entrades irregulars del mar. Al costat de l'interès orogràfic, cal destacar-ne també l'interès ornitològic i botànic, car conté diverses espècies d'ocells i plantes típiques de zones humides, més alguns pins.

Aquest és l'espai que constitueix el nucli de la Reserva de la Biosfera. Per a aconseguir aquest *status* cal una reserva natural, una àrea protegida per a poder-hi fer recerca sobre el medi. Aquesta és la zona proposada perquè era la més avançada des del punt de vista legal (les expropiacions avançaven, hi havia un pla especial i el Govern Balear en redactava el pla d'ordenació de recursos). Des dels anys 70 s'havien promogut tot de mobilitzacions en favor de s'Albufera. Als anys 80 l'Ajuntament socialista de Maó va assumir les idees conservacionistes de liquidar la urbanització i va aconseguir del MOPU el compromís d'aportar-hi els diners necessaris (500 milions de pessetes) per a expropiar els terrenys conflictius.

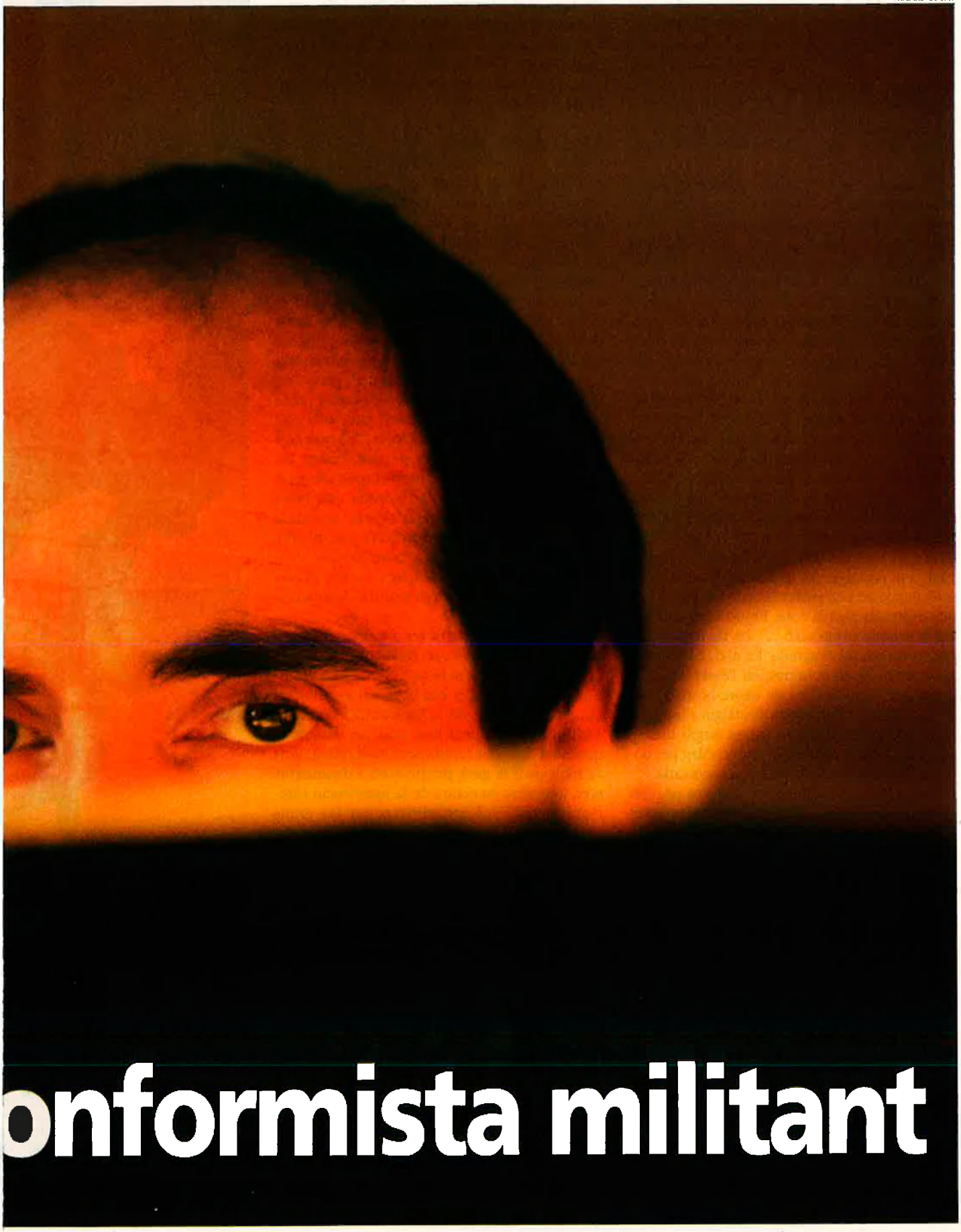
Al 1987 el Govern Balear va editar, amb la col·laboració de l'Institut d'Estudis Ecològics, un llibre força interessant, titulat *Espacios Naturales de Baleares. Evaluación de 73 areas para su protección.* L'estudi, dirigit pel catedràtic d'ecologia de la UIB, Miquel Morey Andreu, parlava així de l'àrea de s'Albufera: "Els valors ambientals d'aquesta àrea són d'una tal magnitud que obliguen a prohibir-hi la realització d'urbanitzacions de qualsevol mena, fins i tot de baixa densitat. Proposem com a únics usos d'aquesta àrea la recerca científica i l'educació, a banda l'esbargiment no destructiu". **A. P.**

Lluís Llach acaba de treure al mercat un nou disc, aquest cop recopilatori: 'Rar'. Viatjant a través de les cançons de l'elapé, el cantant empordanès ens descabdella en aquestes pàgines els seus sentiments, les seves idees i les seves sensacions.

Radiografia d'un in

RICARD CUGAT

onformista militant

Lluís Llach no està disposat a perdre gota de temps. Quan encara sona *Un pont de mar blava*, presenta el dia 24 un nou disc "per minories", segons ell. *Rar*, és una recopilació de vuit cançons, set de les quals són temes antics als quals Llach ha volgut donar una mirada diferent. A més, aquests nous arranjaments van ser creats per a concerts molt especials.

Els precedents es remunten a tres anys, quan estava a punt de fer *Un pont de mar blava*, disc que va endarrerir per poder treure l'*Ara*. Després vingué *Un pont*... i es va adonar que treure un disc a l'any era bo, per ritme de treball i de mercat. Perquè si no era així, havia d'estar un any i mig o dos fent composició i d'alguna manera deixava d'estar present durant dos anys. Lluís Llach a més es diverteix revisant coses velles i amagades, per oferir nous matisos, coses estranyes.

Per Llach parlar de la seva música i de les seves cançons és parlar de la vida: "És un disc nostàlgic, entre altres coses perquè tota persona que fa comunicació fa nostàlgia. És molt difícil separar-ho. Tota feina que necessita un treball d'introspecció d'un àmbit personal, de solitud, de treball, de concentració, de prendre de fora per després macerar i treure cap enfora, és evident que això té punts de referència, s'acosta molt a la nostàlgia i a la tristesa. L'ésser humà amb inquietud i en tensió és un ésser que necessita expressar alguna cosa. I quan algú diu: 'ah, mira, sempre canta això...', he de dir: encantat!, perquè a mi m'agrada. És així. L'estat anímic que hi ha en nosaltres, en l'ésser humà, té necessitat d'aprofundir i de treure-ho fora com si fos un vòmit". Aquesta nostàlgia macerada és el que Llach vessa en aquest ampli diàleg, que EL TEMPS converteix en monòleg per donar a la seva veu la contundència necessària.

Lluís Llach descabdella en aquestes pàgines els seus sentiments, les seves idees i les seves sensacions en una radiografia d'un inconformista contemporani, tan militant com sempre, explicada en vuit cançons. De l'única cançó que no diu res és de "Roses blanques", amb lletra de Martí Pol. Només li traiem un somriure murri. Després, sabrem que és una sorpresa. Una sorpresa per a la Laura, que desembolicà en un concert a Sant Sebastià dimarts passat. Un regal molt especial per a la guitarrista a qui tots hem vist emocionar-se quan en Llach toca la cançó que duu el seu nom.

'A l'estació'. Aquesta cançó està gravada fa set anys. Per al concert del Palau Sant Jordi vaig decidir fer-ne un arranjament nou, em van ajudar els músics i vàrem fer l'arranjament actual. Aleshores, per mi és una cançó nova. És la cançó que obre el disc, i m'interessa pel tema musical, pels arranjaments, em dóna trempera. "A l'estació" és una cançó de la qual no n'estava mai content quan la feia, i de cop i volta he trobat una manera de dir-la, de fer-la que m'hi trobo molt bé. Aleshores, em fa il·lusió posar-la en un disc i que quedi aquesta estació. (Versió per al concert del Palau Sant Jordi, novembre 1993.)

'El cant dels ocells'. La televisió francesa FR3 em va demanar de participar en un programa internacional per la nit de Nadal on conviden cantants de tot el món bastant conegudets. El que passa és que s'havia de cantar una nadalenca, i jo sóc una persona que no he cantat mai cançons tradicionals. D'una banda em sabia greu no ser-hi, de l'altra també em sabia greu no aprofitar el fet de cantar davant de les televisions del món en la meva llengua. Vaig començar a mirar, mirar i mirar, i és clar, vaig trobar dues cançons que em podien servir. Una era "El noi de la mare", però vaig tenir la desgràcia que la vaig sentir cantar per la Victòria dels Àngels feia molt poc, i llavors vaig pensar que no es podia tocar. "El cant dels ocells" m'hi vaig atrevir perquè, vistes les versions que n'hi ha, que normalment són molt clàssiques, podia fer una mirada una mica especial. L'hem fet bastant ràpida, intentant marcar el vol amb la veu i afegint-hi una estrofa. Aquest annex va venir perquè vaig pensar que fer una nadalenca no era massa meu, i vaig afegir-hi una estrofa dedicada a Bòsnia.

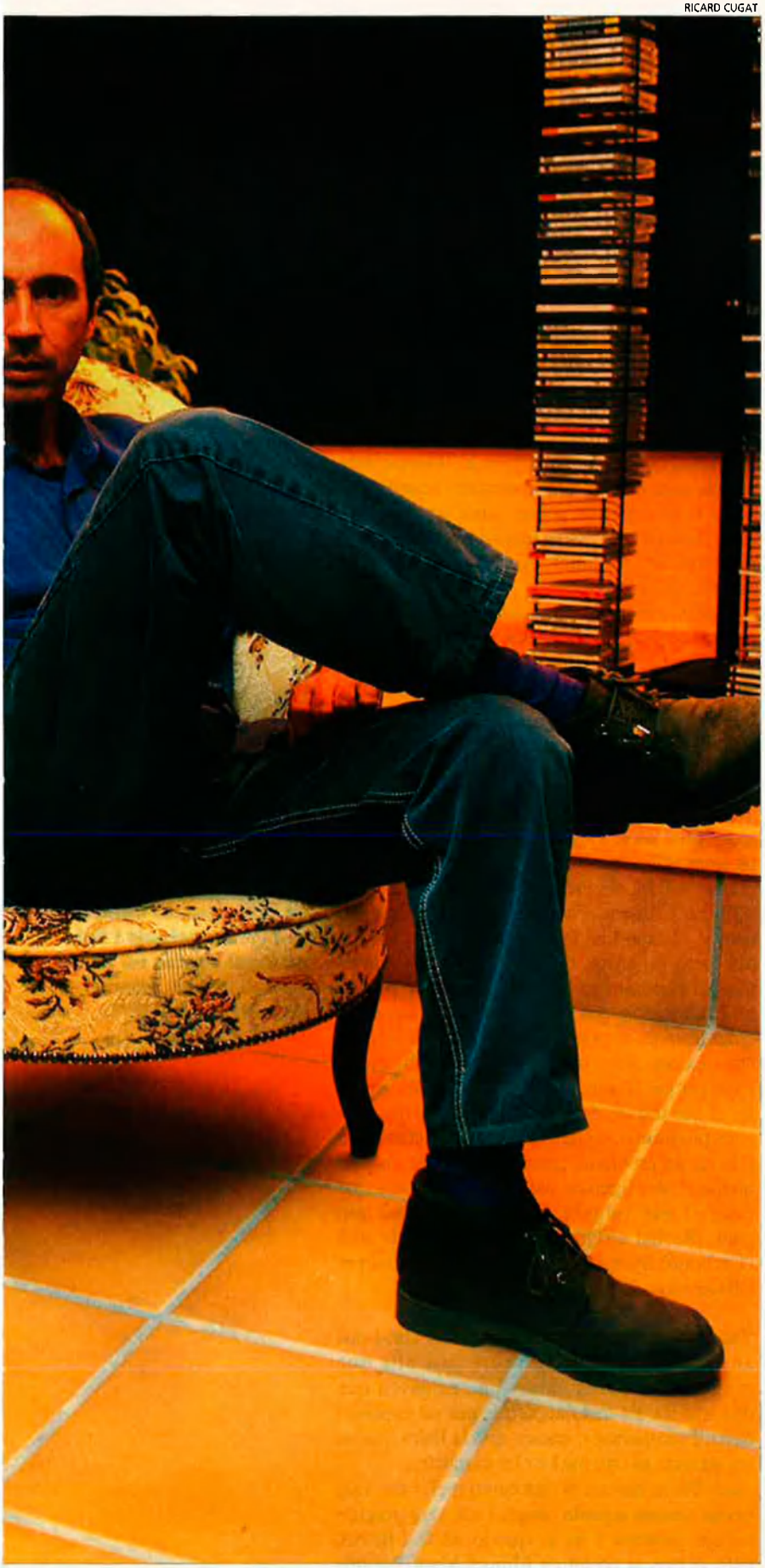
El programa no hi tenia res a veure, va ser collita pròpia, perquè era un moment molt cru de la guerra, i crec que si hi ha un final serà desastrós, perquè els inicis han estat tan espantosos, els comportaments de la gent d'allà i de la comunitat internacional han estat tan dantescos que curar aquestes ferides serà molt difícil. Fins fa molt poc, la gent progressista i d'esquerres eren totalment en contra de la intervenció exterior, perquè això era utilitzat per les grans potències per dominar el món. Però avui dia sembla que els hi semblaria molt millor que Estats Units arribés allà, i com a l'oest americà, matés molts de serbis. Crec que és molt més difícil. Es tracta de més cultura, més qualitat humana, de manera que l'ésser humà, quan està en una situació límit, el seu reflex físic i psíquic no sigui agafar un fusell, sinó dialogar, tolerar, discutir. Allà és evident que tot això no s'ha sabut fer, i a més és evident que la comunitat internacional ha actuat d'una manera molt barroera.

S'arriba a una situació tan dantesca que al final tota lògica ideològica i tota coherència se'n van a fer punyetes. Arriba un moment que el sentit primari de supervivència diu: "eh!, que facin el que vulguin però que ho parin". I això crec que ho diu quasi tothom, gent de dretes, d'esquerres, etc. Jo el problema que tinc amb la intervenció armada dels EUA és que em costa de creure que realment aturin la guerra. Fins ara

Lluís Llach és molt crític amb la generació que actualment està al poder, tot i que confia en la recuperació de certs valors per la gent jove. "[Els polítics] imaginen que la societat deu ser tan cretina com ells. No la imaginen diferent, no han gratat mai."

RICARD CUGAT

mai no n'han aturat cap enlloc, és per això que tinc aquesta desconfiança. Si m'asseguressin que ho paren... doncs vist des de fora, des de la comoditat que dóna la distància, estic d'acord que ho parin, però això comporta moltes contradiccions. Al final resulta que la gent maca són els metges i aquesta gent del CIEMEN que munten coses per enviar-hi ajuda. (Versió pensada per al programa especial de la nit de Nadal de FR3 de l'any 1991.)

'Bambolines'. "Bambolines", l'he posat al disc perquè és una versió molt bonica d'una cançó que em recorda uns anys. La vaig enregistrar per al disc *Geografia* i aquesta és una versió que vaig fer amb l'Orquestra Simfònica d'Europa, amb els arranjaments, que a mi m'agraden molt, d'en Carles Cases.

En aquesta cançó utilitzo en Xarlot, però manipulant-lo per explicar una escalfada primaveral. Faig servir el Xarlot perquè és un personatge que sempre he admirat molt i crec que és un dels genis de la comunicació d'aquest segle, fent servir l'arma de la tendresa, del somriure, del compromís molt seriós i molt arriscat. A més tirant-ho endavant només amb la força del talent.

Aspectes com la tendresa i moltes altres coses van de baixa ara. Són valors que des de fa més de 20 anys s'han esborrat del sistema de valors imperant a la societat. Des de l'entrada a la crisi del 73 se'ns ha preparat per ser uns animalots. Aquests imbècils, cretins de liberals economicistes que, a més són una colla de fracassats, al final, després de 20 anys d'aplicar les seves teories el món està en plena crisi. I si ara se'n surt no és per qüestions naturals de funcionament del sistema, que no han aportat cap idea bona. Aquests imbècils van convèncer tots els ostentadors del poder que aquesta societat només podia sobreviure a través de l'egoisme, la competitivitat, el cop de colze, l'egocentrisme, l'ambició; i tots els valors que havien conformat una mica les esperances per una societat millor, van quedar totalment en ridícul. Perquè ara hi ha un reviscolament que s'imposa des de la base, que és la gent qui el necessita, però que no serà mai el mèrit de quatre intel·lectuals de pacotilla que no han sabut defensar la seva funció social i cívica.

Hi ha dos fenòmens que s'ajunten: la necessitat d'una generació que ara té el poder de fer creure a la gent que ells formaven part d'una avantguarda que lluitava per la justícia i la llibertat. Això és una mentida com una casa: els anys 60 i 70 érem quatre gats, no cinc, quatre. I ens coneixíem tots i sabíem com ens dèiem. Ara, després resulta que hi ha una generació completa que arriba al poder i ens volen fer creure que tots ells corrien davant de la policia. Mentida! Això d'una banda. Per l'altra, sempre han venut la idea que la gent estava desmobilit-

zada, perquè en el fons a ells els interessava molt desmobilitzar. Aquí, en la transició política, els polítics es van trobar amb un país molt difícil, que ja havia fet la transició feia anys i que els anava uns quants anys al davant. I ells, com que en qüestió política anaven molt endarrerits, perquè en Franco va morir al llit, i amb el mantell de la Verge damunt, havien d'acoblar el temps polític al temps social. Aleshores van haver de frenar tots els moviments de carrer i les associacions de veïns, que n'hi havia un fotimer. I es va fer a base d'una menjada de coco i a base d'imposar la mediocritat d'un possibilisme polític castrador. En aquell moment, el possibilisme polític del 1979 significava continuar amb el règim de Franco uns quants anys més. I aleshores ells es consolen dient que la gent no es mou. Però escolta!, fa molts anys que els insubmisos existeixen, fa molts anys que hi ha associacions de joves que ajuden el Tercer Món, i en són centenars. I després el més fantàstic és que se sorprenen i diuen "Oh! No ens hauríem pensat mai que hi hauria tants voluntaris contra els incendis" perquè imaginen que la societat deu ser tan cretina com ells. No la imaginen diferent, no han gratat mai. I, de cop i volta, quan aquesta gent surt al carrer se sorprenen i diuen "oh, quin país tan meravellós que tenim"... malgrat ells. (Recital a l'Opéra Comique de París amb l'Orchestre Symphonique d'Europe dirigida per Olivier Holt, febrer 1991.)

'Shenendah'. És una música d'una obra de teatre que me la va demanar en Josep Montanyès, un dels directors del Lliure, que sempre que el busques per demanar-li un favor el trobes. Ell em necessitava, i vaig pensar que m'havia de trobar. Volia una música per una obra seva, i com sempre no tenia peles i sí molta pressa. I li la vam fer per molt poques peles i amb poquíssim temps: 6 hores. Vam entrar en un estudi a les 11 de la nit i en vam sortir a les 4 o les 5 de la matinada. A mi em va quedar la impressió que allò era un bon material. Hi havia una frescor, una mena de trempera.

Treballar per encàrrec és molt distret, et pot fer trempar moltíssim. Quan et poses al servei d'una idea, t'arrisques i jugues. I això, tant a pel·lícules com a teatre. No ets més lliure quan fas una obra nova que quan crees per encàrrec. Quan fas la teva obra estàs totalment condicionat pel desenvolupament d'una cosa que creus, que vols que sigui d'una manera concreta. En canvi, si et demanen de fer la música d'una pel·lícula, veus unes imatges i a partir d'allà se t'ha de despertar alguna cosa. Això excita molt, la manera de trobar llenguatges i coses així. M'agrada molt fer-ho, però és molt pesat, perquè sóc lent, i aquestes coses em costen mesos. Ha de ser una cosa que m'interessi molt i em convencin molt. (Música composta per a "El dol escau a Electra", estrenada al Teatre Lliure de Barcelona, l'abril de 1992. Lletra de Guillem-Jordi Graells.)

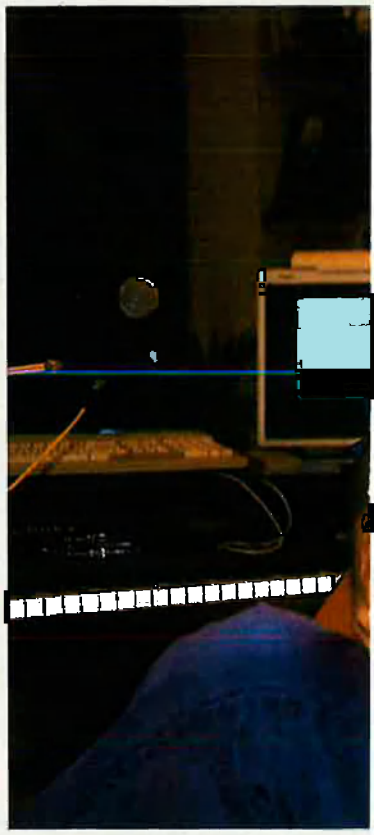
'I ara de nou'. L'he inclòs en l'elepé perquè hi defineixo com entenc les meves contradiccions de ser nacionalista i persona d'esquerres. A part de tots els atractius, l'arranjament que m'agrada, que era a París, i que era un material estrany, i tot això. Tinc la necessitat de tornar a dir... "I ara de nou" és una de les cançons més polítiques que he fet mai, encara que sempre ha passat com a no gaire política. En realitat no crec que sigui una contradicció ser nacionalista i ser d'esquerres. Jo sóc d'esquerres perquè sóc nacionalista i sóc nacionalista perquè sóc d'esquerres. Entenc molt malament les esquerres que no reivindiquen la llibertat dels països, com entenc molt malament aquells que volen la llibertat dels pobles sense ser partidaris de la llibertat dels éssers humans, que serien els nacionalistes de dretes. Això és absolutament vigent i necessari.

Aquesta cançó i "Bambolines" les he posat a *Rar* perquè m'ho vaig passar molt bé en el moment de fer-les a París, amb una orquestra simfònica molt jove que sent el *swing*. A més, amb el públic, hi va haver una comunicació molt gran.

Llàstima que aquestes mateixes coses no me les proposin de fer aquí. Sempre que ho demano es queixen que és massa car. *Un pont de mar blava* no el vaig poder estrenar a Barcelona com volia, però es va solucionar molt bé, gràcies a Déu, als Premis Octubre i a l'empenta d'Eliseu Climent. Fantàstic. Jo no em queixo perquè al final tinc la sort de poder fer les coses, però és veritat que aquí s'ofeguen moltes idees. I curiosament no és per manca de públic. És inadmissible que et diguin que és massa car quan després el pots fer tu sol i a més hi guanyes calers. Ara, jo vaig lluitar durant molts anys perquè la gent escollida democràticament fes el que hagués de fer, i programés el que volgués programar, o sigui que ho assumeixo. Ara, o hi ha un problema pressupostari o és un problema d'intel·ligència cultural, i aleshores que facin el que vulguin, no passa res, però sap greu. (Recital a l'Opéra Comique de París amb l'Orchestre Symphonique d'Europe dirigida per Olivier Holt, febrer 1991.)

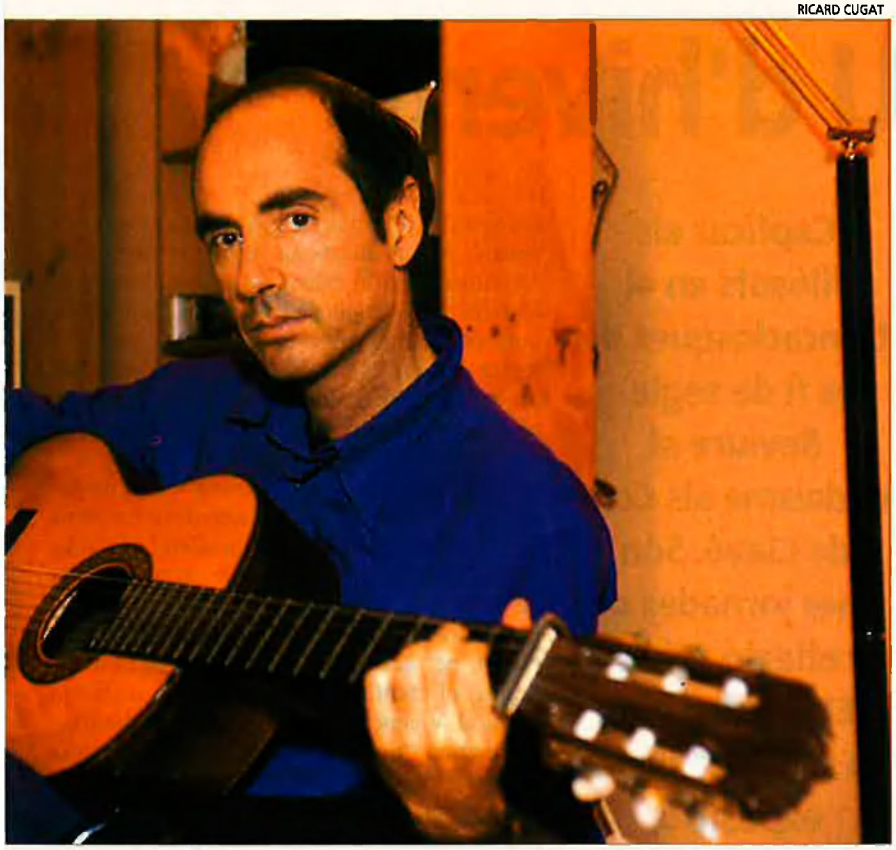
'Onades'. Aquesta cançó té vint o vint-i-dos anys, un dia que vaig veure uns ulls que m'agradaven i unes cuixes que penjaven que déu n'hi do. És una cançó que per mi expressa bastant sensualitat i, encara que la lletra intenta ser sensual, el crit, me'l va fer la música.

Les lletres meves, no les canto mai, i em vaig trobar cantant aquella cançó, i em vaig preguntar què passava. I no és que jo no faci lletres, però si tens al costat en Miquel Martí Pol que

"[La solució al conflicte bosnià] crec que és molt més difícil. Es tracta de més cultura, més qualitat humana, de manera que l'ésser humà, quan està en una situació límit, el seu reflex psíquic i físic no sigui agafar un fusell, sinó dialogar, tolerar, discutir..., fenicià."

RICARD CUGAT

està disposat a pencar... En *Un pont* també vaig treballar bastant, el que passa és que no va servir. A mi, les lletres sempre m'han costat, sobretot perquè comparo amb la música que m'és més fàcil fer. Però no tinc problemes, ara mateix tinc molt material fet de lletra precisament. Jo sóc lletrista, sempre escric a través de música, no faig mai un exercici pràctic d'escriure sense música, no m'ho permeto, tinc massa bon gust. Amb en Miquel Martí Pol és un plaer fantàstic fer coses, perquè em dóna la possibilitat de treballar amb textos d'un dels grans poetes vius, si no el més gran. A més és amic.

En el món de la cançó hi ha una part racional que funciona, i que sobretot la representa una part literària i el que se'n podria dir una analítica de la música que fas. L'altra part, és un cantó totalment irracional, que comunica molt a través de la sensorialitat, sensualitat i diria que fins un cert punt sexualitat. Què és el que defineix si una veu t'agrada o no t'agrada?, és un misteri. La gent normalment no s'ho explica, sap que hi ha alguna cosa que li agrada, però no sap què és. Tot aquest corrent comunicatiu, que a més pot ajudar a explicar coses que de nosaltres mateixos no tenim racionalitzades, em sembla molt important. Segurament expressem coses no racionalitzades de nosaltres mateixos que es posen en contacte amb coses no racionalitzades del receptor. Potenciar tot aquest canal és fabulós, és un gran divertiment i m'agradaria molt ser sensual en aquest aspecte de comunicar, seduir, entrar, penetrar en l'altre i xocar amb les seves fibres i provocar alguna cosa. No solament perquè les lletres en aquell moment diuen alguna cosa, sinó perquè hi ha una conjuminació de corda vocal, o de la línea melòdica, del que sigui. Això és una de les explicacions del fet que gent molt dolenta estigui dalt de tot, com jo per exemple, per posar un mal exemple.

'Campanades a mort'. Volia posar-hi una cosa estranya. Amb "Campanades a morts" vaig pretendre precisament fer una obra que imités els plantejaments clàssics del rèquiem, i això em va obligar a fer una gran orquestració, que va fer en Manel Camp. Aquest tema en directe no té res a veure amb la mateixa peça enregistrada en un estudi. Perquè? doncs perquè el compromís amb la lletra i amb el text i amb el so i amb tot el que passa dalt d'un escenari i amb una orquestra tocant en viu és tan fort que no té res a veure amb la interpretació en un estudi. La versió del "Campanades a morts" té dues mancances, una de gravació, perquè està enregistrat en directe, i l'altra és que no hi ha cors. Però en canvi té una tensió que jo aprecio, i no sé si en els moments actuals a la gent li pot motivar res, i per això penso que aquest disc és un disc rar, perquè és per qui vulgui trobar una mirada rara.

La química i mecànica de dalt d'un escenari és molt difícil d'explicar en temps. Cançons coin "Abril 74" et puc dir que a vegades la canto molt més motivat ara que abans, i no més motivat per qüestions ideològiques, sinó a vegades inclús estètiques. És una cosa molt rara que a mi no m'agrada ni explicar ni racionalitzar per mi mateix, perquè penso que forma part de les màgies d'aquesta feina, que hi hagi zones molt misterioses en aquest aspecte. A més, el "Campanades" va ser fet per a un context molt determinat, i per a una gent determinada, però després hi ha tantes coses on pots fer paral·lelismes. Després també hi ha el directe, el compromís, quan tu entres en una cançó i has decidit cantar-la, no pots buscar motivacions llunyanes o que s'apaguen. Hi ha químiques molt especials. És el mateix que cantar un tema amorós en el qual et passa alguna cosa molt grossa i en canvi trobar-te en un desert amorós. No té res a veure, no es pot racionalitzar ni vull fer-ho.

Aquest tema és vigent per qualsevol persona que vulgui escoltar, que vulgui cantar, que vulgui sentir una cançó contra la violència, contra la mort o contra l'opressió, totalment vigent. Igualment com "L'estaca", pot ser vigent per a qualsevol persona que pensi que aquest sistema polític és una merda i que els humans mereixem un món millor. (Recital a l'Opéra Comique de París amb l'Orchestre Symphonique d'Europe dirigida per Olivier Holt, febrer 1991.) Transcripció: **Oriol Cortacans**

KRTU d'hivern

KRTU és Clavé. Vegem-ho. En un segle de lluites socials –el XIX– aquelles colles de treballadors definitivament salvats de les llòbregues tavernes prenien la millor brusa –catalana se n'ha dit sempre– per enfilar, mocador al coll, una *polka corejada* per les industrioses viles del Principat:

"Dali, dali, dah, dali!
La campana a plegar toca;
Lo deber cumplirem ja
Lo descans cerquem joyosos
En la pau de nostres llars".

I un obrer endiumenjat d'aquelles corals multitudinàries repicava *La maquinista* en un estrany aparell –una enclusa i una campana, muntades sobre una planxa– que els representants del KRTU han considerat tot un preludi de carnaval dadaista i de la música de laboratori a l'estil d'aquella meteoròloga aficionada d'Atlantic City –res a veure amb Louis Malle– que als anys 50 va enregistrar les variacions musicals dels globus sonda que captava des d'una estació metereològica. L'enclusa dels Cors de Clavé i la música astral de Barbara Held es troben conxorxades, des del 14 de novembre, en un mateix itinerari expositiu, al centre cultural de Santa Mònica. Què caram, es demana l'incrèdul, vol dir tot això? Vol dir, per exemple, que la comissió per l'estímul de la cultura científica, una de les moltes agrupacions d'assessors que forneix idees al KRTU, pretenia demostrar –i investigar– les múltiples relacions entre ciència i gent.

Els recorreguts d'aquest petit, però substancial, aparador de coses –els comissaris estimen les carregades vitrines vuitcentistes–, indiquen quin camí volen esbrossar: *La polèmica darwinista*, amb el poderós reclam de l'emblema de l'*Anís del mono* que Enric Satué ja havia descrit en aquesta revista, *el cant al progrés*, que recupera la fructífera col·lisió de mecanicisme deshumanitzat i d'idealisme líric que van ser els Cors de Clavé en un segle de bullangues –preludi del nacionalisme i del socialisme–, descrit, per a qui vulgui saber-ho, en un llibre esplèndid que es panseix en el son dels justos; *Dues Catalunyes: jocfloralistes i xarons*, d'Àngel Carmona. Després "Ciència a prop" ens condueix cap a *l'excursionisme científic* que tanta societat civil arrossega encara, tanta com l'astronomia, aquesta *mirada a la cúpula del cel* que el KRTU va descobrir en les tel·lúriques reunions de la Societat Astronòmica d'Espanya i Amèrica. Però, en aquesta ruta dedicada als savis rigorosos i als estrafolaris, no hi falten *els invents moderns*: entre la ràdio de galena i el telèfon Bell, un dibuix de Picabia o el Manifest Groc, puntes i repics d'un encontre constant entre la gent i els objectes, que continua amb les *recreacions científiques* –qui no recorda la copa plena d'aigua invertida i tapada amb un full de paper?– o els *joguets de física i química*, veritable paradís perdut de l'infant que somniava en Franz de Copenhaguen, del qual recullen la infal·lible màquina de tallar puntes de cigars que tant de bé hauria fet a en Sagarra, mentre recreava l'aventura fílmica en els requadres del Cine-Nic. I, per acabar, el periodista Vladimir de Semir, el científic Jaume Josa i el traficant cultural Vicenç Altaió –els tres comissaris– enlluernen "unes mínimes unitats d'espurna poètica i de creativitat en la comunió de les arts i les ciències" amb fotografies tintades de Joan Fontcuberta i Pere Formiguera, amb la forma autàrquica de Gabriel o amb l'ordre còsmic de Joan Duran.

Capficar els filòsofs en el trencaclosques de la fi de segle. Reviure el dadaisme als Cors de Clavé. Són unes jornades de reflexió sobre "El problema de la realitat" i una exposició, "Ciència a prop. De l'Anís del Mono a les autopistes de la informació". És el menú que KRTU –el laboratori d'experimentació del Departament de Cultura– presenta per a un hivern desconcertant.

Un cop més, l'estratègia KRTU reclama d'esborrar fronteres disciplinars i encarar allò que s'ha anomenat Cultura Humanista des de tots els caires possibles: insòlits, fantàstics, catàrtics o juganers. Sense més límits que la voluntat d'arribar a una minoria majoritària de consumidors que, usualment, han omplert exposicions –"In vitro" n'és el millor exemple– i s'han mogut a la recerca d'uns saraus excepcionals que els cuiners krtunians preparen poc sovint: trobades de caps pensants en algun racó perifèric de Catalunya per a revisar, en sessions de tres dies i discussions de tres nits, conceptes encarcarats i veritats massa gastades. Així ho van fer al Centre de Lectura de Reus els dies 3, 4 i 5 d'octubre de 1991, en l'encontre "Escriptura i combinatòria" que, amb el pretext d'una mirada a la literatura del futur virtual i al passat submergit, va satisfer un objectiu més precís: servir amb safata pública una generació –més una gernació dispersa i clandestina– d'escriptors reduïts fins llavors a l'*underground* cultural.

La filosofia al tocador. Si la combinatòria de Reus va recuperar per als 90 una literatura condemnada a ser permanentment crepuscular, el KRTU pretén aconseguir a Girona –dies 1, 2 i 3 de desembre al Museu d'Art– que la filosofia deixi de ser aquell espai reclòs als confins de l'hermenèutica, autosuficient i aïllat. Per tant, res de millor que

un filòsof deslligat de la metafísica universitària, com el catedràtic d'institut Xavier Antich, guanyador del premi Joan Fuster d'Assaig 1992, en una primera aproximació a l'obra d'Emmanuel Levinas, per a assumir una misió que, val a dir-ho, desfeia els nervis del KRTU i els seus assessors: de quina manera es pot plantejar un debat filosòfic sense encallar-se en el sexe dels àngels? Entenent, diria Xavier Antich, que moltes de les raons de la filosofia d'avui no s'allunyen –gens ni mica– de les pulsions de l'home contemporani. Es tracta de situar preguntes clàssiques de joc filosòfic –què són les coses?, què és la realitat?– en un terreny de discussió prou clar i delimitat: s'enuncia com "El problema de la realitat" però s'especifica en tres eixos; el simulacre, la frontera i la intimitat. Tres paraules sota la pell de les quals bateguen qüestions certament *radicals*. El *simulacre* són els *media* i els *media* són avui, en l'aplicació que n'ha fet Jean Baudrillard, un substitut de la realitat i de la significació que ens acosta –i aquesta és matèria de discussió filosòfica– als dominis de la hiperrealitat i la simulació virtual. La *frontera* és la mateixa desorientació de l'*ésser* que des de l'aparició del nihilisme –destructor de les certituds d'Occident– ha situat l'home occidental a l'extrem d'un no-res on els tòpics sobre la desintegració de les ideologies prenen un nou sentit, destructiu o creatiu, però ja mai més còmode. I la *intimitat* és també la descoberta del *llenguatge* com a experiència de construir-se un món *al marge*, simbòlic i independent, en què el llast de la realitat desapareix fins a permetre la reconducció del temps i la memòria.

Temes que han estat i són encara centre d'atenció fonamental de tota investigació filosòfica, però que atenyen, cada cop més, professionals i creadors d'unes altres branques. Per tot plegat, el KRTU ha cercat dues peces majors de l'escuderia filosòfica europea: Emmanuele Severino, el pensador contemporani més important d'Itàlia, gairebé desconegut a Catalunya, i Emilio Lladó, filòsof *exiliat* a Berlín i recuperat aquests darrers quatre anys a través dels seus llibres i d'invitacions ocasionals d'aquest estil. El farcit filosòfic es complementa amb tres dels autors que han definit el pensament filosòfic a Catalunya aquests darrers vint anys: Eugenio Trias, finalment místic, Xavier Rubert de Ventós, fart darrerament de parlar sol, i Josep Ramoneda, retirat als balnearis de *La Vanguardia*. Tres capitans d'un vaixell –aquell de l'Institut d'Humanitats i la Barcelona culta– cada cop més espectral, que podran discutir amb professors d'institut el marasme del pensament en el panorama cultural català. I ho podran fer, també, amb una selecció de còmplices elitista –KRTU també vol ser elit–; entre ells, comunicòlegs (Romà Gubern...), periodistes (Vicenç Villatoro...), psicòlegs (Adolf Tobena..), arquitectes (Josep Lluís Mateo...), pintors (Frederic Amat...), teòrics de l'art (Antoni Marí...), compositors (Carles Santos...), crítics literaris (Julià Guillamon), i escriptors (Carles Hac Mor...).

ARXIU

Estàtua premonitòria de l'estètica estalinista redescoberta pel KRTU en la figura de Josep Anselm Clavé. Aquesta fotografia històrica es por contemplar a l'exposició "Ciència a prop".

"Si els filòsfofs no s'apleguen, no hi ha acció", comentava Emilio Lladó als organitzadors d'aquest encontre. I l'acció d'aquest *akelarre* de preguntes insolubles només podia transcórrer a Girona, seu de la càtedra Ferrater Mora i plaça vital –per perifèrica i internacional– d'una concepció filosòfica oberta a tots els corrents del moment. En l'escenari d'un saló del tron –la millor sala del Museu d'Art de Girona– cent espectadors privilegiats, inscrits d'antuvi, podran participar en una experiència difícilment repetible: fer servir el cap per pensar. I el que diguin, almenys, restarà escrit.

Oriol Malló

El refugi del teatre

Carme Elias, Jaume Valls i Toni Cantó, dirigits per Juan Carlos Corazza, interpreten 'Acreedores', d'August Strindberg, al Mercat de les Flors. L'obra és una coproducció de la mateixa Carme Elias, que en aquesta entrevista explica que, si bé recorre sovint al cinema i la televisió, el teatre és el millor lloc on un actor pot treballar.

Carme Elias feia cinc anys que no actuava a Barcelona. Les seves últimes aparicions en escena van ser amb la Companyia de Josep Maria Flotats a *El misàntrop*, *Lorenzaccio* i *El dret d'escollir*. Des d'aleshores ha fet teatre a Madrid (Bernard Shaw, Marivaux, Salom...) i esporàdiques aparicions en cinema i televisió. Avui, més que mai, Carme Elias aposta pel teatre, perfectament conscient, com a actriu i coproductora d'*Acreedores*, que, quan estàs segur de l'opció que prens, el risc és un factor més.

—Per què decideix de fer aquesta obra: per la força del personatge o perquè creu que el tema avui pot connectar d'una manera especial amb el públic?

—Van ser el director, Juan Carlos Corazza, i en Jaume Valls els qui me la van proposar. A mi, m'interessava molt de fer una obra amb Corazza per la seva manera de treballar amb els actors. Vaig creure que això em regeneraria molt com a actriu. I així ha estat. Al començament, el personatge de Tekla em va espantar. Vaig pensar "ja hi som!": la dona dominant, terrible, que xucla els homes, se n'aprofita i després els deixa plantats... Vam tenir una conversa i vam decidir de mirar-nosho amb la perspectiva d'avui. És una funció terriblement contemporània. Tots els conflictes que genera són molt actuals: com queden l'abandonat i l'abandonadora, com tothom utilitza tothom i tothom enganya tothom, i com, en definitiva, tots ens enganyem a nosaltres mateixos per voler-nos creure que busquem la felicitat.

—La versió que proposeu ha provocat controvèrsia...

—És una opció arriscada. A l'escenari anem molt desprotegits, en el millor sentit de la paraula. La voluntat del director ha estat de presentar els actors i d'anar-nos despullant. Jo em sento com si fes un *strip-tease* interior. De mica en mica ens anem quedant nus. Entenc que pugui despertar polèmica o reaccions tan oposades com que algú et vingui amb llàgrimes als ulls a donar-te les gràcies i un altre et miri amb cara de pòquer, de no haver entès res.

—Què és el que més l'atreu del personatge de Tekla?

—Em feia por el tema de la misogínia de Strindberg. Ell no sols odiava les dones, tampoc no podia viure sense. Les necessitava. Crea uns personatges de dona terribles, però amb uns estats d'ànim i una riquesa interior que, per a mi, com a actriu, són enormement interessants. Al llarg de l'obra, fem una cabriola constant, passem d'uns moments molt violents a uns altres d'una gran tendresa.

—És difícil avui de trobar papers com el de Tekla, tant en cinema com en teatre?

—Jo no puc parlar pròpiament com a actriu de cinema, però naturalment que sí. En cinema és difícil de trobar papers així. I no sols a Espanya, on la indústria és petita. Les actrius americanes de la meva generació, les que tenen quaranta anys, com la Meryl Streep i companyia, també se'n queixen. Sembla que les dones de quaranta no tinguin un lloc en la indústria.

—I en teatre?

—En teatre hi ha molt bons personatges femenins. A mi, m'anima molt de pensar que amb l'edat cada vegada són més bons els papers femenins.

—S'ha de recórrer sempre als clàssics?

—El problema que hi ha a Espanya és que no s'ha vetllat per l'autor contemporani. Els autors del país, pobres, escriuen però no estrenen. No poden desenvolupar la seva obra perquè ningú no els estrena. Hi ha un buit d'autors. A Barcelona, encara. Després de Benet i Jornet, hi ha en Belbel, però, en general, ho tenen complicat.

—En teatre el risc, a l'hora de triar, és més elevat que no en cinema?

—No. La manera de jugar-te-la és diferent. En cinema, un cop has estrenat, si la pel·lícula no funciona, tu no hi ets cada dia, allà, vi-

RICARD CUGAT

vint-ho. En teatre, si no funciona perquè el públic no connecta, tu hi ets cada dia, allà, fent la funció. I la fas igualment, tant si hi ha deu persones com tres-centes. En aquest sentit el teatre és molt dur i, econòmicament, molt menys rendible.

—Hi ha un divorci entre cinema i teatre? Per què no ha fet més cinema?

—La relació cinema-teatre és una cosa estranya. Els actors de teatre lamenten que no els truquin més per fer cinema, i a l'inrevés. Potser no és un divorci, però són com unes rodes que giren paral·lelament. Si et poses a fer cinema i renuncies a projectes de teatre, probablement cada vegada faràs més cine. Si rebutges projectes de cine, com en el meu cas, perquè fas teatre, a la llarga et tenen menys en compte, tret que algú et busqui per fer una cosa molt concreta.

—El moment actual del cinema espanyol és gaire engrescador?

—No ho és ni el moment actual ni el passat. A mi, el cinema i la televisió feta en cinema em tornen boja. Després d'una llarga temporada de teatre provo de posar-me davant la càmera perquè em va bé i em descansa. Però el cinema està fatal. Hi ha unes quantes persones que treballen sempre i després hi ha una llarga cua de gent a qui, de tant en tant, ens toca algun paper bonic; però, en segons quines coses, no val pas la pena de treballar-hi. A vegades faig papers petits que m'atreuen, però també he fet de protagonista en pel·lícules que ni s'han estrenat... És molt irregular la meva relació amb el cinema.

—De totes maneres no és sols que la indústria del cinema o de la televisió aquí sigui petita, ni el contingut, ni els guions...

—Jo crec que avui el teatre és el millor lloc on puc estar. Malgrat l'acceptació que pugui tenir el que faci i malgrat la connexió que aconsegueixi amb el públic. Sempre és millor, comparat a fer un cert tipus de televisió, com ara presentar concursos o posar-te a fer una telesèrie, que no hi tinc res en contra, però que són les opcions que tinc... El teatre és un bon refugi per a un actor.

—Les televisions han tractat bé el teatre?

—Per mi, el teatre, encara no l'han sabut tractar en televisió. Jo vaig fer molts *Estudio-1*, per exemple, però allò era com il·lustrar un text. Et basaves en el text per informar el públic d'uns conflictes. Encara no s'han agafat les peces de teatre, com ha fet la BBC, per exemple, buscant la manera d'arribar al públic fent una obra de teatre des de la televisió. En canvi, el que han aconseguit ara a TV3 amb *Poble Nou* és d'aplaudiment. Aconsegueixen un nivell d'audiència alt, una connexió amb la nostra realitat, no amb la de Sud-amèrica, i a més té un nivell de qualitat.

En canvi, moltes de les telesèries d'altres canals em fan tornar vermella de vergonya.

—El lloc del teatre en televisió no l'han sabut trobar o no s'han preocupat de trobar-lo?

—No s'han preocupat de trobar-lo. Des de Barcelona, TV3 ha agafat les peces de teatre muntades, les ha filmades i després les ha emeses. Això, ho han fet més ben fet i més mal fet. Jo he tingut la sort d'estar a la Companyia Flotats, molt ben tractada a nivell d'infrastructura. Tant el *El misàntrop* com el *Lorenzaccio*, realizats per Lluís Maria Güell, eren fantàstics. Per aquí sí que hi ha un camí.

—Però això no s'ha fet amb totes les companyies.

—No. És evident que no hi ha un camí gaire clar. Són com petites espurnes. Tot va a poc a poc, però déu n'hi do, el que fa TV3, comparat amb el que es fa pertot arreu. De totes maneres, també vull dir que a TVE va haver-hi una època, quan hi havia en Martín de Blas i tot un equip del qual formaven part Terenci Moix, Benet i Jornet, Mercè Vilaret..., que van fer coses molt interessants.

—Abans deia que en cinema, actualment, no hi ha papers interessants de dona de quaranta anys. Per què creu que passa això?

—Tots els directors i els guionistes són homes. Només conec quatre o cinc dones guionistes que, a més a més, pobres, sempre treballen en col·laboració amb homes. Directores, n'hi ha algunes, però els costa molt d'aconseguir aquest tipus de papers: els productors gairebé tots són homes, o dones que s'han d'ajuntar amb un productor més potent que és qui té el poder. La dona, en aquesta indústria, encara no s'hi ha pogut introduir d'una manera clara; per tant, la seva problemàtica encara és una mica marginada, com passa en molts altres terrenys de la societat.

—Els homes quan escriuen no creen bons personatges de dona perquè haurien de tractar conflictes que no dominen o perquè no s'atreveixen o... per què?

—Els homes veuen els conflictes de la vida d'una manera molt diferent de com els veiem les dones. A més a més, s'ha de tenir en compte que després cadascú, tant si és home com dona, els veu diferents. No és que, als homes, no els interessi el món de la dona. El que varia és la visió. Per exemple, Almodóvar, que té fama de retratar el món de la dona, tot i haver creat personatges molt bons, la majoria són molt *sui generis*, molt des del seu punt de vista. El món de la dona vist per l'home sempre té com a eix l'home. El conflicte de la dona sempre és relatiu al de l'home. Com un contrapunt. Poques vegades veus partir una història d'un personatge femení fort.

—Hi ha esperança que això canviï?

—Hi ha un bon grup de cineastes de trenta anys que sembla que fan un tractament una mica diferent del que s'havia fet fins ara. Comencen a incloure el món femení des d'un punt de vista diferent.

—Com per exemple?

—Mariano Barroso, Medem... Suposo que tot això forma part de l'evolució de la societat. Les noves generacions cada vegada veuen més la dona com un igual, no com un objecte seductible o seductor per atreure la gent al cinema.

—Venint de Madrid, com es veu l'evolució que ha fet el món del teatre a Barcelona aquests últims anys?

—Jo trobo que s'ha guanyat un públic. Hi ha hagut un canvi enorme, en aquest sentit. Des de les institucions han sabut captar un públic. Ja sigui perquè va començar en Flotats i va saber interessar la gent, ja sigui perquè s'ha fet una oferta teatral d'un nivell força alt que connecta amb el públic... Jo només trobo a faltar que, al costat del teatre institucionalitzat i protegit i, per tant, econòmicament capaç de fer coses o de portar gent interessant, les institucions hagin oblidat el risc que sempre ha existit en un país com Catalunya. Jo veig el panorama una mica encallat.

—Què troba a faltar?

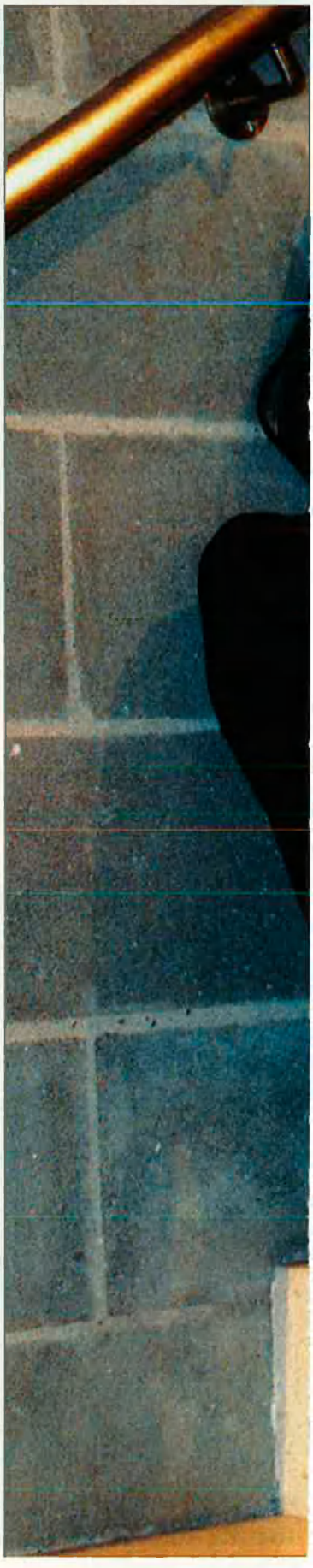
—Trobo a faltar aquella època en què van sorgir els Comediants i els Joglars, aquells temps en què a l'Institut del Teatre fèiem la revolució. Ara tots els grups d'aleshores estan instal·lats, han fet molt pel teatre, han produït molt, però jo em demano: on és la gent jove? Només volen treballar a la televisió? On és la inquietud? Aleshores em veig a mi mateixa, als quaranta anys, arriscant tot el que arrisco amb *Acreedores*, i em penso que no està malament que encara tingui ganes de fer certes coses.

—Després d'aquesta generació dels quaranta anys tampoc no han sorgit noves companyies. A què és degut?

—Hi ha ha centres de producció que contracten actors per a obres determinades. La situació general és conseqüència dels problemes econòmics que té tothom. La gent el que ara vol és guanyar-se la vida. Jo vaig viure aquí una època molt dura... Tots els actors que ara es van redescobrint gràcies a *Poble Nou* o al teatre institucional es guanyaven la vida fent doblatge. Jo mateixa en feia. Gràcies al doblatge podies sobreviure.

—Sí, però parlàvem del que passa amb les joves generacions...

—Exacte: què passa? Només ens hem de deixar protegir i fer el que ens demanen des de les institucions? O bé, per què les institucions no són una mica més valentes, com

RICARD CUGAT

crec que ho ha estat l'Helena Posa amb nosaltres?

—Per què creus que aquesta època de la qual parlaves, de fa posem vint anys, va donar tan bons actors i tan bon teatre?

—Era l'època de l'antifranquisme. Jo crec que ho feia el moment polític.

—L'antifranquisme donava bons actors?

—Jo formo part d'aquesta generació. El que vam fer va ser anul·lar la individualitat de l'actor per anar a la recerca del creador de l'espectacle, del director. Ara el director és l'estrella. De mica en mica, em sembla que l'actor comença a captar l'interès del públic. Durant molt de temps –i d'això, els actors ens n'hem queixat molt– els cartells anunciaven el director, l'escenògraf, la música, etc., i els actors no se sabia qui eren. En aquell moment les estrelles de teatre no ens interessaven, volíem fer-lo d'una altra manera, amb un altre missatge. Ara som en una altra època.

—Potser també hi havia millors mestres.

—Jo vaig tenir uns mestres fantàstics: Fabià Puigserver, Albert Boadella, Herman Bonnín...

—Deia que els actors més joves busquen la seguretat. La inseguretat no és una mica consubstancial a l'ofici d'actor?

—Sí, però a la nostra època la ideologia et sustentava. Ara on és la ideologia? En què pots creure? Contra què vas? Aquesta és la gran diferència amb les generacions joves d'avui.

—El teatre no és una forma de viure?

—Jo crec que sí. També crec que ja hi arribaran, a aquest punt. Nosaltres ens n'anàvem de casa sense diners, ara no ho fan; però nosaltres teníem al darrere una ideologia, ara no hi és. L'única cosa que compta és el valor del diner. Seria fantàstic que des del teatre o des de les arts es potenciés un moviment... En fi (*riu*), no ens posem tan intensos... Tots fem el que podem.

—Suara ha parlat de l'arribada de Flotats a Barcelona. Com va afectar la professió?

—Més que per a la professió va ser important perquè va crear un públic. Va saber crear un moviment per fer-se conèixer i va tenir tots els mitjans per a fer-ho. Tothom va saber, en poc temps, qui era Flotats, cosa que molta gent ignorava uns anys enrere. Com que és un gran actor i va fer bons muntatges, va crear un públic que el segueix encara avui. Ha sabut crear el seu públic.

—La gent de la professió teniu notícies del que es farà al Teatre Nacional de Catalunya?

—No. Jo no ho sé. És una responsabilitat molt gran per a la qual cal comptar amb molts sectors de la professió. Però, de moment, no sé què serà.

Xavier Montanyà

Els guerristes

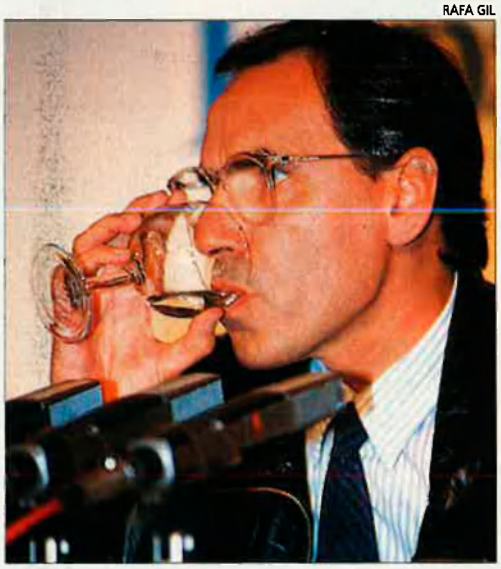
"Reconec que té una certa qualitat la tàctica de fer atribuir al Partit Popular els hipotètics excessos de l'operació Palomino, encara que sigui més aviat obra dels guerristes i d'algun enginyer espontani."

RAFA GIL

Felipe González.

RAFA GIL

Alfonso Guerra.

Dilluns, 14. "Reconec que té una certa qualitat la tàctica de fer atribuir al Partit Popular els hipotètics excessos de l'operació Palomino, encara que sigui més aviat obra dels guerristes i d'algun enginyer espontani", em diu l'antiguerrista, amb tristor. Persegueix els darrers pèsols del plat amb la forquilla i beu un glop d'aigua. Creu que Felipe González hauria de convocar eleccions generals abans d'unes municipals que poden ser la gran *debâcle*. "T'imagines quina sort hauria estat per a Felipe González perdre les darreres eleccions legislatives, l'estiu de l'any passat? Ens hauríem estalviat molts de mals glops, de Mariano Rubio a Palomino. Ara no sabem què pot quedar del PSOE, després de les municipals i després de la venjança terrible d'Alfonso Guerra. Fa riure que algú pugui creure's que és el PP qui ha repartit dossiers sobre Palomino. Jo crec que el PP ni tan sols tenia notícia de la construcció d'un refugi nuclear a la Moncloa. De postres, fruita. He començat a jugar a esquaix i fa "miracles". Em mira, capeja una mica i diu: "T'ho recomano", però ho diu sense convicció, com si definitivament jo ja no tingués dret als miracles de l'esquaix.

Dimarts, 15. Hauríem d'aixecar una estàtua en homenatge al nou ric, als nous rics que sovint han generat tanta riquesa. Això no vol dir que estiguem obligats a dinar a la mateixa taula. De la mateixa manera que admirem la santedat. però trobem els sants una mica avorrits, l'empenta del nou ric mereix el reconeixement de la societat, però sense el deure de tenir-los a la vora quan alcen massa la veu als restaurants i conten el preu que han pagat per unes sabates de pell de cocodril.

Dimecres, 16. Anit actua Harry Connick júnior al Palau de la Música i, encara que –em temo que per justificar la seva immensa versatilitat musical– ara sigui un mica rocker, pot ser una nit memorable. M'agrada molt el Connick que tornava als temps dels grans *crooners*, amb un sentit del ritme que ve del bon jazz i una manera de "dir" la lletra que només ha aconseguit Sinatra, i potser Tony Bennet. Tan sols com a pianista, Harry Connick júnior ja podria passar a la història del jazz. El Connick rocker només té vint-i-set anys i portser ven més discos que no quan depurava el *swing* de les grans bandes i cantava les bones melodies de sempre, els *oldies* de tota la vida, en nom d'una extraordinària precocitat fidel als carrers de Nova Orleans. Ara vol practicar més un estil anomenat *funk*, i ho lamento una mica perquè m'gradava molt més sentir-lo pujant amb la veu per l'espiral calenta d'un saxo. Encara pot ser un Nat King Cole dels anys 90, el *swing* tan necessari per al món post-caos.

Dijous, 17. Balladur i Chirac no s'entenen, però no sembla que la dreta francesa completi el suïcidi i perdi les eleccions presidencials del 1995. Pel que fa a Espanya, la incògnita no és si el PP –ara– seria el partit amb més vots, sinó si arribaria a la majoria absoluta.

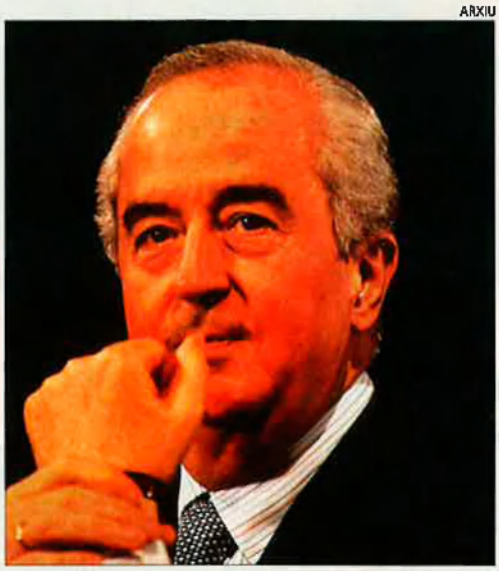
a tenen un búnquer

ARXIU

Harry Connick.

ARXIU

Édouard Balladur.

Helmut Kohl ha guanyat una vegada més a Alemanya i hem vist també els resultats nord-americans, favorables a la tendència conservadora del partit republicà. *La República* ha recordat que de la vintena de països que són l'Occident europeu, la socialdemocràcia només governa a Espanya, Grècia i Portugal. La resta solen ser governs conservadors o coalicions de centre-dreta. De cop i volta, el centrisme ha passat una mica de moda. A Itàlia, els sindicats han començat una etapa de vagues, amb proliferació de vagues salvatges, una de les pitjors erosions per a una economia, encara que sigui tan puixant com la italiana. Ahir Berlusconi feia passar les reformes pressupostàries com més de pressa millor, però ja té la protesta al carrer. És el vell dilema entre la concòrdia social al preu que sigui i la credibilitat necessària davant els mercats financers internacionals. M'han contat que Silvio Berlusconi mira sovint dos retrats que té al seu despatx: el de l'emperador Justinià i el de la baronessa Thatcher. Certament, Justinià també era casat amb una ex-actriu, però aleshores l'entreteniment eren els perses i no els sindicalistes.

Divendres, 18. El paisatge malgírbat de la televisió privada és una vegada més fruit de l'esperit intervencionista i hiper-regulador que va adoptar el Govern socialista, més interessat pel benefici polftic immediat que no per afavorir la llibertat d'elecció dels televidents. Ja és un paisatge amb algunes runes i tombes. A hores d'ara, la situació és que Felipe González desitjaria un cert control d'Antena-3 TV. Es una sàvia intenció, sobretot si els càlculs posen els socialistes als escons de l'oposició.

Aleshores no faria tanta resistència a l'entrada de la Televisa mexicana –els totpoderosos Azcárraga– a Tele-5. Aquesta és l'operació que interessa el PP de José M. Aznar. Personalment, miro amb gust les antigues pel·lícules americanes que cada nit emet la TNT.

Valentí Puig

ARXIU

Per les galeries de la recerca

El volum reuneix els materials dedicats a la família Borja estructurats en tres eixos: el camí de Xàtiva al Vaticà; el català a la cort i la política d'Alexandre VI.

***La família Borja. Obra Completa, vol. IV*. Miquel Batllori. Tres i Quatre. "Biblioteca d'estudis i investigacions", núm 21. València, 1994.**

Els paradigmes historiogràfics hegemònics dels últims anys havien condemnat l'erudició a una categoria de subalternitat punyent. L'aspiració de la història a convertir-se en *ciència* homologable a les de laboratori necessitava d'àmbits experimentals de més volada, més atents als significats i als mètodes que a la irrisorietat de l'esdeveniment. Sota l'empenta d'aquesta història magmàtica és veritat que el progrés ha estat considerable. Però també ho és que, en mans poc hàbils o deshonestes, ha donat solta a una xerrameca que només atrau els incauts: hi ha, per exemple, més similituds de les que sembla entre el soberg altusserianisme i les "mentalitats" baixes en calories, si més no ambdues són absolutament inútils per a usos posteriors. Res no emprenya tant com una bateria de paraules buides, que, això sí, presenten un dring vibrant perquè presumptament sostenen una arquitectura d'idees.

Hi ha historiadors que no s'han deixat impressionar per la fressa dels paradigmes; historiadors que han comprès que en un país deficitari en investigacions, calia orientar-les en un sentit constructiu i orgànic, útils, en una paraula. Miquel Batllori n'és un, i mai no li ho agrairem prou. Estic convençut que Batllori ha tret i traurà més d'un investigador del laberint de silencis que envolta tot estudi primigeni. Per les galeries de la recerca, el presoner de les sèries documentals fragmentàries trobarà un personatge identificat, una genealogia completa, una data corroborada o un seguit de fets perfectament esclarits en un o altre lloc de la copiosa producció d'aquest jove barceloní de vuitanta-cinc anys, i llavors aquestes pistes es converteixen en el fil d'Ariadna amb què l'investigador perdut podrà reeixir en la foscor.

Quan tota l'*Obra Completa* d'en Batllori veurà la llum disposarem de dinou volums. Cinc, set mil pàgines? No ho sé. En qualsevol cas molts llibres, articles, pròlegs i ressenyes que, inevitablement, fan ingressar el nostre homenot al club selecte dels prolífics que inaugurà Llull, va engrossir més tard Maians, entre altres, i fins fa poc fou amenitzat per Fuster. Una de les virtuts d'aquesta *Obra Completa* és la possibilitat d'efectuar una lectura genètica i coherent del procés creador, tant més necessari en la facúndia del pare Batllori lluny de qualsevol criteri d'ordre, temàtic o cronològic. El volum IV reuneix els materials dedicats a la família Borja que de forma intermitent publicà entre 1956 i 1992. A banda les notes crítiques i un pràctic índex onomàstic, els treballs s'estructuren entorn de tres eixos fonamentals. En el primer seguim, mitjançant el suport de detectivesques genealogies, el camí que porta un humil llinatge de la Xàtiva del Tres-cents fins al melic de la cristianitat occidental. Per les estances de Sant Pere –segon apartat

del llibre–, el català és alguna cosa més que una llengua domèstica, és també instrument vehicular de la rutilant cort romana, una llengua "àulica" just quan, als Països Catalans, s'anuncia la seua llarga agonia. I el tercer bloc, finalment, permet concedir una coherència a l'aparent galimaties de la política i de les aliances desconcertants tramades per Alexandre VI. Una coherència que prové del doble caràcter, espiritual i temporal, de la sobirania dels papes, obsessionats ara més que mai a edificar una monarquia pontifícia per a sobreviure enmig de les aigües agitades de les potències rivals del Renaixement o, el que és el mateix, del *estats nacionals* emergents.

Amb Batllori enyorem aquella espècie del vell humanista que s'extingeix ràpidament. L'especialització ha situat l'historiador en el si de rígids paràmetres temporals i espacials, separats per tanques bibliogràfiques inabastables. Ja no és –ben sovint ja no ho pot ser– l'edat Moderna, pose per cas, zona d'exploració; ara és el segle XVIII, la demografia regional, les senyories, les bruixes dels Pirineus o el paisatge de sa Pleta des Porrassar els interessos que emboliquen la troca de les recerques (a voltes, ai!, de forma monogràfica, reincident i monopolista: "no entreu aquí dins, que es territori *meu*!, sentim dir en els ambients gremials).

Per contra, quan un s'acara amb la producció de Miquel Batllori, hi percep una curiositat –espurna necessària i indefugible de tot bon historiador– que depassa els mollons acadèmics, amb aquell bitllet que posseeix per a viatjar còmodament avant i arrere pels segles de la cultura europea occidental. Batllori és això, un viatger curiós, elegant, minuciós, il·lustrat, a través dels més inversemblants arxius i biblioteques que cel·len secrets d'una civilització modelada pel llibre i l'escriptura.

Només ell deu saber de l'acumulació d'hores, del cansament, de tantes renúncies, acceptades per l'afany de coneixement i l'estimul –no sé si en un jesuïta la paraula *plaer* s'escau– intel·lectual. La duresa del treball en solitari és la taxa que ha de pagar el manobre de la ploma. Ara bé, aquest cost no pot ser mai una pròpia queixa ni motiu de postil·la: el que hi ha darrere de cada obra, al lector amb prou feines li interessa, però fóra un acte delictiu no reconèixer la ingent tasca d'un home que, a més, l'ha executada des dels rengles del més senzill anonimat. **Ferran Garcia-Oliver**

Poètica de la desolació

Una història corprenedora de l'enfrontament entre la solidaritat i els prejudicis en una petita ciutat americana.

***El monstre*. Stephen Crane. Traducció de Montserrat Vancells. Editorial Límits. Andorra, 1994.**

Stephen Crane (1871-1901) hauria aconseguit la fama de Hemingway si haguera viscut més. Morí molt jove, després d'una agitada carrera com a periodista. Com a narrador va deixar una esplèndida novel·la, *El roig emblema del coratge*, i uns bons contes, entre ells *El monstre*. Posseïdor d'un llenguatge directe i contundent, combina l'estil impressionista per tal de desentranyar els secrets més íntims del cor humà (la por, la solitud, el sofriment) i els corrents subterranis que es mouen en la vida social. Es llançà a descriure algunes històries conflictives de la vida americana com un fotògraf amb la seua càmera portàtil, i presentà els diversos ambients com un factor dramàtic que sovint decideixen amb indiferència la vida de les persones.

El monstre és la narració d'un estremidor rebuig que serveix per tractar la mentalitat d'una ciutat americana menuda. Una ciutat honrada, tranquil·la, que de sobte es veu trasbalsada per una desgràcia: l'incendi de la casa del doctor Trescott, en què Henry, el negre palafrener, arrisca la seua vida per salvar el fill del doctor. Resultat: el negre té la cara terriblement deformada pel foc. El doctor, agraït, s'escarrassa per salvar-li la vida. Henry ha quedat una mica tocat, però amb un cor net i innocent. Un acte tan humà com aquest acaba enravenant els ànims de la població, ja que la sola existència d'un ésser tan monstruós els fa nosa, desperta un seguit de temors, i, per aquesta raó, veuen amb mals ulls el doctor i li recriminen que vaja contra les lleis de la natura.

A partir de l'accident, l'ombra de Henry es converteix en omnipresent, i les seues propietats físiques es converteixen en morals en la boca i l'actitud dels habitants. Davant el comportament dels seus conciutadans, el metge es manté fidel a la seua decisió, encara que els seus clients l'abandonen i els amics se n'allunyen.

Crane narra indirectament una tensa història amb una prosa afinada, presentada per mitjà d'escenes juxtaposades molt contrastades, on xoquen els esdeveniments tràgics (com ara l'incendi, escena d'una grandesa èpica) amb les situacions

ARXIU

Crane rumb a Cuba. Podria haver estat tan famós com Hemingway.

còmiques, per tal d'aprofundir en una mena de subtil poètica de la desolació i de la situació humana. **Francesc Calafat**

Un nou Robin Hood

Whittington toca les vores del gènere negre amb la història de Buz Johnson, un inadaptat que accepta d'atracar un banc.

***El dimoni duu ales*. Harry Whittington. Traducció de Jordi Civís i Pol. Edicions 62. "La cua de palla", 149. Barcelona. 1994. 173 pàgs.**

Pearl Harbour va representar el final d'una era. Va canviar radicalment el caràcter de la societat americana, que es replantejava els seus valors més permanents. I va obrir interrogants sobre les relacions entre civils i militars, entre la llibertat i la seguretat, i entre els interessos específics i els objectius nacionals, que encara ara, després de les confrontacions bèl·liques a l'Extrem Orient, no han estat del tot aclarits. Molts cineastes i escriptors, però, s'han fer ressò d'aquests nous vincles entre el govern i la comunitat i entre els individus mateixos. La present novel·la n'és un bon exemple.

Whittington (Florida, 1916-1989), autor d'una cinquantena d'obres plenes de violència i causticitat, toca les vores del gènere negre amb la història –potser, massa esquemàtica i desdibuixada– de Buz Johnson: trenta-tres anys, ex-comandant de les Forces Aèries a l'Àsia i ex-pilot de vols de passatgers, que ha perdut nombroses feines per causa de l'afecció a l'alcohol i treballa en una tronada acadèmia de vol, sota les ordres del civil Jimmy Clark, paradigma de l'empresari sense escrúpols –i nou heroi social, que es resisteix al control governamental de preus i de salaris, sorgit arran de la guerra de Corea.

"Jo les necessitava, aquelles guerres", diu un Johnson inadaptat que accepta la proposta d'assaltar un banc de l'immoral i desclassat Sid Coates per trobar un objectiu en la seva vida rutinària i aparentment tranquil·la. Necessita el perill, l'única possibilitat de viure de debò. Com abans, quan acabar metrallat dalt l'aire no era la pitjor manera de morir; quan entre les dones que treballaven als tallers, les siderúrgies, les drassanes i

ARXIU

les fàbriques d'avions es va fer famosa la cançó: "Es poden dir o escriure moltes coses tristes, / però la més trista de totes és que no queden homes". Eren al front i van tornar carregats de medalles que no servien de res en una societat histèrica, mediocre, hipòcrita, conformista, amb por. I encara fan falta homes, pensa la Judy que recompensa amb el seu amor l'intent desesperat de Buz Johnson d'arribar a ser un nou Robin Hood.

Anna M. Gil

Una història inacabada

El llibre, escrit per dos metges, mostra de forma condensada els alts i baixos de la història, la duresa de les dades i l'esperança de la recerca sobre la síndrome.

***Història de la sida*. S. Rosales i A. Salgado. Ed. Llibres de l'Índex. Barcelona, 1994. 141 pàgs.**

Fa tretze anys que va fer acte d'aparició una nova malaltia, anomenada poc després sida. Si al principi es pensava que només afectava certs col·lectius, aviat es veié que ningú no estava totalment al marge del perill. Parlar de la sida és avui referir-se a una cursa científica sense precedents, a una pandèmia que ha tingut un protagonisme inusual als mitjans de comunicació i a un fet mèdic amb un impacte evident.

Dos metges, Antonio Balgado i Santiago Rosales, ens porten una condensada i interessant història de la síndrome. Salgado és el creador i director del suplement de "Medicina i qualitat de vida" que *La Vanguardia* publica els divendres. Rosales és pediatre i col·laborador del mateix suplement. La seva obra ens remunta als casos enregistrats abans que es conegués la sida i que podrien correspondre a individus que patiren la síndrome, que hauria restat confinada a certes zones. Després exposen la forma com es conegueren els primers casos i com la pandèmia s'estengué, de quina forma es detectà el virus i quina batalla científico-comercial va fer esclatar, com s'ha avançat en el diagnòstic de la malaltia o en la recerca d'un remei, com es treballa per trobar una vacuna.

El llibre, naturalment, ha d'esmentar algunes preguntes sense resposta, com ara la forma d'impedir la multiplicació del virus o si algunes persones tenen algun tipus de protecció contra ell. Per això, el llibre és, forçosament, una història inacabada. La sida ha tingut un impacte científic i social tan gran que un període tan breu per a una malaltia nova com són tretze anys ja dóna prou joc per escriure'n la història. Milers de científics treballen avui a tot el món perquè la història de la sida tingui un final feliç. El llibre mostra els alts i baixos de la història, la duresa de les dades i l'esperança de la recerca. És una obra elaborada per dues persones que coneixen bé tant el món de la recerca mèdica com la forma de divulgar amb rigor i claredat.

Xavier Duran

'Ad usum delphini'

El llibre assaja una mínima ordenació de la literatura infantil catalana.

***Història de la literatura infantil i juvenil catalana*. Caterina Valriu i Llinàs. Pirene educació. Barcelona, 1994. 252 pàgs.**

Que tots hem estat infants alguna vegada és una d'aquestes escassíssimes veritats amb què podem afrontar l'estat de coses que ens ha pertocat de viure. Consideracions biològiques a banda, ser xiquet no ha significat sempre el mateix. Caldria esbrinar en quin moment adquireix carta de naturalesa semàntica i social el concepte d'infantesa. I això val també per a d'altres conceptes que potser utilitzem amb excessiva folgança: adolescència o joventut, per exemple.

Però no és d'antropologia ni de sociologia que tracta el llibre de la professora Valriu, sinó de literatura infantil i juvenil. Tanmateix, la qüestió comparteix alguns d'aquests problemes. Només cal dedicar una ullada a la literatura que considerem infantil i/o juvenil. Que *Els viatges de Gulliver* o *Robinson Crusoe*, per exemple, hagen acabat essent llibres de capçalera d'un quasevol infant del món occidental no deixa de ser irònic. Que la gent de moc les digeresca en retallades i adobades versions *ad usum delphini* ni lleva ni posa massa. Si el senyor Swift poguera veure que aquell libel que va escriure –càustic i corrosivament crític– és ara una de les lectures preferides de la xicalla, no deixaria de trobar-li el punt de sal que té la cosa.

Les pretensions d'aquesta petita història són, certament, més modestes, però no per això menys importants. El llibre de na Valriu procura nombrosos beneficis, atès el buit que ve a cobrir: la total absència d'una visió plural i diacrònica que abrace un segment de la literatura catalana com l'infantil/juvenil, tan important avui dia editorialment, quantitativament i qualitativa. Contextualitzar, ordenar i assajar una mínima història de la literatura infantil/juvenil tota i catalana –que és la intenció principal del llibre– era una necessitat més que peremptòria. Sempre que no deixem de banda el fet que la taxonomia no és ciència exacta. Si sempre resulta complicat d'ordenar qualsevol aspecte de la realitat, amb la literatura és encara pitjor: com explicar, per exemple, que *Els tres Mosqueters* és, en realitat, la història del quart? **Marc Borràs**

TRES FITXES

Misteris d'Irlanda

***L'enigma del laberint*. Sissi Flegel. Editorial Cruïlla. "Gran angular". Barcelona, 1994.**

La Jana passa unes vacances a Irlanda amb uns amics, i les aprofita per estudiar els orígens d'uns misteriosos caps de pedra que hi ha a les façanes d'algunes cases i d'algunes esglésies antigues. La protagonista relaciona aquestes escultures amb una estranya capsa amb inscripcions que uns obrers van trobar enterrada, prop de la seua casa, a Alemanya. Intrigada pel significat de les inscripcions de la capsa i dels caps esculpits en pedra, recorre Irlanda amb bicicleta amb els seus companys de vacances, i se submergeix en les tradicions i creences del passat.

Escuts de família

***Heràldica catalana*. Volum I. Francesc d'A. Ferrer i Vives. Editorial Millà. Barcelona, 1994.**

Després de vint-i-cinc anys de recerca, l'autor publica el primer volum dels tres que formaran la sèrie *Heràldica catalana*, on recull els escuts de família de tots els Països Catalans.

Aquest primer lliurament conté vora tres mil famílies, cosa que evidencia la gran riquesa heràldica de Catalunya. S'hi recopilen tots els escuts existents i no solament els d'origen noble, ja que des d'antic hi havia la convicció que les armes eren també una mena de cognom, un emblema identificatiu. Els amants de l'heràldica tenen, doncs, en aquesta obra la catalogació més exhaustiva que s'ha fet fins ara dels escuts catalans.

Llegenda nòrdica

***La llegenda de la Rosa de Nadal*. Selma Lagerlöf. Edicions de la Magrana. "El petit esparver". Barcelona, 1994.**

L'abat Hans està segur de tenir el millor jardí de les terres d'Escània. Però alguns, com la dona del bandoler, ho posen en dubte, perquè asseguren que cada nit de Nadal el bosc de Göinge es converteix en un ver paradís. L'abat, gelós del seu jardí, vol comprovar-ho. Així comença aquesta encantadora llegenda de Nadal, una història de fades que fa meditar sobre la justícia i la glòria, original de l'escriptora sueca i premi Nobel Selma Lagerlöf, en una memorable recreació de Josep Carner i il·lustrada per Fina Rifà.

T A R D O R

NOVETATS EN LLIBRES

UNIVERSITAT JAUME·I

ESTUDIS SOBRE LA TRADUCCIÓ

Amparo Hurtado Albir (editora)
Col·lecció *Estudis sobre la traducció, 1*
166 pàgs.
Aquest llibre inclou ponències d'autors com ara R. Muyoral, C. Nord, R. Rabadán, J. C. Santoyo o M. Tricás Preckler, sobre aspectes tan candents com ara la traducció, intertextualitat i manipulació, la traducció de cultura com a traducció de civilització o l'argument i el sentit en la praxis de la traducció i la interpretació.

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

LINGÜÍSTICA I ENSENYAMENT DE LLENGÜES

M. Josep Cuenca, ed.
Col·lecció *Educació / Estudis, núm. 8*
238 pàgs.

Un interessant recull de treballs que connecten la teoria i la realitat de l'ensenyament de llengües, elaborat conjuntament per diversos professionals vinculats a la recerca i a la docència.

TÀNDEM edicions

ESCRITS SOBRE LA LLENGUA

Joan Fuster
Tàndem Edicions, València, 1994
Editorial Alter Pirene, Barcelona, 1994
Col·lecció *Joies de Paper, 1*
Una selecció de textos de Fuster sobre la pròpia llengua a cura de Marisa Bolta i Toni Molla. Un manual sobre les circumstàncies socials, ideològiques i materials perquè travessa la llengua catalana durant els darrers cinquanta anys.

EDICIONS DEL BULLENT, S.L.

ELS CONTES D'UN DIA

Josep V. Galan, Miguel Mortes
Il·lustracions: Antoni Laveda
Col·lecció *Estrella de mar, 2*

Cap a la mitjanit, a l'hora màgica en que les fades i les bruixes preparen els encanteris, cridà per primera vegada Miguel Mortes a la riberenca ciutat d'Alzira.

Disseny perifèric i comarcal

Fer disseny des d'un despatx de Barcelona és fer disseny i prou. Fer disseny des d'un estudi de Vic, encara que es faci amb el mateix suport tècnic i la mateixa professionalitat, és fer disseny perifèric i comarcal. Enric Satué, dissenyador i professor de la Universitat Pompeu Fabra, elogia els deu anys de feina d'Eumo Gràfic al català de l'exposició *Llibres, marques i cartells* (Eumo Editorial, Vic) perquè és un estudi de disseny "doblement paradigmàtic". "D'una banda –escriu–, representa amb la màxima categoria el nou disseny que s'ha practicat a l'estat espanyol de la restauració democràtica ençà; de l'altra, representa amb la màxima lleialtat l'audàcia amb què s'han manifestat uns quants col·lectius perifèrics o comarcals, fet insòlit i també característic d'aquests anys".

Pujol i la cuina

"Pocs dels qui l'ataquen recorden que és un brillant deixeble de l'escola alemanya. Ningú no li discuteix, però, una memòria envejable, mentre tots plegats sabem que no és excessivament amant de la bona cuina, ni de la catalana". Aquest poc amant de la cuina, la catalana inclosa, és Jordi Pujol, president de la Generalitat de Catalunya, segons que escriu Marta Pessarrodona al llibre *Fauna* (Editorial Thassàlia, Barcelona), conjunt de breus retrats d'amics de l'escriptora, la majoria coneguts del gran públic, com Pujol. Hi ha, entre alguns més, retrats de Joaquima Alemany, Herman Bonnín, Colita, Federico

CARMÉ PUERTOLAS

Jordi Pujol.

Correa, Pere Duran Farell, Fabià Estapé, Teresa Gimpera, Doris Lessing, Carmen Martín Gaite, Maria Mercader, Guillermina Motta i Salvador Oliva.

Escriptors catalans al 36

És potser per la dificultat de comprensió de les característiques del cas català que no s'esmenta la posició dels escriptors catalans en els estudis forans dedicats al compromís dels intel·lectuals durant la guerra civil espanyola, ni en els més clàssics, ni en el compendi editat al 1977 per Marc Hanrez, comenta i constata Maria Campillo, professora de literatura catalana contemporània a la Universitat Autònoma de Barcelona, en la introducció del llibre *Escriptors catalans i compromís antifeixista (1936-1939)*, volum de 382 pàgines plenes de documentació interessant, publicat per Curial i Abadia de Montserrat a la col·lecció "Textos i Estudis de Cultura Catalana". **Víctor Ripoll**

Deu anys de normalització

Deu anys de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià han estat radiografiats per Vicent Pitarch amb diversos articles, ara aplegats en el llibre 'Parlar i (con)viure al País Valencià'.

Vicent Pitarch, catedràtic d'espanyol a l'institut Ribalta de Castelló de la Plana i membre de la secció filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, ha publicat a la "Biblioteca Serra d'Or" de l'Abadia de Montserrat el llibre *Parlar i (con)viure al País Valencià*, un recull de treballs que giren i regiren sobre la situació sociolingüística valenciana d'aquests darrers deu anys. El llibre anterior de Pitarch era un recull d'articles periodístics *Aventura valenciana*, publicat l'any passat a la mateixa col·lecció. Vicent Pitarch va néixer a Vila-real l'any 1942.

—Quins trets destacats caracteritzen aquests deu anys de diguem-ne normalització lingüística al País Valencià, els primers deu anys de la vida de la Llei d'Us i Ensenyament del Valencià?

—D'una banda, es pot dir que, globalment, s'ha produït un impacte clar, un canvi notable respecte a la situació anterior. L'aspecte més cridaner es produeix en l'ensenyament, l'àmbit on la normalització ha arribat més lluny. Un segon tret seria el control de la demanda de normalització per part del PSOE i, per tant, un refredament de la situació, de les mobilitzacions cíviques. Un tercer tret seria el fet que aprendre valencià és vist com un element positiu i una incentivació per a accedir a llocs de treball. Això explica la quantitat de gent que s'apunta a les proves de la Junta Qualificadora d'Ensenyament de Valencià, i no tan sols dels qui pertanyen a l'administració pública.

—El procés ha estat fluid i constant o ha registrat sotragades?

—Ha estat força erràtic. En certes èpoques semblava que es feien passes estructurades i amb eficàcia i, en unes altres, s'han fet passes enrere, quan apareix el xantatge de la dreta dura. Cosa curiosa, ara es dóna la casualitat que el PSOE torna a reprendre algunes iniciatives una mica esperançadores que havia plantejat al 82. En la retolació pública, per exemple. Detalls positius, després d'una sèrie d'alts i baixos. Sembla que hi hagi un altre intent de tenir en compte que la llei d'ús és un tema pendent i socialment clau.

ARXIU

Vicent Pitarch: "Tenim la batalla guanyada en el món de la racionalitat."

—En l'article "Llengua i consistència col·lectiva" afirmeu que constitueix un motiu de perplexitat que es manifestin certes reticències i oposicions clares a la presència del català a l'ensenyament. D'on sorgeixen les reticències i les oposicions?

—De sectors socials ancorats en la rutina. Sectors que consideren que el castellà no crea problemes, que és la llengua neutra, i que el català és un fet revulsiu. El català, els trenca els esquemes. Pertanyen a la dreta més dura, però també a l'esquerra clàssica.

—A Catalunya, l'aparició d'una televisió autòctona en català seria un dels trets més destacats d'aquests darrers anys. No el considereu un tret destacat, l'aparició de la televisió valenciana?

—Crec que és una de les grans frustracions d'aquests deu anys. Calia esperar que ningú no qüestionara que havia de ser al cent per cent en català, encara que tan sols fóra perquè les dues cadenes estatals i les privades són en castellà. La raó fonamental de la creació de l'ens és la normalització lingüística, la catalana s'entén. D'una altra banda, els programes són d'una gran misèria moral i cultural. Reprodueixen els esquemes del sainet del segle passat; el català serveix per a dir bajanades, no per a les bones pel·lícules. És la llengua en sentit despectiu, de ridiculització, poc preocupada per convertir-se en una eina de comunicació urbana, progressista i moderna. La televisió ha quedat molt ancorada en esquemes que semblen sorgir del segle passat. Per què s'ha fet una política diferent a la ràdio, contra la qual no hi ha res a dir? És un dels interrogants més importants que hi ha. Si Canal 9 Ràdio ha creat un registre absolutament digne, el canal de televisió ha mostrat molt poca sensibilitat per un registre urbà estandarditzat.

—Fins a quin punt el diari Las Provincias *és una opció de quatre persones o reflecteix el nivell cultural d'un sector, petit o gran, del País Valencià?*

—No són quatre persones, per descomptat, però tampoc no crec que sigui un espectre social ampli. Reflecteix la mentalitat d'uns sectors retrògrads antivalencians, és clarissim; fixa't que no dic anticatalans, sinó antivalencians, circumscrits a l'Horta, la comarca més decisiva, això sí. Crec que tal com han actuat i actuen no tenen futur. En la mesura que el Partit Popular tingui més poder aquesta brutalitat periodística de *Las Provincias* desapareixerà. Es farà un procés de maquillatge i donaran una imatge més contemporitzadora. Retallaran la irracionalitat. Aquesta oposició que manifesta el diari contra la gent que escriu, contra la universitat, desapareixerà, perquè la societat, malgrat tot, es modernitza.

—Com ha avençat el català entre els professionals de la llengua, els intel·lectuals?

—Es pot dir que tenim la batalla guanyada en el món de la racionalitat i la universitat. Es pot dir que s'hi han superat tots els prejudicis lingüístics que hi havia contra el català. **Lluís Bonada**

SE'N PARLA

'El rei lleó'. El passat dia 18 va arribar a les nostres pantalles *El rei lleó*, última producció de la factoria Disney que era esperada ansiosament pels fans de la casa. Més d'un milió de dibuixos, 600 dels millors artistes gràfics, 4 anys de treball, les cançons d'Elton John i les veus de Jeremy Irons i Whoppi Goldberg fan de la pel·lícula un enorme espectacle.

"Manifest de Barcelona". Els dies 11 i 12 de novembre es va celebrar a Barcelona el congrés "Cultura i Drets. Per la protecció de la creativitat a Europa", on van participar representants de més de cinquanta organitzacions d'escriptors, autors audiovisuals, compositors, artistes plàstics, periodistes i editors dels països de la UE. Del congrés, n'ha sorgit un document, "Manifest de Barcelona", que demana amb caràcter d'urgència a la Comissió europea que es presenti una solució global europea al problema de la reproducció analògica i digital, que garanteixi unes retribucions adients per als creadors i intèrprets, i que doni una solució al problema de la reprografia massiva de tot tipus de materials.

"Fora de la Mediterràni

Antoni Valero (1955, Burjassot, l'Horta) va trepitjar l'escenari per primera vegada amb el Teatre Lliure de Fabià Puigserver, i aviat va ser un més entre Els Joglars. Abans, encara, havia escapat a Londres. Era el 1976.

—Home, és que jo era jove i aquestes coses es fan quan tens vint anys: el 24 d'agost jo aconseguia la majoria d'edat, vaig esperar-me fins el setembre per tenir passaport i a l'octubre ja passejava pels carrers de Londres amb 16.000 pessetes intentant entrar a la Royal Academy of Dramatical Art; que no hi vaig entrar, per descomptat! Després vaig haver de tornar quan em va caducar el visat, i ja no em deixaren entrar a Gran Bretanya perquè com "Espanya no era europea", i els anglesos han sigut tota la vida uns fills de puta, em van ficar en un altre avió. Aleshores vaig adonar-me que tenia una gran necessitat de ser actor.

—La família sempre ajuda, veritat?

—Tenia la tieta, que només que sabia dir-me "ai, ai, ai". I bé, supose que voler ser actor professional en la meua època era tota una bogeria. Em deien "tu primer acaba la carrera i deixa't de favades, que després ja faràs el que voldràs", i aquestes mentides que sol dir-te la família. I ara s'omplen la boca, "ja ho deia jo, ja ho deia jo, que aquest se'n sortiria". Però, una merda!

—I també li dirien això tan tradicional que no es ficara en política.

—Per alleugerir el pes de l'experiència londinenca, vaig fer un curs a l'Institut del Teatre de Barcelona: imagineu!, jo rebia classes d'un Fabià Puigserver, un Pere Planella, Lluís Pasqual, Àngel Lepansky, gent que avui són reconeguts com a grans personalitats del teatre. Però, al que anàvem, en passant un any, Albert Boadella, que estava exiliat a França, m'agafà per a Els Joglars. Fins aleshores, la meua experiència havia estat la més romàntica possible, és a dir, eixia a l'escenari del Lliure amb una llança i em deixava matar a la poca estona. I a sopar.

—El cinema sembla haver-li menjat la carrera, malgrat aquelles albades als teatres. Pensa a tornar als escenaris?

—Diguem que he deixat que el cinema me la menjara. L'únic que passa, això és cert, és que quan feia teatre no pensava a fer cinema, sinó que el teatre era el meu camí natural. No m'hi veia jo, potser per aquesta por que no t'ho deixa creure: jo sóc de Burjassot i, a mi qui m'anava a dir que... un dia, mentre feia *Gabinete Liebermann*, vingué Gutiérrez Aragón i en veure'm va dir: "aquest, el vull jo", i entrí al repartiment de *La mitad del cielo*. Avui, veges per on, fins i tot he treballat en una sèrie de televisió, *La forja de un rebelde* i ara faré la segona part de la pel·lícula *Las cosas del querer*.

A mi, el teatre cada vegada m'agrada més però en clau egoista, de reciclatge, per veure si encara puc resistir-ne el ritme.

—Segueix el teatre actual?

—Avui fan un teatre antic de collons: què li pot interessar a un jove aquestes històries on no hi ha aturats, ni parlen de les seues ànsies sexuals, ni dels seus problemes? El teatre ara és tot oficial, dóna unes ganes de boçar tremendes.

—Supose que en els seus temps els hàndicaps eren uns altres. L'estada a Nova York li obrí altres punts de mira, en aquest sentit?

—Teníem l'enemic molt més clar, teníem una responsabilitat i vam afrontar-la. El que succeïa en aquells temps és que tot es feia molt orquestralment, "nosaltres, Els Joglars" dèiem, i arribaves a no tenir personalitat pròpia. És clar, això no era cert ni ideològicament, perquè sempre acabes parlant per boca d'altres, i professionalment és perniciós.

De Barcelona vaig eixir a Nova York, amb una beca per dos anys. No sé per què, però me la van concedir, i cal dir que la vaig aprofitar: estudiava inclús els diumenges. En tornar vaig trobar que ja podia expressar-me més individualment.

—De qui aprèn més l'actor, dels altres actors o dels directors?

—Dels directors només s'aprenen que favades, home; uhm!, en general. Hi ha més directors rics que actors rics, veieu?, i això és un fet. Jo sóc una mica incòmode en aquest terreny, a mi no m'agraden les favades: moltes vegades els directors vénen a dir-te una teoria qualsevol i sembla que tu l'has d'acceptar amb el cap cot. Doncs, no, no.

—Aquesta regla serveix per a tots dos costats de l'Atlàntic?

—Les influències dels principis marquen moltíssim, vull dir que jo respectava molt els meus professors nord-americans, i avui pesen en la meua formació. També he de dir que la tornada fou horrible; jo, que venia d'Amèrica,

només hi ha barbàrie"

em trobe amb Mari Carmen Prendes, Pellicena, Ángel Picazo, Asunción Sancho, o siga, la gent que havia vist de xiquet a la televisió... una obra d'aquelles amb quaranta a l'escenari, uns decorats d'aquells de *cágate lorito*, una cosa molt impressionant. No hi havia manera que em trobara bé en el treball a Espanya, així que vaig demanar una altra beca de mig any.

Però, hi ha una cosa divertidíssima: hi ha un moment que vols demostrar el que tu vals, que cal que ho faces i que agafes les regnes. En aquest treball som eventuals i estem a l'abast del judici de tothom. Això et fa ser una miqueta escèptic.

—La gent és molt atrevida.

—Jo no sóc rancorós, jo perdone però no oblide; la qüestió de la memòria m'importa bastant. I tenir-ho clar, saber què vols fer de la teua vida i com vols aconseguir-ho. Recorde un director, quan em vaig negar a acceptar un paper determinat, que em va dir que tenia "fúria juvenil", o una de pareguda. I em vaig dir, doncs mira, me n'alegre!

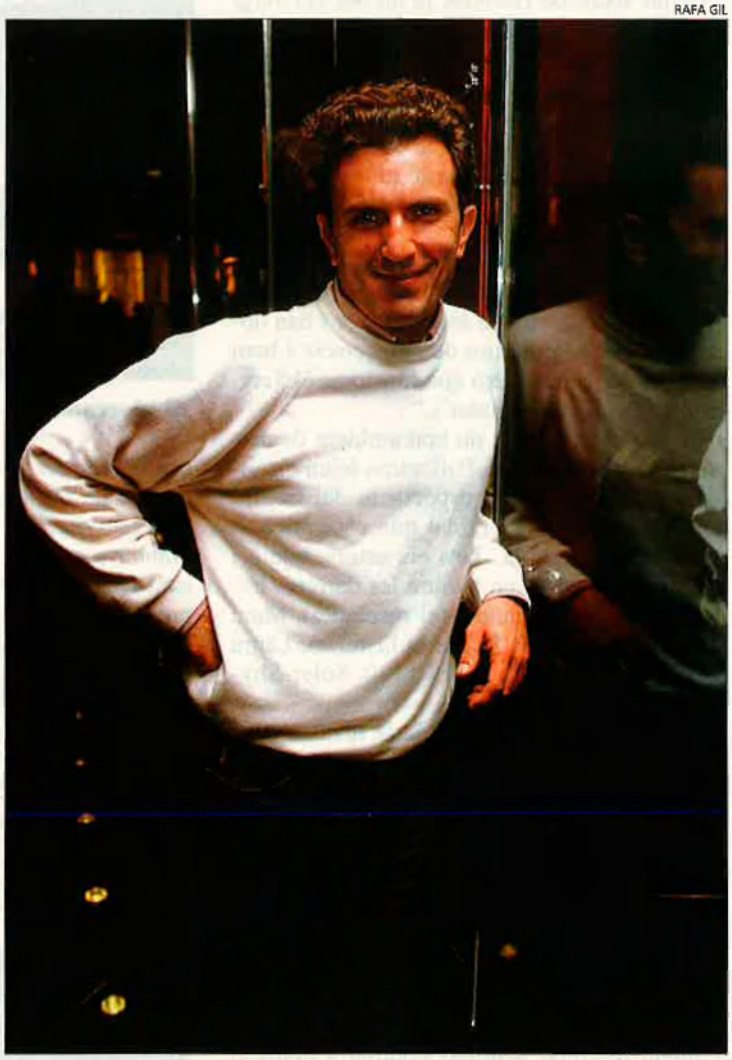
—Quan fa repàs de les seues decisions, es penedeix d'alguna?

—No, no, no me n'he penedit mai. Hi ha hagut una norma per mi, i és que no m'he ficat mai en cap màfia d'actors ni de res, m'he guanyat el que tinc amb el meu esforç. No m'ha contractat mai el primer director, el que tenia més diners, sinó el segon, perquè sóc una mica contestatari.

—Se sent encara un valencianet a Madrid?

—Madrid és un lloc on, llevat de les qüestions polítiques, qualsevol persona de qualsevol de les nacionalitats de l'estat és ben acceptada. Perquè pràcticament no hi ha madrilenys.

RAFA GIL

"Jo no sóc rancorós, perdone però no oblide". La justícia d'un triomfador.

—Què ha trobat fora que no hi havia ací, professionalment?

—A València hi ha una personalitat fantàstica, tot i que hi ha alguns molt soques, i una manera molt agradable de viure, de tolerar-se. Fora de la Mediterrània, només hi ha barbàrie, aquesta és la disjuntiva, i ser mediterrani és el millor del món. Però per treballar, malament. Mireu, ací n'hi ha més de protocol que dels qui fan faena; això del protocol els agrada molt.

—Diuen que és d'esquerres.

—I jo també ho dic. Ser d'esquerres significa el mateix de sempre, lluitar per minvar les diferències entre les classes socials; i avui això és tan necessari com fa deu anys. Si els joves no s'espavilen, els donaran pel cul sense vaselina.

Victorià Jiménez

SE'N PARLA

Premis Raimat. Per segon any consecutiu s'han atorgat els Premis Raimat Vi Jove i Vi Reserva de la Cultura, que atorga l'empresa vinícola Raimat. Aquests premis tenen la voluntat de reconèixer les qualitats que mostra una carrera en els seus inicis i les d'una altra que ja s'ha vist consolidada pel temps i per l'experiència, sempre en l'àmbit de la cultura. Si l'any passat els guardonats foren l'actor Pere Arquillué i el fotògraf Francesc Català-Roca, enguany el Premi Raimat Vi Jove ha estat concedit al periodista científic Lluís Reales i el Premi Raimat Vi Reserva a l'artista plàstic Àngel Jové. Lluís Reales treballa des del 1987 al suplement de ciència de *La Vanguardia* i dirigeix diverses publicacions especialitzades, entre d'altres *Quaderns de Tecnologia* i *Medi Ambient. Tecnologia i cultura* i juntament amb Xavier Duran és autor de l'estudi: *Què pensen els científics catalans?*. L'artista Àngel Jové té una llarga trajectòria en el món de l'art que inicià a principis dels seixanta amb el moviment informalista, per més tard incorporar-se a l'*art povera* i l'art conceptual. Angel Jové ha conreat també el grafisme, l'interiorisme i ha estat actor de cinema. Entre d'altres directors, ha treballat amb Bigas Luna.

NO T'HO PERDES

Fluxus. El dia 24 de novembre s'inaugura l'exposició *En l'esperit de Fluxus*, a la Fundació Antoni Tàpies de Barcelona. Hi ha qui diu que Fluxus va ser el moviment artístic més radical i experimental dels anys 60. Entorn de Fluxus es va lligar un col·lectiu d'artistes, escriptors, compositors, directors de cinema i actors de tot el món que crearen obres anticonvencionals, multidisciplinars i sovint interactives. Impulsat per George Maciunas, aquest col·lectiu ha influït decisivament sobre manifestacions artístiques tals com: art de la performança, minimalisme, videoart o art conceptual.

Institut Universitari de l'Audiovisual. La Universitat Pompeu Fabra acaba de constituir aquest institut que, juntament amb els Estudis de Comunicació Audiovisual, la Mediateca, els auditoris i tota la resta d'instal·lacions configuren el Complex Audiovisual de la UPF que, en un futur, ha d'ocupar l'Antic Mercat del Born de Barcelona.

'El Mercader de Venècia'

La nit abans de l'estrena, la nit del 16, Sergi Belbel no podia agafar el telèfon. I menys encara per atendre la premsa. El compte enrere ja havia començat i és clar que, vint-i-quatre hores abans de l'aixecada de teló, un director de teatre només està pel que està i per quatre detalls d'última hora: aquesta música ha d'entrar tres segons després, la llum, un minut abans, etc.

Núria Furió, l'ajudant de direcció de Belbel, sí que atenia les trucades. "La passada d'ahir i les dues d'avui, amb el teatre ple, ens han donat una mica la mesura de l'espectacle i hem vist que funciona. Això que funciona, el Sergi no t'ho diria, evidentment..."

Es respirava, doncs, un bon ambient de nervis. Dalt l'escenari del Poliorama feien els últims retocs al primer espectacle del Centre Dramàtic de la Generalitat que escenifica el teatre de la Rambla. Tots els actors, equip i tècnics es disposaven a viure les darreres hores: Enric Majó-Antònio (el mercader), Marc Cartes-Bassànio (el xic de la història), Laura Conejero-Pòrcia (la xica), Lluís Soler-Shylock (el dolent)...

El Mercader de Venècia és la història d'un amor, d'una amistat, d'una enganyifa i de força coses més. El jove Bassànio creu que per aconseguir l'amor de Pòrcia –una dama que viu en un palau– ha d'enlluernar-la, sobretot amb béns materials. Per això demana diners al seu amic Antònio, el mercader més distingit de Venècia. El mercader no pot ajudar l'amic en els seus propòsits i manlleva la quantitat sol·licitada a un jueu, Shylock. Shylock li fa un préstec i l'obliga a signar un document pel qual Antònio s'obliga a donar-li una lliura de carn del seu propi cor, en cas que els diners no puguin ser tornats a l'usurer dins el termini fixat.

Amb aquest plantejament s'inicia una de les comèdies més enrevessades de Shakespeare, que, a més de presentar-nos un retrat cruel i divertit d'una societat regida pel mercantilisme i el benestar material, ens proposa un joc de personatges que serveixen a l'autor per a cantar virtuts espirituals com l'amor i l'amistat.

El Mercader de Venècia que ara ens presenta el Centre Dramàtic és el primer Shakespeare de Sergi Balbel. En una temporada en què, gracies al centenari de Sagarra haurem vist tres Shakespeare (*Otel·lo* de Mario Gas, *Les alegres casades de Windsor* de Carme Portacelli i aquest), més un de propina: el de Cheek by Jowl, el de Belbel es presenta sobretot com un muntatge llargament desitjat pel seu director. Així, en la presentació del

ARXIU

'El Mercader de Venècia'. Al Poliorama.

seu *Mercader*, Belbel argumentava la seva decisió de dur-lo a escena per una necessitat racional-visceral. L'argumentació que Belbel brandava a l'hora de presentar aquesta necessitat recalca, entre alguns altres atractius que presenta el text, la multitud de subgèneres que ballen dessota el gènere global de la comèdia, el paral·lelisme que es pot traçar entre l'època del mercantilisme de la Venècia moderna i el món actual, el retrat del poder de la dona per sobre de l'home (Pòrcia és l'eix i el desllorigador de la trama), etc., Belbel, en definitiva, ha muntat exactament el que volia muntar.

Vint-i-quatre hores abans de l'estrena, la seva ajudant de direcció confessava: "Ens ho hem passat molt bé".

Xènia Bussé

ARXIU

L'ULL DE DÉU

De la muntanya a mar

per Ramon Barnils

Com que passa al sud de Barcelona, les televisions no n'han dit gairebé res. Es tracta de l'antologia, potser irrepetible, del pintor i orfebre Jaume Mercadé, que es va preocupar de pintar el paisatge del Camp de Tarragona.

La sociologia de Barcelona consisteix, aquests darrers segles, a mirar cap a muntanya; almogàvers i pastoreta:

"Què li'n donarem a la pastoreta,
què li'n donarem per anar a ballar?
Jo li'n donaria una caputxeta
i a la muntanyeta la'n faria anar.
A la muntanyeta, no hi neva ni hi plou,
i a la terra plana tot el vent ho mou".

La pastoreta, doncs, res de saltar i ballar i moure's, que són coses de la terra plana; una caputxeta i a la muntanya, que s'hi està més arrecerat. I si convé de mentir –"a la muntanyeta, no hi neva ni hi plou"!– es menteix, tot sigui per la conservació de la pastoreta, encara que, a la muntanya, que hi neva i que hi plou com enlloc de la terra plana, s'hi desfaci com un terròs.

El tombant entre natural, adquirit, forçat i volgut de la ciutat de Barcelona cap a la "muntanyeta" fa que rares vegades en el decurs d'aquests darrers sis-cents anys hagi merescut el nom de cap i casal, ni de Catalunya ni d'enlloc, a tot estirar del Barcelonès.

L'actual mentalitat Maragall i congèneres, amb llur insistència en la submissió a remotes

ARXIU

'La font de ferro', 1953. Jaume Mercadé és el motiu d'una exposició antològica.

muntanyetes com Madrid, Espanya, l'Empordà, hauria de ser la darrera mostra, ja sense valor, d'aquest secular tombant encongit, limitat, poruc, "protegit", covard davant el paper "natural" que de fa gairebé dos mil anys correspon a la ciutat, a la capital Barcelona.

Què hi ha, al sud de Barcelona? De moment, l'exposició de Jaume Mercadé, pintor i orfebre, al museu de Valls, fins al 8 de gener de l'any vinent –i després a Barcelona, és clar–, n'és una mostra impressionant. Potser veient-la algú es pot adonar que també del sud de Barcelona és l'obra de Joan Miró, una part essencial de la de Picasso...

Tot això sense sortir del Principat, per no espantar els porucs, els tronats, els arnats, els antiquats, els indocumentats, els fets malbé per l'educació oficial, els qui per tota sensibilitat no gasten sinó costumisme barceloní.

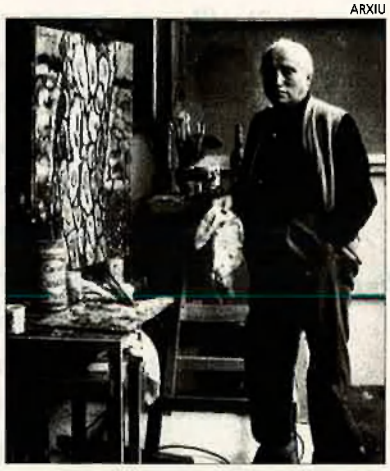
Antològica de Jaume Mercadé

La Fundació "La Caixa" i l'Ajuntament de Valls presenten fins el 8 de gener al Museu de Valls una antològica del pintor i orfebre Jaume Mercadé, que porta per títol "Camp de Tarragona". La mostra aplega 142 obres procedents de col·leccions públiques i privades, entre pintures, dibuixos, peces de joieria i orfebreria.

Jaume Mercadé (Valls, 1989-1967) va treballar, de ben jove, al taller de l'orfebre Josep Sunyer i estudià a l'Escola de Francesc Galí, on va coincidir amb Joan Miró, Ignasi Mallol, Esteve Monegal o Francesc Vayreda. L'any 1917, arran d'una exposició a les Galeries Laietanes de Barcelona va obtenir el reconeixement de la crítica i del gran públic.

Segons explica Assumpta Rosés, comissària de l'exposició, l'ideari noucentista el va conduir cap a la sensibilitat per l'art i la cultura en un sentit global. Mercadé va treballar una gran quantitat de tècniques i suports i el tema dominant de la seva obra va ser els paisatges del Camp de Tarragona.

ARXIU

Jaume Mercadé. Fins al 8 de gener, Valls acull 142 obres seves.

TELEVISIÓ

L'Oportunitat. La televisió local d'Horta-Guinardó i Barcelona TV ha creat el programa *L'Oportunitat*, dirigit a persones sense feina, a aquelles que volen crear una empresa i a les empreses que ofereixen llocs de treball. L'espai, de trenta minuts de duració, és dirigit pel periodista Jean Claude Frappant i el presenta Lluís Hansen, del departament d'Economia de l'Ajuntament de Barcelona. S'emet cada dijous a les 19.30 hores.

Gala dels Ondas. El grup Comediants va concebre i dirigir l'espectacle de lliurament dels premis Ondas, que es va fer el 14 de novembre al Saló Oval del Palau Nacional de Barcelona. Entre els guardonats cal destacar: *Poble Nou* i *Ciutadans*, de TV3, en l'apartat de televisió; Xavier Sardà i Júlia Otero, en el de ràdio; *La teta i la lluna*, de Bigas Luna, en el de cine; Presuntos Implicados –millor grup espanyol i millor àlbum de l'any– i Umpah-pah –millor grup revelació–, en el de música. Per cert, el grup liderat per Adrià Puntí (foto) actua el pròxim dia 25 al Quatre Club del Rialto de València.

GENERALITAT DE CATALUNYA

ANIREM ENDAVANT

A tot el món corren temps difícils. I a Catalunya també.
Però, si tots hi posem el nostre esforç
i no perdem la confiança en nosaltres mateixos,
anirem endavant:
Si millorem la nostra formació...
Si fem la feina ben feta...
Si racionalitzem el consum...
Si millorem, encara més, la qualitat
dels nostres productes...
Si potenciem la innovació
i la internacionalització
de la nostra economia...
Si perseverem en la modernització del país...
Si reforcem i projectem la nostra identitat com a país...
Si creiem en la nostra capacitat...
I, sobretot, si hi posem tota la nostra
il.lusió, imaginació i creativitat...
Anirem endavant!

Les dues cares de Cartier-Bresson

CARTIER-BRESSON / MAGNUM PHOTOS

València al 1933. Henri Cartier-Bresson fins el 29 de gener.

Coincidint amb la inauguració de l'Escola de Fotografia de la Universitat Politècnica de Catalunya, la Fundació Politècnica de Catalunya i el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona presenten una exposició (fins al 29 de gener) sobre Henri Cartier-Bresson, un dels fotògrafs més importants d'aquest segle.

"Henri Cartier-Bresson. Primeres fotografies i darrers dibuixos" aplega les dues facetes creatives d'aquest artista, que va començar dibuixant i pintant, de ben jove, al taller d'André Lhote i, després de molts anys de dedicar-se a la fotografia, va deixar la professió per tornar a la pintura.

La mostra és constituïda per més d'un centenar de dibuixos i pintures, juntament amb una vuitantena d'imatges dels seus primers treballs fotogràfics, realitzades als anys 30, abans de la fundació de l'agència Magnum. I és que la trajectòria professional i humana d'aquest fotògraf francès és excepcional.

Va néixer a Chanteloup l'any 1908. Als anys 30 es començà a dedicar a la fotografia, després d'haver cultivat la pintura i el dibuix. Al 1935 es traslladà als Estats Units on treballà d'ajudant de Jean Renoir, Jacques Bacher i André Zvoboda. Durant la Segona Guerra Mundial fou capturat pels nazis (1940) i es va passar tres anys en un camp de concentració, d'on finalment es va poder escapar. Aleshores entrà a formar part d'un moviment clandestí que donava suport als presoners i als evadits del nazisme i va treballar, igualment, per a l'editora Braun, per a la qual va realitzar retrats d'escriptors i de pintors, com ara Matisse o Braque. Va fotografiar l'alliberament de París. Després de la guerra es va instal·lar als Estats Units on, juntament amb Robert Capa, David Seymour i George Rodges, va crear l'agència Magnum Photos. Va viatjar per mig món. Al 1954 es convertia en el primer fotògraf occidental que captava imatges de la Unió Soviètica. L'any 1966 deixava l'agència Magnum i, cinc anys després, abandonava la fotografia per tornar al dibuix.

Els crítics diuen que les seves fotografies capten l'atzar col·lectiu, l'instant crític. Com a contrapunt, els seus dibuixos fan entrar l'espectador en un món intemporal i etern.

L'orgue, l'objecte del desig de Cabanilles

La família Cabanilles Barberà va deixar Algemesí l'any 1645 per traslladar-se a Manises, on nasqué el petit Joan, "un prodigi de prodigis". Nomenat organista de la Seu valenciana amb només 21 anys, el compositor Joan Cabanilles és objecte del Simposi Internacional que el Palau de la Música de València acull des del passat dia 10 fins el primer de desembre, i que mostra documents biogràfics i partitures manuscrites a més d'elements escènics per transmetre l'ambient barroc en què va viure i treballà aquest músic universal. A la Sala d'Exposicions.

El cicle de concerts es tancarà amb dues actuacions, de Josep Vicent Giner el dia 27, amb *Passejos i Gallardes* de Cabanilles i també altres obres de J. Sebastian Bach, i la *Missa Glòria del Magnificat* i *Beatus Vir* el dia 1 de desembre pel Cor de València i el Col·legium Instrumentale. Hi participen, d'altra banda, les universitats de Lisboa, i Sorbona de París.

MUSICA

Marla del Mar Bonet. La cantant de Mallorca va presentar la setmana passada la seva biografia, editada per l'editorial la Magrana. En els actes fets a Mallorca (Palma, Felanitx i Alcúdia) hom glossà la contribució de l'artista a la música del país.

"A la nostra marxa". El programa que anima Simó Aguilar des de Ràdio Nova –a València–, concedeix els Premis anuals del IV Concurs de Maquetes amb un concert en directe dels tres grups guanyadors: Elementales, Munlogs i Obrint Pas.

La festa tindrà lloc la nit de dissabte, dia 26, a la Sala Roxy Club de València.

Carles Enguix. El cantautor blues-roquer valencià serà al Cafè Django's de Puçol, divendres dia 25 de novembre.

CRACS 100 SINGLES

1. Umpah-pah: *Bordell.*
2. Sputnik: *5 anys en concert.*
3. Tomeu Penya: *Una aclucada d'ull.*
4. Dharma: *20 anys en directe.*
5. Sopa de Cabra: *Al·lucinosi.*
6. Bars: *En concert.*
7. Sau: *Junts de nou per primer cop.*
8. Josep Mas "Kitflus": *BSO Poble Nou.*
9. Barri Baix: *Pork-No.*
10. Diversos autors: *Un tomb per la música.*

SORTIM

Patrimoni industrial. El Museu de la Ciència i la Tècnica presenta fins el 4 de desembre l'exposició "75 elements del patrimoni industrial de Catalunya", al casal cultural Pere Quart de Sabadell. La mostra pretén realitzar un primer repàs de l'inventari del patrimoni industrial –encara poc reconegut al nostre país– i donar a conèixer una primera llista d'elements que es consideren fonamentals per a comprendre el procés industrial català i la cultura que se'n va derivar.

Picasso a Bancaixa. Des del proper 25 de novembre fins al 8 de gener, el centre cultural Bancaixa exposa la que és considerada obra mestra de Picasso com a gravador. Es tracta de la sèrie "Suite Vollard", anomenada així pel marxant d'art Ambroise Vollard, qui va ajudar molt Picasso i altres creadors que cercaven nous camins artístics. La col·lecció, signada i completa, és una de les poques existents en el món d'aquesta sèrie.

EL SALTAMARTÍ

Lletsons i pixallits

per Martí Domínguez

El meu estimat amic Carles Jorro, llibreter i home de llibres, em va fer la pregunta: "Tu que saps de mosquits, a quina espècie concreta pertany el lletsó?". Amb allò del "mosquit" la pretensió era òbvia: indicar qualsevol manifestació natural, tant vegetal com animal. I aquell vespre el "mosquit" tan poc convencional era el lletsó, aqueixa planta de flors grogues i lletoses que creix a la tardor en els camps valencians, i que és molt apreciada per a amanides i bollidets.

Demane perdó per la giragonsa anecdòtica, però només pretenia subratllar una situació de fet: la confusió existent sobre els lletsons. Perquè si bé sota aquest terme s'engloben diverses plantes pertanyents al gènere *Sonchus* (fonamentalment S. *tenerrimus*), també es poden trobar de vegades, sota la mateixa denominació, altres gèneres de compostes. La paraula *lletsó* fa referència a la llet blanca i corrosiva, al làtex, que apareix així que se li trenca una fulleta, com s'esdevé també amb la lletuga (*Lactuca*) o les lletreres (*Euphorbia*). Però és amb el pixallits o dent de lleó on naixen les confusions més freqüents. Des d'antic s'ha recollit com una de les plantes medicinals més apreciades, com indica el seu nom científic *Taraxacum* (del grec *taraxis*, 'trastorn', i *akeomai*, 'guarir'), i justament a causa de la presència de làtex en les seues fulles, en algunes contrades també es coneix amb l'equívoc nom de lletsó.

I és precisament aquest làtex del pixallits el que s'utilitzava durant el segle XVI per a guarir la malaltia anomenada "bogeria del lleó", que probablement es tractava d'una hipertensió. Segons ens narra Joan Perucho, el malalt era lligat al llit i, tenint davant d'ell una creu, se li subministrava una tasseta tres voltes cada dia d'aquesta llet prodigiosament amargant. Si el pobre infeliç resistia la cura, la repulsiva peripècia, els metges pronosticaven que sanaria. També s'empraven antigament les fulles del *Taraxacum* com a diurètic, com a "herba urinària", cosa que justifica el nom suggerent de *pixallit*, o el francès de *pisse au lit*. Siga com siga, diuen que els lletsons i els pixallits ofegats amb alls són una pura meravella. Potser tot açò us sembla excessivament relatiu i exacerbat, propi, en definitiva, d'un lligamosques com jo, però us puc assegurar que tots els qui m'han parlat de les excel·lències del lletsó són uns bons llepafils...

Odon von Horvarth, protagonista

Tres obres de l'austríac Ödon von Horvarth s'estrenan aquest mes de novembre en la cartellera barcelonina. La primera, *Contes dels boscos de Viena*, al teatre Condal. Dirigida per Pep Munné (és la primera vegada que l'actor afronta aquest repte), compta amb 25 actors en escena. L'obra aborda l'arribada del nazisme a través de la història d'una noia que diu no a la imposició d'un matrimoni de conveniència, alhora, s'hi succeeixen diverses històries que passen als anys vint a Viena. És una producció del Teatre Urbà de Barcelona.

La segona obra de Hovarth que es representa és *Kasimir i Karoline*, dirigida per Calixto Bieito, a la Sala Beckett. És la primera obra de producció pròpia del Govern d'Andorra. Es tracta d'una comèdia popular que tracta els problemes de dos personatges immersos en la crisi econòmica dels anys 30 a Munic.

ARXIU

Pep Munné. Dirigeix per primer cop.

La tercera de Hovarth, *Un fill del nostre temps*, es presenta al Tantarantana. Dirigida per Antonio Simón, l'obra parla de l'ésser humà immers en l'estat feixista.

Dos per un

Mots encreuats a dos Temps

Instruccions d'ús

Per resoldre aquests dos mots encreuats en una sola graella haureu de fer servir llapis o dos exemplars d'EL TEMPS. Les dues solucions són diferents. Només comparteixen els quadres negres. Sort.

Deu minuts amb l'Anna Maria Genis

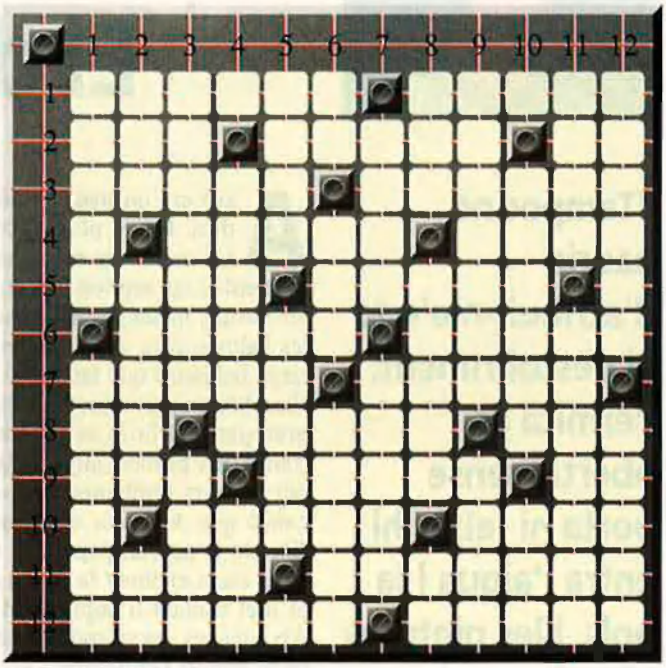
Horitzontals: **1**. Home madur poc amant d'afaitar-se. Estúpid. **2**. El perdem després d'un gran esforç. Tenim la paella pel mànec. Al bell mig de l'escola. **3**. Setrillera de llauna. Penetrar una idea. **4**. Lluna minvant. Irriten. Taco la galta de pintallavis amorosament. **5**. En aquell lloc. Tenim cabuda. Angle recte. **6**. Les desertes poden semblar paradisíaques. Pertanyent a la monarquia. **7**. Verbals. Cavall vell i decadent. **8**. Diuen que mou muntanyes. Persecució que pot esdevenir un joc. Laxar de forma il·limitada. **9**. El primer punt que veu el Sol. Molt freqüent. Xai vist pel darrere. **10**. Onomatopeia del motor. Ara, però no pas en aquest moment. Una b al davant la fa més formosa. **11**. Boig. Aigües dels balnearis. **12**. Lascius. Maridat.

Verticals: **1**. Angúnia guipuscoana. Brindés els seus serveis. **2**. Fereixi de l'ala. Uns quants pistrincs italians. Comença una narració. **3**. Critica algú en la seva absència. Sabor. **4**. Barcelona. La sardònica és característica del tètan. Poema quasi laic. **5**. Estimar bojament. Arma defensiva i simbòlica dels cavallers. Radi de la circumferència. **6**. Tàntal. Uix, quin fàstic! Articles de segona mà. **7**. Ella no dóna la talla. Respondré com s'espera a l'acudit. **8**. Recela. Neix una nova branca. Les extremitats del ruc. **9**. Composicions de la literatura clàssica on els personatges parlen amb versos alternatius. Argument introductori. **10**. Símbol del conductor novell. Poc enèrgica. Cansat. **11**. Decadència. Axil·la. **12**. Xivarri. Si no el dónes no podràs acabar la feina.

Mitja horeta amb en Màrius Serra

Horitzontals: **1**. La festa del foc i de l'efímer que captiva tants valencians. Ens fica Edison a casa. **2**. Company exquisit del pebre, a l'Albufera. Un dels tres ordres arquitectònics clàssics de l'antiga Grècia. Tabac americà pel qual els romans pagarien noucents cinquanta sestercis. **3**. Navegant. Posem els pèls de punta a Víctor Erice. **4**. Amor viu. Un cabriolé també ho és. Poc feta. **5**. Pot ser de foc, però sempre és dolça. Es dissipà tal com ho duies, ben agitat. La seva presència fa del perfet un perifràstic. **6**. Ensinistrats al treball. A València, durant l'època musulmana, oficial que resolia els plets menors. **7**. Poso el meu patrimoni com a penyora. Insisteixo reiteradament sobre alguna cosa. **8**. Conec. Peça de fusta que, col·locada de babord a estribord, sosté les taules de la coberta. Viu a les granges i als taulers de joc. **9**. La part més innoble d'una ampolla. Acoloreixi amb un disc de Newton. Actini. **10**. La porten als seus cotxes els lectors de *Las Provincias*. Segellava antigament les cartes. Xipollejo en una piscina. **11**. Lligar. Qui transmet missatges a l'exterior. **12**. Anorèxic amb tendències semites. Vencerà.

Verticals: **1**. Il·lumina els noctàmbuls empedreïts. El busquen desesperadament els de segona. **2**. L'extremitat palindròmica. Renteu les orelles "lol·lianes" de la Vanessa. Feu cues sense cap ni peus. **3**. Mirarà evangèlicament. Dipòsit natural d'aigua on ressona el "Maremar". **4**. Escaire. Bocí cilíndric de tronc fàcil d'estellar. L'altar més actual. **5**. Les estrelles del cinema sempre se l'amaguen. Mal de ventre de mal aturar. Una que cinquanteja. **6**. Entra la nota i això Raimon va fer una cançó. Valencians. Ens lliga a la terra. **7**. Presoneres. Remenem el foc davant totes les germanes del pare. **8**. Campament de l'exèrcit que arriben a odiar els quintos. Domàs, també. Línies aèries del sud d'Europa. **9**. Mineral cristal·litzat en forma d'agulla. Foll. **10**. Barcelona. Munió de criatures, segons on. El punt cardinal més assolellat. **11**. Gens greu. Hi dipositem carmí, llàgrimes i mucositats diverses. **12**. Vagi una embarcació molt mar endins. Mata el drac traspassant-li el cor.

SOLUCIONS:

DEU MINUTS AMB L'ANNA MARIA GENIS:
Horitzontals: 1. Barbat. Talps. 2. Alè. Matinem. Co. 3. Sitra. Amotar. 4. C. Atron. Beso. 5. Allà. Cabem. L. 6. Illes. Reial. 7. Oral·s. Rossí. 8. Fe. Acull. Axa. 9. Est. Usual. cB. 10. R. Alar. Illa. 11. Insà. Termals. 12. Sà-lirs. Casais.

Verticals: 1. Barca. Tàlia. 2. Alè. Matinem. Co. 3. Illes. Reial. 7. Oral·s. Rossí. 8. Fe. Acull. Axa. 9. Est. Usual. cB. 10. R. Alar. Illa. 11. Insà. Termals. 12. Sà-lirs. Casais.

MITJA HORETA AMB EN MÀRIUS SERRA
Horitzontals: 1. Falles. Cable. 2. Allí. Dòric. LM. 3. Nàutic. Brocem. 4. A. Coixo. Crua. 5. L'Iau. Esdut. R. 6. Arcos. Alarm. 7. Avalo. Amaco. 8. Se. Llau. Oca. 9. Cui. Insi. Ac. 10. E. Lacre. Nedo. 11. Nuar. Emissor. 12. Se-call. Barra.

El descobriment

"Tampoc no hauria d'atribuir-me'n jo el descobriment: l'ermita és oberta, sense porta ni reixa, hi entra l'aigua i la pols, i les pintures són plenes de ratlles, noms gravats amb navalla, dates de les abundants visites dels vàndals, i grans taques d'humitat."

A això era un matí de diumentge, fa pocs dies. Havia plogut, com vostès saben, i la muntanya estava espessament verda, tan verda i tan espessa que no semblava una de les nostres mutanyes de voramar. El Desert de les Palmes, com vostès saben també, és un paratge bellíssim que tanca pel nord la Plana de Castelló; una gran part del lloc era bosc, i una gran part del bosc es va cremar fa un parell d'anys. Els primers anys de la meua residència per aquests tombants, em van ensenyar una cançó que deia més o menys: "Mare, a Sant Bortolo jo no vull pujar/ que han tirat un misto i s'ha encès el pinar/ Ja pugen els frares a apagar el foc/ cantant-li copletes al Nostre Senyor". Això mateix, es va encendre el pinar i ara l'herba hi rebrota verdíssima, i els margallons –crec que són aquestes les "palmes" que donaren nom al paratge– són més abundants a la vista.

Llavors em vaig trobar davant el convent vell, també més visible que mai, per la manca d'arbres. Són les ruïnes de la primera fundació carmelitana, un "Desert", un lloc solitari per la vida eremítica i contemplativa, on els frares meditaven amb una calavera en la mà, fugien del món, i eventualment es retiraven en ermites silvestres –el paratge n'està ple–, menjaven pa i aigua i en els bons moments devien veure el rostre del Senyor i levitaven un pam sobre la terra. El monestir vell és construcció de finals del segle XVIII, va durar menys de cent anys, i va ser abandonat per causa d'humitats excessives i de les solsides que patia en temps de pluges fortes. De manera que els frares, devers el 1780 o 1790, es van fer un convent nou en posició més sana i elevada. Tampoc no sé si en aquest cas caldria dir "convent" (el llatí *conventus* vol dir aplec o reunió de gent) o "monestir" (del grec *monasteiron*, lloc de solitaris); un "desert" carmelità era, justament, una *reunió de solitaris*, una cosa bastant original.

El convent o monestir vell, actualment, és una ruïna extensa, exemplarment arruïnada; vull dir que fa la sensació que ha estat posada allí exactament com a ruïna, per fer-ne tot l'efecte i la impressió; té tot l'aire d'aquelles ruïnes de convents i missions de les pel·lícules de l'oest. És una ruïna de materials locals, feta de la mateixa terra i pedra rodena que dóna el paisatge, coberta de la mateixa herba, amb poques restes d'emblanquinat i de guix, amb heura als murs, bardissars i fonoll. Es poden resseguir perfectament les dependències del convent, una església amb quatre parets sense sostre, en l'interior de la qual s'han salvat mitja dotzena de pins altíssims, les cisternes, els edificis conventuals, i una mena de claustre que era més aviat una pèrgola on devien passejar els frares contemplant l'hort i la mar tan a prop. En un angle del claustre o pergolat hi ha una ermita o capelleta, com tantes se'n troben al Desert, d'aire pobre i teuladeta humil. I allà és on vaig fer el descobriment; la capella és tota coberta, per dins, de pintures al fresc, una perfecta meravella.

El frare que l'ocupava, o que la tenia com a pròpia, o simplement un frare que digué que sabia pintar, va cobrir les parets amb un inventari deliciós de la devoció carmelitana: un sant Joan de la Creu de grandària natural agenollat davant d'un crucifix i una calavera, una Santa Teresa rodejada d'estels que contenen els emblemes de la passió, cors de Jesús i calzes amb l'hòstia, una gran cara de Crist, una mare de Déu d'aquelles que no han canviat d'ençà que les pintaven els monjos bizantins, i que porta escrit al peu en lletra gran i antiga "*mare de deu*", un Sant Josep amb l'infant i amb la vara florida, i al fons una escena que reprodueix la mateixa muntanya del Desert, amb un frare orant al qual se li apareix la Mare de Déu del Carme. La resta de l'espai està cobert amb núvols, inscripcions llatines i emblemes místics, creus del Carmel, i un gran tinter amb una ploma. No sé què en deuen pensar els experts, si és que algú s'ha molestat, o es molesta algun dia, a visitar aquesta ermita. Jo pense que és una mostra absolutament excepcional d'un art que, segons com es mire, no té menys valor que qualsevol romànic rural; és el "romànic" del segle XVIII, una pintura mural humil, plena de símbols i de mística, una mostra única del seu temps. Però, que jo sàpiga (he fet les preguntes oportunes), d'aquesta capella no s'ha ocupat ningú. Si vaig errat, reconeixeré l'error amb alegria.

Tampoc no hauria d'atribuir-me'n jo el descobiment: l'ermita és oberta, sense porta ni reixa, hi entra l'aigua i la pols, i les pintures són plenes de ratlles, noms gravats amb navalla, dates de les abundants visites dels vàndals, i grans taques d'humitat. Què en pensen les autoritats competents, conventuals, civils, culturals o acadèmiques? Vés a saber. Si no han descobert el lloc i les pintures, malament: poc deuen haver buscat. Si l'han descobert i el coneixen, pitjor: no els importa que es desintegre una joia segurament única. Com tantes coses en aquest país, que totes juntes fan un munt de petites desgràcies. En un país més ordenat i civil, un indocumentat com jo no podria mai fer un descobriment com aquest. I que els responsables (*algú* deu ser responsable, o no?) disculpen i em perdonen.

Joan F. Mira

Àrea d'Audiovisuals

COM ES FA UN AUDIOVISUAL

Reflexions entorn de la producció a la televisió

ARNAU
A càrrec de Xesc Barceló, Quique Camín, Lluís Maria Güell i Joaquim Roy.

28, 29, 30 de novembre i 1 i 2 de desembre de 1994.

L'experiència de produir una sèrie de ficció.

EL FENOMEN "CULEBRÓN"
A càrrec de Joan Bas, Josep Maria Benet i Jornet, Jaume Cabré, Doc Comparato i Lluís Maria Güell.

Del 12 al 16 de desembre de 1994.

Els precedents, els orígens, l'entorn sociològic. Produccions similars, anàlisi dels mètodes de producció, llenguatge, posada en escena, interpretació, guió, audiència. Conclusions.

FICCIÓ TV VERSUS FICCIÓ CINEMA
A càrrec de Joan Bas, Lluís Maria Güell, Manuel Huerga, Sergi Schaaff i Rosa Vergés.

Del 16 al 21 de gener de 1995.

De la TV Movie al "culebrón" (anàlisi comparatiu). Influències de la TV al cinema. Realitzadors TV versus realitzadors cinema. Conclusions.

DOCUMENTALISME A LA TELEVISIÓ
A càrrec d'Enric Canals, Jordi Ballo, Francesc Escribano, Ramon Folch, Lluís Maria Güell, Xavier Kirchner, Josepa Pinol, Joan Salvat, Sergi Schaaff i Joan Úbeda.

Del 13 al 17 de febrer de 1995.

Anàlisi del documental *Velociutat*. Estudi dels diferents tipus de producció documental. Una professió de futur. L'arxiu documental. Conclusions.

Informació, reserva de places i matrícula:
Institut d'Humanitats de Barcelona,
Montalegre, 5,
tf. 412 21 74, de 10 a 14 h., de dilluns a divendres.

INSTITUT D HUMANITATS DE BARCELONA

Centre de Cultura Contemporània de Barcelona

COMUNITAT VALENCIANA

Ens recreem a les platges i cales. Guaitem pel mirador i visitem el nucli antic. Pugem a la Nucia o a Finestrat. Ens atrevim amb el Puig Campana o ens embarquem cap a l'illa. Aquest cap de setmana coneixerem millor La Comunitat Valenciana.

GENERALITAT VALENCIANA
La Comunitat

PER A MÉS INFORMACIÓ, ADRECE'S A TOURIST INFO: 96/520.00.00